

**Управління
розвитком**
Харківський національний
економічний університет

Збірник наукових статей

видається 2 рази на рік

№ 1' 2008

Харків. Вид. ХНЕУ, 2008

Засновник і видавець

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Реєстраційний номер свідоцтва КВ №5948 від 19 березня 2002 р.

Затверджено на засіданні вченої ради університету.

Протокол №6 від 28.01.2008 р.

Редакційна колегія

Пономаренко В. С. — докт. екон. наук, професор (головний редактор)

Афанасьєв М. В. — канд. екон. наук, професор

Внукова Н. М. — докт. екон. наук, професор

Грігорян Г. М. — докт. екон. наук, професор

Гриньова В. М. — докт. екон. наук, професор

Дікань Л. В. — канд. екон. наук, професор

Дороніна М. С. — докт. екон. наук, професор

Іванов Ю. Б. — докт. екон. наук, професор

Кизим М. О. — докт. екон. наук, професор

Клебанова Т. С. — докт. екон. наук, професор

Левикін В. М. — докт. техн. наук, професор

Малярєвський Ю. Д. — канд. екон. наук, доцент

Назарова Г. В. — докт. екон. наук, професор

Орлов П. А. — докт. екон. наук, професор

Пушкар О. І. — докт. екон. наук, професор

Трийд О. М. — докт. екон. наук, професор

Українська Л. О. — докт. екон. наук, професор

Хохлов М. П. — докт. екон. наук, професор

Ястремська О. М. — докт. екон. наук, професор

Редакція збірника наукових статей

Зав. редакцією Седова Л. М.

Редактори: Нецєретна О. М.

Голінська О. Г.

Дуднік О. М.

Новицька О. С.

Замазій О. Є.

Комп'ютерна верстка Климович Т. М.

Адреса видавця: 61001, Україна, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Телефони:

(057)702-03-04 — головний редактор

(057)758-77-05 — зав. редакцією

E-mail: *vydav@ksue.edu.ua*

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.

Рішення про публікацію статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.

Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

При передрукуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

Підписано до друку 05.02.2008 р.

Формат 84×108 1/16. Папір MultiCopy.

Ум.-друк. арк. 24,5. Обл.-вид. арк. 30,87. Тираж 500 прим. Зам. № 64.

Ціна договірна.

Надруковано з оригінал-макета на Riso-6300 61001, м. Харків, пр. Леніна, 9а.

Видавництво ХНЕУ.

- © Харківський національний економічний університет, 2008
- © Видавництво ХНЕУ, 2008
- дизайн, оформлення обкладинки
- © Управління розвитком, 2008

ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах першочерговим завданням є досягнення високої ефективності державних витратів на основі подальшої оптимізації витрачання бюджетних коштів, у тому числі за рахунок оволодіння сучасними методами оцінки раціональності бюджетних витратів, впровадження індикаторів результативності витрат державних коштів. Тому питання удосконалення системи державного фінансового контролю є досить актуальним.

Метою роботи є розробка шляхів реформування системи державного фінансового контролю в Україні на основі аналізу сучасного стану справ щодо законодавчого забезпечення такої системи.

Успішний розвиток економіки будь-якої країни багато в чому залежить від достовірної та оперативної інформації про стан державних фінансових і матеріальних ресурсів, а також від можливості ефективно управляти ними [1]. Сьогодні необхідно визнати, що непослідовність дій та елементарні помилки поки що не дозволили в Україні створити ефективно функціонуючу в ринкових умовах державну систему фінансового контролю. Офіційна позиція з приводу цієї системи поки що чітко не сформована. Хоча, як правило, конституція кожної демократичної країни визначає порядок створення вищого контрольного органу та необхідний ступінь його незалежності, а його права, контрольні повноваження та інші деталі встановлюються відповідним законом [2]. У нашій Конституції про орган, що виконує контрольні функції (Рахункова палата України) і забезпечує управління державою за допомогою незалежної інформації, сказано небагато. Ще не прийнята концепція системи державного фінансового контролю, не йдеться про неї і в існуючих законах. Ці обставини негативно впливають на процес побудови державності в Україні [3].

Слід також зазначити, що нині значна частина контрольних функцій щодо розпорядження державними коштами зосереджена в руках саме органів виконавчої влади, які вповноважені розпоряджатися зазначеними коштами. Це обмежує права та контрольні повноваження органів фінансового контролю, у тому числі Рахункової палати, не дає можливості контролювати різні сфери управління державними ресурсами. У зв'язку з недосконалістю законодавчої бази системи фінансового контролю можна вказати на:

необхідність створення цілісної та ефективної системи державного фінансового контролю об'єктивно обумовлена вимогами часу, оскільки сьогодні практично відсутні єдині нормативно-правові та методологічні основи його здійснення, правові механізми взаємодії і чітке розмежування функцій та повноважень контрольних органів щодо попередження, виявлення та усунення фінансових правопорушень;

необхідність підвищення ефективності державного фінансового контролю диктується ускладненням фінансових аспектів діяльності держави і ринкових умов, у тому числі активним залученням комерційних структур до задоволення, суспільних потреб, використання інфраструктури банків та інших фінансово-кредитних установ для обслуговування державних коштів, виходом держави на ринок як власника майна та виробника товарів і послуг;

необхідність застосування загальноприйнятої міжнародної практики організації фінансового контролю, яка має бути адаптованою до національних особливостей, що дасть можливість органам державного фінансового контролю забезпечити контроль за використанням державних коштів та складанням звітності відповідно до стандартів ІНТОСАІ при належній прозорості;

необхідність надання системою державного фінансового контролю своєчасної та достовірної інформації щодо того, скільки коштів та на які цілі витрачає держава в період виконання бюджету, які соціально-економічні результати та яка ефективність цих витрат;

важливість розвитку на нових принципах та із застосуванням нової методології обов'язкового внутрішнього контролю в міністерствах та відомствах, державних та муніципальних установах, організаціях та підприємствах;

необхідність визначення зовнішнього контролю як контролю спеціального, який здійснюється створеними поза системою виконавчої влади органами фінансового контролю.

При цьому слід зазначити, що основна роль організації державного фінансового контролю в ринковій економіці відводиться законодавчим органам влади, які здійснюють цю функцію через створення ними спеціальних органів незалежного фінансового контролю [4].

Таким чином, система державного фінансового контролю, що склалася на сьогодні, об'єктивно потребує реформування, яке необхідно проводити на основі попередньо розробленої концепції. Причому визначальними факторами її внутрішньої структури повинні стати завдання, постав-

лені перед нею. Система має відповідати ряду вимог, які визначаються інтересами держави. Йдеться, передусім, про забезпечення ефективності діяльності як самих органів, так і всієї системи в цілому [5]. Сьогодні ще рано говорити про дієвість державного фінансового контролю. Багато органів здійснюють його, а помітного результату немає. Бюджетні кошти, як і раніше, не завжди використовуються за призначенням.

Література: 1. Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) / В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. С. Петренко. – К.: Знання України, 2006. – 280 с. 2. Бюджетний кодекс України. – Харків: Право, 2005. – 166 с. 3. Закон України "Про Рахункову палату" від 11.07.1996 р. №315/96 ВР // www.rada.gov.ua. 4. Білуха М. Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: Підручник / М. Т. Білуха, М. Г. Дмитренко, Т. В. Микитенко; [За ред. докт. екон. наук, проф., М. Т. Білухи. — 2-ге вид. перероб. і доп. — К.: Українська академія оригінальних ідей, 2006. — 888 с. 5. Бельчик С. В. Державний внутрішній фінансовий контроль в Україні розвиватиметься за нормами Європейського Союзу / С. В. Бельчик, М. В. Бариніна // Фінансовий контроль. — 2005. — №5(28). — С. 13 — 15.

Зам'ятіна К. В.

УДК 657.631.8:336.14

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Сучасні умови господарювання зумовили зміну підходів до розробки бюджету та кошторисів. Якщо раніше головним питанням було задоволення потреби в коштах, то тепер увагу зосереджено на результатах, яких потрібно досягти, а вже потім вирішується питання про те, які ресурси для цього необхідні. Якщо проаналізувати світовий досвід, то у західних країнах цей, так званий, програмно-цільовий метод запроваджено близько півстоліття тому і він діє досить ефективно. Не зважаючи на велику кількість досліджень з питань формування бюджетів та ефективного використання державних коштів, система державного фінансового контролю, створена в Україні, все ж таки не забезпечує фінансово-бюджетну дисципліну, і ефективне виконання бюджетних програм в тому числі. Саме тому особливе значення надається державному аудиту у цій сфері, впровадження якого є складним та суперечливим процесом. Усе це й зумовило актуальність теми дослідження.

Метою даного дослідження є визначення завдань державного аудиту на кожному етапі виконання бюджетних програм. Для досягнення цієї мети автором визначено етапи виконання бюджетних програм, недоліки в організації їх виконання, завдання державного аудиту на кожному з етапів виконання бюджетних програм.

Згідно зі статтею 2 Бюджетного кодексу України, бюджетна програма — це систематизований перелік заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети та завдань, виконання яких пропонує та здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій [1].

З іншого боку, бюджетна програма є формою реалізації програмно-цільового методу в бюджетному процесі, метою застосування якого є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання [2; 3].

За результатами перевірок, проведених органами ДКРС, виявлено недоліки в організації виконання бюджетних програм, а саме слабкість нормативно-правової бази, недостатність бюджетного фінансування, невиконання учасниками бюджетних програм їх функціональних обов'язків [3; 4].

У результаті аналізу автором з'ясовано, що з метою подолання цих недоліків, державний аудит виконання бюджетних програм ставить перед собою такі завдання: проаналізувати наскільки прийняті адміністративні рішення щодо виконання програми збігаються з її стратегією, оцінити достовірність фінансової звітності бюджетної установи та правильність ведення бухгалтерського обліку, перевірити законність здійснення фінансових операцій, припинити існуючі та запобігти можливим правопорушенням під час використання бюджетних коштів та державного майна, проінформувати органи влади про дотримання бюджетною установою чинного законодавства.

На думку автора, державний аудит виконання бюджетних програм слід проводити не лише за результатами проведених операцій або звітного періоду, а й протягом усього року. Саме так

© Зам'ятіна К. В., 2008

можливо провести всі необхідні процедури для досягнення основної мети такого контролю – забезпечення законності дій головного розпорядника, відповідального виконавця та інших учасників бюджетної програми під час її формування, виконання і звітування про виконання [5].

Виконання бюджетних програм проходить такі етапи: формування, виконання та звітування про виконання бюджетної програми. Завдання державного аудиту на кожному з цих етапів наведено на рисунку.

Так, основними завданнями державного аудитора на етапі формування бюджетної програми є зіставлення цілей і функцій головного розпорядника бюджетних коштів зі стратегією програми, аналіз попередньої звітності, перевірка відповідності фактичних показників паспорту програми.

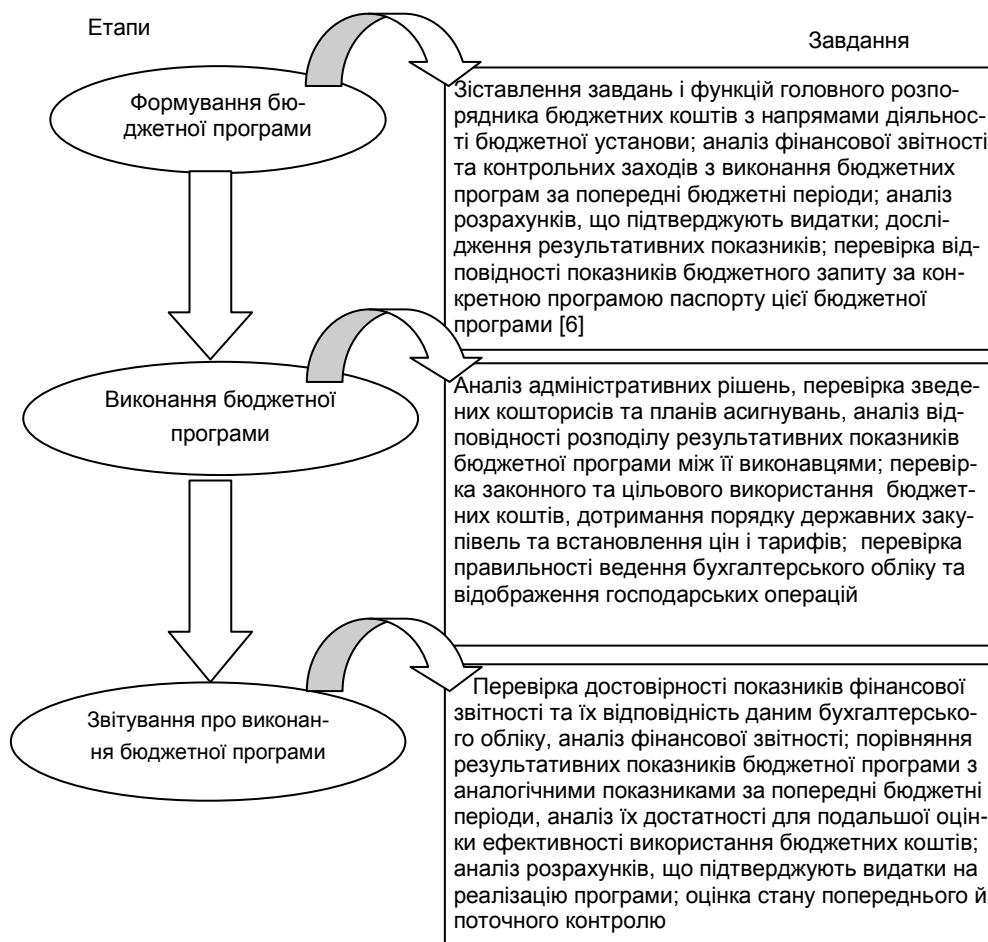

Рис. Завдання державного аудиту на різних етапах виконання бюджетних програм

На етапі виконання аудитор аналізує адміністративні рішення виконавців програми, перевіряє законність та цільове використання коштів, правильність ведення обліку та ін.

Під час звітування про виконання програми державний аудитор повинен перевірити достовірність фінансової звітності, проаналізувати її, порівняти з показниками попереднього періоду, оцінити стан попереднього і поточного контролю.

Таким чином, з метою подолання існуючих недоліків в організації виконання бюджетних програм автором запропоновано конкретизувати завдання державного аудиту на кожному з цих етапів.

Література: 1. Бюджетний кодекс України №2542-III від 21.06.2001 // www.rada.gov.ua 2. Бариніна-Закірова М. В. Запровадження державного аудиту в практику роботи органів ДКРС // Фінансовий контроль. – 2005. – №6. – С. 9 – 13. 3. Стефанюк І. Б. Для України – надактуально (Деякі аспекти фінансового контролю виконання бюджетних програм) // Фінансовий контроль. – 2004. – №3. – С. 7 – 10. 4. Мамишев А. В. Захід розпочав півстоліття тому (Зарубіжний досвід організації державного фінансового контролю виконання бюджетних програм) // Фінансовий контроль. – 2004. – №3. – С.11 – 14. 4. Бариніна-Закірова М. В. Бюджетна програма як об'єкт фінансового контролю // Фінансовий контроль. – 2004. – №3. – С. 15 – 19. 5. Богданов І. Досконале знання об'єкта контролю – запорука успіху // Фінансовий контроль. – 2004. – №3. – С. 19 – 21.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

"АУДИТ" ТА "ДЕРЖАВНИЙ АУДИТ": ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТЬ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

В умовах трансформації української економіки, а зокрема активації інтеграційних процесів до європейського товариства, Україна вийшла на шлях впровадження зарубіжних методик проведення запобіжних заходів нерационального використання як державних, так і комерційних коштів підприємств, закладів та організацій. Були впроваджені нові форми державного фінансового контролю. Одна з таких форм – державний аудит. Результатом цього є певна плутанина в існуючому українському законодавстві, зокрема у вживанні термінів "аудит" та "державний аудит" в контексті нормативно-правових актів.

Мета дослідження – це розгляд еволюції терміна "аудит" в існуючому законодавстві, визначення проблем становлення похідного терміна "державний аудит".

Питання формування понятійного апарату в українському законодавстві знайшло своє відображення у дослідженнях М. В. Бариніної-Закірової, яка розглянула питання запровадження державного аудиту в практику роботи органів ДКРС [1], І. Б. Стефанюка, який розглянув необхідність аудиту бюджетних установ [2], проблеми та шляхи його запровадження [3], проте важливо простежити трансформацію терміна "аудит" для визначення "вузьких місць" чинного законодавства.

Влада надала аудиту "право на життя" у 1993 р., де в Законі "Про аудиторську діяльність в Україні" аудит визначався як перевірка публічної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів та іншої інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності чинному законодавству й встановленим нормативам" [4]. Визначним кроком розвитку зовнішнього фінансового контролю на цьому етапі було те, що результатом аудиту був аудиторський висновок, який підтверджував достовірність фінансової звітності нормам законодавства й містив науково обґрунтовану оцінку результатів аудиторського дослідження та науково-технічної експертизи (Закон України "Про наукову та науково-технічну експертизу") з наступними порадами для ліквідування "проблемних місць" обліку та звітності [5]. На сучасному етапі розвитку такі ж завдання має на меті й державний фінансовий контроль, який проводить Державна контрольно-ревізійна служба та Рахункова палата України. Як результат, законодавство зазнало істотних змін. Розвиток аудит отримав як у державному, так і в приватному секторах.

У 2006 р. Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про аудиторську діяльність в Україні"", було визначено аудит як перевірку даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно з вимогами користувачів [6]. Отже, термін "аудит" було доповнено важливими положеннями із міжнародних стандартів аудиту, проте він зовсім не відповідає тим процедурам, які виконують державні органи фінансового контролю. Відмінність полягає у всій предметній сфері поняття: інший об'єкт, суб'єкт та ін., проте методики та загальна назва збігаються. Як наслідок, перші зміни зазнав Бюджетний кодекс, де статтею 26 визначено проведення аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ Рахунковою палатою [7]. У "Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ" визначено поняття "аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ" [8], проте це лише різновид форми фінансового контролю.

Також у 2006 році Верховною Радою України прийнятий Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна" [9], яким були кориговані положення Господарського кодексу (ст. 363), Закон України "Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні", "Про аудиторську діяльність". Законом було визначено, що "державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю". Проте варто надати поняттю "державний аудит" чи "аудит державних фінансів" правового статусу, бо кількість різновидів державного фінансового контролю з часом буде лише збільшуватись (об'єкти державного аудиту різноманітні), а відповідним пунктом буде залишатись саме "державний аудит". Це поняття не ліквідує загальновідому сутність аудиту, а лише уточнює суб'єкт аудиту – державу в особі органів виконавчої влади. Воно значно ширше за поняття державного фінансового аудиту чи аудиту державних фінансів.

Недосконалість глосарію нормативної бази України призводить до виникнення суперечностей у рамках термінів, що вживаються разом із поняттям "аудит". На цей час відбулось відокремлення терміна "аудит", що проводиться незалежними аудиторами від "державного аудиту", суб'єктом якого виступає держава в особі органів виконавчої влади. Враховуючи рушійні процеси, що будуть мати місце й надалі в економіці країни, варто надати правовий статус поняттям "аудит" і "державний аудит" як фундаменту теоретичної бази й згідно з ними будувати понятійний апарат фінансового контролю.

Термін "аудит" в українському законодавстві пройшов значний, проте незавершений шлях еволюції. Закон України "Про аудиторську діяльність в Україні" був лише відправним кроком, який закріпив фундамент для аудиторської діяльності в Україні. Аудит довів свою ефективність, державний фінансовий контроль перейшов на новий рівень, похідною аудиту став "державний аудит". За цих умов автором запропоновано закріпити законодавчо поняття "державний аудит". Даний крок буде поштовхом для еволюції нового для України поняття "державний аудит", який розвиватиметься із урахуванням особливостей національного контролю.

Література: 1. Бариніна-Закірова М. В. Запровадження державного аудиту в практику роботи органів ДКРС // Фінансовий контроль — №6. — 2005. — С. 9 — 14. 2. Стефанюк І. Б. Аудит фінансової та господарської діяльності бюджетних установ: проблеми та шляхи запровадження // Фінансовий контроль. — 2005. — №2. — С. 3 — 12. 3. Стефанюк І. Б. Аудиту бюджетних установ — зелене світло // Фінансовий контроль. — 2006. — №1. — С. 9 — 12. 4. Закон України "Про аудиторську діяльність в Україні" // www.liga.ua 5. Закон України "Про наукову та науково-технічну експертизу" // www.liga.ua 6. Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про аудиторську діяльність"" // www.liga.ua 7. Бюджетний кодекс // www.liga.ua 8. Порядок проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ // www.liga.ua 9. Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фінансовим правопорушенням, забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, державного і комунального майна" // www.liga.ua

УДК 339.72(477)

Коваленко Н. М.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЯК КРОК ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку ринкових відносин деякі питання щодо вдосконалення державного фінансового контролю неможливо вирішити швидко на рівні окремих країн. Для їх вирішення потрібні підходи й практичні заходи, які є результатом співробітництва в планетарному масштабі. Удосконалення роботи контролюючих органів також значною мірою залежить від міжнародного обміну досвідом, інформацією, сучасними напрацюваннями. Тому питання співпраці Рахункової палати України як вищого органу державного фінансового контролю з вищими контрольними органами інших країн є досить актуальним.

Метою роботи є дослідження участі Рахункової палати України в роботі міжнародних організацій вищих контрольних органів, двосторонньої та багатобічної співпраці з міжнародними вищими контрольними органами. Для забезпечення досягнення мети проаналізовано діяльність Рахункової палати в рамках міжнародного співробітництва з INTOSAI і EUROSAI, з вищими контрольними органами країн Західної, Центральної й Східної Європи, країн СНД.

Відповідно до Закону України "Про Рахункову палату", п. 12 ст. 6, Рахункова палата здійснює зв'язки з контрольними органами іноземних держав і відповідними міжнародними організаціями, укладає з ними угоди про співпрацю [1].

Основними завданнями міжнародної співпраці Рахункової палати є забезпечення удосконалення методологічної бази контрольної діяльності, підвищення кваліфікації кадрів і інституційний розвиток установи на основі вивчення існуючого міжнародного досвіду.

Така співпраця передбачає консультації, обмін досвідом щодо питання методології й стандартів аудиторської діяльності, процедур і методів проведення аудиту, удосконалення контрольної

діяльності, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників, а також проведення паралельних і координованих перевірок об'єктів, програм і міжнародних угод, які представляють взаємний і загальнодержавний інтерес.

Рахункова палата є членом вищих контрольних органів INTOSAI [2, с. 13] (з 1998 року) і EUROSAI (з 1999 року) — Міжнародної і Європейської організацій. У рамках цих організацій Рахункова палата бере участь у роботі комітетів і підкомітетів INTOSAI з аудиту відповідності, стандартів внутрішнього контролю, фінансового аудиту, аудиту державного боргу, а також робочих груп EUROSAI з аудиту навколишнього середовища та інформаційних технологій.

16 березня 2007 р. Рахункова палата України провела в м. Києві перше засідання спеціальної підгрупи EUROSAI WGEA з аудиту ліквідації наслідків природної, техногенних катастроф і радіоактивних відходів. У ході засідання були проведені обговорення плану роботи спеціальної підгрупи на 2007 – 2008 рр., загальних принципів проведення міжнародного координованого аудиту Чорнобильського фонду "Укриття" і перспектив діяльності підгрупи [3].

Рахункова палата підтримує і надає велике значення співпраці ВКО країн Співдружності Незалежних Держав. Активно розвивається двостороння міжнародна співпраця Рахункової палати з вищими контрольними органами країн Західної, Центральної і Східної Європи.

Успішним досвідом у рамках міжнародної діяльності Рахункової палати стала реалізація проектів технічної допомоги в співпраці з Шведським інститутом державного управління, ПРООН в Україні (проект "Добросесність на практиці: на шляху до суспільної підзвітності і забезпечення прав людини"), а також як результат співпраці з Європейською Комісією, проекту Європейського Союзу "Аудит державних фінансів".

Таким чином, визнання Рахункової палати органом незалежного контролю не тільки в Україні, але й далеко за її межами стало можливим лише за умови плідної діяльності в системі державного фінансового контролю. Вивчення світового досвіду контрольної-ревізійної, експертно-аналітичної роботи, впровадження в практику діяльності сучасних форм і методів аудиту, обмін інформаційною продукцією і розширення сфери формування професійних відносин і надалі є пріоритетним принципом в реалізації основних напрямів міжнародної співпраці Рахункової палати України.

-
- Література:** 1. Закон України "Про Рахункову палату" від 11.07.1996 р. №315/96 ВР // www.rada.gov.ua
2. Бельчик С. В. Державний внутрішній фінансовий контроль в Україні розвиватиметься за нормами Європейського Союзу / С. В. Бельчик, М. В. Бариніна // Фінансовий контроль. – 2005.– №5 (28). – С. 13 – 15.
3. <http://www.ac-rada.gov.ua>.

Мірошниченко Д. Ю.

УДК 657.6(477)

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ КОНТРОЛЬНО-РЕВІЗІЙНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку економіки України відбуваються певні трансформаційні процеси, характерною рисою яких є швидкі зміни в усіх сферах суспільного життя. Певною мірою це стосується і системи державного фінансового контролю в Україні. Серед науковців та практиків постійно ведуться дискусії щодо шляхів підвищення ефективності діючої системи державного фінансового контролю. Вже існують важливі напрацювання з цього приводу, але, на жаль, зовсім не приділяється увага забезпеченню ефективності діяльності кожного окремого працівника Державної контрольної-ревізійної служби України (далі — ДКРСУ). Це і зумовило вибір теми даного дослідження та вказує на її актуальність.

Метою даного дослідження є розробка пропозицій, спрямованих на забезпечення ефективної діяльності кожного окремого працівника ДКРСУ.

Дослідженням даної проблематики займаються такі вчені, як Н. С. Барабаш, М. О. Ніконович [1], І. О. Іванова [2], М. І. Сивульський [3], І. Б. Стефанік [4] та багато інших. Автором, шляхом

© Мірошниченко Д. Ю., 2008

виділення та групування недоліків у діяльності працівників ДЕРСУ, розроблено та запропоновано такі напрями підвищення ефективності діяльності кожного окремого працівника ДКРСУ:

- розробити обов'язкове для виконання положення щодо вимог до кандидатів на заміщення посад працівників ДКРСУ;
- запровадити екзамен при прийнятті працівників на роботу за участю представників Головки КРУ та незалежних спостерігачів;
- створити більш серйозні умови покарання непорядних працівників.

На думку автора, такі пропозиції здатні значно покращити трудову дисципліну працівників ДКРСУ, забезпечити більш високу кваліфікацію ревізорів, збільшити особистий внесок кожного працівника в загальні результати, що, у свою чергу, покращить загальний стан контрольно-ревізійної діяльності в державі.

Література: 1. Барабаш Н. С. Удосконалення системи державного фінансового контролю / Н. С. Барабаш, М. О. Ніконович // Фінансовий контроль. – №3(26). – 2005. – С. 44 – 47. 2. Іванова І. М. Реформування системи державного фінансового контролю // Фінанси України. – 2005. – №6. – С.145 – 150. 3. Сивульський М. І. ДЕРСУ на шляху перебудови // Фінансовий контроль. – 2005. – №3(26). – С. 3 – 7. 4. Стефанік І. Б. До якості контролю через оптимізацію його організації // Фінансовий контроль. – 2005. – №5(28). – С. 35 – 38.

УДК 657.6

Дейнеко Є. В.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних умовах господарювання в Україні, у зв'язку з погіршенням фінансової дисципліни та збільшенням фактів злочинів у сфері фінансових відносин, гостро постає питання визначення проблеми та перспектив розвитку нових форм державного фінансового контролю. Однією з таких форм є державний аудит, який спрямований на перевірку законності, доцільності та ефективності використання державних коштів та державної власності. Важливість дослідження розвитку державного аудиту в сучасних умовах господарювання підтверджується значним інтересом з боку вчених. Так, дослідження цього питання займаються ряд вчених та практиків, таких, як: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, В. Ф. Піхоцький, В. І. Кравченко, Н. І. Рубан та ін [1 – 4]. Але єдиної точки зору щодо формування та функціонування системи державного аудиту не існує. Це й обумовило актуальність теми даного дослідження.

Метою дослідження є встановлення шляхом теоретичного аналізу проблем, що супроводжують процес впровадження державного аудиту в Україні та перспектив його розвитку, що є вкрай необхідним не тільки для вдосконалення якості використання державних коштів та державного майна, але й для підвищення авторитету держави у світовому співтоваристві.

Аналіз спеціальної літератури показав, що серед теоретиків та практиків існує думка про неефективність існуючої системи державного аудиту. Це пов'язано з рядом факторів: теоретична та законодавча невизначеність поняття державного аудиту; акцентування уваги контролюючих органів на виявленні порушень і порушників замість концентрації на визначенні їх причин, тобто пошуку системних недоліків; відсутність оцінки системи внутрішньогосподарського контролю державних установ; нерегульованість взаємовідносин між державними фінансовими органами з приводу призначення та проведення державного аудиту; відсутність правових гарантій нефіскальності фінансово-господарського аудиту та ін.

Для вирішення виявлених проблем автором запропоновано наступні засоби, що повинні стати перспективами розвитку та вдосконалення державного аудиту в сучасних умовах. А саме: оптимізація функцій і повноважень контролюючих органів, зокрема Рахункової палати, формування системної нормативно-правової бази, стандартизація державного аудиту, формування системи кадрового забезпечення, вдосконалення методичної бази, реформування організаційних структур. Тільки системне та комплексне реформування державного аудиту зможе вагомо підвищити ефективність його функціонування та вивести вітчизняний державний фінансовий контроль на новий рівень свого розвитку.

© Дейнеко Є. В., 2008

Таким чином, автором у результаті глибокого теоретичного аналізу існуючих проблем розвитку державного аудиту в сучасних умовах господарювання запропоновано перспективні напрями усунення таких проблем.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Аудит: стан тенденції розвитку в Україні та світі: Монографія / Ф. Ф. Бутинець, Н. М. Маюга, Н. І. Петренко; [За ред. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ЖТДУ, 2004. 2. Піхоцький В. Ф. Удосконалення і розвиток державного фінансового контролю та аудиту за надходженням коштів державного бюджету та їх використанням // *Фінанси України*. – 2007. – №3. – С. 75 – 82. 3. З виступу заступника Голови Головки КРУ України Н. І. Рубан. Концептуальні питання проведення аудиту використання бюджетних коштів // *Фінансовий контроль*. – 2005. – №2 (25). – С. 7 – 9. 4. З виступу президента Міжнародного інституту фінансів В. І. Кравченка. Державний аудит в системі фінансового контролю // *Фінансовий контроль*. – 2005. – №2 (25). – С. 10 – 11.

Калінкін Д. В.

УДК 657.6

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

Сьогодні має місце недосконале державне управління, яке стало причиною багатьох негативних явищ: навмисного приховування прибутків, "прихвизації державного і комунального майна", впровадження небезпечних для людей технологій [1]. Тому гостро постала необхідність удосконалення існуючих форм державного фінансового контролю. В певній мірі це зумовлено змінами ідеології та мети контролю, а саме зсуванням акцентів з безпосереднього виявлення порушень після закінчення бюджетного періоду на допомогу розпорядникам бюджетних коштів попередити їх або хоча б мінімізувати наслідки. Однією з нових форм контролю є державний фінансовий аудит, який є відповіддю на вимоги щодо реформування існуючої системи державного фінансового контролю. Саме це й обумовило вибір теми даного дослідження та вказує на її актуальність.

Метою даного дослідження є розгляд і розробка методичних та практичних рекомендацій щодо визначення напрямків підвищення ефективності державного аудиту.

На сьогодні велика кількість вітчизняних вчених займаються проблемою підвищення ефективності державного аудиту, зокрема А. В. Мамишев [2], Н. І. Дорош [3], М. М. Каленський [4], Л. А. Іваненко [1] та ін. Такий значний інтерес вказує на те, що державний аудит у тому стані, в якому він перебуває на сьогоднішній день, не відповідає належним вимогам та потребує значного вдосконалення. На цій проблемі і базується доцільність розглядання даної теми.

Отже, автором шляхом вивчення теоретичних розробок з приводу реформування та удосконалення системи державного фінансового контролю виділено сучасні напрями до підвищення ефективності державного аудиту, а саме:

підвищення якості контрольно-аудиторської роботи в межах чинного законодавства;
внесення за результатами проведених аудиторських перевірок та інспектування пропозицій щодо вдосконалення фінансового законодавства з метою недопущення незаконних нецільових бюджетних витрат;

удосконалення нормативно-правових актів, що регламентують діяльність органів Державної контрольно-ревізійної служби з метою підвищення ефективності їх роботи.

Таким чином, на думку автора, розроблені напрями підвищення ефективності державного аудиту здатні значно покращити результати роботи національних бюджетних установ, що, у свою чергу, відіб'ється на загальному стані економічних відносин в Україні.

Література: 1. Іваненко Л. А. Необхідність удосконалення контролю за впровадженням нових форм господарювання в Україні // *Фінансовий контроль*. – 2002. – №4 – С. 29 – 35. 2. Мамишев А. В. Аудит ефективності діяльності: концепція, цикл, планування // *Фінансовий контроль*. – 2006. – №2 (31). – С. 54 – 60. 3. Дорош Н. І. Державний фінансовий контроль: зарубіжний досвід і шляхи вдосконалення // *Фінанси України*. – 1998. – №1. – С. 48 – 54. 4. Каленський М. М. Удосконалення фінансового контролю за витратами бюджетних коштів // *Фінанси України*. – 2006. – №5.

© Калінкін Д. В., 2008

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМА НЕЗАЛЕЖНОСТІ АУДИТОРІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

У сучасних умовах розвитку та ускладнення ринкових відносин в Україні загальновідомим є те, що аудит – це найефективніша форма контролю. Однак на шляху розвитку аудиторської діяльності зустрічаються різноманітні проблеми. Однією з таких проблем є загроза незалежності аудиторів. Вона зумовлена тим, що відсутня законодавча база та дієвий механізм покарання. З огляду на це актуальність теми дослідження не викликає сумніву.

Метою даного дослідження є розробка пропозицій, спрямованих на подолання проблеми незалежності аудиторів.

Даною проблематикою займається ряд вчених: В. І. Подольський [1], А. В. Малишев [2], Л. З. Шнейдман [3] та багато інших.

Незважаючи на достатній інтерес до цього питання з боку вчених, дана проблема залишається не вирішеною. Тому автором зроблено спробу дати власне бачення з цього приводу та належним чином обґрунтувати його – для вирішення проблеми незалежності аудиторів необхідно запровадити такі заходи:

- 1) створити при Аудиторській палаті України відокремлений підрозділ, головною метою якого повинен бути контроль за дотриманням аудиторами принципу незалежності;
 - 2) впровадження суворої регламентації вибору аудиторів і прийняття рішення про їх запрошення на рівні запропонованого підрозділу Аудиторської палати України;
- розробка механізму більш суворого покарання непорядних аудиторів.

На думку автора, запропоновані заходи мають змогу вплинути на рівень незалежності аудиторів та покращити загальний стан аудиту держави.

Література: 1. Подольский В. И. Международные и внутрифирменные стандарты аудиторской деятельности. – М.: Вузовский учебник, 2006. – 304 с. 2. Малишев А. В. Пути европизации аудита // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – №7. – С. 55 – 60. 3. Шнейдман Л. З. Обязательная ротация аудиторов: повышает ли оно качества аудита? // Бухгалтерский учет. – 2002. – №14. – С. 14 – 17.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СТРАТЕГІЧНИЙ АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

В умовах постійного розвитку ринку страхової діяльності України та зростаючої конкуренції серед страхових компаній стає недостатньо лише традиційного зовнішнього аудиту, який, зазвичай, обмежується проведенням незалежної експертизи фінансових звітів та іншої інформації про господарсько-фінансову діяльність страхової організації. У той час для підвищення ефективності сучасних компаній страхового бізнесу потрібна також комплексна оцінка їхньої діяльності на перспективу. Тому у зв'язку з тим, що зростаючі потреби страхових компаній для прийняття економічних рішень вимагають формування системи стратегічного аудиту, який аналізує систему стратегічного менеджменту та обліку організації, тема дослідження є актуальною.

Для теорії й практики вітчизняного аудиту стратегічний аудит є новим напрямом, дослідженням якого займалися О. О. Гаманкова, В. Д. Базилевич, В. С. Приходько [1 – 3]. Науковці думка з питань стратегічного аналізу та аудиту в основному розглядають його як процес збирання ін-

формації, який використовується для розробки конкретних цілей та стратегії бізнесу. Це досить вузьке розуміння суті, завдань та можливостей стратегічного аудиту.

Проблема наукового дослідження пов'язана з тим, що існуючі наукові розробки не розкривають усіх функцій, які здатні виконувати стратегічний аудит, та не висвітлюють його ролі в системі управління підприємством.

Завданням дослідження є вивчення доцільності впровадження стратегічного аудиту діяльності суб'єктів страхового бізнесу України.

У деяких страхових компаніях здійснюється жорстко регламентоване стратегічне планування, яке в умовах сучасного конкурентного середовища, що швидко змінюється, перешкоджає динамічному та інноваційному прийняттю управлінських рішень та їх виконанню [4; 5]. Саме тому потрібен стратегічний аудит, який передбачає оцінку, виявлення недоліків стратегічного менеджменту страхових компаній, розробку рекомендацій щодо їх усунення та формування чіткої стратегії страхової організації. Місце стратегічного аудиту в системі стратегічного менеджменту та корпоративного управління суб'єктів страхового бізнесу показано на рисунку [2].

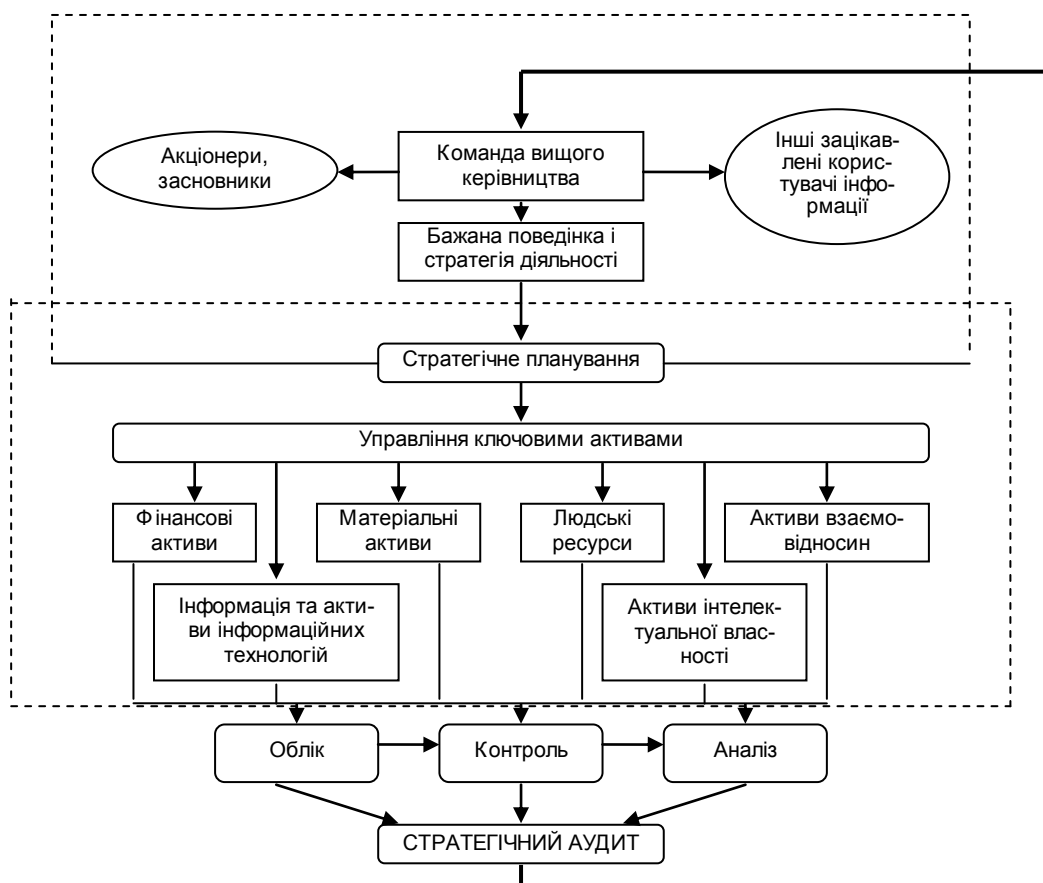

Рис. Місце стратегічного аудиту в системі стратегічного менеджменту та корпоративного управління страхової компанії

У верхній частині схеми (рисунок) зображені відносини у сфері корпоративного управління в страховій організації. Команда вищого керівництва, виступаючи агентом акціонерів, засновників, ради директорів, інших зацікавлених осіб, пов'язує стратегію та бажану поведінку страхової компанії для виконання установок та розпоряджень акціонерів. Все це є основою для стратегічного планування і є одним із напрямків стратегічного менеджменту компанії.

У середній частині рисунка подано шість ключових активів, використовуючи які страхові компанії здійснюють стратегії та створюють вартість страхового бізнесу: фінансові, матеріальні, людські, взаємовідносин, інтелектуальної власності та інформаційних технологій. Команди вищого керівництва формують механізми управління та використовують ці активи як окремо, так і в комплексі. Ключові активи організації є основними об'єктами стратегічного аудиту, а оскільки стратегічний менеджмент характеризується безмежно повторюваними механізмами обліку, контролю та аналізу, то результати цих процесів є інформаційною базою для проведення стратегічного аудиту.

Отже, можна зробити висновок, що, по-перше, через низку об'єктивних економічних чинників, що впливають на розвиток ринку страхової діяльності, стає недостатньо традиційного зовнішнього аудиту, який здійснюється з метою формулювання висновків про її реальний стан. Стратегіч-

ний аудит, спрямований на оцінку системи стратегічного менеджменту та обліку компанії, надає рекомендації щодо її ефективного довгострокового розвитку і формування чіткої стратегії. По-друге, впровадження стратегічного аудиту у сфері страхового бізнесу дозволить більш повно задовольняти потреби, насамперед, користувачів інформації з прямих інтересом, а саме власників, акціонерів, потенційних інвесторів та топ-менеджерів, яких цікавить питання довгострокового стратегічного розвитку страхової компанії з метою підвищення її конкурентоспроможності та ринкової привабливості.

Література: 1. Базилевич В. Д. Страхова справа / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. — 4-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2005. 2. Гаманкова О. О. Облік і аудит у страхових організаціях: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2005. 3. Приходько В. С. Бухгалтерський облік страхової діяльності. Навчально-методичний посібник. — 2-ге вид., доповнене й перероб. — К.: Лібра, 2002. 4. Александрова М. М. Страхування: Навчально-методичний посібник. — К.: ЦУЛ, 2002. 5. Внукова Н. М. Страхування: теорія та практика: Навч.-метод. посібник / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко; [За заг. ред. проф. Н. М. Внукової]. — Харків: Бурун Книга, 2004. 6. Плиса В. Й. Страхування: Навч. посібник. — К.: Каравела, 2005.

УДК 657.6

Гуліна Є. Є.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АУДИТУ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний етап розвитку економіки України пов'язаний із стрімким зростанням кількості суб'єктів аудиту. У свою чергу від ефективності діяльності аудиторських фірм багато в чому залежить стан аудиторської діяльності в державі взагалі. При цьому одним із напрямків забезпечення сталого розвитку аудиту та підвищення результативності діяльності аудиторських фірм є забезпечення прозорості через удосконалення звітності. Усе це зумовило вибір теми даного дослідження та підтверджує її актуальність.

Метою даного дослідження є розробка та обґрунтування шляхів удосконалення звітності суб'єктів аудиту. У результаті дослідження встановлено, що зазначеною вище проблематикою займається ряд вчених: О. М. Кулаковська, С. Зубилевич, О. О. Байбакова [1 – 3] та багато інших. Значний інтерес до даного питання з боку вчених свідчить про невирішеність цієї проблеми. Тому автором зроблено спробу запропонувати певні обґрунтовані шляхи удосконалення звітності аудиторських фірм, з метою забезпечення їх прозорості автором запропоновано такі шляхи удосконалення:

1) для забезпечення логічності необхідно структурно поділити Звіт на три розділи:

Розділ 1 "Види виконаних робіт, послуг та інформація за замовниками";

Розділ 2 "Статутний капітал";

Розділ 3 "Персонал".

2) суб'єктами аудиту необхідно почати Журнал обліку виконаних робіт та підпорядковувати його додатковим графам Книги обліку договорів.

На думку автора, такі пропозиції без сумніву покращать загальну ситуацію в нашій молодій державі.

Література: 1. Зубилевич С. Новые требования к аудиту в Европейском союзе // Бухгалтерский учет и аудит. — 2004. — №7. — С.4 – 7. 2. Кулаковская О. М. Организация и методика аудита. — К.: ЧП "Экономика". — 2005. — 498 с. 3. Байбекова О. О. Аудит: слухати і бути почутим // Фінансовий контроль. — 2006. — №2 (31). — С. 9 – 12.

© Гуліна Є. Є., 2008

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Актуальність теми даного дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення державного фінансового контролю як головного важеля в загальній системі державного управління. Одним із напрямків вдосконалення державного фінансового контролю є впровадження в діяльність контролюючих органів аудиту ефективності діяльності. Оскільки аудит ефективності діяльності, на відміну від звичайної ревізії чи перевірки, спрямований на встановлення ефективності використання державних коштів, а також державного та комунального майна, то існують певні проблеми його впровадження в діяльність контролюючих органів.

Метою даного дослідження є визначення проблем впровадження аудиту ефективності діяльності в Україні, а також розробка рекомендацій щодо усунення таких проблем.

Згідно з діючим законодавством, аудит ефективності діяльності – це форма контролю, яка спрямована на визначення ефективності використання бюджетних коштів для реалізації запланованих цілей та встановлення факторів, які цьому перешкоджають [1].

А. В. Мамишев розглянув виконання аудиту ефективності діяльності як процес збирання аудиторських доказів/фактів, їх кількісний та якісний аналіз, порівняння з критеріями аудиту, виявлення причинно-наслідкових зв'язків та трансформації в аудиторські спостереження [2, с. 63].

Мета аудиту ефективності діяльності полягає у сприянні фінансовим інтересам держави, підтримці підзвітності й відповідальності в державному секторі та вдосконаленні управлінської практики [3, с. 43].

Ключовим елементом аудиту ефективності діяльності є вплив, тобто користь, яку він приносить суспільству шляхом якісних звітів та практичних рекомендацій для зниження витрат, підвищення результативності, досягнення цілей, покращення управління, підзвітності й відповідальності у державному секторі [2, с. 63].

Дослідження літератури показали, що при впровадженні аудиту ефективності діяльності існують безліч переваг і недоліків. Так, перевагами впровадження аудиту ефективності діяльності є його взаємозв'язок:

по-перше, з аудитом економічності адміністративної діяльності з огляду на кращі адміністративні принципи, практику та управлінську політику;

по-друге, з аудитом ефективності використання трудових, фінансових та інших ресурсів, а також процедур, яких дотримуються підконтрольні організації для виправлення виявлених недоліків;

по-третє, з аудитом результативності адміністративної діяльності з огляду на досягнення цілей підконтрольними організаціями, а також аудитом фактичного впливу діяльності порівняно з очікуваним впливом [4, с. 55].

А також важливо зазначити, що впровадження аудиту ефективності діяльності не потребує від аудиторської установи спеціальних повноважень щодо перевірки діяльності та програм, оскільки в умовах формування та виконання державного бюджету за програмно-цільовим методом бюджетні кошти виділяються на певні цілі відповідно до державних або бюджетних програм при заданих внесках та очікуваних результатах [2, с. 63].

До недоліків впровадження аудиту ефективності діяльності слід віднести:

по-перше, до програми залучається велика кількість виконавців та об'єктів фінансування, що призводить до розподілення між ними ресурсів у незначних сумах, а отже не забезпечує концентрацію ресурсів та негативно впливає на кінцевий результат;

по-друге, практично не використовується в системі контролю обмін інформацією між державними органами, причетними до виконання бюджетних програм, відсутня достовірна база для планування, щодо наявних резервів поповнення дохідної частини [5, с. 5 – 6].

У результаті аналізу існуючих переваг та недоліків впровадження аудиту ефективності діяльності, автором запропоновано ряд заходів щодо поліпшення такого процесу. Так, контролюючим органам необхідно:

1) знижувати витрати на проведення аудиту ефективності діяльності в державному секторі економіки за рахунок покращення укладання контрактів, економії ресурсів, уведення зобов'язань та відповідальності;

2) підвищувати результативність аудиторських звітів;

3) забезпечувати ефективне планування аудиту ефективності діяльності;

4) дотримуватися професійної етики;

5) розробити та внести зміни до Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту ефективності виконання бюджетних програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. №1017 [1];

6) постійно працювати над удосконаленням методики проведення аудиту, наближати її до міжнародних стандартів з урахуванням специфіки вітчизняного законодавства та бюджетної системи;

7) вживати всіх заходів для максимізації відсотка впровадження розроблених пропозицій.

Отже, шляхом теоретичного аналізу існуючих проблем впровадження аудиту ефективності діяльності, а також виділення недоліків і переваг такого процесу, автором запропоновано ряд заходів щодо усунення проблем впровадження аудиту ефективності діяльності в діяльність контролюючих органів.

Література: 1. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Порядок проведення органами державної контрольно-ревізійної служби аудиту ефективності виконання бюджетних програм" від 10 серпня 2004 р. №1017 // www.gada.gov.ua. 2. Мамишев А. В. Аудит ефективності діяльності: сутність та значення // Фінансовий контроль. — №6. — 2006. — С. 60 – 64. 3. Мамишев А. В. Аудит ефективності діяльності: етап виконання. // Фінансовий контроль. — №3. — 2006. — С. 43 – 45. 4. Мамишев А. В. Аудит ефективності діяльності: концепція, цикл, планування // Фінансовий контроль. — №2. — 2006. — С. 54 – 60. 5. Рубан Н. І. Аудит ефективності: надбання, проблеми, перспективи // Фінансовий контроль. — №6. — 2004. — С. 4 – 6.

УДК 368.914(477)

Фрундіна А. О.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Пенсійна система є однією з основних гарантій соціального захисту населення. Її головним елементом виступає обов'язкове державне пенсійне страхування, завданням якого є підтримка матеріального добробуту громадян та їхніх сімей при виході на пенсію за віком, за інвалідністю чи в разі втрати годувальника.

Питання запровадження й функціонування багаторівневої пенсійної системи розглянуті в роботах багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених, таких, як: М. Вінер, В. Шахов, А. Соловйов, О. Гаряча та ін. Незважаючи на це, запровадження державного пенсійного страхування на сучасному етапі ускладнюється багатьма проблемами: низькою часткою заробітної плати у валовому внутрішньому продукті, наявністю в економіці тіньового сектору, демографічним спадом, невідпрацьованістю системи управління пенсійними ресурсами на принципах соціального партнерства. Це і обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою цієї статті є розгляд основних напрямів подальшого вдосконалення системи державного пенсійного страхування в Україні.

У результаті дослідження функціонування існуючої системи пенсійного страхування автором були виділені наступні проблеми:

залишаються не розв'язаними проблеми, пов'язані зі становищем і розвитком теоретичних основ функціонування механізму загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

недостатньо досліджені роль пенсійного страхування як інституту й механізму соціального захисту непрацездатного населення, соціально-економічна сутність пенсійної системи;

потребує вдосконалення механізм підвищення заробітної плати як основи збільшення пенсійних внесків;

підлягають опрацюванню напрями запровадження накопичувальної пенсійної системи й удосконалення управління системою пенсійного страхування;

не досить чітко окреслені межі пенсійного забезпечення в рамках рівнів моделі пенсійної системи.

На думку Л. А. Сторожок, вдосконалення системи державного пенсійного страхування повинно розпочинатися із забезпечення соціальної справедливості, економічної та фінансової стабільності, вимагає запровадження багаторівневої пенсійної системи, яка включає в себе:

1) базовий рівень, що регламентує Закон України "Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, і інвалідам". На цьому рівні фінансована за рахунок загальних податків соціальна сітка, яка забезпечує мінімальний рівень соціального захисту;

2) перший рівень передбачає обов'язкову державну систему визначених витрат та регламентується Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування";

© Фрундіна А. О., 2008

3) другий рівень передбачає обов'язкову накопичувальну систему з визначеними внесками;
4) третій рівень розглядається як система недержавного пенсійного забезпечення на засадах добровільної участі, він регламентується Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення";

5) четвертий рівень передбачає фінансову та нефінансову підтримку людей похилого віку всередині родини або іншими поколіннями [1].

На думку автора, на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні представлена модель зможе реалізуватися частково. Це пов'язано з тим, що страхова пенсійна система залежить від багатьох складових та показників соціально-економічного розвитку, зокрема від стану ринку праці, рівня і динаміки заробітної плати, дієвості соціальної, податкової, банківської, цінової та інших складових політики держави, які в сучасних умовах господарювання потребують вдосконалення.

Література: 1. Сторожок Л. А. Напрями вдосконалення системи державного пенсійного страхування в Україні // Україна: Аспекти праці. – 2006. – №1. – С. 13 – 18.

Кузнєцова Г. О.

УДК 336.221.4(477)

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Формування сучасної системи оподаткування, яка забезпечує необхідними фінансовими ресурсами виконання функцій держави, є важливою складовою процесу розбудови ринкової економіки України та її інтеграції до системи світових господарських зв'язків.

Модель системи податкового регулювання, побудована в Україні, вичерпала свої можливості позитивного впливу на господарські процеси і через свою фіскальну орієнтованість стала перешкодою на шляху подальшого зростання економіки. Проблемою реформування податкової системи України займається ряд вчених: Ю. Б. Іванов, А. М. Соколовська, І. Луніна, Н. Фліссак, Р. В. Пророк та багато інших. Проте, незважаючи на велику кількість робіт, питання пристосування податкової системи України до умов сьогодення залишаються невирішеними.

Метою дослідження є розробка напрямків вдосконалення податкової системи України з метою її адаптації до сучасних умов.

За результатами проведеного дослідження автором були виявлені такі проблеми:

- надмірна фіскальна спрямованість;
- нерівномірний розподіл податкового навантаження, спричинений масштабними ухиленнями від сплати податків і податковою заборгованістю платників перед бюджетами та державними позабюджетними фондами;

- нестабільність податкового законодавства;
- неоднорідність нормативно-правової бази оподаткування;
- неузгодженість окремих законодавчих норм;
- наявність норм неоднозначного тлумачення.

Крім того, автор згоден з думкою Р. В. Пророка, що податкова система України перебуває в стані хронічного реформування перш за все через звужене застосування стимулюючої функції податків [1].

Автором на основі вивчення широкого кола думок зроблено висновок, що найбільш ефективними будуть наступні шляхи:

- зміна податкових правил визнання затрат і результатів, приведення податкових правил розрахунку фінансових результатів відповідно до принципів бухгалтерського обліку;
- упорядкування територіальних аспектів податкового стимулювання у рамках СЕЗ, ТПР, технопарків;
- реформування методів адміністрування податків і зборів;
- розробки принципів кодифікації податкового законодавства.

Література: 1. Пророк Р. В. Податкова реформа в умовах становлення інноваційної економіки // Проблеми науки. – 2006. – №11 – С.12 – 17.

© Кузнєцова Г. О., 2008

КОМПЛАЄНС ЯК НОВА ФОРМА ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

На сьогодні велика кількість господарюючих суб'єктів різних форм власності стикаються з проблемою неможливості забезпечення ефективності власної діяльності без залучення банківських ресурсів. Така потреба зумовила поширення установ банківської сфери та спричинила виникнення нової проблеми забезпечення результативності та конкурентоспроможності банківських установ у ринкових умовах. При цьому одним із факторів підвищення ефективності діяльності комерційних банків є комплаєнс як нова форма внутрішнього аудиту. З огляду на це, тема даного дослідження є актуальною.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності та уточнення сутності комплаєнсу комерційних банків.

Аналіз спеціальної літератури з даної проблематики дозволив зробити висновок, що увага цьому питанню майже зовсім не приділяється. Деякі напрацювання з цього приводу містяться в роботах О. А. Мазур [1], А. М. Богун, Е. А. Уткіна [2], М. С. Суханова, Ч. Хонгрена [3], Г. Фостера та ін. При цьому серед науковців має місце плутанина в теоретичній базі та ототожнення поняття "комплаєнс" з поняттями "операційний аудит", "управлінський аудит". Тому автором зроблено спробу обґрунтувати необхідність комплаєнсу та уточнити його сутність.

Таким чином, необхідність комплаєнсу обумовлена тим, що банківська діяльність пов'язана з високим ризиком, де одним із компонентів є розбіжності між законодавчими актами та внутрішніми нормативно-правовими документами. Усунення таких суперечностей та контроль за дотриманням нормативно-правових актів і ставить на меті комплаєнс. При цьому, на думку автора, комплаєнс – це форма внутрішнього аудиту комерційного банку, яка полягає в перевірці відповідності діяльності банку діючому законодавству та іншим нормативно-правовим актам, в тому числі внутрішнього характеру, що здійснюється спеціальним підрозділом та має систематичний характер. На думку автора, запропоноване визначення та доведена необхідність мають як теоретичне, так і практичне значення, бо здатне забезпечити готовність банків до впровадження комплаєнсу.

Література: 1. Мазур О. А. Комплаєнс в системі внутрішнього аудиту банків / О. А. Мазур, А. М. Богун // Аудитор України. – 2007. – №10 (116). – С. 23 – 28. 2. Уткин Э. А. Аудит банковской деятельности / Э. А. Уткин, М. С. Суханов. – М.: Тенс, 2003. – 224 с. 3. Хонгрэн Ч. Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Ч. Хонгрэн, Г. Фостер. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 412 с.

ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Сьогодні вже не викликає сумніву питання ефективності та необхідності внутрішнього аудиту на підприємствах України. Переваги внутрішнього аудиту порівняно з іншими формами контролю є безперечними та загальновідомими. Але на сьогодні спостерігається певне гальмування процесів впровадження внутрішнього аудиту на підприємствах саме державного сектору, а ті державні підприємства, що запровадили внутрішній аудит стикаються з його недосконалістю. Усе це підтверджує актуальність даного дослідження.

Метою даного дослідження є розробка шляхів забезпечення ефективності внутрішнього аудиту на підприємствах державного сектору.

Проблемам внутрішнього аудиту взагалі присвячено ряд робіт таких вчених, як: В. Д. Андрєєв, Н. Г. Виговська, О. О. Байбекова [1 – 3] та багато інших.

Але проблеми внутрішнього аудиту підприємств саме державного сектору увага майже не приділяється. Тому автором зроблено спробу запропонувати власні шляхи забезпечення ефективності внутрішнього аудиту на державних підприємствах, серед яких:

1) створення в кожному органі державного сектору підрозділу аудиту;
2) розробка та прийняття законодавчих документів, що визначають загальну концепцію роботи таких підрозділів;

3) створення спеціального координуючого органу, за яким будуть закріплені спеціальні функції.

Такі пропозиції, на думку автора, здатні значно покращити роботу підприємств державного сектору.

Література: 1. Адреев В. Д. Внутренний аудит. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 464 с. 2. Виговська Н. Г. Система внутрішньогосподарського контролю на підприємстві, визначення цілей та задач // Вісник ЖДТ. – 2004. – №1 (27). – С. 23 – 29. 3. Байбекова О. О. Аудит: слухати і бути почутим // Фінансовий контроль. – 2006. – №2 (31). – С. 9 – 12.

Мірошниченко О. О.

УДК 336.14:352:340.13

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО КОНТРОЛЮ ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ ЗА ВИДАТКАМИ

Будь-які заходи щодо вдосконалення казначейського контролю виконання місцевого бюджету за видатками повинні мати об'єктивне законодавче підґрунтя. Тому оптимізація казначейського контролю виконання місцевого бюджету за видатками у системі органів ДКУ і розпорядників коштів повинна починатися, в першу чергу, з удосконалення деяких законодавчих норм, які на сьогодні не дають змоги казначейським органам у повній мірі виконувати покладені на них функції. Це й зумовило вибір теми даного дослідження та вказує на її актуальність.

Метою даного дослідження є розробка пропозицій, спрямованих на удосконалення правового забезпечення казначейського контролю виконання місцевого бюджету за видатками.

Дослідженням даної проблематики займаються такі вчені, як М. В. Бариніна-Закірова [1], О. В. Іванова, О. В. Батура [2], О. Башкова [3] та багато інших. Метою як удосконалення законодавства, так і казначейського контролю в цілому є встановлення уніфікованих правил, щоб забезпечити прозоре й ефективне формування й використання державних коштів та майна, що, зрештою, взагалі виключатиме можливість будь-яких фінансових порушень. Поза всяким сумнівом – чим досконаліше законодавство, тим довше діють його норми без змін; чим ґрунтовніше обізнані відповідні особи з нормативно-правовими актами, тим міцніша фінансова дисципліна виконання місцевого бюджету за видатками.

Автор запропонував такі напрями удосконалення правового забезпечення казначейського контролю виконання місцевого бюджету за видатками:

необхідно прийняти Закон України "Про Державне казначейство України";

необхідно внести зміни до основного регламенту господарської діяльності усіх бюджетних установ – Бюджетного кодексу України;

необхідно законодавчо закріпити форму контролю спрямування коштів у вигляді надання розпорядниками коштів документу (заявки на проведення фінансування) органам місцевого самоврядування.

Таким чином, окремі положення діючих законодавчих актів не відповідають вимогам сьогодення, потребують певного удосконалення, що призводить до деяких непорозумінь при здійсненні процедур державних закупівель на стадії їх оплати.

Література: 1. Бариніна-Закірова М. В. Деякі проблеми нормативно-правового характеру у сфері державного фінансового контролю // Фінанси України. – 2005. – №1. – С. 45 – 54. 2. Батура О. В. Державне казначейство України: Місце і роль у виконанні бюджету // Фінанси України. – 2003. – №11. – С. 3 – 10. 3. Башкова О. Про ефективність контролю у сфері державних закупівель // Казна. – 2006. – №11. – С. 28 – 29.

© Мірошниченко О. О., 2008

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ДОСВІДУ КОНТРОЛЮ У ФРАНЦІЇ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сьогодні наша держава прямує до включення в міжнародний європейський простір. Це вимагає від України певних дій у вигляді впровадження кращих напрацювань зарубіжних країн в усі сфери українського суспільного життя. Стосується це повною мірою й проблеми здійснення контролю. Передовою з цього приводу можна вважати Францію як країну-засновницю найновіших методів контролю. Тому для України важливим є впровадження французького досвіду на українські терени. Усе це зумовило вибір теми данної статті та вказує на її актуальність.

Метою дослідження є розробка шляхів адаптації французького досвіду контролю до національного середовища.

Дослідженням зазначеної проблеми займається ряд вчених: І. С. Дребот [1], І. М. Іванова [2], С. П. Чорнуцький [3] та багато інших. Але безпосередньо зазначеної в назві статті проблематику вчені майже не займаються. Через це автор вважає за необхідне зробити крок назустріч вирішенню цієї проблеми.

Таким чином, автором запропоновано такі шляхи впровадження досвіду Франції в національний контроль:

- 1) впровадити нові форми в господарських організаціях при Кабінеті Міністрів України, що мають стратегічне значення для держави;
- 2) покласти на Рахункову палату України функцію управління корпоративними правами держави.

На думку автора, впровадження цих пропозицій, звичайно, покращать стан контрольно-ревізійної роботи в нашій незалежній державі.

Література: 1. Дребот І. С. Повнота і злагодженість реалізації контрольних функцій усіма учасниками бюджетного процесу – важливий чинник дієвості фінансового контролю // Фінансовий контроль. – 2006. – №4(33). – С. 51 – 53. 2. Іванова І. М. Реформування системи державного фінансового контролю // Фінанси України. – 2005. – №6. – С. 145 – 150. 3. Чорнуцький С. П. Шляхи реформування державного внутрішнього фінансового контролю // Фінансовий контроль. – 2006. – №5(34). – С. 9.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ З УРАХУВАННЯМ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИМОГ

На сьогодні один з найважливіших аспектів державної політики в Україні на шляху її вступу до Європейського союзу є адаптація системи державного фінансового контролю до європейських умов. Так, залучення досвіду зарубіжної практики є на сьогодні для нашої держави обов'язковим елементом економічного життя, бо є запорукою підвищення її загального стану. З огляду на це, тема даної статті актуальна.

Метою даного дослідження є розробка пропозицій щодо адаптації української системи державного фінансового контролю до європейських умов.

Зазначеною проблематику займається ряд вчених: І. М. Іванова [1], Н. С. Барабаш [2], М. О. Никонович [3], В. І. Душичкіна [4] та ін.

© Болюх О. М., 2008

© Чернявська К. О., 2008

Аналіз робіт зазначених авторів свідчить про невирішеність даної проблеми. Тому автором за результатом дослідження виділені власні шляхи удосконалення системи контролю:

реформувати контрольно-ревізійне управління та делегувати частину його повноважень Рахунковій палаті України;

реформувати звітність з питань контрольно-ревізійної діяльності за вимогами бюджетного кодексу.

На думку автора, зазначені пропозиції здатні полегшити тернистий шлях вступу України до Європейського Союзу.

Література: 1. Іванова І. М. Реформування системи державного фінансового контролю // *Фінанси України*. – 2005. – №6. – С. 145 – 150. 2. Барабаш Н. С. Удосконалення системи державного фінансового контролю // *Фінансовий контроль*. – 2005. – №3. – С. 44 – 47. 3. Никонович М. О. Удосконалення системи державного фінансового контролю // *Фінансовий контроль*. – 2005. – №3. – С. 44 – 47. 4. Душичкіна В. І. Бюджетний контроль: не залякування, а виховання відповідальності // *Фінансовий контроль*. – 2006. – №2. – С. 61 – 63.

Яковлева К. М.

УДК 657.6

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ

Без використання системи економічних важелів щодо дотримання норм законодавства неможлива будь-яка господарська діяльність. За допомогою дієвого контролю за виробництвом, розподілом та споживанням суспільного продукту держава захищає інтереси споживачів, перевіряє якість продукції. Проте поняття "контроль" передбачає неоднозначне трактування. У літературних джерелах наведено різні визначення поняття "контроль", деякі з них суперечать один одному. Це й зумовило вибір теми даного дослідження та вказує на її актуальність.

Мета дослідження – уточнення визначення поняття "контроль" як економічної категорії.

Таким чином, проаналізувавши існуючі визначення поняття "контроль", можна зробити висновок, що більшість авторів, таких, як В. А. Лушкін, В. Д. Понікаров [1], Ф. Ф. Бутинець [2] розглядають контроль як систему спостереження та перевірки процесу функціонування відповідного об'єкта; В. М. Мурашко [4], В. Г. Жила [3] розглядають контроль як процес спостереження та перевірки об'єкта. Але, на думку автора, такі визначення поняття "контроль" не відображають його сутності як економічної категорії, бо зводять значення контролю до функції управління тому, що розглядають прямий і зворотний зв'язок лише між керівником і виконавцями, а також характеризують його як етап процесу управління, на якому перевіряється виконання управлінських рішень та їх ефективність для інформування керівних органів, що дозволяє усунути несприятливі ситуації.

Таким чином, можна зробити висновок, що контроль, як економічну категорію, можна визначити як складову частину управління економічними об'єктами та процесами, що містить в собі спостереження за об'єктом з метою визначення обґрунтованості і ефективності прийнятих управлінських рішень та результатів їх виконання, виявлення відхилень від вимог цих рішень, інформування про ці явища керівних органів та усунення несприятливих ситуацій, а також їх попередження в майбутньому.

Література: 1. Лушкін В. А. Контроль і ревізія підприємств: Навчальний посібник / В. А. Лушкін, В. Д. Понікаров, І. В. Ялдин, А. С. Ачкасов. – Житомир: ХДЕУ, ХДАМГ, Інститут методів навчання, 2003. – 254 с. 2. Бутинець Ф. Ф. Контроль і ревізія: Підручник для ВНЗ спеціальності "Облік і аудит" / За ред. проф. Ф. Ф. Бутиця, В. П. Бондаря, Н. Г. Виговської, Н. І. Петренко. – 4-е вид., перероб. доп. – Житомир: ПП "Рута", 2006. – 560 с. 3. Жила В. Г. Ревізія та аудит. – К.: МАУП, 1998. – 96 с. 4. Мурашко В. М. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності: Навч. посібник / В. М. Мурашко, Т. М. Сторожук; [За заг. ред. П. В. Мельника. – К.: ЦУЛ, 2003. – 310 с.

© Яковлева К. М., 2008

ПРОБЛЕМА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах господарювання спостерігається процес стрімкого зростання й поширення нових форм контролю та відповідно виникнення нових контролюючих органів. Зміни законодавства у свою чергу не встигають за виникненням різноманітних контролюючих служб. Відповіддю на це стала проблема плутанини в повноваженнях суб'єктів контролю, яка потребує термінового вирішення. З погляду на це, актуальність теми даної статті не викликає сумніву.

Метою статті є розробка пропозицій, спрямованих на вирішення проблеми розмежування повноважень контролюючих органів.

Дослідженням даної проблематики займається ряд вчених, таких, як М. І. Сивульський [1], І. Б. Стефанік [2], В. Гузій [3] та багато інших. Інтерес до даної проблеми з боку вчених – науковців та практиків свідчить про її актуальність, але поряд з цим й вказує на її гостроту та невирішеність. Тому автором зроблено спробу запропонувати заходи щодо вирішення проблеми перетину функцій контролюючих органів, що має місце в сучасних умовах, серед них такі, що необхідно чітко

закріпити функцію оперативного та подальшого контролю виконання зобов'язань із платежів до бюджету за податковими та митними органами;

закріпити функцію оперативного контролю за використанням бюджетних коштів безпосередньо за казначейством;

відокремити функції Державної контрольно-ревізійної служби та Рахункової Палати України при здійсненні державного аудиту.

На думку автора, зазначені пропозиції здатні в деякій мірі вирішити проблему плутанини уповноваженнях суб'єктів контролю.

Література: 1. Сивульський М. І. Проблема становлення системи державного фінансового контролю в Україні // Фінансовий контроль. – 2005. – №3. – С. 3 – 9. 2. Стефанік І. Б. Бюджетна реформа вимагає нових форм контролю // Фінансовий контроль. – 2004. – №5. – С. 5 – 8. 3. Гузій В. Финансовый аудит – новая форма государственного контроля // Финансовая консультация. – 2006. – №3. – С. 16 – 17.

ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ВОЗМЕЩЕНИЯ НДС ИЗ БЮДЖЕТА И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

В современных условиях хозяйствования одной из основных экономических проблем является совершенствование налоговой системы в целом и системы налогового возмещения по налогу на добавленную стоимость в частности. Поскольку НДС, являясь прогрессивным налогом, обеспечивает наибольшую часть поступлений в бюджет страны, то вопрос достоверности возмещения из бюджета является крайне актуальным.

Исследованиями данной проблемы занимались такие специалисты, как С. Дробоття, А. Шевченко, Н. Гаевской, В. Диева, В. Неломкова и др. В их публикациях освещены практические вопросы правового регулирования налогового аудита возмещения из бюджета НДС. Однако проблемы организационного обеспечения рассмотрены фрагментарно и требуют дальнейшей доработки, что и обуславливает актуальность выбранной темы исследования.

Целью данной статьи является рассмотрение наиболее частых случаев нарушений законодательства в области возмещения переплаченной суммы НДС из Государственного бюджета и способы борьбы с такими нарушениями.

При исследовании результатов документальных проверок субъектов хозяйствования, автором были систематизированы наиболее характерные нарушения налогового законодательства, допускаемые предприятиями, которые приводят или могут привести к безосновательному возмещению из бюджета НДС:

- 1) включение в налоговый кредит сумм НДС за полученные товарно-материальные ценности (работы, услуги) без подтверждения налоговыми накладными;
- 2) включение в налоговый кредит сумм НДС по приобретенным товарам, стоимость которых не включается в состав валовых расходов производства и основных фондов, не подлежащих амортизации;
- 3) занижение налоговых обязательств, вследствие невключения в объект налогообложения операций, которые облагаются налогами по ставке 20%;
- 4) занижение налоговых обязательств на сумму НДС по безнадежной кредиторской задолженности, по которой истек срок исковой давности;
- 5) завышение налогового кредита по операциям, проведенным на основании договора-поручения.

Следует отметить, что специалистами-практиками для устранения вышеуказанных нарушений предлагается проводить широкомасштабную сверку накладных и сертификацию заявок на возмещение; предоставлять преференции при возмещении налогоплательщикам с позитивной историей; предоставлять отсрочку уплаты НДС импортерам инвестиционных товаров [1].

По мнению автора, для решения проблемы достоверности бюджетного возмещения НДС необходимо: упорядочить процедуру регистрации плательщиков НДС; предоставлять право на налоговый кредит в зависимости от факта оплаты; ограничить возмещение НДС при продаже товаров (работ, услуг) по ценам, которые очень отличаются от уровня обычных цен; пересмотреть порядок возмещения НДС для экспортеров с необходимостью его возмещения по факту вывоза товара.

Литература: 1. Дяковський Д. А. Оцінка ефективності механізму бюджетного відшкодування ПДВ і пропозиції щодо його реформування // Науковий вісник Академії державної податкової служби України. – Ірпінь. – 2002. – №4 (18). – С. 206 – 209.

Грищенко С. Н.

УДК 336.221.4(477)

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОЦЕСС ИНТЕГРАЦИИ НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Актуальность научного исследования обусловлена тем, что процесс гармонизации налоговой системы Украины и ее интеграция в единую налоговую систему Европейского Союза с учетом международного опыта и международных стандартов является приоритетом стратегии развития налоговой системы Украины [1, с. 7]. При этом проблема состоит в том, что интеграция налоговой системы Украины к требованиям ЕС является необходимым, но довольно сложным и трудоемким процессом. Кроме того, с институциональной точки зрения экономика Украины на нынешнем этапе не является конкурентоспособной, поскольку ее налоговая система сравнительно с налоговыми системами стран ЕС отличается такой чертой, как превалирование администрирования над рыночным влиянием на экономические процессы.

Целью данной статьи является определение наиболее приоритетных направлений в интеграционном процессе системы налогообложения Украины, проблем и путей их решения.

Как свидетельствует мировой опыт, европейский выбор Украины на первом этапе требует достижения гармонизации условий налогообложения по налогам, которые составляют основу налоговой системы Украины. К числу таких налогов относятся НДС, пошлина, акцизный сбор, налог с доходов граждан, налог на прибыль предприятий.

При этом основной составляющей такой гармонизации является расстановка акцентов по целям реформирования налоговой системы Украины в соответствии с нормами и принципами ЕС, которая включает в себя: единые суммы таможенных сборов и налогов для всех стран – членов СОТ; отсутствие льгот по налогам и сборам; стремление к единому уровню ставок по соответствующим налогам и сборам и др. [2, с. 32].

© Грищенко С. Н., 2008

Однако, учитывая сложность и многоплановость налоговой системы Украины, возможно только теоретическое построение ее идеальной модели, которая под воздействием внешних факторов влияния постоянно видоизменяется, базируясь при этом на общем неизменном принципе.

По мнению автора, при реформировании налоговой системы Украины необходимо использовать комплексный подход, основными составляющими которого являются:

- обеспечение стабильности правовой базы функционирования налоговой системы;
- изменение методов и принципов контроля по оплате налогов;
- согласование ставок налогообложения с возможностями плательщиков налогов;
- отраслевое и региональное дифференцирование ставок налогообложения с целью согласования разных групп экономических интересов.

Литература: 1. Фліссак Н. Шляхи реформування податкової системи України // Вісник податкової служби України. – 2007. — №1 – 2. – С. 7 – 10. 2. Ревун В. І. Про реформування й модернізацію податкової системи // Фінанси України. – 2006. – №36. – С. 27 – 34.

УДК [657.6:330.52] (477)

Грищенко С. М.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМА ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах упровадження державного аудиту як новітньої форми державного фінансового контролю щодо боротьби з корупцією та контролю за використанням державного чи комунального майна та фінансових ресурсів актуальним є питання здійснення аудиту ефективності діяльності бюджетних установ.

Дослідження питань здійснення аудиту ефективності діяльності займаються ряд вчених та практиків, а саме П. П. Андрєєв [1], А. В. Мамишев [2; 3], В. К. Симоненко [4], О. І. Барановський [4] та ін.

Слід зазначити, що єдиного погляду на процес здійснення аудиту ефективності діяльності серед зазначених авторів не існує, тому доцільним є визначення проблем проведення аудиту ефективності діяльності в державному секторі економіки. Все це обумовило актуальність обраної теми дослідження.

Основною метою аудиту ефективності, на відміну від фінансового аудиту, є розробка та впровадження науково-обґрунтованих пропозицій щодо шляхів розв'язання суспільно важливих проблем.

Метою наукового дослідження є узагальнення існуючих підходів щодо методології здійснення аудиту ефективності діяльності в державному секторі економіки і, як наслідок, визначення існуючих проблем.

Аналіз літератури дозволив дійти висновку, що існують декілька підходів щодо методології проведення аудиту ефективності.

В. К. Симоненко та О. І. Барановський розглядають два основних напрямки щодо методології здійснення аудиту ефективності – це оцінка системи та оглядова перевірка. При цьому необхідно створити базу впроваджених бюджетних програм та відстежувати в ній зміни.

А. В. Малишев вважає доцільним застосування методології загального незалежного аудиту з урахуванням особливостей сфери здійснення та основних цілей, а саме перерахунку, зіставлення, простеження, сканування, документальної перевірки, підтвердження.

На думку П. П. Андрєєва, методи аудиту ефективності, з одного боку, повинні застосовуватися на основі підходів орієнтації на результати та орієнтації на проблеми, а з іншого, не суперечити стандартам державного аудиту INTOSAI. Метод аудиту ефективності носить більш ліберальний характер, ніж інспектування по відношенню до порушників, тому й носить суперечливий характер. Даний метод може ефективно працювати лише в умовах надійності аудиту, правильності підготовки та проведення аудиту.

© Грищенко С. М., 2008

Таким чином, враховуючи світовий досвід з проаналізованої літератури, було запропоновано особливу увагу приділити кількісному та якісному аналізу із застосуванням статистичних і математичних методів вибірки, порівняння з критеріями аудиту, виявлення причинно-наслідкових зв'язків, а також спостереження, консультації з підконтрольними організаціями, вибір та робота з аудиторськими групами, огляду, перерахунку, зіставлення, простеження, сканування, виїзних перевірок.

Література: 1. Андреев П. П. Контроль за використанням державного майна і фінансових ресурсів – надійний засіб протидії корупції в бюджетній сфері // Фінансовий контроль. – 2006. — №12. – С. 12 – 15. 2. Машишев А. В. Аудит ефективності діяльності: концепція, цикл, планування // Фінансовий контроль. – 2006. — №2 (31). – С. 54 – 60. 3. Машишев А. В. Аудит ефективності діяльності: звітування про результати // Фінансовий контроль. – 2006. — №5 (34). – С. 60 – 63. 4. Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні / В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. С. Петренко. – К.: Знання, 2006. – 272 с.

Мороз С. А.

УДК 657.6:004.78

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Аудиторська діяльність в Україні за порівняно короткий термін пройшла етап становлення, і її розвиток триває. На сьогоднішній день тема комп'ютеризації аудиту в Україні є актуальною, оскільки застосування клієнтами аудиторів автоматизованих інформаційних систем потребує проведення аудиту за допомогою комп'ютерної техніки. При цьому комп'ютерні технології сьогодні можуть використовуватись на всіх стадіях аудиту: під час планування, здійснення, документування аудиторської роботи, оформлення аудиторського висновку. Застосування комп'ютерної техніки не змінює мети проведення аудиторських процедур на кожній із цих стадій, проте суттєво впливає на способи й порядок проведення цих процедур, а отже, на методологію аудиту [1].

У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі питанням організації процесу аудиту у середовищі комп'ютерних інформаційних систем приділяється значна увага. Досліджувана проблема розглядалась у працях науковців В. С. Рудницького, Ф. Ф. Бутиця, С. В. Івахненкова, М. Т. Білухи, Я. А. Гончарука, В. П. Завгороднього, Дж. К. Робертсона, К. І. Редченко та ін. Проте зазначені питання вирішуються комплексно на рівні організації процесу аудиту в цілому.

Основним завданням наукового дослідження є висвітлення проблем автоматизації аудиторської діяльності в Україні, а також розгляд пропозицій для ефективної комп'ютеризації діяльності аудиторів та аудиторських фірм.

Ринок аудиторського програмного забезпечення в Україні тільки починає розвиватися. Це пов'язано з наявністю декількох причин [2]:

1) загальногалузеві причини:

низький рівень розвитку аудиторського ринку, викликаний початковим періодом його становлення;

специфіка аудиторської діяльності, що полягає в неможливості повної формалізації процесу аудиту, необхідності формування професійного судження;

низький рівень комп'ютерної грамотності користувачів;

2) технологічні причини:

застосування аудиторським підприємством різного програмного забезпечення;

виїзний характер роботи аудиторів;

різна галузева спеціалізація клієнтів аудиторських фірм, що при динамічно мінливому законодавстві не дозволяє зробити деталізоване налагодження спеціалізованих систем на "усі випадки життя".

Звичайно, аудитори не заперечують користі автоматизації. Проте характерно, що спілкуючись з українськими аудиторами щодо автоматизації їхньої діяльності, вони часто говорять: "у майбутньому", "у перспективі" [3]. Опитування, проведені серед російських аудиторів щодо використання в їхній роботі програмних продуктів, також показали, що одними з головних інструментів аудитора, як і раніше, залишаються Word і Excel [3].

В Україні стан справ з упровадженням сучасних технологій в аудит значно гірший порівняно з іншими країнами. Серед спеціалізованого аудиторського програмного забезпечення, яке становить завершені програмні продукти для продажу, можна назвати лише п'ять таких продуктів, а са-

ме: програмний продукт "Асистент Аудитора" (розробник фірма "Сервіс-аудит"), програмний продукт "Помічник аудитора" (фірма "Гольдберг-аудит"), програмний продукт "Abacus Professional", програмний комплекс "ЕкспрессАудит: ПРОФ" та програмний продукт "IT Audit: Аудитор" (КСБ "Мастер-Софт") [4].

Розглядаючи нормативну базу регулювання аудиту, слід звернути увагу на те, що в січні 2005 року вийшла нова редакція Міжнародних стандартів аудиту, яка ознаменувала докорінну перебудову їх ідеології щодо застосування інформаційних технологій, — стандарти з аудиту в умовах застосування інформаційних комп'ютерних систем вилучено, натомість весь аудит де-факто розглядається як комп'ютерний. Така ж тенденція продовжується і в редакції Міжнародних стандартів аудиту 2006 року [3].

Ураховуючи специфіку аудиторської діяльності, вимоги до аудиторського програмного забезпечення можуть бути такими [2]:

1. Наявність розвинутих засобів контролю операцій. Контроль може здійснюватися не тільки у момент оформлення документа або проводки, як це прийнято в бухгалтерських програмах, але й тоді, коли в цьому виникає потреба.

2. Гнучкість. Оскільки аудиторам доводиться працювати з різними підприємствами і в кожного з них свої облікова політика, форми звітності та навіть План рахунків, то програма повинна мати можливість швидко переналагоджуватися на специфіку страхової компанії, торгового дому, бюджетної організації, виробничої компанії. У комп'ютерних аудиторських системах повинні враховуватися як загальні вимоги і стандарти аудиту, так і особливості обліку фірм-клієнтів.

3. Ергономічність. Це означає наявність засобів для зручного введення великих обсягів інформації, оперативного й простого формування звітів. Інакше кажучи, програма має бути розрахована не на програміста або оператора, а на аудитора, знання якого в галузі комп'ютерної техніки можуть бути обмежені.

4. Зв'язок на рівні баз даних з бухгалтерськими програмами. Необхідні додаткові засоби для введення і виведення даних, представлених у різних форматах.

Крім основних вимог аудиторському програмному забезпеченню (як і будь-яким іншим прикладним програмам) мають бути притаманні простота освоєння, швидкодія, професійна оперативна, підтримка з боку розробників [3].

Отже, застосування комп'ютерів суттєво впливає на здійснення контролю та аудиторських процедур. Взагалі майбутнє аудиторської професії — не за "господарським контролем", або "аудитом" як перевіркою бухгалтерської звітної інформації, а за комп'ютерним аудитом в широкому значенні. Така діяльність охоплюватиме аспекти, які тісно пов'язані з обов'язковим аудитом фінансової звітності, але водночас охоплюють широкий спектр консультаційних послуг, що їх можуть надавати аудитори. Основні з них це: перевірка алгоритмів комп'ютерних облікових систем клієнтів і консультування з питань їх належної побудови; аналіз великих масивів фінансових і оперативних даних в електронному вигляді спеціальними програмними засобами з метою їх підтвердження і виявлення шахрайства; аналіз фінансових показників клієнта та їх прогнозування за допомогою потужного математичного апарату економічного моделювання та відповідного програмного забезпечення, а також допомога клієнту з питань забезпечення інформаційної безпеки.

Література: 1. Козуб О. А. Комп'ютеризація аудиторської діяльності // Аудитор України. — 2006. — №22(106). — С. 12 — 15. 2. Кушнар'ов А. Проблеми автоматизації аудиту // Аудитор України. — 2007. — №8 (114). — С. 5 — 7. 3. Івахненко С. В. Автоматизація аудиту в Україні та світі: підходи і програмне забезпечення // Аудитор України. — 2007. — №3 (109). — С. 19 — 24. 4. www.audit.kharkov.com

УДК 657.6:336.22

Фунтикова Я. А.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

НЕОБХОДИМОСТЬ АУДИТА В СФЕРЕ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ

На сегодняшний день аудиторские услуги в сфере налогообложения стали, пожалуй, самыми популярными среди заказываемых услуг. И немудрено, ведь цели государства и предприятия при исчислении и уплате налогов абсолютно противоположны. Из-за такого несоответствия предприятие вынуждено воспользоваться независимым мнением аудитора, который в полной степени может предоставить услуги в сфере налогообложения. Данная услуга не является нововведением в работе аудитора, однако она заслуживает внимания в связи с фискальной направленностью государственных контролирующих органов в отношении субъектов предпринимательской деятельности.

© Фунтикова Я. А., 2008

Вопросами теории и практики аудита в сфере налогообложения занимаются такие ученые-экономисты, как В. А. Онищенко, Т. Н. Рева, М. И. Гусак и др.

Основным заданием научного исследования является рассмотрение теоретических аспектов необходимости аудита в сфере налогообложения.

Для большего понимания аудита в сфере налогообложения целесообразно обратиться к определению такого понятия. Аудит в сфере налогообложения — это независимая экспертная проверка состояния систем налогового и бухгалтерского учета, расчетов организации по налогам и сборам, а также разработка комплекса мер по защите предприятия от привлечения к налоговой ответственности, комплексная независимая проверка учета, отражения в отчетности и уплаты налогов, оценка налоговых рисков предприятия [1].

Исходя из определения, данная аудиторская услуга предполагает тщательную проверку налоговых отчетов проверяемого предприятия для минимизации налоговых рисков. На самом деле аудит в сфере налогообложения является, по сути, генеральной репетицией налоговой проверки, позволяя выявить и устранить возможные риски.

Основными целями проведения налогового аудита является предупреждение штрафных санкций, связанных с нарушением налогового законодательства, именно:

- правильность формирования налогооблагаемой базы по каждому виду налогов, исчисление и уплата налогов и сборов за определенный период времени;
- состояние расчетов с бюджетом и внебюджетными фондами;
- соответствие систем бухгалтерского и налогового учета требованиям действующего законодательства [2].

Таким образом, для реализации поставленных целей, аудитору следует решить ряд задач:

- аудит налоговых обязательств на предмет соответствия исчисляемых и уплачиваемых налогов нормам налогового законодательства;

- оптимизация и планирование налогообложения;

- диагностика проблем налогообложения при осуществлении финансово-хозяйственной деятельности предприятия;

- анализ методики исчисления налоговых платежей и использования налоговых льгот с учетом корпоративной структуры и правовых отношений с контрагентами;

- проверка правильности составления деклараций и расчетов клиента по всем или отдельным видам налогов, уплачиваемых им [3].

Учитывая все существующие факторы, можно сделать вывод, что предприятие, пользуясь услугами аудитора в сфере налогообложения, решает вопросы оптимизации и планирования налогообложения, оценивает свои налоговые риски и разрабатывает мероприятия по их минимизации, перестраховует свою финансово-хозяйственную деятельность и т. д. В Украине наблюдается тенденция роста спроса на данный вид услуги. Перспективными направлениями налогового аудита, которые целесообразно использовать, являются: налоговый арбитраж, налоговое планирование, аудит налоговой стратегии предприятия, позволяющий проанализировать, существует ли в организации четкая и понятная стратегия в отношении налогов, соответствует ли она условиям внешней среды.

Литература: 1. Аудит в сфере налогообложения в Украине // <http://www.google.com/ua> 2. По материалам консалтинговой группы "Лекс" // <http://www.yandex.ru> 3. По материалам аудиторской фирмы "АУДИТ КОНСАЛТИНГ АЛЪЯНС" // <http://www.rambler.ua>.

Артеменко Д. М.

УДК [657.6:340.134] (477)

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

В умовах трансформаційних процесів, що відбуваються на сучасному етапі розвитку національної економіки гостро постала проблема недосконалості більшості законодавчих актів. Суперечки в українському законодавстві мають місце в усіх сферах суспільного життя. Не є винятком і сфера державного фінансового контролю. З огляду на це, актуальність теми даного дослідження не викликає сумніву.

Метою дослідження є розробка пропозиції щодо удосконалення законодавчої бази з питань державного фінансового контролю.

© Артеменко Д. М., 2008

Дослідженням проблеми законодавчого регулювання державного фінансового контролю займається ряд вчених: П. П. Андрєєв [1], М. І. Сивульський [2], В. К. Симоненко [3] та багато інших. Але зазначена вище проблема все ж таки, на жаль, занадто далека від власного вирішення. Тому автором зроблена спроба надати власні шляхи вирішення законодавчої плутанини.

Таким чином, автором запропоновано:

розмежувати повноваження державного та загального аудиту;

прийняти закон про державний фінансовий контроль в Україні;

прийняти закон про державний аудит;

прийняти Податковий кодекс України.

На думку автора, впровадження запропонованих заходів, здатне покращити загальний стан національної економіки через подолання кризи правової неврегульованості.

Література: 1. Андрєєв П. П. Контроль за використанням державного майна і фінансових ресурсів – надійний засіб проявами корупції в бюджетній сфері // Фінансовий контроль. – 2006. – №12. – С. 12 – 15. 2. Сивульський М. І. Проблеми становлення системи державного фінансового контролю в Україні // Фінанси України. – 2005. – №3. – С. 3 – 9. 3. Симоненко В. К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю / В. К. Симоненко, О. І. Барановський, П. І. Петренко. – К.: Знання України, 2006. – 280 с.

УДК 657.37

Олійник Ю. А.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВНИЙ НАПРЯМ БОРТЬБИ З "ТІНІЗАЦІЄЮ" ЕКОНОМІКИ

Сучасний стан розвитку економіки позначений поширенням тіньових відносин між суб'єктами господарювання. Тінізація економіки, у свою чергу, призводить не тільки до скорочення дохідної частини бюджету, порушення конституційних прав і свобод громадян та до зниження їхнього матеріального добробуту, але й до підриву довіри до держави на міжнародному рівні. Адже на сьогодні важливого значення набуває боротьба з тінізацією економіки та застосування в цій боротьбі саме ефективних інструментів та напрямів. Одним із таких напрямів є забезпечення прозорості звітності підприємства. Все це обумовило вибір теми даного дослідження та вказує на її актуальність.

Метою даного дослідження є розробка шляхів забезпечення прозорості звітності підприємства як основного напрямку боротьби з тінізацією економіки.

Зазначеною проблематикою займається ряд вчених: В. Д. Єгарміна, Л. Д. Чігун [1], Ю. Д. Ганущук [2], Н. Н. Чернева [3]. Але аналіз літератури свідчить про відсутність певних напрямів забезпечення прозорості звітності господарюючих суб'єктів. Тому автор спробував розробити та запропонувати такі заходи для забезпечення прозорості звітності підприємств:

при отриманні відповідними органами звітності приділяти увагу не аналізу грошового вимірника, а аналізу натуральних показників. В умовах інфляційних процесів в економіці країни об'єктивний її стан можливо визначити саме через аналіз натуральних показників;

розробити єдину концепцію, щоб усі показники звітності підприємств можна було зіставити;

забезпечити розширену систему показників збитковості.

На думку автора, зазначені шляхи здатні забезпечити прозорість звітності підприємств та значно посилити ефективність боротьби з тінізацією економіки.

Література: 1. Єгарміна В. Д. Контроль сплати податків: проблеми і шляхи їх вирішення / В. Д. Єгарміна, Л. Д. Чігун // Аудитор України. – 2007. – №1 (107). – Січень. – С. 21 – 25. 2. Ганущук Ю. Д. Варіанти реформування спрощеної системи оподаткування та звітності // Податковий консультант. – 2007. – №2. – С. 6. 3. Чернева Н. Н. Звітність підприємства як джерело економічної інформації // Податковий огляд. – 2006. – №38. – С. 14 – 15.

© Олійник Ю. А., 2008

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ "РИЗИК – ЗОРІЄНТОВАНИЙ ВНУТРІШНІЙ АУДИТ"

У сучасних ринкових умовах господарювання внутрішній аудит на підприємстві відіграє важливу роль. Сьогодні він не тільки забезпечує детальну всебічну перевірку фінансово-господарської діяльності, але й розробляє пропозиції щодо оптимізації господарської діяльності, удосконалює системи внутрішнього контролю й управління ризиками, виявляє шляхи раціоналізації витрат і збільшення прибутку, надає різноманітні послуги управлінському персоналу. Все вищезазначене є підґрунтям для виникнення нових напрямків діяльності внутрішніх аудиторів. Одним серед таких спрямувань є організація роботи аудиторів з використанням методології управління ризиками. Такий напрямок діяльності є дуже перспективним, враховуючи реалії політичної та економічної нестабільності в країні, а тому й дослідження цього питання є актуальними.

Слід визнати, що в науковій літературі питанням теорії та практики ризик-зорієнтованого внутрішнього аудиту присвячено небагато уваги, точніше його можна віднести до новаторських видів внутрішнього аудиту. Однак все ж такі теоретичними дослідженнями щодо нього займаються зарубіжні вчені-економісти, а також економісти із Росії, такі, як С. М. Орлов та М. І. Павлов.

Основним завданням наукового дослідження є розгляд теоретичних аспектів визначення сутності поняття "ризик-зорієнтований внутрішній аудит".

Результатом дослідження є спроба автора надати визначення сутності поняття "ризик-зорієнтований внутрішній аудит" на основі аналізу існуючих визначень різними авторами-дослідниками наступних складових досліджуваного поняття: "внутрішній аудит", "ризик", "ризик-менеджмент".

Розглядаючи внутрішній аудит як базовий компонент ризик-зорієнтованого внутрішнього аудиту слід відзначити критичну значущість визначення сутності поняття "внутрішній аудит". У цьому аспекті орієнтиром у розвитку внутрішнього аудиту в Україні повинні бути стандарти Міжнародного інституту внутрішніх аудиторів (США), які дають наступне визначення: "Внутрішній аудит – це діяльність щодо визначення незалежних і об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на удосконалення діяльності компанії. Внутрішній аудит допомагає компанії досягти поставленої мети, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, внутрішнього контролю і корпоративного управління" [1, с. 22].

Наступним кроком є з'ясування сутності поняття "ризик". Необхідно зазначити, що серед дослідників цієї категорії не має єдиного розуміння щодо її сутності. Однак, на думку автора, в контексті запропонованих тез найбільш повне визначення надає С. М. Орлов. Під ризиком він розуміє будь-яку подію, дію або бездіяльність в майбутньому, яка може як негативно, так і позитивно відобразитися на досягненні компанією її ділових цілей [2, с. 14].

В умовах об'єктивного існування різноманітних ризиків у бізнес-середовищі компанії виникає необхідність у певному механізмі, який дозволив би найкращим із можливих засобів, з точки зору поставлених компанією ділових цілей, врахувати ризики під час прийняття та реалізації господарських рішень.

Таким механізмом, на думку М. І. Павлова, є ризик-менеджмент компанії, під яким розуміється система управління ризиками і економічними відносинами, що виникають у процесі такого управління [3, с. 5].

Таким чином, набувши об'єктивного розуміння щодо сутності понять: "внутрішній аудит", "ризик", "ризик-менеджмент", автором пропонується під ризик-зорієнтованим внутрішнім аудитом розуміти організовану економічним суб'єктом, регламентовану внутрішніми документами з використанням даних системи управління ризиками й управління власними ризиками, незалежну діяльність з оцінки і контролю ефективності системи управління компанією, яка спрямована на удосконалення діяльності самої компанії і досягнення цілей бізнесу.

Література: 1. Кузуб О. Зовнішній та внутрішній аудит // Аудитор України. – 2005. – №13. 2. Орлов С. М. Роль внутрішнього аудиту в удосконаленні системи управління ризиками компанії // Бюлетень "Круглий стіл". Проект "Корпоративний розвиток в Україні" Міжнародної фінансової корпорації (IFC). – К.: Б. и. 2006. – №1. 3. Орлов С. М. Корпоративне управління, внутрішній контроль і внутрішній аудит для підприємств рибної промисловості / С. М. Орлов, М. І. Павлов // Науково-практичний журнал "Морське право і практика". – 2005. – №4.

АВТОМАТИЗАЦІЯ АУДИТУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Аудиторська діяльність в Україні знаходиться на етапі розвитку. Але застосування підприємствами автоматизованих інформаційних систем у процесі обробки бухгалтерської інформації ускладнює роботу аудитора і вимагає від нього застосування досягнень прогресу і у своїй діяльності. Слід визнати, що використання комп'ютерної техніки не змінює мети проведення аудиторських процедур на кожній стадії його виконання, проте суттєво впливає на порядок проведення цих процедур, а також на методологію аудиту. Тому доцільно визнати актуальність досліджень в цьому напрямку і подальшу перспективність як у практичному, так і в теоретичному значенні.

Вивчаючи теоретичні розробки щодо автоматизації аудиту доцільно вказати, що цим питанням присвятили свої праці наступні зарубіжні автори: Е. Чемберс, К. Кловз, Р. Вебер. Серед українських авторів слід виділити: С. Івахненко, В. Подольського, О. Оліфірова, А. Кушнар'ова та ін. [1; 2].

Основним завданням наукового дослідження є розгляд головних проблем та перспектив розвитку автоматизованого аудиту в Україні.

Досліджуючи стан справ з упровадження сучасних технологій у практику українських аудиторів слід визнати певну їх необізнаність щодо застосування комп'ютерів у своїй діяльності. Так, у Росії вже з'явилося близько десятка спеціалізованих аудиторських програмних продуктів місцевої розробки, а в Україні станом на лютий поточного року – жодного. На сьогодні в Україні використання інформаційних систем в практиці аудиту займаються лише великі міжнаціональні аудиторські фірми. Прикладами є системи провідних аудиторських фірм, таких, як KPMG, яка використовує програму Vector 6, Pricewaterhouse Coopers із системою My Client та Deloitte & Touche, спеціальною інформаційною системою якою є Audit System/2 [3].

Однак, слід відзначити наявність певних перспектив. Сучасні тенденції виглядають так, що майбутнє аудиторської професії – не за "господарським контролем" або "аудитом" як перевіркою бухгалтерської звітності, а за комп'ютерним аудитом у широкому значенні. Така діяльність охоплюватиме широкий спектр консультаційних послуг, що їх можуть надавати аудиторі: перевірка алгоритмів комп'ютерних облікових систем клієнтів і консультування з питань їх належної побудови; аналіз великих масивів фінансових і оперативних даних в електронному вигляді спеціальними програмними засобами; аналіз фінансових показників та їх прогнозування за допомогою потужного математичного апарату економічного моделювання та відповідного програмного забезпечення; допомогу клієнту з питань забезпечення інформаційної безпеки.

Література: 1. Івахненко С. В. Автоматизація аудиту в Україні та світі: підходи і програмне забезпечення // Аудитор України. – 2007. – №3. 2. Оліфіров О. В. Основні напрямки розвитку аудиту інформаційних систем управління / О. В. Оліфіров, Н. М. Спіцина // Аудитор України. – 2007. – №6. 3. Кушнар'ов А. Проблеми автоматизації аудиту // Аудитор України. – 2007. – №8.

ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Актуальність даної теми обумовлена тим, що з набуттям Україною статусу незалежної держави одним із інструментів, що допомагає розвивати економічні відносини, став аудит. Враховуючи те, що аудиторська діяльність в Україні знаходиться в процесі розвитку та вдосконалення, виникає необхідність у створенні системи контролю її якості. В даний час якість аудиту викликає багато нарікань: методика аудиту залишається недосконалою і не повністю враховує сучасні наукові набуття, що мають бути покладені в основу розвитку аудиторської практики. У зв'язку з цим потребують ви-

рішення питання контролю за якістю аудиторської перевірки, який можуть здійснювати як зовнішні контролери (Аудиторська палата України, Спілка аудиторів України тощо), так і внутрішні.

Вивчаючи вітчизняний досвід теоретичних досліджень щодо якості аудиту слід відзначити напрацювання наступних вчених-економістів: Л. Довгорука, К. О. Редько, Н. М. Проскуріна, Н. А. Чорна, П. Г. Довгорука, Л. В. Гажієнко [1 – 4].

Основним завданням наукового дослідження є виявлення шляхів вдосконалення контролю за якістю аудиту в Україні.

Як уже було згадано, контроль якості аудиту може здійснюватися зовнішніми та внутрішніми контролерами. Розглядаючи можливості зовнішнього контролю слід вказати, що впродовж певного часу Аудиторська палата України (АПУ) проводила перевірки якості аудиторських послуг, як правило, за скаргами і запитами клієнтів та органів слідства. Але наявна інформація, матеріали науково-практичних конференцій, зборів аудиторів, проведені перевірки та передова міжнародна практика свідчать про необхідність постійно діючого всеосяжного зовнішнього контролю за якістю аудиторських послуг. Перелічені факти дають можливість розширити повноваження АПУ, що неодмінно позитивно відобразиться на якості вітчизняного аудиту [3].

Іншим суб'єктом контролю є аудиторська фірма і повноважені менеджери цієї фірми. Відомо, що якість аудиторських послуг – визначальний фактор потенційного фінансового успіху аудиторської фірми. Звичайно, бажання дотримуватися високого рівня якості повинно бути притаманним як керівникові, так і пересічним співробітникам цієї фірми. Проте сучасна економічна та правова реальність здійснюють певний виклик аудиту та його якості, спонукаючи аудиторів більше турбуватися про власну професійну безпеку та про розмір доходу. З іншого боку, однією з причин погіршення якості аудиту є "шаблонне" ставлення аудиторів до об'єктів, що перевіряються. Кожен замовник має свої особливості діяльності, а тому потребує індивідуального підходу до перевірки в рамках чинного законодавства. Відповідно до цього зростає ризик невиявлення, і, у свою чергу, погіршується якість проведення перевірки [2].

Таким чином, на думку автора, особливу увагу слід приділяти саме внутрішньому контролю з боку аудиторських фірм. Тільки особисте прагнення фірм відповідально ставитись до перевірки призведе до покращення якості аудиту. У свою чергу керівникам аудиторських фірм необхідно: здійснювати нагляд і контроль за роботою на всіх рівнях; спрямовувати роботу на забезпечення об'ґрунтованої впевненості у тому, що виконана робота відповідає стандартам якості; постійно проводити моніторинг адекватності й ефективності політики та процедур контролю якості.

Література: 1. Довгорука Л. Якість аудиту та міжнародні стандарти аудиту // Аудитор України. – 2006. – №8. 2. Редько К. О. Організація та адміністративні аспекти контролю якості аудиторських робіт та послуг // Аудитор України. – 2004. – №17. 3. Проскуріна Н. М. Контроль якості роботи аудиторів // Аудитор України. – 2004. – №17. 4. Чорна Н. А. Контроль якості аудиту: теорія та практика // Аудитор України. – 2004. – №17.

Столбовский Ю. А.

УДК 316.2:32

Студент 5 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

САМООРГАНИЗУЮЩИЙСЯ ПОЛИТИЧЕСКИЙ ПОРЯДОК В ИНТЕРПРЕТАЦИИ ЭНТОНИ ГИДДЕНСА

"Ускользающий порядок" – именно такая метафора должна применяться социологами для характеристики современного общества. Общества, лишеного традиционных гарантий со стороны сакрального просветительского разума, общества, в котором только законченные метафизики еще верят в "линейный прогресс", "саморегулирующийся рынок", "идеалы демократии", общества, с тревогой ожидающего следующее 11 сентября. Такое общество требует адекватной теории, которая бы преодолела традиционную поляризацию объективного и субъективного, структуры и индивида, исследовала бы эффект возникновения самоорганизующегося политического порядка из неопределенности политики конкретных институтов, партий, движений, возможной дезорганизации некоторых из них, а также потенциальной непредсказуемости деятельности конкретного политического субъекта ("агента", "актера").

Наиболее успешные попытки в этом направлении осуществили английский социолог Э. Гидденс и французский социолог П. Бурдьё. В начале 90-х годов XX столетия Э. Гидденс написал две большие работы – "Последствия современности" и "Современность и идентичность", в которых ста-

© Столбовский Ю. А., 2008

вится задача осуществить "анализ современности вместе с ее культурным и идеологическим под-
текстом" [1; 2].

В качестве критериев для разграничения современности и досовременности социологом используются факты радикализации и универсализации модерна, разделения пространства и времени, дискретности развития. Слабость классических интерпретаций современности, по мнению Гидденса, состоит в том, что социально-политическая реальность мыслится как единое целое, характерное для всего мира, или же как совокупность определенных общих принципов эволюции, или же как нечто замкнутое с практически неменяющимися политическими ценностями. В противоположность данным подходам Гидденс предлагает прерывистую интерпретацию современного социального и политического развития, под которой подразумевается существование в истории как типичных событий, так и уникальных, требующих выявления их специфического характера.

Социолог выделяет три основные черты, определяющие характер современности. *Первая* – неимоверно возросшая скорость изменения всех процессов в обществе. *Вторая* – это глобальность пространства, на котором происходят изменения, что несопоставимо со сферой изменения во всех традиционных обществах – практически все регионы мира втянуты во взаимодействие друг с другом. *Третья* – внутренняя природа современных институтов и появление нетрадиционных субъектов политики. По словам Гидденса, его цель заключается в том, чтобы проанализировать природу взаимосвязей "между глобализирующими макротенденциями и личностными диспозициями", добавляя при этом: "впервые в человеческой истории Я и общество оказываются связанными между собой в глобальном масштабе" [2, p.1, 32]. Иными словами, необходимо изучить то, как трансформируются индивиды, их знания, политические симпатии и антипатии под влиянием изменений институтов современности и то, как индивиды, в свою очередь, оказывают воздействие на происходящие политические процессы.

Одним из важнейших параметров современного общества является качественное возрастание неопределенности и рисков для его членов. Прогресс науки и техники, несомненно, снижает долю традиционных рисков (эпидемии, несчастные случаи, стихийные бедствия). Однако увеличивается доля институциональных рисков (принятие конкретных политических решений, последствия избирательных кампаний и т. д.). Постоянно происходит обновление ситуаций риска, которые трудно прогнозировать, что, в частности, связано с диверсификацией политического мышления, новациями в институтах и структурах, с поиском альтернативных стратегий и путей развития.

Эти и другие новации приводят к тому, что жизненный путь личности начинает выступать как отдельно взятый временной сегмент, который почти не связан с преемственностью поколений, с предшествующим социальным и политическим опытом. Традиционные жизненные ориентиры мало работают при разрешении и преодолении жизненных и субъективных кризисов. Модерн и сопутствующая ему культура высоких рисков не могут не порождать у современного человека целый ряд противоречивых психологических состояний, которые выражаются в сомнениях, состояниях тревоги, увеличении проблем с душевным здоровьем. Причину распространения подобных состояний социолог видит в том, что индивид практически утрачивает прежние внешние опоры, детерминировавшие его поведение (авторитет, традиции, вера в вождя или политического лидера), в результате чего возникает дезориентированность людей.

Как реакция на последствия модерна индивиды стремятся обосновать новые образцы жизнедеятельности, или, как их называет Гидденс, новые формы жизненной политики, носителями которой выступают активисты современных социальных движений.

Литература: 1. Giddens A. The Consequences of Modernity. – Stanford: Stanford University Press, 1990. 2. Giddens A. Modernity and Self-Identity. – Stanford: Stanford University Press, 1991.

УДК 130.1

Панаско Ю. И.

Студент 1 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ЧТО ЕСТЬ ФИЛОСОФИЯ

Известно, что духовный опыт человечества проявляет себя в трех основных сферах. Это та-
кие, как Истина, Добро и Красота. Философия всегда находилась и находится на стыке этих сфер.
Она опирается на них и впитывает тем самым все богатство и многообразие духовной культуры
общества.

© Панаско Ю. И., 2008

Философия как тип человеческой деятельности и познания возникла более 2,5 тысяч лет назад, почти одновременно в нескольких центрах тогдашней культурной ойкумены – в Китае, Индии, древнем Израиле и позднее в античной Греции. Этот период в истории человеческой цивилизации Карл Ясперс назвал "осевым временем", в которое зародились философские учения и некоторые из этих учений стали впоследствии религиями.

Философия, если восстановить исходную этимологию этого слова, есть "любовь к софии", что часто и весьма неточно переводят как "любовь к мудрости". В действительности древнегреческое понятие "софия" значительно более емкое и сложное, чем просто "мудрость". Если бы в представлении Платона, закрепившего в европейской терминологии слово "философия", философ был просто мудрецом или любящим мудрствовать, он не стал бы вводить именно это слово "философ", говорящее о любви к софии, а остановился бы просто на слове мудрец. Дело в том, что Платон под софией имел в виду не благоприобретенное, субъективное свойство человеческого ума, а некое "великое и приличествующее лишь божеству" объективное качество разумно устроенного и гармоничного мира.

Философия в своем зарождении мыслилась не как простое создание истин, а как стремление к истине, как такой идеальной настрой души и ума человека, который способен привести к гармоничному равновесию, как внутреннюю психическую жизнь человека, так и его сложные взаимоотношения с миром.

Философия изучает всеобщие законы природы, общества и человеческого мышления. Иными словами, философия стремится осознать некую основу для всех сфер реальности, порождающую все многообразие мира, однако сохраняющую устойчивость во всех изменениях.

Предметом философии оказывается поиск абсолютных, вневременных норм, идеальных стандартов таких типов. И. Кант предложил несколько основных философских вопросов, в своей совокупности составляющих предмет философского знания: 1) что я могу знать? 2) на что я могу надеяться? 3) что я должен делать? 4) что такое человек? Причем четвертый вопрос Кант считал итоговым, вбирающим в себя содержание всех предшествующих. Для Канта человек — это существо, способное к познанию, вере в Бога и нравственному поведению. Загадка здесь в том, что эти способности исключают друг друга, и поэтому необходимо выяснить, каким образом эти конфликтующие способности соединяются в человеческом сознании, какова их иерархия?

Существует и другая система философских вопросов, имеющая широкое распространение. Эти вопросы таковы. Базовый вопрос — как соотносятся мышление и материя? — разделяется на два относительно самостоятельных: что первично — материя или сознание? и как соотносится познающее мышление к миру вне нас?

Первую попытку обрисовать круг задач философии, перед лицом существующих и только начинающих формироваться конкретных наук, в свое время предпринял Аристотель. В отличие от частных наук, каждая из которых занята исследованием своей области явлений, он определил философию как учение о первопричинах, самых общих началах бытия. Ее теоретическая мощь представилась Аристотелю несоизмеримой с возможностями частных наук и вызывала его восхищение. Он назвал эту область знания "госпожой наук", считая что другие науки, как рабыни, не могут сказать ей против ни единого слова. Подход Аристотеля надежно утвердился в сознании философов титулами "королева наук" и "наука наук".

В Древней Греции философия зародилась в качестве всеобъемлющей науки. Эта наука была направлена на все, что вообще было способно или казалось способным стать объектом познания. Будучи сначала единой и нераздельной наукой, философия, при дифференцированном состоянии отдельных наук, становилась отчасти органом, соединяющим результаты деятельности всех остальных наук и одно общее познание, отчасти проводником нравственной и религиозной жизни. В XIX – XX в., на новом этапе развития знаний зазвучали противоположные суждения о величии науки и неполноценности философии. В это время возникло и приобрело влияние философское течение позитивизма, поставившего под сомнение познавательные возможности философии, ее научность, одним словом развенчивающее "королеву наук" в "служанки". В позитивизме был сформирован вывод о том, что философия это суррогат науки, имеющий право на существование в те периоды, когда еще не сложилось зрелое научное познание. Ко всему прочему отличием философского знания от других является то, что философия — единственная из наук объясняет, что такое бытие, какова его природа, соотношение материального и духовного в бытие.

На основе общих принципов рационального понимания философская мысль группирует житейские, практические наблюдения различных явлений, формирует общие предположения об их природе и возможных способах познания. Используя опыт понимания, накопленный в иных областях познания, практики, она создает философские "эскизы" тех или иных природных или общественных реалий, подготавливая их последующую конкретно-научную проработку. При этом осуществляется умозрительное продумывание принципиально допустимых, логически и теоретически возможных вариантов. Таким образом, философия выполняет функцию интеллектуальной разведки.

Итак, философия и наука довольно сильно взаимосвязаны, у них есть много общего, но есть и существенные различия. Поэтому философию нельзя однозначно причислять к науке и наоборот нельзя отрицать ее научность. Философия — отдельная форма познания, имеющая научные основы, проявляющая себя в те моменты и в тех областях научного знания, когда теоретический потенциал в этих областях либо мал, либо вообще отсутствует. Бертран Рассел по этому поводу сказал, что все точные знания принадлежат науке, все догматы по неточным знаниям — религии, а между ними — "ничья земля", подвергаемая атакам со всех сторон. Это и есть философия.

Философское же сознание доступно, как правило, лишь наиболее образованной части общества. Или, как ядовито сказал Вольтер: "Философия – это не для сапожников". Она включает в себя не только точные знания, но и мудрость человека как обобщение его жизненного опыта. В отличие от точных наук, философии всегда присуще личностное отношение к явлениям общественной жизни. Ни одна из наук не исследует сложнейшие мировоззренческие вопросы о смысле жизни человека, о его смерти и бессмертии, о призвании человека в обществе. Для философии же все это есть одна из важнейших ее задач.

Кратко говоря, философия развивает у человека способность к теоретическому мышлению и формированию собственного мировоззрения. В этом смысле, как заметил Г. Гегель, "для добытия хлеба насущного нет средства хуже, чем философия" [1, с. 130]. Она есть прежде всего искусство мышления, призванное помочь человеку обрести мудрость, или "добрый разум" как важную интеллектуальную характеристику. Подлинная же мудрость состоит в том, чтобы, говоря словами Гераклита, "говорить истину и, прислушиваясь к голосу природы, поступать согласно ей" [1, с. 144]. Мудрым является тот, кто не только правильно мыслит, но и правильно поступает.

Итак, философия – это весьма древнее и многомерное явление духовной культуры человечества. Ее специфичность и особая роль в жизни общества и индивида требует серьезного и вдумчивого отношения к ней. Философия есть синтез Истины, Добра и Красоты, ядро духовной культуры человеческого общества.

Литература: 1. Философский энциклопедический словарь / Редкол: С. С. Аверинаев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1989. – 816 с. 2. Хайдеггер М. Время и бытие / Пер. с нем. В. В. Бибихина. – М.: ADMARGINEM, 1997. – 452 с.

УДК 316.2:32

Кузнецов О. А.

Студент 4 курса
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ОБУСЛОВЛЕННАЯ СВОБОДА ИЛИ КОНЦЕПЦИЯ ГАБИТУСА ПЬЕРА БУРДЬЕ

Вам кажется, что вы художник и обладаете огромным даром? Укажите лучше место и дату вашего рождения, профессию родителей и дипломы. Эти простейшие детали помогут нам больше узнать о ваших предполагаемых талантах, чем первое впечатление.

Роже Пол Друа

Пьер Бурдьё – несомненно один из крупнейших социологов современности. Как во Франции, так и в Европе фигур равновеликих ему сегодня нет. По силе воздействия на свою эпоху П. Бурдьё сравнивают с Ж. П. Сартром, называя "тотальным интеллектуалом" и подчеркивая тем самым широту его непосредственных интересов.

В методологическом отношении Бурдьё, испытавший множество философских влияний – от Паскаля до Левинаса, – был более всего обязан Марксу и никогда не скрывал этого. Марксово недоверие к "чистой" философии было в высшей степени присуще французскому социологу, поставившему во главу угла "теорию праксиса" и всегда предпочитавшему конкретное знание абстрактным конструкциям. Марксово желание не только объяснить, но и изменить мир, воодушевляло Бурдьё. Он был философом-активистом, постоянно покидавшим университетские стены, чтобы принять участие, то в забастовке транспортных рабочих, то в студенческой демонстрации, то в митинге "нелегальных" иммигрантов, отстаивающих свои права. Скажем только о трех центральных понятиях его теории: *habitus*, поле и культурный капитал.

Габитус – это прежде всего продукт обучения ставший подсознательным, превратившийся затем в естественную возможность свободно существовать в среде. Пианист может свободно импровизировать на пианино только после долгой игры гамм и изучения правил композиции и гармонии. Понятие *habitus* начинаешь осознавать, погрузившись в иную среду, правила игры которой неизвестны. Это разграничение частично объясняет почему, например, браки, хоть и не устраиваются больше как в прошлом веке, но по-прежнему не являются результатом полностью свободного выбора: социальное распределение вкуса, исходящее из *habitus*, заставляет нас общаться с людьми, имеющими те же эстетические, спортивные или кулинарные вкусы.

© Кузнецов О. А., 2008

Таким образом, в противоположность общепринятому мнению, о вкусах и цвете можно спорить. В "Различии: социальной критики мнения" (1979) Пьер Бурдьё показал, что эстетический выбор зависит во многом от нашего социального происхождения, нормы которого сидят в нас очень глубоко, а также от места, которое мы занимаем в социальной иерархии.

Каждый индивидуум, обусловленный собственными *habitus*, развивается в одном или нескольких "полях", от высшей моды, например, до торговцев недвижимостью или широких областей экономики, политики, литературы и др. Каждое поле является небольшим участком социального мира, функционирующим более или менее автономно и по своим собственным законам. Это причина, по которой тот, кто желает проникнуть в чужую среду (политическую, художественную, интеллектуальную) должен знать ее коды и внутренние правила [1]. Это также поле приложения сил, доминирования и конфликтов между личностями и кланами, где каждый желает завоевать новые позиции. Как в шахматах, положение и ценность каждой фигуры зависят не только от них самих, но и от их положения по отношению к другим фигурам. Поле можно сравнить с игрой, правила которой не были объяснены заранее, а игроки неравным образом поделили между собой козыри – культурный и иные капиталы.

В определенном поле культурный капитал (дипломы, знания, культурные коды, уровень речи, манеры), социальный капитал (связи, сети влияния) и символический капитал (честь) являются столь же важными ресурсами, что и экономический капитал (финансы, наследство) для определения и завоевания социальных позиций. Неравное распределение капиталов объясняет различные стратегии действующих лиц и их способ подхода к ситуации Бурдьё [2].

Исследования Пьером Бурдьё социальных факторов глубочайшим образом переменяли наш взгляд на некоторые институты: музеи, телевидение, науку и, в первую очередь, образование. В "Наследниках" (1964) и "Воспроизведении" (1970), двух работах написанных совместно с Жаном Клодом Пассероном, он показывает, каким образом система школьного образования отбрасывает детей из скромной среды и опровергает сложившиеся представления о равных возможностях республиканской школы. Он также говорит о том, как взгляды и *habitus* преподавателей престижных школ, схожие с взглядами детей из семей определенного социального уровня, снабженных прочным культурным и социальным капиталом, способствуют воспроизведению из поколения в поколение нового "Государственного дворянства" (1989).

Литература: 1. Бурдьё Пьер. Физическое и социальное пространство // Бурдьё Пьер. Социология социального пространства / Пер. с франц.; Отв. ред. перевода Н. А. Шматко. – М.: Институт экспериментальной социологии; СПб.: Алетейя, 2005. – С. 49 – 63. 2. Бурдьё Пьер. Политические позиции и культурный капитал // Бурдьё Пьер. Социология политики: Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и предисл. Н. А. Шматко. – М.: Socio-Logos, 1993. – С. 99 – 105.

Бичуля И. В.

УДК 159.922:004.946

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ВИРТУАЛЬНАЯ РЕАЛЬНОСТЬ И БИОТЕХНОЛОГИИ КАК ЭЛЕМЕНТ МАССОВОГО СОЗНАНИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Современная стадия развития техногенной цивилизации получила название информационного общества или общества риска. К числу основных формообразующих факторов современного общества принадлежат ныне так называемые информационные технологии, которые, как впервые показал, очевидно, Мануэль Кастельс в своем фундаментальном труде [1] не только компьютерная техника и программное обеспечение, но и генные технологии. При этом имидж высоких технологий приобретает в современном массовом сознании явные демонические черты, как только последние обращаются к самому человеку (так называемые NI-HUME технологии) [2]. Настоящая работа посвящена исследованию этого вопроса.

В ментальности современного человека "демонизм" NI-HUME технологий имеет три феноменологические доминанты. Первая из них это виртуальная реальность – дублирование реальности физической, создаваемое с помощью технологий.

Ее радикально революционизирующее влияние на человеческое бытие еще в 1964 г. предсказал Станислав Лем [3]. Чуть позже сходные идеи развивали П. Ангер и Х. Патнем [4]. Прогресс

© Бичуля И. В., 2008

информационных технологий (подлинный и виртуальный) сделал виртуальную реальность одной из самых мощных доминант современной Западной ментальности. Свидетельством тому – невероятный успех фильма братьев Вачовски "Матрица".

В широком значении этих терминов виртуальная реальность и манипулирование сознанием оказываются если не синонимами, то альтернативными аспектами одного и того же феномена. И действительно, объект такого манипулирования живет в истинной реальности, не отдавая себе в этом отчета. Технологические решения, на основе которых возможно управление мировоззрением и мировосприятием человека, сводятся в настоящее время к нескольким принципиальным схемам (будем помнить, что "объект" здесь это мы с вами, наши мысли, воля, эмоции):

1) управление и контроль информационных каналов, посредством которых в сознание объекта поступают сигналы из материального мира (компьютерные симуляторы);

2) управление и контроль условий функционирования психических процессов, протекающих в объекте (психосоматическое программирование);

3) управление и контроль условий функционирования физиологических и биохимических процессов в центральной нервной системе (нейрофармакология);

4) управление и контроль структурно-функциональной организации центральной нервной системы объекта (генные технологии, электронные чипы и т. д.).

Как это не странно на первый взгляд, основная идея виртуальной реальности и метафора ее "демонической" интерпретации имеет значительно более длинную историю, восходя к Платону. Рене Декарт взял за исходную точку "Размышлений о первой философии" принцип методологического сомнения в адекватности чувственного образа реальности ее самой. "Демон Декарта" – "злокозненный гений, очень изобретательный и могущественный", способен манипулировать человеческим сознанием до такой степени, что "небо, воздух, цвета, очертания, звуки и все вообще внешние вещи" могут оказаться всего лишь "пригрезившимися мне ловушками, расставленными моей доверчивости". Именно из результата этого мысленного эксперимента с потенциально существующей виртуальной реальностью вытекает знаменитое: "Dubito, ergo cogito. Cogito, ergo, sum". Итак, в сущности, страх перед возможностью глобального манипулирования человеческим сознанием оказывается гораздо старше, чем соответствующие технологии.

В силу прогресса нейронаук справедливость Декартовского тезиса о независимости материи и сознания как двух автономных первооснов бытия, бывший неотъемлемым элементом западного мышления, был поставлен под сомнение. В настоящее время возобладала субстанциалистская точка зрения. Поскольку, как утверждает Г. Бейтсон, объективная реальность на самом деле не существует вне связи с субъектом [5], постольку параллельное существование и противоречие двух реальностей – материальной и виртуальной сменяется (в гегелевском смысле этого слова) снятием этого противоречия, т. е. вытеснением одной реальности другой ее формой – самоконструированием реальности. Реальность – это на самом деле не весь материальный мир, а та его часть, которая доступна нашему восприятию и основанных на законах этого восприятия когнитивных моделях. Изменение субстрата носителей сознания приведет к необратимому изменению нашего взгляда на мир, которое уже не будет отличимо от так называемой "объективной реальности". Феноменология природы изменится, а соответственно этому изменится и сама природа – в результате преобразовательной деятельности носителей Разума. В этом смысле виртуальная и "истинная" реальность, как справедливо отмечает Дэвид Веберман [4, с. 308-328], оказываются полностью равноправными. В свою очередь, это означает, что они превращаются в потенциально возможные альтернативные сценарии будущего человечества.

Таким образом, информационные технологии ассоциируются со второй ментальной доминантой информационного общества – технологизацией эволюционного процесса, управляемой эволюцией. (Еще в XIX в. Н. Федоров говорил, что рационализация вселенской эволюции есть главное предназначение человека.) Базисным элементом массового сознания стал генетический детерминизм – связь между генетической, закодированной в хромосомах каждого индивидуума, информацией и им самим. Эта связь Человеческой личностью воспринимается ныне как некая инструкция – текст, который можно скопировать, или изменить по своему произволу.

Возможность слияния субъекта и объекта технологии порождает третью ментальную доминанту – экзистенциальный риск: увеличение вероятности изменения формы существования и механизмов эволюции Разумной жизни. Последнее, в частности, подразумевает и необратимый разрыв культурной традиции (социальной наследственности).

Первоначальный фундаментальный принцип "Проекта Просвещения" – тезис Спинозы, известный у нас в виде вторичного заимствования из произведений классиков марксизма, "Свобода есть объясненная необходимость" к началу XXI уже не воспринимается как очевидная аксиома. По мере развития науки и технологии умножается не только число эволюционных достижений конкретных целей, растет и число самих целей. Этот переворот в мировосприятии стал отличительной чертой информационного общества.

С другой стороны, судьба человечества предопределяется логикой поступательного развития науки и технологии, тем, что мы называем научно-техническим прогрессом. Человек оказывается в ситуации цугцванга (безальтернативного выбора), каждый его шаг "запрограммирован" внешней по отношению к нему самому силой – технологией.

Таким образом, основным выводом из настоящего краткого анализа вытекает, что в современном информационном обществе антиномия свобода-необходимость отнюдь не преодолена, более того, усложняется и становится многомерной. Параллельно описанной выше (эмоционально-метафорической и феноменологической) триаде вырисовывается еще одна (логико-вербальная и праксеологическая) триада концепций-аттракторов, взаимодействие которых определит исход приближающейся эволюционной сингулярности: (1) Биоэтика – обеспечение человеческой самои-

дентичности и преемственности духовной культуры; (2) Трансгуманизм – реконструкция носителя Разума в соответствии с реалиями современного мира; (3) Космизм – выявление и актуализация с помощью средств современной технологии "закодированного" в сознании человека гуманистического потенциала рационалистического преобразования Космоса).

Информационные технологии оказывают все расширяющееся воздействие на жизнь современного общества, усложняет процесс социальной дифференциации (по горизонтали – на параллельно существующие социальные общности) и стратификации (по вертикали – путем формирования иерархических структур управления), ее понятийно-категориальный аппарат, проникнув в качестве символов-метафор в ментальные структуры, меняя мотивировку и модусы поведения в социокультурной среде. Многомерность и дифференцированность выраженного гражданского общества, наличие в нем сложной системы позитивных и негативных связей между имеющимися альтернативные убеждения и интересы социальными группами обеспечивает ему определенную стабильность, в том числе – биополитическую.

Но есть особенности социума западного типа, которые способствуют актуализации и противоположной тенденции. Прежде всего, процесс становления и эволюции мировоззренческих и идеологических установок в интеллектуальной и экономической элите развитого гражданского общества (каковым и является США), по крайней мере, в отношении НИ-НУМЕ технологий более стабильный и в большей степени основан на понимании и сознательной оценке возможных перспектив их практического использования, чем в американском обществе в целом.

Особенно важно, что в переходном типе общества (к каковому относятся и страны постсоветского геополитического пространства) значение факторов стабилизации–дестабилизации социального наследования многократно возрастает в силу чего рационалистическая проработка рассмотренной проблемы в современных постсоветских государствах становится необходимой как с точки зрения их собственных перспектив, так и в глобально-цивилизационном аспектах.

Литература: 1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. / Пер. с англ. О. И. Шкаратан. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с. 2. Глазко В. И. "Опасное знание" в "обществе риска" (век генетики и биотехнологии) / В. И. Глазко, В. Ф. Чешко. – Харьков: ИД "ИНЖЭК", 2007. – 544 с. 3. Лем С. Молох. – М.: АСТ; Транзиткнига, 2005. – 780 с. 4. Матрица как философия: Эссе: Пер. с англ. О. Турухиной. – Екатеринбург: Амфора, 2005. – 384 с. 5. Бейтсон Г. Ангелы страшатся / Г. Бейтсон, М.-К. Бейтсон [Сокр. пер. с англ. В. Котляра. – М.: Технологическая школа бизнеса, 1994. – 216 с.

Очкусь О. П.

УДК 323.1 (477)

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Досвід років незалежності нашої держави переконливо доводить, що основним пріоритетом і магістральним орієнтиром суспільного життя та державотворення є українська національна ідея. Ігнорування її неспростовних імперативних вимог приводить до значних втрат в усіх сферах теоретичної й практичної діяльності соціуму. Аналіз змісту цієї ідеї, пізнавальних можливостей, концептуально-методологічного застосування при розв'язанні соціальних проблем – принципово важливі кроки на шляху становлення громадянського суспільства і побудови правової держави. Отож, основна увага спрямована на використання понятийно-категоріального інструментарію національної ідеї у загальному форматі дослідження логіки розвитку нації, об'єднанні етнічного й політичного підходів до пояснення націє- і державотворення, глибинних психологічних основ її функціонування.

Важливою проблемою розвитку сучасного українського суспільства, від розв'язання якої значною мірою залежить подолання кризових явищ, є розроблення та практичне втілення в життя ідеї, здатної консолідувати націю в цілісний етносоціальний організм.

Ряд вчених та політиків такою ідеєю вважає українську національну ідею. Підвищений інтерес до неї пояснюється необхідністю переосмислення змісту й ролі національної ідеї у житті народу відповідно до нових історичних та політичних реалій, пов'язаних з особливостями сучасного етапу державного будівництва.

Національна ідея відображає глибинний рівень національної свідомості, сукупність ціннісних настанов нації, визначає напрямок мислення народу, його здатність відчувати і діяти співзвучно національним інтересам. Проявляючись як своєрідний духовний склад народу, його менталітет, формуючись під впливом традицій, культури, соціальних структур, усього історичного середовища на-

© Очкусь О. П., 2008

ціонального буття людини, і водночас впливаючи на них, національна ідея стає джерелом культурно-історичної динаміки нації, визначальним чинником її політичного життя. Національна ідея як найбільш проста і доступна форма суспільного об'єднання людей самоутверджує націю, забезпечуючи їй єдність, свободу та незалежність. Зростання соціальної ролі національної ідеї пояснюється секуляризацією сучасного життя, розширенням демократії, відродженням духовності й культури нації.

Природність української національної ідеї закладена в самому становленні українства як нації. Від полян до Київської Русі, від Київської Русі до формування українства як нації історична доля самої нації сприяла усвідомленню спочатку на побутовому, емпіричному рівні органічної спільності співжиття певної частини людства, а згодом і перетворення цього усвідомлення на систему філософських і політичних знань, які склали в подальшому українську національну ідею.

Так, українська національна ідея глибоко хвилювала представника романтичного напрямку у вирішенні цього питання Т. Г. Шевченка. Його національна ідея була пов'язана з реалізацією загальнолюдських демократичних цінностей у незалежній Україні. По суті, нація, за Т. Шевченком, – це колективна, понадчасова (спільна для предків і нащадків) душа народу і тієї землі, на якій він живе.

Підняття питання політичної та національної самостійності ми можемо простежити також і в творчості Івана Франка. Спостерігаючи за національно-визвольними рухами в інших країнах, він робить висновок, що через реалізацію інтересів нації реалізує себе і поодиноким чином людина як член цієї нації. "В умовах духовно-політичної кризи люди воліють скітати в тенетах апатії, пасивно очікувати. Обов'язок національної інтелігенції, еліти – пробуджувати почуття національної гідності, формувати історичну та політичну свідомість українців, визначати національні інтереси й пріоритети, зберігати національну ідентичність та консолідувати націю" [1]. Франко також розуміє, що без консолідації народу, без його спільної праці, утворення його політичної сили неможливе.

Таким чином, Т. Шевченко відродив історичну пам'ять українців. І. Франко поширив поняття української нації на прадавні землі, намалював візію держави. А М. Грушевський віднайшов загублену нитку нашого національного родоводу, його "соціально-моральних вартостей".

Що ж до проблеми консолідації українського суспільства і українського ідеалу, то до неї звертається також і Левко Лук'яненко: "національним ідеалом має бути велич нації в її високорозвинених складових: консолідації нації, духовному розквіту, економічній та військовій могутності" [2].

Деякі автори вдаються до більш широкого тлумачення національної ідеї, включаючи у неї весь комплекс проблем, що існують нині в українській державі: питання захисту національних інтересів та безпеки, політики, економіки, культури, збереження національного контролю над основними природними ресурсами, технологічної незалежності національного виробництва, контролю за фінансами, реалізації своїх інтересів у міжнародних стосунках тощо.

Що ж до нашої точки зору з цього приводу, то автор вважає, що українська національна ідея пройшла вже певні етапи своєї еволюції і саме тепер нам необхідно перейти на новий якісно вищий рівень її розвитку. Саме тепер доцільним було б для нас згуртувати наше суспільство, не чекаючи коли це хтось зробить замість нас – чи то політики, чи то держава, чи то окремі люди. Слід пам'ятати, що саме наш народ і є консолідуючим началом українського суспільства.

Сучасна національна ідея – це сконцентроване вираження того, як жити громадянам однієї держави, досягати безпеки і добробуту, чим пишатися і до чого презирливо ставитися як у минулому, так і сьогодні. Така ідея притаманна більшості населення України, поки не сформована і не створена елітою країни. Якщо її появу відтягувати, то це призведе, та й вже призводить до відста-
лості й розколу суспільства.

Література: 1. Франко І. Наше теперішнє положення// Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. – Т.46. – Кн. 1. – К., 1986. – С. 308. 2. Лук'яненко Левко. Національна ідея і національна воля. – К.: МАУП, 2003. – С. 280.

УДК 316.324.8

Бондаренко Е. Ю.

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

СЕТЕВАЯ ПАРАДИГМА КАК МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ПОСТИНДУСТРИАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА

Динамичность и сложная структура современных общественных отношений обуславливают необходимость всестороннего изучения постиндустриального общества. Однако для Украины, стоящей на пороге перехода к информационному обществу, обязательной является разработка эффективной модели государственного развития, в чем заключается актуальность изучения сетевой парадигмы как наиболее подходящего инструмента познания общественных процессов современности и создания эффективной политической и экономической систем.

© Бондаренко Е. Ю., 2008

Целью данной статьи является анализ основных характеристик постиндустриального (информационного) общества и рассмотрение концепции сетевой парадигмы как наиболее эффективной модели развития общественных взаимоотношений.

В условиях информационного общества средствами развития являются творческий потенциал, интеллект человека, информация и знания. Этимология термина "постиндустриализм" позволяет уяснить экономический смысл данной проблемы, который заключается в переходе доминирующей роли в экономических отношениях от "рыночных" элементов (сферы производства и сферы услуг) к "нерыночным" элементам — системе социальной защиты, здравоохранения, образования, культуры (так называемый "рыночный ренессанс").

Как и любая система, постиндустриальное общество развивается и изменяется. Для осуществления технологических инноваций в нем решающее значение приобретает теоретическое знание. Следовательно, информация становится наиболее ценным и важным ресурсом. Информатизация охватила абсолютно все сферы общественной жизни, поэтому успешность их функционирования во многом зависит от уровня развития информационных технологий. Однако без передовых методов влияния органов публичного управления информатизация повлекла бы за собой исключительно негативные последствия.

Развитие общественных наук привело к тому, что центром всех общественных отношений, научно-технического прогресса является человек с его потребностями и предпочтениями. Это в корне изменило экономические и политические цели сперва наиболее развитых государств, а позже нашло отражение и в политических стратегиях других держав. Появлялись новые модели общественного развития – неокейнсианская модель, предусматривающая главенствующую роль государства, неоклассическая модель "полусово возрастания", учитывающая также рыночные механизмы самоорганизации. Однако в условиях информатизации и глобализации усилия государства и рыночные методы не в состоянии обеспечить нормальное функционирование общества. Поэтому в Западной Европе начала разрабатываться концепция "третьего пути" регионального развития, в соответствии с которой на первое место ставятся интересы регионов, а ответственность за их развитие ложится на местные органы власти. Позднее концепция сетей стала рассматривать проблемы не только регионального уровня, но и государственного, межгосударственного рангов, приняв название "сетевой парадигмы". Это название отображает особенности современного этапа развития информационного общества, которое М. Кастельс назвал "сетевым" [1, с. 5]. В разработку данной концепции свою лепту внесли такие отечественные ученые, как Е. Марчук, Т. Сенюшкина, В. Токовенко.

Уникальность "сетевой парадигмы" заключается в том, что она, являясь основой формирования целей политики развития общества, предусматривает информационное взаимодействие политико-правового, технологического, социально-экономического, культурного, информационного и социально-психологического измерений общественного развития, его трансформационного характера. Синтез всех перечисленных аспектов при разработке стратегических целей и политической направленности государств является фундаментальной идеей постиндустриального общества. В контексте цивилизованного общества экономика является средством, а не целью развития, при этом интересы человека ставятся на первое место. На XXI Всемирном философском конгрессе (Стамбул, 10 – 17 августа 2003 г.) было отмечено, что в современных условиях защита прав человека должна быть целью политики развития общества, основными показателями которой являются параметры физического и духовного здоровья, образования и возможности самореализации человека [2, с. 11]. Необходимо учитывать данные тенденции развития современного общества в национальной политике, формируя децентрализованные горизонтальные связи политической власти, развивая информационно-коммуникационные технологии в режиме позитивной динамики параметров уровня и качества жизни населения, сбалансированного использования географических, материально-технических и социальных ресурсов (последние представляют собой интеллектуальные, информационные, мотивационные, коммуникационные, социально-психологические, конкурентные, демографические, социально-экологические, инновационные, кадровые, технологические, организационные, правовые составляющие) [3, с. 258, 259].

В Украине в данный момент осуществляется переход к позднему индустриальному этапу развития, поэтому о внедрении всех принципов сетевой парадигмы в отечественную экономическую и политическую системы говорить пока еще рано. К тому же данная концепция, являясь недостаточно изученной, нуждается в дальнейших разработках.

Концепция сетевой парадигмы зиждется на достижениях различных общественных наук – социальной философии, социологии, политологии, новом институционализме, теории политических сетей, теории общественного выбора, которые, переплетаясь с экономическими исследованиями, дают практические рекомендации по разработке целей и стратегий развития постиндустриального общества.

Литература: 1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура: Пер. с англ. / Под науч. ред. О. И. Шкаратана. — М.: Гос. ун-т. высш. шк. экономики, 2000. — 608 с. 2. Молодцов О. В. Парадигма публичного управления у вимірах інформаційного суспільства // Зб. наук. пр. НАДУ / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — 2004. — Вип. 2. — С. 78 – 88. 3. Иванов В. Н. Инновационные социальные технологич. государственного и муниципального управления. — 2-е изд. перераб. и доп. / В. Н. Иванов, В. Н. Патрушев. — М.: ЗАО "Изд. "Экономика", 2001. — 328 с. 4. Кучуради И. Философия перед лицом мировых проблем. Вступительная речь // Вопросы философии. — 2004. — №3. — С. 5 – 11. 5. Винарик Л. С. Информационная культура в современном обществе: Учеб. пособие / Л. С. Винарик, Я. Г. Берсуцкий, А. Н. Щедрин. — Донецк: Ин-т экономики пром-сти; ДИЭХП, 2003. — 324 с.

РЕАЛИЗАЦИЯ ФУНКЦИИ УПРАВЛЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПАБЛИК РИЛЕЙШНЗ

Проблемы социального управления и управляемости общественной жизни привлекали внимание ученых и специалистов-практиков во все времена. Возникновение публик рилейшнз поставило перед социальной наукой множество вопросов и проблем, обладающих не только научной, но и большой социально-практической значимостью. Прежде всего, это касается природы публик рилейшнз как особого социального феномена и социальной технологии, тесно связанной с пропагандой, агитацией, рекламой, но к ним не сводимой. Во-вторых, это проблемы, затрагивающие сложные политические и этические вопросы (манипуляция общественным сознанием, компромат, другие технологии "черного пиара", проблемы взаимодействия со СМИ и т. д.). Наконец, в-третьих, это проблемы эффективности современных PR-технологий и их использование в практике социального управления вообще и государственного управления в частности.

Публик рилейшнз нельзя рассматривать вне таких понятий, как общественные отношения, социальное взаимодействие, управление социальными процессами, коммуникационное взаимодействие, общественность, общественное мнение, технология влияния на людей. Сегодня сложились два подхода, определяющие сущность публик рилейшнз, — социальный и технологический. Социальный подход относится к организации социального взаимодействия (в том числе в форме политической и экономической борьбы), к достижению социального согласия; технологический — к технологиям управления, воздействия на людей.

Обратим основное внимание на второй подход. С этих позиций "публик рилейшнз" — это функция управления общественными связями, управления культурой влияния на человека, управления от имени власти, организации, фирмы, корпорации. Ибо только благодаря этой культуре, благодаря общественным связям можно влиять на общественность, на общественное мнение, на процесс создания социально-политико-психологической среды, важной для власти, организации, фирмы.

"Публик рилейшнз" представляет собой особую функцию управления, которая способствует установлению и поддержанию общения, взаимопонимания и сотрудничества между организацией и ее общественностью, способствует решению различных проблем и задач. Деятельность публик рилейшнз помогает руководству организации быть информированным об общественном мнении и вовремя реагировать на него, помогает руководству быть готовым к переменам и использовать их по возможности наиболее эффективно, выполняя роль "системы раннего оповещения" об опасности и помогая справиться с нежелательными тенденциями.

Публик рилейшнз — это неотъемлемая часть эффективного управления любой организованной формой деятельности. Общие принципы публик рилейшнз универсальны как в государственном, так и в коммерческом секторе, но, безусловно, у каждой из них есть специфические особенности. Без хороших связей с общественностью, считает известный специалист в этой сфере С. Блэк, не может существовать демократия [1]. Избиратели должны знать, как работает правительство, иметь информацию о принятых решениях, быть образованными, чтобы полностью использовать предоставленные им возможности. Деятельность публик рилейшнз помогает гражданам узнать о своих правах и обязанностях при любом правительстве. Важнейшим инструментом установления необходимых связей с общественностью общепризнанно считаются средства массовой информации — печать, радио и телевидение.

Система "публик рилейшнз" как управленческий элемент общественных связей имеет свои технологии, свои инструменты управления. К ним относятся сбор, обработка и анализ информации о состоянии объекта управления; выработка целей воздействия на сознание и настроение общественности; определение и использование форм воздействия на общественное сознание и настроение людей; создание имиджа и политическое консультирование; управление лидерами и ситуациями, работа со средствами массовой информации; изучение общественного мнения как обратной связи в деятельности публик рилейшнз.

Таким образом, публик рилейшнз, являясь частью системы управления, представляет собой управление совокупностью коммуникативных процессов компании в отношениях с общественностью с целью достижения взаимопонимания и доверия. Роль PR отдела будет заключаться в том, чтобы поддерживать все подсистемы, помогая им выстраивать эффективные коммуникации за пределами организации, а также оптимизировать коммуникации между самими подсистемами.

Литература: 1. Блэк С. PR: международная практика. — М.: ИД "Довгань", 1997. — 252 с.

© Крохмаль С. С., 2008

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ФЕНОМЕН ТЕХНИКИ В ФИЛОСОФСКОМ ОСМЫСЛЕНИИ

Техника и технология существовали в истории человечества всегда. Сама эта история начинается с того момента, когда люди стали использовать орудия труда, то есть простейшую технику. Технические средства, известные в древности, – это колесо, клин, рычаг, блок, винт.

Ход истории во многом определяется процессом постепенного развития техники и технологий. Однако до промышленной революции техника и технология не носили ярко выраженного детерминирующего характера. (Традиционное аграрное хозяйство не предполагало технического прогресса.) В Новое и Новейшее время техника Западной цивилизации получила в свое распоряжение новые источники энергии – пар, минеральное топливо, электричество, и, наконец, атомный распад. С этого времени ни одно государство мира не могло более позволить себе игнорировать всё возрастающее могущество Запада.

Первые работы, посвященные философскому осмыслению феномена техники, были изданы более ста лет назад. Так, уже в 1877 г. в Брауншвейге появилась книга философа-антрополога Э. Каппа "Основания философии техники. Примерно в это же время во Франции над построением общей теории техники работал А. Эспинас. Из работ русских философов можно упомянуть труды выдающегося инженера П. К. Энгельмейера "Теория творчества" (1910) и "Философия техники" (1910–1913 гг.)

До второй мировой войны вклад современной техники в цивилизацию лишь приветствовался. Непрерывный технический прогресс казался закономерным, он подтверждал идею господства человека над природой. Более глубокое осмысление проблемы техники начинается со всемирных философских конгрессов 1968 г. (Вена), 1973 г. (Варна), 1978 г. (Дюссельдорф). С этого времени количество публикаций, посвященных философии техники, начинает расти.

Интересно, что строгого философского определения самого понятия "техника" всё ещё не существует. Иногда под техникой понимают созданные искусственно предметы, но такие артефакты, как постройки, произведения искусства, а также породы домашних животных и растений, которые создавались искусственно, тоже попадают под это определение. Насчитывается более десятка дефиниций – от "прикладного естествознания" до "воли к власти и подчинения природы". Положение усугубляется ещё и трудностями перевода, а именно различием в значении слов "техника" и "технология". Еще П. К. Энгельмейер ввел в оборот отечественной философии термин "философия техники. В то же время, аналогичный термин в англоязычной литературе выглядит как "philosophy of technology", а не как "philosophy of technique". Таким образом, говоря о "философии техники" в западном ее понимании, следует говорить скорее о "философии феномена неразделимых техники-и-технологии", иначе многие рассуждения современных западных авторов рискуют остаться непонятными. Так, например, французский философ Ж. Эллюль определяет "технику" как "сумму рационально выработанных методов, обладающих безусловной эффективностью... в любой сфере человеческой деятельности" – и здесь речь идет именно о technology, технике-и-технологии.

Говоря о попытках построения универсального определения техники-и-технологии, упомянем немецкого философа техники Ф. Раппе. Согласно ему можно выделить два типа определений – узкое и широкое. В узком смысле под техникой подразумевают артефакты, созданные и связанные с инженерной деятельностью, а в широком смысле – любую эффективную методологическую деятельность. Эта формулировка, однако, не дает определения того, что же такое "инженерная деятельность" [2].

За решение различных проблем философии техники брались такие философы XX века, как М. Хайдеггер, Г. Маркузе, Э. Дюркгейм, А. Бергсон, К. Ясперс, но даже им не удалось создать непротиворечивые, целостные и систематизированные решения.

Среди наиболее значимых насущных проблем современной философии техники – уточнение самого понятия техники, изучение ее исторического развития, рассмотрение специфики технического знания, его взаимосвязей с фундаментальными науками, искусством, политикой, экономикой, поиски новой концепции взаимодействия человека и природы, вопросы этики в индустриальном мире. Соответственно антропология техники изучает вопросы технического образования и воспитания, формирования системы ценностей, сочетания интеллектуальных и нравственных начал в человеке, роли человека в развитии техники, ее использовании, распространении технических знаний и рациональном осмыслении пределов технического роста.

Особенно важна проблема оценки техники, которая заключается в том, чтобы еще до реализации проекта представлять себе все последствия планируемой инновации. К чему приведет внедрение новой техники, как оно скажется на экономической, политической, экологической обстановке?

Философская рефлексия в области техники требует специальной междисциплинарной подготовки исследователей. Современный уровень развития техники и технологий в глобализирующемся мире требует многостороннего, глубокого осмысления этого феномена. Современная философия техники отнюдь не завершена, ее становление продолжается.

Литература: 1. Ленк Х. Размышления о современной технике. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 256 с. 2. Сидорина Т. Ю. Философия техники // Философия; Учебник для вузов. – М.: Проспект, 1999. – С. 68 – 76.

УДК 130.121:004.81

Иваненко Е. В.

Студент 2 курса
факультету економіки і права ХНЕУ

Е-НОМО: ПЛОД ВООБРАЖЕНИЯ ИЛИ НОВАЯ РЕАЛЬНОСТЬ?

На современном этапе человечество вступило в новую фазу эволюции. Мы активно используем информационные технологии (ИТ), которые, в свою очередь, существенно воздействуют на индивидов. Наступает новый этап цивилизации, касающийся как всего человечества, так и каждого человека — его личности, тела, образа жизни и даже души.

Целью данной статьи является рассмотрение проблемы технологического развития современного общества и, как следствие, формирования новой глобальной е-цивилизации, которая на данном этапе уже заняла устойчивые позиции в жизни каждого из нас. Процесс давно начался, сейчас прогрессирует очень быстро, поэтому актуальность исследования данной проблемы очевидна. Игнорируя е-цивилизацию или не придавая ей должного значения, мы не остановим ее развития, а только лишь потеряем себя во времени, оставаясь где-то в прошлом.

Первоначально, на этапе ручного труда, техника имела в основном инструментальное значение; технические инструменты продолжали, расширяли возможности естественных органов человека, увеличивали его физическую мощь. На этапе механизации техника становится самостоятельной силой, труд механизуется. Техника как бы отделяется от человека, который вынужден находиться рядом с ней. Теперь не только машина является продолжением человека, но и сам человек становится придатком машины. На третьем этапе развития техники, в результате комплексного развития и автоматизации и превращения техники в технологию, человек выступает ее творцом. На первый план выходит сила интеллекта. Происходит перестройка всего научно-технологического базиса общества [1].

В эпоху глобальной компьютеризации жизнь человека во всем дополняется ИТ-технологиями. Мы уже не мыслим себя без них. В перспективе ближайших 10 — 20 лет, т. е. еще при жизни нынешнего поколения, сегодняшней Homo Sapiens превратится в е-НОМО — новый вид, который не изменится биологически, но качественно будет отличаться от нас за счет взаимодействия с новой ИТ-средой. Уже довольно скоро сегодняшнюю электронику сменят технологии следующих поколений с приставками нано-, био-, гено- и многими другими. При этом ИТ начнут все более широкое внедрение в нас искусственных "помощников" от чипов до армии микророботов, которые займутся кардинальным реинжинирингом нашего организма. Поскольку это — наше весьма близкое завтра, а в чем-то и сегодня, проблема е-НОМО заслуживает внимания.

Е-цивилизация не однозначна: с одной стороны это множество возможностей е-НОМО в образовании, коммуникации, личном развитии, с другой — эволюцию его организма и с третьей — растущую зависимость е-НОМО от среды, что может привести к тотальному контролю. Уже сейчас для многих потеря компьютера можно сравнить с серьезной инвалидностью: контакты, архивы за многие годы, тексты, фотографии, музыка и т. п. — утрата огромной части личности. Пока наш компьютер примитивен, ему далеко до врача, помощника в образовании, но это вполне достижимо в ближайшие 10 – 20 лет. ИТ-революция превращает компьютер, мобильный телефон и прочую технику в нашего е-Партнера, превращающегося в нашу пожизненную е-Тень. В пределе такого симбиоза нас ждет перспектива с рождением и до старости находиться в своего рода ИТ-оболочке, которая станет расширением и продолжением нашего Alter Ego. Микророботы внутри е-НОМО будут направлены на радикальную коррекцию его организма, на оптимизацию каждого органа.

Расширятся возможности коррекции психики: ограничение агрессии, блокирование боли, мобилизация и т. п. Возрастают возможности управления телом человека, включая каждую клетку организма. И именно здесь возникает ключевой вопрос: где границы между воздействием в интересах личности, общества или вообще "третьей стороны", заинтересованной в манипулировании человеком, возможности использования его потенциала в своих целях. В е-цивилизации явно про-

ступают элементы антиутопии: трансформация Номо в е-НОМО обеспечивает прозрачность члена общества практически под всяким углом, делая его идеальным объектом морально-психологического воздействия в любую "правильную сторону" [2].

Хорошо известно, что технические объекты представляют собой результат опредмечивания деятельности человека, следовательно, их необходимо оценивать не только с природной, но и с социальной, философской и этической точки зрения. Техника – это человек, но не в его непосредственном, а в символическом бытии. Мартин Хайдеггер обычно акцентировал свое внимание на том, что техника противостоит человеку, через технику человек как бы отказывается от своего подлинного существования. Для Хайдеггера техника есть неподлинное существование человека. Техника "вооружает" человека, делает его более быстрым, сильным и высоким. Но ведь есть и отрицательные последствия техники. Человек может сделать больше, чем он на то имеет право.

В этой связи следует обратиться к особой этике, которая ориентированна на технологическую деятельность человека, — техноэтика. Речь идет не сколько о негативном влиянии техники на окружающую среду, сколько на человеческую личность, которая становится зависимой от нее, контролируемой ею и возможно, что сейчас технический прогресс, компьютерные технологии, техника формирует человеческое сознание в своих интересах. Можно сказать, что сама первостепенность человека поставлена под вопрос. Е-человек неразделим с техникой, а значит и техника становится в какой-то степени первичной, что вообще противоречит понятию о ценности человеческой жизни, гуманизму и антропоцентризму, на место которых может встать "техноцентризм". Личностный элемент, индивидуальность уходит на второй план, уступая место технологии, технике. Духовное развитие личности заменяется развитием ИТ-технологий и глобальным, массовым внедрением последних во все сферы жизни человека. Появляется некий симбиоз – "техночеловек", е-личность. Этически понятие е-личность трудно объяснить, поскольку мораль, моральные качества индивидуума, которые изначально являются предметом этических исследований, теперь заменены рационализмом, алгоритмичностью машин [3].

Новая цивилизация Е-НОМО слишком близка, чтобы относить ее к сфере научной или не-научной фантастики. Она у порога, ее приближение отчетливо ощущается уже сегодня. Мы сами вносим вклад в ее формирование. Каждый день независимо от того осознаем мы это или нет.

Литература: 1. Негодаев И. А. Философия техники: Учеб. пособие. – Ростов н/Д: ДГТУ, 1997. – 320 с.
2. Нариньяни А. С. Электронный человек – два в одном // Независимая газета. – 2004. – №215. – С. 16.
3. Канке В. А. Философия. Исторический и систематический курс: Учебник для вузов. – 5-е изд, перераб. и доп. – М.: Логос, 2005. – 376 с. 4. <http://www.dusinesspress.ru>. 5. <http://scmai.philosophy.ru>

Ловчиновская А. В.

УДК 130.1:316.325

Студент 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

МЕСТО ФИЛОСОФИИ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

С тех пор, как появился человек разумный, как только он научился размышлять, философия пыталась ответить на коренные вопросы человеческого существования, раскрыть принципы жизни универсума, познать и осознать, что есть бытие, истина, знание, мораль, человек, общество. Возникнув еще в древнем мире, философия пережила многие народы, империи, эпохи. Сменялись правители, государственные строи, воззрения, но на каждой стадии развития человеческого общества существовала философия как форма постижения мира, и философы – люди, которые несли философское знание из века в век, признавали предшественников или опровергали их взгляды, создавали свои философские системы или систематизировали уже созданные. Были времена, когда эти люди преследовались или подвергались гонениям из-за того, что не соглашались поступиться своими принципами, взглядами, из-за того, что их теории расходились с идеологией современного им общественно-политического строя. Но ни инквизиция, ни диктаторы, боровшиеся с любым проявлением инакомыслия, ни войны, варварски уничтожавшие достижения человечества, ни политические события, никакие темные страницы истории не смогли уничтожить философию. Ею восхищались, ей посвящали годы жизни, работы, за нее отдавали жизни в конце концов. Сейчас человеческая цивилизация казалось бы находится на значительно более высокой ступени своего развития, чем в предыдущие эпохи. Не вызывает сомнения то, что уровень развития культуры, науки, техники сейчас несравнимо выше, чем в той же Древней Греции или Италии эпохи Возрождения. Однако более чем парадоксально то, что такой науке, как философия в нашем обществе

© Ловчиновская А. В., 2008

уделяется все меньше и меньше внимания. Что для нас сейчас философия? Учебная дисциплина? Сфера научного знания, доступная только узкому кругу людей? Или умирающая ветвь науки, которой никто не занимается? Нет больше ни инквизиторов, ни диктатуры одной идеологии, нет тех факторов, которые в прошлом ставили под вопрос самосуществование философии, и тем не менее все яснее вырисовывается еще более серьезная угроза для этой науки – безразличие, непонимание. Неужели, справившись с такими сложностями в прошлом, пережив такие исторические катаклизмы, философия исчезнет сейчас, в наше время? Почему возникла и с чем связана такая ситуация? Как предотвратить возможные негативные последствия сложившейся ситуации, проще говоря, что делать, чтобы не дать философии исчезнуть?

Неопределенное положение философии в современном обществе характеризуется несколькими негативными чертами, среди которых можно выделить утрату этой наукой важности, первоочередного значения, а также превращение из науки, бывшей выражением всеобщего, в изолированную науку, сферу автономизировавшегося мышления, которой, помимо всего прочего, тяжело найти практическое применение. Имеет место игнорирование философии. Произошло это под влиянием ряда социокультурных факторов. В частности, как отмечает И. В. Цветкова в статье "Философская культура в современном обществе", современная цивилизация порождает множество явлений, которые не просто отрицают философию (национал-социализм – потому, что неспособен вынести независимость философского мышления, нигилизм – потому, что считает эту науку миром иллюзий, напрасных грез, человеческого самообмана), а предлагают различные альтернативные варианты или подделки под философию. Современное общество сводит интеллектуальные усилия большинства людей к выбору из стандартного набора вариантов, характеризующихся соотношением пользы, цены и качества. Выход из ситуации, по мнению автора, лежит в приближении философии к жизни. Эта задача предполагает выделение двух типов философствования – профессионального и непрофессионального. Каждый из них имеет неоспоримые преимущества и, одновременно, свои недостатки. Так, непрофессиональное философствование неразрывно связано с жизнью, с реальными жизненными проблемами, которые люди пытаются решить философски. Но непрофессионализм приводит к наивности мыслей и воспроизведению устаревшего. Профессиональное философствование подразумевает знание истории философии, знание современной проблематики и способов философских рассуждений, философ-профессионал обладает философской культурой, но существует риск того, что он может потерять выходы в нефилософский мир, замкнуться в рамках своей профессии. Для того же, чтобы поправить положение философии в современном обществе, профессиональное философствование не должно утрачивать связь с непрофессиональным. Философия всегда должна быть открыта к дискуссиям с нефилософами. Кроме того, развитие и обогащение таких форм философии, как профессионально-техническая и общезначимая, выдвигает на первый план задачу развития философского языка. Необходимо также разработать категориальный аппарат для философского осмысления процессов современного общества [1, с.131 – 139].

А. Кармин, автор статьи "Философия культуры в информационном обществе: проблемы и перспективы" считает, что пренебрежительное отношение к философии со стороны широкой публики является лишь отчасти следствием узости их культурного кругозора и непонимания роли культуры в становящемся информационном обществе. Автор видит причину утраты философией лидирующих позиций также в особенностях взаимодействия культур в условиях глобализации. Так, он считает, что XX-XXI века – переломный рубеж истории, разделяющий ее на два этапа. На этапе, предшествующем этому рубежу, отдельные социокультурные миры существовали как относительно самостоятельные самоорганизующиеся системы, интенсивность обмена информацией между которыми слаба. Каждая из этих систем переживает критические точки своего развития, в которых происходит выбор одного из возможных направлений ее дальнейшей эволюции. Одни из миров вступают на путь разрушения, другие же находят дорогу к повышению уровня самоорганизации, расширяя и увеличивая при этом взаимодействие с окружающей средой и другими культурами. В свою очередь, на этапе после XXI века существованию обособленных, изолированных друг от друга социокультурных миров приходит конец. Они все теснее сближаются, между ними возникает множество разнообразных контактов, с помощью которых эти миры скрепляются в единую систему общечеловеческой, мировой культуры. Человечество обретает не только антропологическое, но и социальное, культурное единство. Одновременно с процессом глобализации не может не идти процесс унификации культур, частично даже путем экспансии. По мнению автора статьи, это происходит от того, что каждая культура сама по себе несовершенна и ограничена, ни одну национальную культуру нельзя считать самодостаточной, потому этнической культуре прошлого место в музеях, ее надо знать и изучать, но жить – в современной культуре. Ради сохранения национальной специфики нецелесообразно отказываться от благ цивилизации. Первоочередной сферой унификации национальных культур является технологическая культура. В отличие от духовной и социальной культур, которые нацелены на создание ценностей и идеалов, технологическая культура концентрируется на том, что и как надо сделать, она по природе своей рациональна и утилитарна. Смещение технологической культуры с периферии в центр культурного пространства сопровождается размыванием ценностей и идеалов. Повышение уровня технологической культуры без внимания к культуре духовной порождает тенденцию к образованию "бездуховного" общества, в котором люди стремятся лишь к материальному благополучию, принося в жертву ему все остальные интересы. Отсюда философия современности во многих случаях становится на путь изобличения современной технологической цивилизации в "бездуши", "бесчеловечности" и за счет этого остается в проигрыше. Для того, чтобы философия могла занимать достойное место в современном обществе, необходимо отказаться от возмущения, изобличения, устрашения и перейти к осмыслению новой структуры ценностных и нормативных установок, которая складывается в условиях информационного общества. Ни пессимистические призывы к возрождению архаических культурных

установок, ни опирающийся на постмодернистскую парадигму деконструктивизм, который утверждает, что в мире нет и не может быть никаких устойчивых истин и ценностей, и низводит нравственные, эстетические, социальные идеалы на уровень словесных манипуляций, а развитие фундаментальной философской концепции сможет восстановить престиж философии в обществе. Из того, что в информационном обществе субъективные факторы играют существенно большую роль, чем было в прошлом, вытекает важность проектов будущего, намечающих идеалы, к которым должно стремиться общество. Это увеличивает возможности влияния философов на развитие социальной действительности. Но чтобы оказать влияние, необходимо перейти с позиции пассивных регистраторов процессов и тенденций на позицию активных разработчиков [2, с. 52 – 60].

Философская культура сегодня не только не утратила своего значения, но и приобрела новое назначение – она предстает в качестве альтернативы "одномерности" массовой культуры, поскольку акцентирует внимание на постижении смыслов. В современном информационном обществе, когда имеет место такая масштабная обработка сознания, когда личность подвергается многовариантному непрямому влиянию массового искусства, бомбардировке идеологичными штампами, навязыванию идеалов [3, с. 7 – 14], когда информатизация и профессионализм стали субститутами мира культуры и творческого потенциала человека [4, с. 26 – 43], философия должна занимать ведущие позиции в осмыслении окружающего. Необходим осознанный, рациональный и обоснованный выбор, и роль в нем философии невозможно переоценить.

Литература: 1. Цветкова И. В. Философская культура в современном обществе // *Общественные науки и современность*. – 2003. – №5. – С. 131 – 139. 2. Кармин А. Философия культуры в информационном обществе: проблемы и перспективы // *Вопросы философии*. – 2006. – №2. – С. 52 – 60. 3. Новіков Б. В. Гуманізм, духовність в сучасному інформаційному суспільстві // *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут Філософія. Психологія. Педагогіка*. – 2001. – Вип. 1. – С. 7 – 14. 4. Бузгалин А. В. Постиндустриальное общество – тупиковая ветвь социального развития? // *Вопросы философии*. – 2002. – №5. – С. 26 – 43.

Якуніна Н. О.

УДК 659.441 (477)

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Починаючи з 1992 року з прийняттям Закону України "Про об'єднання громадян" [1] починається активна діяльність неприбуткових організацій в Україні. До таких організацій належать:

а) органи державної влади України, органи місцевого самоврядування та створені ними установи або організації, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів;

б) благодійні фонди і благодійні організації, створені у порядку, визначеному законом для проведення благодійної діяльності, в тому числі громадські організації, створені з метою впровадження екологічної, оздоровчої, аматорської, спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності, а також творчі спілки та політичні партії;

в) пенсійні фонди, кредитні спілки, утворені в порядку, визначеному законом;

г) інші, ніж визначені в абзаці "б", юридичні особи, діяльність яких не передбачає одержання прибутку згідно з нормами відповідних законів;

д) спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб, житлово-будівельні кооперативи, створені для представлення інтересів засновників, що утримуються лише за рахунок внесків таких засновників та не проводять підприємницької діяльності, за винятком отримання пасивних доходів;

е) релігійні організації, зареєстровані у порядку, передбаченому законом.

Проблема залучення коштів для реалізації PR-заходів неприбуткової організації є малодослідженою. Окремі питання фінансування PR кампанії та створення позитивного іміджу організації розглядають У. Агі, М. В. Гундаріним, Т. Кемероном, В. С. Комаровським, В. Г. Королько, Р. Олтом, Г. Л. Тульчинським, Д. Уїлксом [2 – 6].

Однак створення позитивного іміджу за допомогою PR неприбутковою організацією має свою специфіку. Відомо, що такі організації не мають своєю метою отримання прибутку й частіше за все працюють на волонтерських засадах. Відсутність вільних коштів не дає змогу неприбутковим

© Якуніна Н. О., 2008

організаціям створювати свій позитивний імідж серед суспільства, тобто проводити власні PR-заходи.

Пропонується розглянути два шляхи вирішення цього завдання: залучення коштів з боку (фандрайзинг) та проведення ефективних PR-кампаній, які не потребують багато вкладень.

Мета статті – розглянути процес створення позитивного іміджу неприбуткової організації за допомогою власних PR.

Для того щоб залучити кошти у неприбуткову організацію, перш за все, необхідно чітко розуміти, на яких підставах і хто це може зробити. Найбільш простою формою залучення коштів є спонсорська допомога. В даному випадку спонсор надає кошти на придбання заздалегідь домовленої продукції або надає вам цю продукцію. Організація, у свою чергу, в прес-релізі до PR-заходу додає його до списку спонсорів.

Наступною формою залучення коштів є членські внески, які є фіксованими й обов'язковими для сплати всіма членами організації.

Також можна виділити благодійні внески, тобто кошти, які віддають на рахунок організації та організація при цьому не має зобов'язань перед особою (чи організацією), що надала кошти.

Для неприбуткових організацій України слід уникати такого явища як реклама особи (чи організації), що надала кошти, бо це вже є комерційною діяльністю, що суперечить Закону України "Про об'єднання громадян". Тобто слід чітко розуміти різницю між наданням спонсорської допомоги і використанням неприбуткової організації як "рекламного щита".

Друга проблема, з якою стикаються неприбуткові організації – відсутність постійного діалогу з суспільством. Частіше за все неприбуткова організація – це група осіб, що діє в конкретній області суспільства та не має широкої підтримки серед самого суспільства. Ця проблема вирішується досить легко навіть без наявності коштів.

Найголовніше на початковому етапі – правильно визначитися з цільовою аудиторією з урахуванням соціально-демографічних, професійних особливостей тощо.

Далі слід розглянути засоби, за допомогою яких можна розповісти про діяльність організації. Це може бути розміщення прес-релізів заходів на інформаційних сайтах, розсилка інформації про осіб, які викликали зацікавлення, розробка та розміщення статей у ЗМІ, проведення неординарної акції, яка б стала інформаційним приводом для освітлення поточної діяльності організації, розміщення інформації на інформаційних дошках, виступ керівника як експерта з проблем галузі, в якій працює ваша організація та ін.

Але не слід забувати, що першочерговим завданням PR є не тільки освітлення діяльності організації, це має робити інформаційний відділ, а й привертання уваги до організації та створення позитивного іміджу організації.

Для проведення дієвих PR-заходів, які призведуть до привертання уваги до організації, використовують правило "AIDA":

- A – Attention (увага);
- I – Interest (інтерес);
- D – Desire (бажання);
- A – Action (дія) [4].

Тобто PR-захід повинен починатися з привертання уваги. Надалі, визначившись з цільовою аудиторією, надається чітка, лаконічна інформація про діяльність організації. Саме на цьому етапі у людини повинен сформуватися інтерес до організації. Наступним кроком є надання друкованої або сувенірної продукції організації. Таким чином, можна сформулювати у людини бажання дізнатися більше про організацію. І останнє, необхідно залучити людину до дії, яка виражатиметься у діалозі, заповненні анкети, підписці на ваші новини чи участь в конкурсі від організації.

Для створення позитивного іміджу організація повинна співпрацювати з представниками ЗМІ, журналістами. В нашому суспільстві, зокрема телебачення, радіо, газети посідають досить важливе місце. Саме через профільні ТВ-передачі або статті у газетах чи Інтернеті, виступи у програмах на радіо можна сформулювати визнаний позитивний імідж. Саме тому спеціаліст з PR в організації повинен налагодити тісний контакт з представниками всіх видів ЗМІ та органами виконавчої влади, що відповідають сфері діяльності організації.

У статті було розглянуто процес створення позитивного іміджу неприбуткової організації за допомогою власних PR. Виокремлено проблеми, з якими стикається неприбуткова організація, а саме: брак коштів та відсутність постійного діалогу з суспільством. Запропоновано засоби, за допомогою яких можна розповісти про діяльність організації з мінімальними фінансовими витратами: розміщення прес-релізів заходів на інформаційних сайтах, розсилка інформації про осіб, які викликали зацікавлення, розробка та розміщення статей у ЗМІ, проведення неординарної акції, розміщення інформації на інформаційних дошках, виступ як експерта з проблем галузі, в якій працює ваша організація керівника та ін.

Література: 1. Закон України "Про об'єднання громадян" // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №34. – Ст. 504. 2. Аги У. Самое главное в PR / У. Аги, Т. Кэмерон, Р. Олт, Д. Уилкокс; [Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2004. – 560 с. 3. Гундарин М. В. Книга руководителя отдела PR. Практические рекомендации. — СПб.; М.; Харьков; Мн.: Питер, 2006. – 368 с. 4. Королько В. Г. Основы публик рилейшнз. – М.: Рефл-бук; К.: Ваклер, 2001. — 528 с. 5. Тульчинский Г. Л. Public relations. Репутация, влияние, связи с прессой и общественностью, спонсорство. — СПб.: Нева, 1994. — 80 с. 6. Управление общественными отношениями: Учебник/ Под ред. В. С. Комаровского. – М.: Изд. РАГС, 2005. – 400 с.

Студент 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

СИНЕРГЕТИКА В СОВРЕМЕННОЙ ФИЛОСОФИИ

Современный этап исторического развития характеризуется огромным усложнением взаимосвязей между всеми сторонами жизни общества, между континентами, странами, внутри каждой страны. Преобразования, происходящие во всем мире, значительно усилили интерес к общим проблемам общественного развития. В этой связи усилилась потребность, с одной стороны, во всестороннем охвате действительности во всем богатстве ее проявлений, а с другой – в проникновении в сущность происходящих процессов, в раскрытии глубинных связей, тенденций общественного развития.

В 70-е годы XX в. появилось понимание того, что существует природное явление, названное самоорганизацией материи. Широкое толкование термина "самоорганизация" предполагает изначально присущую материи способность создавать и поддерживать в открытых системах крайне неравновесные состояния. К нам пришло понимание того, что жизнь способна не только поддерживать возникшие упорядоченные состояния, но и создавать ситуации, при которых осуществляются переходы к все более высоким уровням упорядоченности.

Последующее изучение феномена самоорганизации показало, что все разномасштабные организующиеся системы совершают переход из кризисного состояния в качественно новое устойчивое состояние, следуя единому алгоритму, что позволило разрабатывать единое теоретическое описание самоорганизации любых открытых неравновесных систем. Начиная с 60-х годов ведется работа по созданию универсальной теории самоорганизации. Сразу наметились три разных подхода: это разрабатываемая Г. Хакеном синергетика, основанная Р. Томом математическая теория катастроф и термодинамика неравновесных процессов во главе с И. Пригожиным.

Слово "синергия" обозначает "совместное согласованное действие". В синергетике речь идет о поведении систем, которые состоят из многих отдельных частей [1, с. 54]. Г. Хакен назвал синергетикой научное направление, изучающее как совместное действие элементов нелинейной среды порождает новые структуры, то есть как происходит самоорганизация. В более широком значении термин "самоорганизация" относят к изучению всей предметной области нелинейной науки: не только к самоорганизации как возникновению порядка из хаоса, но и к динамично устойчивому существованию самоорганизующихся систем, и к вхождению их в состояние детерминированного хаоса, и к возникновению сложных систем.

Синергетика разрушила многие привычные представления. Картина мира, рисуемая классическим разумом, – это мир, жестко связанный причинно-следственными связями. По причинным цепям ход развития может быть просчитан неограниченно в прошлое и будущее. Настоящее определяется прошлым, а будущее – настоящим и прошлым. Синергетика учит видеть мир по-иному:

становится очевидным, что сложноорганизованным системам нельзя навязывать пути их развития;

синергетика демонстрирует нам, каким образом и почему хаос может выступать в качестве создающего начала, как из хаоса собственными силами может развиваться новая организация;

синергетика свидетельствует о том, что для сложных систем существует, как правило, несколько альтернативных путей развития;

синергетика открывает новые принципы сборки сложного эволюционного целого из частей, построения сложных развивающихся систем из простых, причем целое уже не равно сумме частей, оно не больше и не меньше суммы частей, оно качественно иное;

синергетика дает знание о том, как надлежащим образом оперировать со сложными системами и как эффективно управлять ими [2, с. 4].

Синергетика устанавливает, какие процессы самоорганизации происходят в природе и в обществе, и какого типа законы управляют этими процессами и при каких именно условиях. Синергетика исследует, когда, в каких случаях и на каких эволюционных стадиях хаос может играть позитивную роль, и когда он нежелателен и деструктивен.

Некоторые восторженные приверженцы синергетики говорят больше о том, что может сделать синергетика, чем о том, чего она сделать не может, где границы ее возможностей. Так, некоторые исследователи считали, что синергетика может заменить философию, т. е. предлагали использовать синергетику вместо диалектики, философии общества и т. д. "Философия синергетики в широком ее понимании это даже не философия современной постнеклассической науки, но, если угодно, философия современной культуры" [3, с. 60]. Конечно же, такие заявления весьма самонадеянны и декларативны. В то же время нужно понимать, что без анализа основных замечаний и возражений, которые выдвинуты, или могут быть выдвинуты против синергетики, дальнейшее рассмотрение философских смыслов и методологических следствий синергетики вряд ли возможно [4, с. 101].

Если суммировать основные сомнения и возражения по отношению к притязаниям синергетики, то их можно выразить следующим образом:

1. В какой мере мы вправе переносить модели, построенные для научных объяснений в одной научной области, на другие области?

2. Обоснованно ли совершать переход или скачок от модели, разработанной для какой-то одной научной области и верифицированной в ее рамках, к заключениям общего теоретического значения и даже к междисциплинарным выводам или же, продвигаться далее, к выдвиганию некоего философского взгляда?

Как правило, существует некоторая задержка критического философского рассмотрения по отношению к интенсивному первоначальному развитию новой области научных исследований. Однако на сегодняшний день уже достаточно развиты как теоретические основания синергетики, так и широкий спектр возможного применения ее моделей.

С синергетикой связана надежда обретения нового взгляда на мир, новых методов познания и предсказания хода исторических процессов. Синергетика позволяет вырабатывать некоторые новые подходы к обучению и образованию, к эффективному информационному обеспечению различных слоев общества.

В последнее время применение синергетических моделей стало весьма популярно. Возникновение синергетики и расширение границ применения ее моделей оказало значительное влияние на многие области исследования и на науку в целом. Основное преимущество синергетики – это ее универсальность: открытие универсальных законов эволюции и самоорганизации сложных систем любой природы.

Синергетика, рассмотренная в ее философском измерении, исходит из того, что мир сложных систем, в котором мы живем, подчиняется единым законам и может быть понят, по крайней мере в определенных аспектах, на основе единой объяснительной модели.

Синергетика оснащает нас инструментами анализа сложного поведения в мире, развивает нетрадиционные средства объяснения сложных явлений природы, человеческого поведения и общества. Распространение синергетической парадигмы стало одним из важнейших факторов, обеспечивающих стирание границ между природоведением и обществоведением и построение универсальной эволюционной картины мира.

Проблема самоорганизации материальных систем в XX веке становится одной из центральных проблем философии. По мнению ряда мыслителей, возникновение синергетики знаменует начало новой эпохи, поскольку она не просто вводит новую систему понятий, но и меняет стратегию самого философского познания, способствует выработке принципиально новой картины мира.

Литература: 1. Князева Е. Н. Синергетике 30 лет. Интервью с проф. Г. Хакеном // Вопросы философии. – 2000. – №3. – С. 53 – 61. 2. Князева Е. Н. Синергетика как новое мировидение: диалог с И. Пригожиным / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Вопросы философии. – 1992. – №12. – С. 3 – 20. 3. Аршинов В. Философия самоорганизации. Новые горизонты / В. Аршинов, Я. Свирский // Общественные науки и современность. – 1993. – №3. – С. 59 – 70. 4. Князева Е. Н. Саморефлективная синергетика // Вопросы философии. – 2001. – №10. – С. 99 – 113.

УДК 159. 955

Стойкова М. А.

Студент 2 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ

К ПРОБЛЕМЕ МАНИПУЛЯЦИИ СОЗНАНИЯ

Глобализация как процесс современной общечеловеческой эволюции и прогресса становится для Украины императивом, а как процесс исторического выбора модели развития несет в себе вызовы: технологические, экономические, социальные и особенно – информационные. Хватит ли интеллектуального ресурса украинского общества дать на них достойные ответы?

Беспрецедентное расширение влияния масс-медиа на сознание и поведение молодежи происходит в Украине все масштабнее и всеохватывающе, особенно в периоды избирательных кампаний. Будущие молодые специалисты подвержены перенапряжению и депрессии из-за захлестнувшей их лавины информационных манипуляций, почти вышедших из-под контроля [1].

Каким же образом молодому будущему специалисту устоять перед манипуляцией его сознанием, не поддаться психическому воздействию, не стать соучастником, то есть, желающим быть одураченным?

На взгляд автора, необходимо учиться не только накапливать информацию, а работать с информацией, чтобы уметь правильно оценить и проанализировать ситуацию, принять верное ре-

шение, отстаивать собственную позицию, взять на себя ответственность. Только в этом случае можно избежать психологической зависимости: зависимости от обстоятельств, от других людей и групп, от устоявшихся общественных стереотипов да и от стереотипов собственного прошлого опыта.

Лучшей профилактикой психической зависимости, манипулирования, контроля сознания является развитие у молодых людей критического мышления и рефлексии [2].

Критически мыслить – не значит безоглядно критиковать, а стремиться все анализировать, давать оценку, не принимая все на веру. Важно объективно оценивать свои действия и способности выявлять свои ошибки, критически рассматривать предложения и суждения людей.

Человек, который не может или не хочет сберегать и обогащать свою духовную сущность, по-настоящему успешным быть не может.

Литература: 1. Аронсон Э. Эпоха пропаганды: механизмы убеждения, повседневное использование и злоупотребление / Э. Аронсон, Э. Р. Пратканис. – СПб.: Прайм-Еврознак, 2003. – 384 с. 2. Рудаков С. В. Глобализм как феномен и мировоззрение // Мир психологии. – 1999. – №3. – С. 243 – 245.

Мильгром Ю. Д.

УДК 316.346.36

Студент 2 курсу

факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

СОЦИАЛЬНЫЕ УСТАНОВКИ МОЛОДЕЖИ В ГЛАЗАХ СТАРШЕГО ПОКОЛЕНИЯ

В связи с изменением в 90-е годы социально-экономической системы в странах постсоветского пространства произошло определённое изменение ценностной основы их жителей. Исследования данных процессов показало, что, несмотря на значительные катаклизмы в обществе, у людей сохраняются базовые ценности [1, с. 28]. Однако, по мнению учёных, ценности рыночной экономики, несмотря на все трудности переходного периода, обладают притягательной силой и получают поддержку наиболее продвинутых социальных групп. В авангарде последних — молодёжь. У людей, ориентирующихся на рыночную экономику, формируются и продолжают развиваться такие ценности, как инициативность, предприимчивость, стремление рисковать и др., то есть ценности делового человека [2, с. 64]. Среди людей старших возрастных групп немало приверженцев плановой экономики и патернализма. В связи с этим представляет интерес, как в этой ситуации люди старшего поколения оценивают социальные установки молодых людей.

Старшее поколение высоко оценивает такие положительные качества молодых работников, как инициативность, самостоятельность, независимость, смекалку, творческие способности, способность организовать самостоятельный бизнес, своё дело [2, с. 83]. Это все те качества, которые требует рыночная экономика. Однако наличие у современной молодёжи таких качеств, как образованность, высокая квалификация, профессионализм, дисциплинированность, исполнительность, также необходимые для участия в бизнесе, получили невысокую оценку старшего поколения.

Невысоко оценивает старшее поколение и нравственные качества молодых людей. Так, только 13% респондентов отметили, что для современной молодёжи характерны такие качества, как честность и порядочность. Около 70% респондентов считают, что для большинства молодых людей характерно такое отрицательное качество, как алкоголизм. Старшее поколение отмечает (63%), что молодёжь не желает и не умеет много и напряжённо работать [3, с. 72 – 73].

Надо заметить, что сами молодые люди оценивают эти же качества применительно к себе несколько по-иному. На взгляд автора, они достаточно жёстки в оценках своих качеств. Свои нравственные качества молодёжь оценивает несколько выше по сравнению с теми оценками, которые им дали представители старшего поколения (всего на несколько процентов). Это свидетельствует о критическом подходе молодых к своей самооценке. В то же время, когда молодые люди среди мотивов своей трудовой деятельности отмечают следующий: "Работа — дело важное, но есть вещи, занимающие меня гораздо больше, чем работа", то это свидетельствует скорее не о лени, а о том, что в молодом возрасте по сравнению со старшим, человек должен осуществить ряд важных событий в своей жизни, которые ведут к созданию семьи [1, с. 27].

Старшее поколение во все времена критически относилось к более молодому. Проблема "отцы и дети" существовала всегда. Ситуация в 90-е годы усугубила это противостояние. Молодые люди оказались в таких сложных условиях, где перед ними стояла дилемма: либо удержаться на плаву, либо пойти на дно. В этой непростой ситуации они зачастую вынуждены были не следовать тем ценностям, в которых их воспитывало старшее поколение (родители, школа, СМИ и др.).

© Мильгром Ю. Д., 2008

По мнению значительного большинства старшего поколения, лучшим для молодёжи является следующее: "чтобы при вступлении в самостоятельную жизнь молодёжи была гарантирована поддержка со стороны государства, даже если при этом самостоятельность и свобода выбора для молодёжи существенно ограничены" [3, с. 75]. Таким образом, старшее поколение в основном смотрит с сожалением вслед уходящему времени, когда в их жизни превалировал патернализм.

Подводя итог вышеизложенному, хотелось бы сказать следующее. Да, старшее поколение заботится о молодёжи, желает своим детям только добра, довольно строго оценивает их поступки. Но, к сожалению, их оценки не всегда справедливы, так как молодёжь живёт уже в другом мире, она иначе оценивает себя. Надо доверять молодым людям. Как же иначе? За ними будущее.

Литература: 1. Куприянова З. В. Молодёжь. Её работа. Её жизнь // Информационный бюллетень. Мониторинг общественного мнения. Экономические и социальные проблемы. – 1997. – №1. – С. 26 – 31. 2. Динамика ценностей населения реформируемой России / Отв. редакторы: Н. И. Лапин, Л. А. Беляева. – М.: Институт философии РАН, 1996. – 128 с. 3. Информационный бюллетень. Мониторинг общественного мнения. Экономические и социальные проблемы. – 1997. – №1. – С. 72 – 73, 75.

УДК 212

Прокопенко Е. А.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ФИЛОСОФСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ИНИЦИАЦИИ В ЯЗЫЧЕСКИХ КУЛЬТУРАХ

На протяжении практически всего периода существования человечества детей и их детство постоянно сопровождало состояние страха, "борьбы за выживание". К ребенку относились как к недочеловеку, вещи, своего рода "заготовке", которой, если повезет выжить, станет человеком. Эволюция детства человечества "это кошмар, от которого мы только стали пробуждаться", — пишет американский психолог Демоз [1, с.14].

В данной статье основное внимание уделяется феномену инициации в языческих культурах. В узком смысле, проблема перехода человека из одной социальной страты в обществе в другую была актуальной для обществ прошлого, остается актуальной и для современности.

К теме посвящений обращались многие ученые, этнографы, культурологи, философы. Одним из ярких представителей этого направления является авторитетный румынский философ, профессор Чикагского университета Мирча Элиаде, а также Генрих Шуртц (Германия), Энтони Уэбстер (США) и другие.

Целью статьи является рассмотрение инициации, как важного этапа, границы, способствующих переходу индивида из детского во взрослое сообщество, важному критерию "взрослости", выход за рамки "детскости" взрослого индивида в архаичных обществах. Готовность его к восхождению на более высокий уровень существования.

Инициация (от латинского *initio*) — начинать, посвящать, входить в культовые таинства. *Initio* — "совершение неких таинств, мистерий" [2, с. 543], переход в другое состояние. Первоначальный тип архаического посвящения — "коллективные обряды" [3, с. 25], символизирующие переход от одного возраста к другому.

В организации обряда посвящения обязательными являются следующие условия: отделение, изоляция неопита (от греческого слова *neophytos* — новообращенный, новичок) от его матери, его "прошлого" окружения, соплеменников; "перенесения" его на предварительно выбранную "священную" территорию, как правило, лес; проведение специальных "операций", обрядов, становящимися в последствии знаками посвященности (обрезание, удаление передних зубов, другие телесные увечья) [3, с. 30].

Насильственный (как правило) акт отрыва от матери, произведенный представителями "взрослой" части племени, свидетельствует об окончательном разрыве между прежним миром детства, и, прежде всего, с детством, как состоянием неполноценности, неправоподобности, наивности, безответственности, невежества, детской асексуальности, состоянием незнания [3, с. 37].

Прежний мир, в котором дети жили, был профанным, а переход к миру священному возможен лишь через смерть в первоначальном существовании, для возрождения в другом, высшем существовании, дающее возможность быть причастным священному [3, с. 40].

Появившийся на свет младенец прибывает в статусе "не совсем рожденного" и таковым он будет до прохождения обрядов посвящения [4, с. 231], до вхождения в "реальность", во взрослое существование этого мира.

© Прокопенко Е. А., 2008

Пройти обряд инициации, значит, очиститься. Непосвященные пользуются "освобождением" от жизненных предписаний племени, от пищевых табу в религиозных праздниках, от уклада, которому подчиняются взрослые. До вступления в "мужской дом" даже очень старые люди находятся в статусе мальчиков [5, с. 512].

Статус "взрослого" можно приобрести, но возможно и утратить. Так, если мужчина увидит даже незначительный элемент при подготовке или проведении женских обрядовых таинств, он теряет свое прежнее положение в среде мужчин, отношение к нему становится, как к ребенку [6, с. 207]. Происходит своеобразное одетствление взрослого индивида. Возврат его в состояние детскости, неполноценности, слабости, неправоиспособности.

Весь символизм обрядов посвящения пронизан входжением, ввержением в состояние ребенка эмбриологической символикой по тем или иным критериям. Например, в обрядах посвящения шаманов и колдунов. Претендент уходит в лес, старейшины следуют за ним, находят неофита, "уменьшенным" до размера маленького ребенка [3, с. 249], что эквивалентно нахождению в состоянии зародыша.

Существование архаических верований в загробную жизнь свидетельствует о наличии символизма погребальных церемониях, где могила символизирует "дом-чрево", в которое кладут тело в обязательной эмбриологической позе.

Таким образом, Могила уподобляется Вселенной, а само погребение приобретает характер жертвоприношения, космическую значимость [7, с. 16 – 17].

Таким образом, инициация в языческих культурах выступала важным этапом, границей разделяющей взрослые и детские миры, открывала возможность для выхода за рамки детскости, как состояния слабости, незнания, способствовала входжению во взрослое полноценное существование и обретению нового экзистенциального существования. Обряды инициации являются детищами доисторических архаических времен. Некоторые из них были переосмыслены и приняли другие формы, видеоизменились.

Литература: 1. Демоз Ллойд. Психоистория. — Ростов н/Д: Феникс, 2000. — 512 с. 2. Левинтон Г. А. Инициация и мифы // Мифы народов мира. — М.: Советская энциклопедия, 1980. — Т.1. — 672 с. 3. Элиаде М. Тайные общества: Обряды инициации и посвящения. — К.: София; М.: Гелиос, 2002. — 352 с. 4. Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. — М.: Атеист, 1989. — 340 с. 5. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении. — М.: Педагогика-пресс, 1994. — 608 с. 6. Элиаде М. Космос и история. Избранные работы. — М.: Прогресс, 1987. — 312 с. 7. Элиаде М. История веры и религиозных идей. — М.: Критерий, 2002. — Т.1. — 464 с.

Таран Ю. А.

УДК 323.21.053.81

Студент 2 курсу

факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ

РОЛЬ І МІСЦЕ МОЛОДІ В РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Одним із основних показників рівня розвитку держави є стан молоді і місце молодіжної політики в системі цінностей і пріоритетів суспільства.

Молодь – частина сучасного суспільства, яка несе функцію відповідальності за збереження та розвиток нашої країни, за спадкоємність її історії і культури, відтворення наступних поколінь, за виживання народу [1].

Головна функція молоді – бути резервом, який виступає на передній план, коли це необхідно для пристосування до нових обставин.

Молодь не прогресивна, не консервативна за своєю природою – вона потенція, яка готова до будь-якого початку. Бути молодим – означає стояти на схилі суспільства.

Завдання молоді всередині країни може полягати в тому, що вона повинна покласти кінець духовній кризі. Сьогодні молоді не може обійтись без втілення своїх великих цілей в життя. І допомогти їй у цьому може тільки держава [2].

Якщо говорити про державні заходи, що повинні вирішувати проблеми молоді, слід підкреслити, що молодіжна політика – це інтегрування окремих програм і проектів, що торкаються молоді, в єдине ціле при посиленні ролі сучасної держави. Тому рівень зайнятості серед молоді буде залежати від загальної ситуації на ринку праці. Рівень зайнятості буде зростати, хоча й меншими темпами, ніж у більш досвідчених працівників.

Протягом 1991 – 2006 рр. українською державою було чимало зроблено для формування і реалізації нової державної молодіжної політики. Саме в цей час закладені базові цінності, які при

© Таран Ю. А., 2008

визначенні соціального, політичного розвитку української молоді не можуть бути предметом політичних торгів. Ці стратегічні цілі визначають державну молодіжну політику як: діяльність держави, яка, з одного боку, повинна створити умови для укріплення правових і матеріальних гарантій щодо здійснення прав молодих громадян для надання державою кожній людині соціальних послуг, пов'язаних з освітою, вихованням, духовним і фізичним розвитком, професійною підготовкою, а з іншого боку, допомогти молодим людям в реалізації та самореалізації їх творчих ініціатив, реалізації політики і програм, які стосуються суспільства і молоді в цілому.

Головними напрямками державної молодіжної політики є: розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, правовий захист економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства, формування у молоді потреби в духовному і фізичному розвитку.

Молодіжна політика повинна формуватися на трьох "китах": формування ідеології, інфраструктури і посилення роботи з молоддю [3].

Для розвитку позитивних тенденцій у молодіжному середовищі державна молодіжна політика повинна орієнтуватися на підтримку реалізації громадянських ініціатив.

Формування молодого покоління є однією з головних стратегічних завдань розвитку країн. В цьому значенні молодь — це об'єкт національно-державних інтересів, один із факторів забезпечення розвитку держави, суспільства.

Для правового забезпечення практичної реалізації державної молодіжної політики за роки незалежності проведена певна робота щодо створення законодавчо-нормативної бази.

Сьогодні молодіжну політику часто розуміють як певні затрати на молодь, як "зміст" молоді. Але ця думка неправильна. Звичайно, молодіжні програми, які стосуються освіти, здоров'я, необхідно фінансувати. Не обійтись без витрат на ті соціальні групи, які самі себе не можуть утримати (сироти, інваліди). Але молоді потрібна не тільки матеріальна допомога, а певні аванси для життєвого старту.

Тому, на думку автора, основним принципом державної молодіжної політики повинен бути принцип кредиту довіри до молоді й певної фінансової підтримки її.

Література: 1. Вивчення молоді на сучасному етапі: питання методології і методики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 11 – 13 жовтня 1995 р. – К.: А.Л.Д., 1996. – 232 с. 2. Бебик В. М. Політична культура сучасної молоді / В. М. Бебик, М. Ф. Головатий, В. А. Ребало. – К.: А.Л.Д., 1996. – 112 с. 3. Кулік В. Молода Україна: сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива: Дослідження / В. Кулік, Т. Голобуцька, О. Голубицький. – К.: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. – 460 с.

УДК 316.723

Петрова Ю. С.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ

Попова А. А.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ

СОВРЕМЕННЫЕ МОЛОДЁЖНЫЕ СУБКУЛЬТУРЫ (НА ПРИМЕРЕ СУБКУЛЬТУР ГОТОВ И ЭМО)

Молодежные субкультуры привлекают всё большее внимание социологов, культурологов, психологов, педагогов. Молодежная субкультура рассматривается исследователями как источник инноваций в искусстве, моде, формах досуга; как форма творческой активности молодежи; как источник опасности для социального и духовного здоровья молодых людей. Изучение молодежных субкультур позволяет глубже понять процесс изменений в культуре общества, выявить актуальные проблемы и тенденции её развития. Известно, какие глубокие культурные и социальные изменения несли в общество распространение субкультуры битников и хиппи.

Под субкультурой же чаще всего понимается система ценностей, установок, способов поведения и жизненных стилей, которая присуща относительно мелкой социальной общности, пространственно и социально в большей или меньшей степени обособленной. Субкультурные атрибуты, ритуалы как устойчивые образцы поведения, а также ценности, как правило, отличаются от таковых в господствующей культуре, хотя с ними и связаны. Если ценностные установки субкультуры противоречат ценностям господствующей культуры, говорят о существовании контркультуры.

© Петрова Ю. С., Попова А. А., 2008

Исследователями разработан ряд типологизаций молодёжных субкультур. Они делятся на романтико-эскапистские (хиппи), гедонистическо-развлекательные (рэйверы), криминально-делинквентные (люберы), анархо-нигилистические (панки), экстремистские политизированные субкультуры, некоторые из них также определяются как радикально-деструктивные; также: политизированные, эколого-этические, нетрадиционные религиозные, радикальные, субкультуры образа жизни, субкультуры по интересам, субкультура "золотой молодёжи". Существуют и другие классификации. В связи с появлением всё новых молодёжных субкультур, а также происходящими в обществе изменениями типологизации изменяются и уточняются. В приведенных типологизациях субкультуры готы и эмо могут рассматриваться как: 1) романтико-эскапистские и 2) субкультуры образа жизни [1].

Генетически субкультура готы связана с течением поздних панков 80-х гг. ("dark punks") от которых ею унаследован ряд особенностей внешнего вида (причёска "ирокез", выбритые виски, пирсинг, браслеты, ошейники). Культовыми для готы являются сингл Bauhaus "Bela Lugosi's Dead" (1979 г.), произведения писательницы Энн Райс (Anne Rice) на темы вампиров. Наибольшую популярность готы имеют в ФРГ, США, Англии. Будучи связанной с Интернетом, эта субкультура активно распространяется посредством сети. В 1993 г. появился сайт Dark Side of the Net, являющийся индексом "готических" ресурсов (более 8000 ссылок в 2007 г.). "Готическая" субкультура связана с массовой культурой – проводятся "готические" фестивали, развивается индустрия моды.

Субкультура эмо (сокр. от "эмоциональный", "emotional") ведёт начало от течений в музыкальном стиле панк-хардкора 80-х гг. – так называемого "Сан-Диего хардкора" (группы Rites Of Spring, Moss Icon, Silver Bearing), "Скримо", "Френч-экомор". Так называемый "эмо-кид" – молодой человек, принадлежащий к субкультуре эмо, создаёт свой внешний облик, так, чтобы подчеркнуть своё нежелание взрослеть, своё желание остаться ребёнком.

Среди характерных особенностей мировоззрения готы и эмо выделяется мрачный, депрессивный либо романтично-депрессивный взгляд на окружающую действительность. Готическая эстетика связана с образом смерти, пронизывающим все проявления этой субкультуры. Поведение готы характеризуется замкнутостью, меланхолией, повышенной ранимостью. Восприятие реальности – мизантропией, пристрастием к сверхъестественному; отношения с обществом – неприятием стереотипов, стандартов поведения, изолированностью. Эмо своим внешним видом и манерой поведения показывают, что они обижены на людей, особенно – на "мир взрослых", что они "не такие" [2].

В появлении и распространении в Украине новых молодёжных субкультур большую роль сыграло развитие средств коммуникации – Интернета.

Таким образом, для готы и эмо характерны все основные признаки субкультуры. Их носители разделяют систему норм и ценностей, несвойственных господствующей культуре общества. Являются ли субкультуры готы и эмо альтернативой господствующей культуре и можно ли квалифицировать их как контркультуры? Анализ их мировоззрения и социального поведения показывает, что нет. Как у готы, так и у эмо в культуре и мировоззрении преобладает эмоциональная окраска, эти субкультуры тесно интегрированы в индустрию масс-культуры и общества потребления, потенциал конфликта с его нормами и ценностями ограничен.

На иллюстрациях показаны представители субкультур, существующих в Украине.

Рис. 1. Представители субкультуры эмо

Рис. 2. Представители субкультуры готы

Рис. 3. "Gothica" – украинский готический журнал (обложка)

Рис. 4. "Анатомия эмо" – одна из распространяемых в Интернете многочисленных карикатур на тему внешнего облика эмо

Литература: 1. Аберкромби Н. Социологический словарь / Н. Аберкромби, С. Хилл, Б. С. Тернер. — М.: Экнономика, 2004. — 620 с. 2. Телятникова Е. Молодёжные субкультуры // Литературно-публицистический проект Субкультура. Омский государственный педагогический университет, философский факультет // <http://philos.omsk.edu/sub/telatnikova.html> 3. <http://www.darklinks.com/> — Dark Side of the Net (каталог ресурсов). 4. <http://www.naglfar.ru/> — Готический портал. 5. <http://www.gothic.com.ua/index.php> — Украинский готический портал.

УДК 316.346.32 – 053.6

Бут А. В.

Студент 2 курса
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ЦЕННОСТНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Ценностный мир каждого человека необъятен. Однако существуют некие "сквозные" ценности, которые являются практически стержневыми в любой сфере деятельности. К ним можно отнести трудолюбие, образованность, доброту, воспитанность, честность, порядочность, терпимость, человечность. Падение значимости этих ценностей в тот или иной период истории всегда вызывает в нормальном обществе серьезное беспокойство.

В этой связи представляется важным зафиксировать и понять ценности, которыми руководствуется современная молодежь и которые во многом определяют обыденное сознание и повседневные представления о настоящем и будущем вступающих в жизнь поколений.

В каком отношении находятся эти ценности сегодня? Какие ценности разрушаются, а какие остаются? Как происходят и насколько предопределены эти процессы? Означает ли это, что рушится мир ценностей вообще, или речь идет о временных явлениях? Ради чего живут сегодня молодые люди?

Современная молодежь проходит свое становление в очень сложных условиях, ломки многих старых ценностей и формирования новых социальных отношений. Отсюда растерянность и пессимизм, неверие в себя и общество.

© Бут А. В., 2008

Одни живут в прошлом, слушая рассказы старших о прекрасном времени, когда якобы успешно решались все проблемы.

Другие, наоборот, агрессивно ведут себя по отношению ко всем нововведениям, критикуют все и вся, занимаются поисками врагов, на которых можно было бы свалить причины всех бед.

Третьи, отчаявшись, уходят в никуда, становятся на преступный путь, превращаются в алкоголиков и наркоманов.

Четвертые ищут путь к Богу, вступают в различные секты, увлекаются мистикой и колдовством.

Пятые, понимая, что только с помощью собственной активности можно добиться успеха в жизни, объективно оценивают новые реалии, ищут пути решения возникающих проблем [1 – 3].

Такая ситуация свидетельствует о том, что современная молодежь проходит свое становление в непростых условиях ломки многих старых ценностей и формирования новых социальных отношений. Отсюда растерянность и пессимизм, неверие в будущее. Растут агрессивность и экстремизм, шовинизм и криминальность. Рушатся ценности, которые еще вчера казались стабильными, так как исчезают социальные гарантии, растут экономические катаклизмы [4, с. 46].

Однако кризис какого-либо явления отнюдь не равнозначен падению или исчезновению его социальной ценности. Наоборот, активная общественная критика может означать наличие ценностного конфликта в этой области, то есть чувства отклонения от идеала, несоответствия общественной потребности и наличию имеющихся обстоятельств. Одновременно это может означать смену ориентаций в данной области, а вместе с ней переосмысление и даже утверждения ценности данного явления.

Таким образом, анализ духовных ценностей и социальных процессов в молодежной среде, безусловно, является приоритетной задачей современных наук. По системе ценностей можно судить о культуре, гуманистическом потенциале, перспективах развития общества, о том, какие перемены ожидаются.

В связи с этим важнейшей целью философии, социологии, культурологии и других гуманитарных дисциплин является создание нормативно-ценностной ориентации общественного сознания. Именно оно способно в нужном русле направить мировоззренческие, политические, нравственно-правовые и художественно-эстетические ценностные ориентации современной культуры, а вместе с тем и социальный статус и социальное самочувствие современной молодежи.

Литература: 1. Иконникова С. Н. Молодежь о себе, о своих сверстниках. Социологическое исследование / С. Н. Иконникова, В. Т. Лисовский – Л.: Лениздат, 1969. – 112 с. 2. Социология в России / Под ред. В. А. Ядова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Лань, 1998. – 240 с. 3. Человек и образование в современной России / Под ред. Л. А. Вербицкой, В. Т. Лисовского, В. Т. Пуляева. – СПб.: Петрополис 1998. – 176 с. 4. Социология молодежи. Учебник / Отв. ред. В. Т. Лисовский. – СПб.: Университетская книга, 1996. – 336 с.

Цонда М. А.

УДК 323.31

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

РОЛЬ ПОЛИТИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ ГРУПП В ФОРМИРОВАНИИ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЭЛИТЫ

Трансформация политической системы Украины, её структурирование в рамках демократических принципов устройства государства продолжается. Переход к парламентско-президентской республике и выборам депутатов на пропорциональной основе влияет на политическую стабильность в государстве, которой сейчас нет. Решающее значение на пути к стабилизации общества будет иметь деятельность политической элиты Украины, которая эволюционируется в сторону профессионализма.

Согласно ценностной трактовке понятия элит к политической элите общества должны принадлежать лучшие, достойные представители общества, но часть исследователей считают, что в Украине нет политической элиты, так как политический класс Украины не отвечает этим требованиям. Процесс институционализации политической элиты Украины продолжается и говорить об отсутствии её в нашем обществе, опираясь на аксиологические трактовки понятия элиты, нет смысла. Политическая элита играет в нашем обществе ключевую роль (позитивную, или негативную) в выработке и реализации стратегических решений в процессе функционирования и развития украинского общества, поэтому она существует в полной мере. Хотя коэффициент полезного действия политической элиты Украины и качество реализации ею своих общественных функций остается низким.

© Цонда М. А., 2008

Политическая элита Украины – это категория лиц, которая обладает властью вне зависимости от того, какие факторы обусловили их властное положение: происхождение, финансовое состояние или личные заслуги. Элита – это определенный статус в обществе.

Процесс трансформации политической элиты в Украине имеет сложный характер. После провозглашения государственной независимости Украины в высших эшелонах власти появилось много новых людей: представители директората государственных предприятий, чиновники различных ведомств, банкиры, финансисты, предприниматели. Доля представителей бизнес-структур в эшелонах власти всех уровней постепенно росла. Среди депутатов ВС IV созыва – 46% представителей бизнес-структур. Главная тенденция этого периода формирования политической элиты – её олигархизация, то есть сращивание бизнеса и политики. Особенность политической элиты Украины в том, что она подвержена косвенному влиянию в большей степени со стороны деловых кругов. В период президентства Л. Кучмы основные решения, которые принимала властвующая элита, контролировали финансово-промышленные группы. Опрошенные Центром Разумкова эксперты считали, что именно олигархи влияли на принятие властью политических решений (80,7%) [1]. К тому же нашему обществу присущи такие принципы формирования новой элиты, как: личная преданность (один из главных критериев отбора на руководящие должности), землячество, взаимная обязанность, клановость, протекционизм, что привело к воссозданию политической элиты Украины в ее собственных границах.

Президентские выборы 2004 г. и парламентские выборы 2006 г. должны были стать началом нового этапа для политической элиты Украины. Ключевые проблемы этого этапа – деолигархизация и переход к демократической тенденции в процессе формирования политической элиты Украины. Эта проблема осталась. Кандидатами в депутаты Верховного Совета VI созыва являются Р. Ахметов, братья Клюевы, К. Жеваго, братья Буряки, А. Слободян, Т. Васадзе, П. Порошенко и другие – это те люди, которые имеют свой бизнес и имеют влияние в ходе принятия политических решений на других политиков и это вполне легально. Общенациональная и региональная элита в Украине – это элита не столько политическая, сколько экономическая, элита деловых кругов. Причина присутствия в списках политических партий богатых людей – выборы. Победа на выборах – дорогое удовольствие. Развитие информационной системы приводит к тому, что выборы становятся шоу-проектами, которые необходимо спонсировать. На парламентских выборах 2006 года общая сумма избирательных фондов партий составила 553,6 млн. грн., в том числе: собственные средства партий – 480,4 млн. грн.; добровольные взносы физических лиц – 73,2 млн. грн. [2, с. 12]. Надо отметить, что это только официальные данные.

Государство должно регламентировать и контролировать финансирование политических партий. Необходимо отделить политику от бизнеса, хотя политическое пространство Украины можно рассматривать как политический рынок, на котором совершаются торги и сделки. Но действующими лицами этого рынка должны стать профессиональные государственные менеджеры. Нашему обществу нужен политический рынок, который состоял бы из конкурирующих партий и элит соперников. Необходима циркуляция элит, которая является путем продвижения способных, подготовленных к управлению людей из неэлиты в элиты.

Процесс трансформации украинского общества на основе демократических принципов не может осуществляться без демократических тенденций формирования современной украинской элиты. К сожалению, финансово-промышленные группы играют важную роль в процессе развития нашего государства, поскольку они владеют рычагами управления, как в политической, так и в экономической сферах.

Литература: 1. Фесенко В. Отечественная политическая элита в контексте "проекта Украина"//http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=304. 2. Склярюва Н. Формування та використання коштів виборчих фондів політичних партій, блоків політичних партій-суб'єктів виборчого процесу з виборів народних депутатів України 26 березня 2006 року// *Вибори та демократія*. – 2006. – №2. – С. 11 – 18.

УДК 396. 5

Романець І. В.

Студент 2 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Метою даної роботи є формування загальної картини дискримінації на ринку праці за ознакою статі, знаходження шляхів ліквідації стереотипів масової свідомості щодо економічної участі жінок та використання на практиці знань про фактори, що полегшують становище жінок на ринку праці.

© Романець І. В., 2008

У статті також аналізується гендерна професійна сегрегація, особливості прийому на роботу, висвітлюються причини та чинники диспропорції у професійній зайнятості чоловіків та жінок.

У сучасному демократичному суспільстві дедалі більше актуалізується проблема гендерної рівності. Досягнення фактичної рівності жінок і чоловіків у всіх сферах життя стає одним із важливих напрямів у розбудові засад демократичної правової держави. Відповідно збільшується і кількість досліджень у цій сфері.

Одвічно гендерні відносини ґрунтувались на економічному, соціальному і політичному домінуванні чоловіка. До 1970 р. основна теорія гендерної стратифікації мала біологічну основу. Нездатність чоловіків вигодувати дитину стала менш значущою з 1910 р., коли технологія пастеризації молока дозволила вигодувати дітей штучним способом. У наші дні жінки формально отримали рівні з чоловіками права. Поступово зникає головна причина, що тримала жінку в підкоренні у чоловіка, — економічна залежність. Однак структура сучасного суспільства залишається патріархальною [1, с. 19 – 20].

Основними аспектами гендерної нерівності в економічній сфері, які будуть розглянуті в даній роботі, є: освіта; жіноче безробіття; особливості прийому на роботу; дискримінація жінки, яка вже отримала робоче місце (оплата праці, відпустки, скорочення, пільги та ін.); професійна сегрегація.

В Україні жінки користуються рівними з чоловіками правами щодо доступу до освіти. Опитування Інституту соціологічних досліджень показали, що дівчат, які прагнуть одержати вищу освіту, набагато більше, ніж хлопців, але громадська активність дівчат нижча [2, с. 5 – 6].

Сьогодні жінки складають більшість населення України, і в той же час більшістю працевлаштованої його частини та мають більш високий рівень освіти, ніж чоловіки. Звідси висновок: збільшення кількості безробітних серед жінок може призвести до спаду національної економіки. У нинішніх обставинах вкрай необхідним є підвищення рівня привабливості жінок як працівників та розуміння роботодавцями позитивних соціальних наслідків їхнього працевлаштування. У той же час, для того, щоб суспільство ставилося до жінок толерантніше, їм варто бути дещо активнішими.

Існує широка палітра мотивів працевлаштування жінок: висока заробітна плата, її регулярна виплата, робота за спеціальністю, гарні умови праці, близькість роботи від дому, можливість працювати в гарному колективі, зручний режим та графік роботи. Але, попри все, найголовнішим чинником, який змушує йти жінку працювати, — це фінансове становище [3, с. 10 – 11].

При працевлаштуванні у жінок менше шансів, ніж у чоловіка, отримати вакантне місце. Але жінки зазнають дискримінації навіть ще до співбесіди з потенційним роботодавцем, що впливає зі змісту оголошень у ЗМІ. Йдеться про безліч оголошень в газетах про прийом на роботу, які містять вимоги щодо статі. Надзвичайно поширеною є тактика відмови у прийомі на роботу на підставі сімейного стану та віку жінки. Зокрема, дискримінації при прийомі на роботу зазнають незаміжні жінки, жінки з малими дітьми і жінки віком за 40 років. При цьому освіта, досвід та професійні якості до уваги просто не беруться [4].

Найчастіше жінки стають жертвами скорочення штату, сексуальних домагань, нерівності в оплаті праці, великої кількості робіт, не оформлених офіційно, і нестабільних робочих умов, а також незаконних звільнень під час декретних відпусток. Взагалі, вся практика нерівної оплати праці заснована на переконанні, що жінки не є основними годувальниками родин. Незважаючи на те, що освітній рівень жінок в Україні вищий, ніж у чоловіків, рівень середньої заробітної плати жінок значно нижчий [5, с. 7].

Однією з не менш важливих проблем є проблема гендерної професійної сегрегації, під якою розуміють розподіл занять між жінками й чоловіками, що базується на традиціях і звичаях, формально або неформально закріплених в практиці і свідомості людей. Передбачається, що для чоловіків найбільш придатними є види діяльності, пов'язані з ухваленням рішень, підвищеними фізичними навантаженнями, інтелектуальна робота з людьми, для жінок – робота з паперами, що вимагає підвищеної уваги і терпіння, чисто виконавська робота, що не вимагає високої кваліфікації й освіти.

Дискримінація жінок на ринку праці виявляється в різних формах. По-перше, гендерна нерівність продовжує зберігатися в таких сферах, як професійна підготовка і перепідготовка кадрів, доступ до виробничих ресурсів і контролю над ними; жінки не опираються на інфраструктуру, необхідну їм для того, щоб вони могли на практиці скористатися пропозиціями формального ринку праці, і продовжують стикатися з дискримінацією при найманні. По-друге, гендерна сегрегація – все ще один з головних чинників, що перешкоджає гнучкості ринку праці та породжує нерівність при реалізації попиту: робочі місця чоловіків і жінок по-різному оцінюються і оплачуються; жінки стикаються з труднощами і перешкодами на шляху до професійної мобільності [1, с. 21 – 25].

До безперечних переваг жінки відносять такі аспекти: почуття обов'язку та відповідальність, відсутність труднощів у спілкуванні, чутливість та терплячість; вони не розгублюються в непередбачуваних обставинах та швидко забувають невдачі. Жінки володіють соціальним інтелектом, інтуїцією, їм властива стійкість моральних принципів. Вони схильні до прийняття рішень колективно, пам'ятають про міжособисті та емоціональні нюанси, звертають увагу на дрібниці.

Не можна також забувати про недоліки жінки: нестача глобального, оглядового погляду на проблему, консерватизм, пасивність, страх перед ризиком, підвищена емоційність. Крім того, потрібно також не забувати, що не тільки чоловіки не дооцінюють жіночі здібності, а й самі жінки часто не вважають себе здатними обіймати високі посади [6, с. 219 – 222].

Таким чином, можна стверджувати: по-перше, на сучасному ринку праці України існує помітний гендерний дисбаланс, який виявляється у нерівному представництві жінок на керівних посадах, у дискримінації при прийомі на посаду, в їх концентрації в найменш престижних галузях економіки й сферах діяльності, нарешті в значно нижчій, ніж у чоловіків, оплаті праці в усіх галузях, навіть таких, що традиційно вважаються "жіночими".

Бажання жінки бути не просто жінкою, а ще кимось не належить до розряду нездійснених, але його реалізація пов'язана з багатьма труднощами та жертвами, в першу чергу, з боку самої жінки. Отже, по-друге, актуальним є знаходження оптимального балансу між біосоціальною (материнство) та соціоекономічною ролями жінок в суспільстві.

По-третє, необхідною умовою розвитку сучасного суспільства є забезпечення ефективного правового середовища, яке дозволяє реально, а не тільки декларовано, боротися з гендерною нерівністю. Бути жінкою в Україні стане вигідно тоді, коли почнуть працювати механізми застосування законів щодо рівності жінок і чоловіків. Дослідники погоджуються з тим, що існуючі на папері закони ні в якому випадку не дискримінують жінку, а навпаки – підтримують її. Коли суспільство зрозуміє, що саме спільна праця чоловіка та жінки, спільне творення законів, прийняття рішень та управління принесуть державі достаток і саме тоді ми житимемо гідно, адже навіть французькі просвітителі казали, що "становище жінок в суспільстві є індикатором його прогресу...".

Література: 1. Фурман А. В. Гендерний розвиток у суспільстві / А. В. Фурман, Т. Л. Надвична. – 2-е вид. – К.: ПЦ Фоліант, 2005. – 352 с. 2. Рубцева М. Гендерні аспекти зайнятості // Урядовий кур'єр. – 2000. – №56. – С. 5 – 6. 3. Силласте Г. Г. Гендерная социология как частная социологическая теория // Социс. – 2000. – №11. – С. 10 – 11. 4. <http://dcz.gov.ua>. 5. Бордюк Н. Рівність із застереженнями // Урядовий кур'єр. – 2006. – №110. – С. 7. 6. Павлова М. А. Женское предпринимательство // Предпринимательство в промышленно развитых странах. – 1992. – №23. – С. 137 – 155.

УДК 124.6

Степаненко Т. О.

Студент 2 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

ЧЕЛОВЕК – ХОЗЯИН СВОЕЙ СУДЬБЫ ИЛИ ПЕШКА В ЕЕ РУКАХ?

— Не могу.
— Ты можешь! — сделай невозможное.
— Я буду пытаться.
— Я не спрашиваю тебя, будешь ли ты пытаться.
Ты сделаешь это?
— Да, я сделаю это.
Фрагмент из работы ведущего [1]ifespring[1]

В нынешнем обществе, когда мир вступает в век Человека, совершенно недопустимым является пассивное отношение к своей жизни и событиям, в ней происходящим; умение решительно и осознанно идти к поставленной цели во многом определяют благополучие, успех и удовлетворенность собственной жизнью.

Целью данной статьи является анализ способности человека самостоятельно вершить свою судьбу.

Судьба — понятие, выражающее религиозно-идеалистическое представление о сверхъестественной силе, предопределяющей все события в жизни людей. В древнегреческой мифологии участь людей зависит от богинь мойр. Со временем судьбу стали представлять как верховную справедливость, управляющую миром (Тихе, Немезида у греков). В христианстве она выступает в виде божественного промысла, высшей силы. Представление о судьбе как божественном предопределении присуще всем современным религиям (Фатализм). Некоторые религиозные направления (например, католицизм, православие) стремятся ослабить фатализм представлений о судьбе посредством сочетания идеи божественного предопределения и свободы воли человека. В нефилософском смысле понятие судьбы употребляется также для выражения стечения обстоятельств в жизни человека или целого народа [1].

Каждый человек в раннем детстве уже в общих чертах сформировал План своей жизни. Первые его помощники — Родители и другие Старшие, а также мощный поток детской литературы и искусства. На основании разнообразия образцов он формирует свой собственный Сценарий (Удачника или Неудачника), в котором определены все важнейшие события его жизни. Отказ от роли Неудачника — достаточно непростая вещь. Человек чаще согласен подкорректировать роль, чтобы неудачи не были так часты и неприятны, ему также хочется научиться легче переносить их; овладеть же новым сценарием и новой ролью, ролью Удачника, Победителя, — всегда боязно и трудно.

Мы слишком привязаны к тому, какие мы есть сейчас. И чтобы открыть наши новые возможности, надо отказаться от старых представлений о себе. Нам нужно создать новый проект себя. И научиться изменять себя, как нам надо. Тут не поможет ум, ибо ум — полностью продукт прошлого.

© Степаненко Т. О., 2008

Важнее оказываются такие качества, как спонтанность, готовность рисковать и переживать дискомфорт, ибо любой шаг вверх, в отличие от шага вниз, требует усилия. Усилия, где вся надежда на мечту и на страсть, потому что только большие цели и ценности выведут нас на новые орбиты [2].

Рост и развитие личности — это движение ее вперед. Не спрашивайте себя о том, есть ли у вас на это силы и возможности. Тот, кто спросил себя об этом, — уже сдался. Нельзя [стараться] нельзя [обещать] себе, потому что это значит откладывать движение в будущее, а будущего — нет. Есть только настоящее, которое вы передаете каждую секунду, если не используете его. Мир существует сейчас, а не в будущем. Бесмысленно ждать будущего, — позже оно тоже станет настоящим. Начинать надо всегда сейчас. Потом — всегда поздно. Без преодоления трудностей, без перегрузок нет настоящего человека. Чем труднее восхождение по каменистой тропинке, тем глубже человек познает счастье.

Человек всегда свободен и всегда волен делать выбор. Его единственная обреченность — это быть свободным и выбирать. Впрочем, почти первым же выбором люди обычно отказываются от этой свободы и переходят к комфортному растительному существованию. Не решать — нельзя. Даже когда мы не делаем Ничего, мы всегда делаем что-то. Что? Когда мы не принимаем решение о Будущем, мы принимаем решение о воспроизведении прошлого. По мнению А. С. Макаренко "...большая воля — это не только умение чего-то пожелать и добиться, но умение заставить себя отказаться от чего-то, когда это нужно; воля — это не просто желание и его удовлетворение, а это и желание и, остановка, и желание, и отказ..." [3].

В нашей культуре необходимейшее условие осмысленности существования — это возможность самореализации личности. Практически нет исключений: тот, кто чувствует, что он может себя осуществить, раскрыть заложенные в нем склонности и таланты, переживает свою жизнь как полную и осмысленную.

Человек таков, в какого себя он верит. И традиционное представление его о себе делает его слабым, пассивным и неизменяемым. Пока он верит, что его будущее задается его прошлым, он никогда не оказывается в будущем, но только раз за разом воспроизводит свое прошлое. Только когда человек примет, что за себя, свою жизнь и поступки отвечает не прошлое и не обстоятельства, а он сам, — он начинает жить другой жизнью, свободной и ответственной [2].

На вопрос [Надо плыть по течению или против него?] есть только один правильный ответ: [Надо плыть туда, куда надо] Но поскольку течение всегда сносит, надо учиться плыть против течения. Научиться действовать независимо от обстоятельств и наперекор им.

Поэтому, чтобы иметь будущее, а не просто повторение прошлого, надо оторваться от прошлого. А это делается только рывком, через Решение и Слово, и позже — оправдание Слова. Будущее свободного человека рождается там, где человек сделал выбор и сказал себе: [Я сделаю это!] — и стал делать.

Литература: 1. Добролюбов Н. А. Избранное / Сост., вступ. статья и коммент. А. Ф. Смирнова. — М.: Современник, 1984. — 624 с. 2. Козлов Н. И. Как относиться к себе и людям — М.: ООО Изд. Астрель: ООО Изд. АСТ: ОАО ВЗОИ, 2004. — 380 с. 3. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну. — 2-е изд. — К.: Радянська школа, 1987.— 544 с.

Зосим Е. Ю.

УДК 176.5

Студент 2 курса
финансового факультету ХНЕУ

ФЕНОМЕН ПРОСТИТУЦИИ (ИСТОРИКО-КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)

В наше время такое явление, как проституция, уже давно не считается чем-то из ряда вон выходящим. Несмотря на все проводимые регулярно кампании по борьбе с сексуальным рабством и проституцией, современный социум относится к ним абсолютно безразлично. Поэтому было бы целесообразным выяснить истоки этого общественного явления и причины безразличного отношения к нему.

Краткий экскурс в историю

Проституция как социальное явление восходит к самым древним временам. Наиболее известные документальные подтверждения существования проституции встречаются в античный период. Практически в каждой комедии Теренция, Аристофана, Менандра есть такой персонаж, как

© Зосим Е. Ю., 2008

гетера, то есть женщина, продающая себя за деньги [1, с. 58]. В Древней Элладе такое явление считалось нормальным и обыденным. Конечно, к таким женщинам относились с презрением и пренебрежением, но ни в коем случае не считали нужным искоренять подобный род занятий. Многие историки сходятся во мнении, что первым организатором и профессиональным сутенёром был Солон (между 640 и 635 — ок. 559 до н. э.), покупал женщин и предлагал их "в общее пользование, готовых к услугам за внесение одного обола". Однако Солон узаконил проституцию исключительно в публичных домах. Содержанки, наложницы или просто любовницы проститутками не считались. Совершенно отдельной статьёй проходили гетеры, которые занимали самую высшую ступень в классификации женщин, торгующих своим телом. Кстати, последние были настолько привилегированны, что могли самовольно выбирать себе не только партнера, но и публичный дом, в котором собирались скоротать вечерок. Не говоря о том, что многие из них были уважаемыми дамами общества и занимались благотворительностью.

Солон также урегулировал и вопрос с религиозным положением проститутки. Для этого богиня Афродита была вполне официально объявлена покровительницей проститутки, а ее храмы автоматически превратились в публичные дома. Жившие в храмах гетеры большую часть своих доходов приносили в жертву, а, соответственно, и на строительство новых храмов, для своей богини-покровительницы. Каждый четвертый день месяца считался днем поклонения Афродите, празднование которого нередко заканчивалось бурной оргией. Кроме того диктериады – именно так в античности назывались публичные дома – были и своеобразным убежищем. Посетитель считался там абсолютно неприкосновенным – будь то бандит с большой дороги или политический преступник – там он находился под покровительством гетер и публичных женщин.

В средневековом мире явление проституции также существовало, несмотря на крайне высокое влияние церкви и общую религиозность населения. Проститутки были абсолютно бесправными, жили на окраинах городов – именно так размещались публичные дома, и подвергались всевозможным наказаниям. Так, многие проститутки оказывались без носа, уха, ноги или вообще без головы, если были замечены в связи с женатым мужчиной или представителем духовенства. В средневековой Европе было распространено расплачиваться женщинами за долги. Так, отец мог отправить свою дочурку, а муж жену в бордель – отработать карточный или любой другой долг. Как правило, из борделей уже не возвращались. Даже если проститутка раскаивалась, дорога в "нормальное" общество ей была заказана. Впрочем, стать проституткой могла себе позволить не каждая барышня – ни больные, ни беременные, ни слишком юные особы попасть в публичный дом не могли.

Хотя официально такие дома были строго запрещены и преследовались церковью, в средневековой Европе они были широко распространены. Кроме этого, не стоит забывать одно из самых ярких средневековых проявлений сексуального рабства – феодальное право первой ночи. Фактически, это было принуждением женщины к сексуальной связи с хозяином земли вне зависимости от её желания. Что удивляет сильнее всего, это бездействие церкви, которая смотрела на подобное преступление сквозь пальцы и, временами, с одобрением.

Чем закончилось такое принуждение наиболее наглядно видно из произведения классика драматургии Эпохи Возрождения Лопе де Вега "Фуэнте Овехуна". В этой пьесе рассказывается о распутном доне, который чересчур нагло пользовался своим правом феодала и насиловал всех красивых девушек и женщин из своей вассальной деревни. Итог такого распутства для дона был очень печален – его разорвали разгневанные крестьяне, которым надоело его издевательство. И не последнюю роль в народном гневе сыграли разъярённые женщины, которые не побоялись встать на защиту своей чести. Таким образом, можно утверждать, что религиозное Средневековье было одной из самых страшных эпох в плане развития сексуальной дискриминации и эксплуатации женщин.

Отдельное место в обществе занимали куртизанки – которые, по сути, не были классическими проститутками. Эти дамы высшего света были, как правило, очень образованными и иметь с ними связь считалось престижным для мужчины. Только выбор, как и у античных гетер, зависел от дамы. Куртизанки, как правило, специализировались на определенной области знаний – кто-то находил себя в искусстве, кто-то тяготел к точным наукам. Мужчину такие дамы выбирали соответственно по интересам. Конечно, ни о каком браке речи быть не могло – куртизанкам он был не выгоден. Правда, эпоха красивых куртизанок прошла довольно быстро, оставив за такими дамами право называться "содержанкой".

Эпоха Возрождения тоже несёт оттенок распутности. Стремясь возродить античность, человек Возрождения возвращал всё, что было в античном обществе, всё, что казалось ему наиболее достойным. И на смену жесткой эксплуатации Средневековья приходит лёгкая, "гетерная" проституция. Фактически, в эпоху Возрождения проституция и была легализована. В более поздние эпохи легализация была оформлена юридически, но именно в период Возрождения проституция была легализована "морально". Она стала восприниматься как данность. И этот отпечаток обыденности перенёсся и на остальные периоды человеческой истории: XVIII, XIX и XX века.

Положение проститутки ухудшилось начиная с XVIII века, когда медицина пришла к неутешительному выводу, что сифилис и гонорея – заболевания далеко не наследственные. Тогда большинство публичных женщин ставили на учет в полицию, а на публичные дома и их владельцев накладывались строгие санкции. Если же обитательница дома терпимости покидала его пределы – на нее устраивались облавы, и беглянка сурово каралась. Особой привилегией пользовались только "солдатские девки", которые сопровождали вояк в походы и, кроме своих непосредственных обязанностей, заботились о раненых и пропитании солдат.

Практика учёта и контроля численности проституток была широко распространена во всём мире в XVIII – XIX в. в. Кроме того в этот же период имела место развёрнутая борьба против проституции как явления. В Европе проституток пытались изгнать за пределы государства, в России применялись более жёсткие методы: порка, заключение в монастырь, ссылка в Сибирь. Но в середине XIX века пришло осознание бессмысленности борьбы с этим пороком и публичные дома были узаконены по всему миру. Примерно в это же время проституция превратилась из "культы любви" в ремесло и среди проституток перестали появляться дамы из высшего общества.

В XX веке проституция воспринимается как грязный, но неизлечимый нарыв на теле нашего общества. Веянья Запада и принципы "свободной любви" принесли на просторы бывшего СССР обыденное восприятие секса за деньги. И ничего не осталось от высокого искусства гетер и куртизанок, кроме пошлого "девушки из службы сопровождения".

Научно-правовое определение проституции

Как уже говорилось выше, первым организатором и профессиональным сутенером был Солон. Он покупал женщин и предлагал их "в общее пользование, готовых к услугам за внесение одного обола". Это старейшее определение проституции уже отмечает ее главнейшие признаки: отдача себя многим, часто меняющимся лицам ("в общее пользование"), полное равнодушие к личности желающего того мужчины ("готовых к услугам") и отдача себя за вознаграждение ("за один обол"). Да и самое слово "проститутка", приписываемое обыкновенно римлянам, встречается уже в упомянутом сообщении о первом организованном Солоном публичном доме, причем проститутки обозначаются в этом отчете как существующие в борделе для продажи (prostasai).

Римское слово "prostare" — продаваться публично, проституироваться — так же, как и существительное "prostibulum" — образовалось из слов "продажная девка", "проститутка". Если законодательство Солона дало, таким образом, первую и самую ценную основу для точного определения проституции и проститутки, то у римлян мы находим для этого гораздо более богатый материал. Здесь продажная женщина получила различные весьма характерные названия. Это можно видеть уже в комедиях Плавта (сер. III в. до н. э. — ок. 184 до н. э.), написанных еще по греческим образцам. Он упоминает "guaeustuosa": одна из тех, которые охотно зарабатывают — "тело свое питают при помощи тела". Кроме этих слов у Плавта существует еще несколько терминов, которыми он называет женщин, зарабатывающих своим телом. Кроме "guaeustuosa", Плавт употребляет еще для проституток названия "meretrix" (от слова "merere" — зарабатывать, именно непотребством), "prostibulum" (от "prostare" — стоять перед публичным домом), "prosedra" (от "prosedere" — сидеть перед публичным домом) [2, с. 26].

Грамматик Ноний Марцелл (IV в. н. э.) определяет разницу между "meretrix", или "menetrix", и "prostibulum": первая занимается своим ремеслом в более приличных местах и в более приличной форме — она остается дома и отдается только в темноте ночной, между тем как prostibulum день и ночь стоит перед борделем [2, с. 27]. Здесь мы имеем первое определение свободной, или тайной проституции и проституции публичных домов, определение же Солона относилось только к последней. Тем самым понятие о проституции в отношении к низшей форме ее — гетеры не причислялись сюда — расширилось. Одни смотрели с презрением на других, клиенты которых рекрутировались из низших слоев народа и из рабов. Коротко, но вполне исчерпывающе определяет характер проститутки одна надпись на стене Помпеи: "Люцилла извлекала выгоду из своего тела".

Величайшее значение для более точного определения проституции и отличия ее от других форм внебрачных половых сношений имеют знаменитые определения и исследования римского права, прежде всего — Ульпиана. Выводы его находятся в Дигестах Юстиниана. Они гласят: "Публичным непотребством как ремеслом занимается не только та, которая проституруется в доме терпимости, но и та, которая бесстыдно продает себя — как это обыкновенно бывает — в увеселительном кабаке или в другом месте" [3, с. 68]. Но под словом "публично" мы разумеем "всем и каждому, то есть без выбора" — следовательно, не такую женщину, которая отдалась, нарушив супружескую верность, или благодаря насилию, а такую, которая живет наподобие девушки из публичного дома. А потому о женщине, которая имела половые сношения за денежное вознаграждение с одним или двумя мужчинами, нельзя еще сказать, что она публично занимается непотребством как ремеслом.

С другой стороны, существует мнение, что и та женщина должна быть причислена к проституткам, которая публично отдается многим и без вознаграждения. Весьма любопытно, что римские юристы получение платы за половой акт еще не рассматривали как проституцию. Они придерживались того мнения, что денежное вознаграждение не составляет сущность проституции, что оно не столь позорно, как эта последняя, а зависит лишь от отношений между мужчиной и женщиной. Как человек, повидавший и свет и людей, Ульпиан знал, как часто женщина, занимающая зависимое общественное положение, старается получить какие-нибудь преимущества за то, что она отдается, несколько не поступаясь при этом своей "честью" и не опасаясь, что потеряет уважение общества и что ее не будут больше считать "честной женщиной". Не существует ли у пассивной в половом отношении женщины глубокой физиологической склонности требовать от мужчины эквивалента за жертву, которую она приносит ему, неограниченно отдаваясь его любовным ласкам? Не распространена ли такая форма "продажности" женщины гораздо больше, чем проституция? Из всех фактов, которые остались нам с древних времен, можно сделать один общий вывод: "Женщина, которая с целью добывания денег, а также без такой цели, публично или тайно продает себя или других женщин многим мужчинам без разбора, есть проститутка" [3, с. 73].

То, что приведено выше и есть классическое понятие о проституции по римскому праву, признанное в общем и позднейшими юристами. Наконец, нужно еще заметить, что римское право

строго отличает проститутку от других представительниц свободных половых сношений: от "concupina", "pellex", "amica" или "delicata". "Concupina" — женщина, которая живет с неженатым мужчиной и во всех отношениях занимает положение жены, так что недостает только узаконения юридическим брачным договором. "Pellex", "raelex" (от греческого — "наложница") — возлюбленная жена того человека и в качестве таковой пользуется гораздо меньшим уважением, чем конкубинатка. Согласно тексту изданного царем Нумой закона, женщину называли "pellex" и считали бесчестной, если она жила в интимной связи с мужчиной, в собственной власти которого уже находится для правомерного брачного союза другая женщина. (Нума Помпилий — второй из семи римских царей, с именем которого связывались правовые и религиозные реформы). Наконец, от проститутки отличали также галантную женщину, "amica" или "delicata", которая имела половые сношения лишь с немногими мужчинами по выбору и потому исключалась из определения Ульпиана. Это то же, что наш "полусвет" или та категория продажных женщин, которым Овидий посвятил свое произведение "Наука любви". Как объясняет поэт, оно не относится к проституткам. Последних он строго отличает от галантных женщин, половая жизнь которых, по его мнению, носит безусловную печать индивидуальных отношений и выбора, хотя они и отдаются почти исключительно за вознаграждение [3, с. 89].

Римское право послужило основой для всех определений позднейшего времени вплоть до настоящего. Эти определения можно разделить на две большие группы: первая видит сущность проституции в "публичном непотребстве", вторая — в "продажности" проституированной женщины. Римское право, как мы видели, резко отличало проституцию от других форм внебрачного сожительства (конкубинатка, метресса, дама полусвета) и выражало публичное презрение только первой. Наиболее исчерпывающим определением проституции можно считать следующее: *"Проституция есть определенная форма внебрачных половых отношений, отличающаяся тем, что вступающий на путь проституции индивидуум постоянно, несомненно и публично отдается более или менее без разбора, неопределенно большому числу лиц; редко — без вознаграждения, в большинстве случаев промышляя продажей своего тела для совокупления или других половых деяний с этими лицами или вообще провоцируя их половое возбуждение и удовлетворяя его; причем проституированный субъект, вследствие своего развратного промысла, приобретает определенный постоянный тип"*.

В общее понятие "проституция" включается также и сводничество, к которому, в известном смысле, принадлежит и способствующее развитию проституции и провоцирующее ее сутенерство. Действительно и то, и другое можно назвать косвенной проституцией. Римское право, как известно, тоже причисляло сводниц к проституткам.

Церковь и проституция

Отношение церкви к проституции было двойственным. Формальное осуждение любой формы разврата и столь же формальное сочувствие к падшим женщинам сочеталось с весьма снисходительным отношением к содержателям домов терпимости и санкционированием бесправия проституток. Вряд ли можно говорить о единой для всех стран и периодов средневековья церковной позиции в вопросе о проституции, много зависело от местных особенностей и взглядов конкретного иерарха. Интересно суждение весьма авторитетного раннехристианского мыслителя блаженного Августина: "Избавьтесь от публичных девок и сила страстей уничтожит все" [4, с. 154]. Очевидно, не все пастыри разделяли подобное воззрение. Однако все же можно говорить о традиционном для большинства духовных и светских властителей отношении к проституции как к неизбежному злу. Многие церковные иерархи, влиятельные сеньоры и городские коммуны не брезговали извлекать из этого зла весьма ощутимую материальную выгоду. Так, в 1033 году папа Бенедикт 9 открыл дома терпимости в Риме.

Далеко не все служители католической церкви были людьми морально безупречными. Некоторые священнослужители не только смотрели сквозь пальцы на прелюбодеяния своих прихожан, но и сами проявляли склонность к разврату. В немалой степени этому способствовало и обязательное для всех католических священников, в том числе и живущих вне стен монастырей, безбрачие /целибат/. Надо отметить, что православная церковь предъявляла более умеренные и разумные требования к духовенству и не настаивала на безбрачии всего клира. Критика целибата как системы, провоцирующей разврат, была важнейшей частью реформационных учений в Европе. Безбрачие католического духовенства не только порождало половую распущенность и неразборчивость части клириков, но и объективно способствовало развитию проституции, увеличивая спрос на услуги женщин легкого поведения.

Об этом свидетельствуют многочисленные литературные произведения Средневековья и эпохи Возрождения и сообщения исторических источников. Так, известно, что на Констанцкой собор 1415 года съехались не только иерархи католической церкви, но и проститутки числом около 1500.

Христианское учение, как это выразилось в трудах отцов церкви, каноническом праве и нравоучительном богословии, больше смотрело на проституцию, как на общее половое смешение, на промискуитет. Знаменитое определение святого Иеронима гласит: "Проститутка есть женщина, которая отдается похоти многих мужчин" [5, с. 5]. Теологи и юристы — комментаторы этого выражения вдавались преимущественно в анализ понятия "много мужчин", связывая с ним самые странные вопросы. Один полагал, что нужны по крайней мере 40 мужчин, чтобы увидеть наличие проституции. Другой требовал для этого 60 мужчин. А один даже соглашался лишь в том случае применять к женщине эпитет проститутки, если она отдалась не менее чем 23 000 мужчин! В каноническом праве признаком проститутки считается доступность ее всем и продажность. А католическое нравоучительное богословие называет проституткой женщину, которая продается всякому

встречному и публично предлагает себя. Согласно христианскому учению, проституция — известная форма разврата. Любые внебрачные половые сношения клеймит так же, как проституцию.

Однако в наше время отношение церкви к проституции несколько изменилось. Яркий пример тому заявление Папы Римского о необходимости защиты женщин от сексуального рабства. Ватикан, который совсем недавно обвиняли в ущемлении женских свобод в церкви, выступил за охрану прав женщин и защиту "сестер" от "современных форм рабства" [5, с. 6]. Под рабством служители понимают проституцию и потому требуют наказывать тех, кто пользуется услугами жриц любви. Об этом сообщается в официальном коммюнике, опубликованном ведомством Ватикана по делам мигрантов и странников после проведения двухдневного симпозиума по проституции и торговле людьми. Женщины, которых заставляют заниматься проституцией, должны защищаться законом, так как их основные права грубо нарушаются, подчеркивается в документе.

В документе особо отмечается, что общественного порицания клиентов проституток недостаточно. Эти люди должны преследоваться законом, считают авторы коммюнике и призывают власть предержащих принять законы, предусматривающие наказания для тех, кто пользуется услугами женщин легкого поведения.

Вместе с тем Церковь, призванием которой является помощь страждущим, не просто занимается осуждением постоянных клиентов. Ватикан заявляет, что платить за секс каждого мужчину вынуждает определенная проблема, с которой, по мнению священнослужителей, сложно справиться в одиночку. Помочь человеку в разрешении проблемы есть, по мнению Ватикана, главная задача.

Отметим, что в вопросе запрета проституции Москва обогнала Ватикан. Участники прошедшей за несколько дней до открытия римского симпозиума конференции, посвященной борьбе с торговлей людьми, подробно обсудили эту проблему в присутствии представителей МВД РФ, Аппарата Президента РФ и депутатов Госдумы. Со слов докладчиков стало ясно, что в верхах всерьез задумываются о том, чтобы законодательно ввести в стране уголовную ответственность за покупку услуг проституток.

На первый взгляд кажется, что это невозможно — услугами проституток хоть однажды воспользовалась большая часть мужского населения России. Однако опросы общественного мнения показывают, что, как это не удивительно, проституция многими осуждается. К тому же она противоречит нашим законам и карается наказанием по КоАП РФ. Введение уголовной ответственности только исправит ситуацию: нет клиента — нет услуги. В любом случае ясно, что проблема давно нуждается в законодательном решении.

Перед глазами есть хороший пример — Швеция. В этом скандинавском государстве несколько лет назад за покупку проститутки стали наказывать девятью годами лишения свободы. После введения такой практики фактов торговли телом стало значительно меньше.

Итак, какие же выводы можно сделать, изучив историю проституции и определив её рамки? Выводы достаточно неутешительные. Проституция как социальное явление зародилась давно и с честью выдержала все испытания на прочность. Не один религиозный или политический режим не сумел справиться с явлением проституции, несмотря на то, что попытки предпринимались во все времена.

Зародилась проституция в Древней Элладе как высокое искусство, а в итоге скатилось до дешёвого ремесла, благодаря приходу в Европу христианского мироозернения. Сейчас высокая, куртуазно-гетерная проституция сохранилась только в Японии в виде гейш. Гейша — это не просто проститутка в нашем понимании этого слова. Это женщина, которая продаёт не только своё тело, но и свой ум и манеры. Именно в таком виде проституция зарождалась. А то, что мы сегодня называем проституцией — лишь дешёвая пародия.

Безусловно, проституция является важным аспектом гендерного вопроса. Но является ли она видом социальной дискриминации женщин? Если уж докапываться до истины, то нельзя сказать, что мужчин-проституток не существует. Явление мужской проституции не получило большого распространения, но при этом оно существует. Высокая проституция не является дискриминацией женщин, в отличие от низкой, принудительной проституции, или сексуального рабства.

В наше время всё ещё предпринимаются бесплодные попытки борьбы с проституцией. На взгляд автора, с ней не надо бороться, её надо легализовывать. Это явление неискоренимо, но его легальная форма гораздо безопаснее нелегальной. Это утверждение подтверждается тем, что начиная с XVIII века старались вести учёт проституток и проводить их регулярный медицинский осмотр, чтобы уменьшить риск распространения венерических заболеваний.

Борьба с нелегальной проституцией или сексуальным рабством ведётся сейчас с переменным успехом. Особенно удачные примеры: Швеция с системой штрафов и Голландия с кварталом Красных фонарей. Две абсолютно противоположные, но тем не менее действенные методики показывают, что бороться можно по-разному, главное, понимать против чего.

В Украине, как и в других странах бывшего СССР, проституция является серьёзной проблемой. Основной её аспект — то, что именно в нашем государстве чаще всего и набирают девушек для сексуального рабства в странах Европы и Ближнего Востока. Поэтому необходимо бороться не с проституцией, а с нелегальной трудовой эмиграцией.

В заключение хочу сказать, что многие люди представляют себе проституцию не такой, какая она есть на самом деле. Поэтому населению нашей страны необходим серьёзный ликбез на тему "Проституция как ремесло и как искусство".

Исследования

Доктор П. Обозненко даёт следующую подробную таблицу зарегистрированных им проституток Петербурга за 1891, 1892 и 1893 гг. [8]

Крестьянок	47,6%
Мещанок	30,1%
Солдаток и солдатских дочерей	7,3%
Иностранок	3,7%
Дворянок	0,8%
Купеческого звания	0,1%
Чиновниц	1,2%
Незаконных дочерей (никуда не приписанных)	1,6%
Из воспитательного дома	0,2%
Финлянок	2,3%
Духовного звания	0,2%
Потомственных гражданок	0,4%
Неизвестного звания	2,5%

У доктора Федорова А., который вел статистику с 1868 по 1899 г. приведены следующие абсолютные цифры:

Крестьянок	1231
Мещанок	883
Солдатские жены и дочери	316
Из воспитательного дома	22
Финлянок	165
Иностранок	115
Купеческого звания	5
Всех привил. сословий	72

Вывод, следовательно, получается один и тот же. Материальные невзгоды влекут, главным образом, низшие классы к проституции. Этих девушек можно разделить на следующие категории:

прислуга;
ремесленницы: портнихи, беловшейки, цветочницы и др.;

фабричные работницы.

если посмотреть на подробную таблицу прежних занятий зарегистрированных проституток Петербурга, то общий итог их можно подвести под 3 категории:

прислуга:	
одной прислуги	36,5%
прачки	7,0%
горничные	5,0%
кухарки	4,0%
поденщицы	2,7%
няньки	1,7%
<i>итого</i>	56,9%
мастерицы разных цехов:	
портнихи	9,0%
беловшейки	4,0%
чулочницы	1,6%
башмачницы	1,3%
шапочницы	1,1%
галстучницы	0,7%
корсетницы	0,7%
модистки	0,1%
<i>итого</i>	19,7%
фабричные:	
бумагопрядильщицы	8,0%
папиросницы	9,0%
коробочницы	1,0%
басонщицы	0,7%
<i>итого</i>	18,7%

Таблица

Проституция в период революции и в 20-е годы

В Москве из 100 мужчин заражались венерическими заболеваниями	До 1918 г.	В 1924 г.
От проституток	53	32
От случайных женщин	31	23
От знакомых	14	34
От жен	2	10

При обследовании московских проституток в 1924 году установлено, что пролетарский элемент среди них дифференцируется следующим образом:

бывшая прислуга	22%
бывшие работники народного питания	12%

фабричные работницы	9%
служащие магазинов	8%
медперсонал	5%
другие профессии	4%

Литература: 1. Кун. Легенды и мифы Древней Греции. – Харьков: Торсинг, 1997 – 456 с. 2. Блох И. История проституции. – 5-е изд. – М.: Армада, 2002. – 252 с. 3. Ульпиан. Дигесты Юстиниана – М.: Просвещение, 1989 – 116 с. 4. Августин А. Сочинения. – М.: Просвещение, 1988. – Т.2. – 352 с. 5. Гальский М. Церковь и проституция // Зеркало недели. – 2004. — №5. – С. 5 – 7. 6. Пекинская декларация ООН. Доклад Четвёртой Всемирной конференции по положению женщин // <http://www.kwotoru.gu.declar-pek.in.phtm>. – С. 156 – 158. 7. Силласте Г. Социальная дискриминация женщин как предмет социологического анализа / Г. Силласте, Г. Кожамжарова // Социс. – 1997. — №31. – С. 4 – 5. 8. Социологический аспект проституции // www.socio.rin.ru. 9. Плавт Т. М. Комедии. – М.: Космос, 1999. – 252 с.

Крохмаль С. С.

УДК 004.65(075.8)

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

БАЗА ДАННЫХ "ДЕКАНАТ"

Работа деканата основывается на учете, анализе и контроле за успеваемостью студентов определенного факультета. Успеваемость каждого студента вуза фиксируется в семестровых, модульных ведомостях. Ведомости и иные документы, используемые при работе сотрудников деканата, хранятся в напечатанном виде, что является практически неудобным для создания различных таблиц и диаграмм анализа, динамики и прогноза успеваемости студента. С целью устранить эти недостатки, сократить затраты времени, приходящиеся на набор данных для текстового редактора Microsoft Word и электронных таблиц Microsoft Excel, а также на поиск и изменение необходимой информации, создать комфортные и несложные условия работы со всей информацией по успеваемости студентов факультета автор разработал базу данных Microsoft Access – "ДЕКАНАТ".

В БД "Деканат" хранится информация о студентах факультета, их успеваемости, дисциплинах, преподавателях, пересдачах, рейтинге, среднем балле. Для удобной работы пользователя (секретари деканата, преподаватели, замдеканы, декан, старосты) создана многостраничная кнопочная форма, которая призвана обеспечить быстрый доступ к необходимой информации и выполнять нужные задачи. Главная страница кнопочной формы имеет достаточно яркое и интересное оформление, которое должно соответствовать многим эстетическим вкусам и поднимать настроение пользователю. Внешний вид формы подтверждается большим набором команд, скрывающихся за каждой кнопкой на форме: это "Успеваемость по ведомостям", "Анализ успеваемости", "Отчеты", "Справочник", "Выход".

Рассмотрим некоторые функции, которые выполняет главная кнопочная форма. Кнопка "Отчеты" вызывает соответствующую кнопочную форму, благодаря которой вызываются отчеты: "Ведомость", "Лучшие студенты по предмету", "Пересдачи". Эти отчеты используются как раздаточный материал для старост (отчет "Пересдачи"), преподавателей (отчет "Лучшие студенты по предмету"), и сотрудников деканата (отчет "Ведомости") с целью контроля за учебным процессом на факультете, а также вынесения благодарности или выговора. Кнопка справочники вызывает формы, необходимые для внесения исходных данных по студентам, преподавателям, дисциплине, кафедрам, специальностям.

Кнопка "Успеваемость по ведомостям" открывает доступ к двум формам, это "Успеваемость по ведомостям" и "Ведомость". Доступ к форме "Успеваемость по ведомостям" осуществляется с помощью нажатия кнопки "Выбор ведомости" на кнопочной форме "Успеваемость по ведомостям", аналогично форма "Ведомость" вызывается щелчком на кнопке "Все ведомости". Форма "Ведомость" позволяет по конкретной дисциплине вносить оценки по результатам сессии студентов определенной группы, то есть отображаются данные по одной ведомости, в которой содержатся оценки всех студентов одной группы по одному предмету. Элемент управления ФИО студента – это поле со списком, в котором отображаются данные только по студентам той группы, которую указывает преподаватель на главной форме при заполнении ведомости, что значительно упрощает работу. Это действие стало возможным благодаря макросу "Обновление".

Форма "Выбор ведомости" позволяет из большого количества ведомостей, хранящихся в БД "Деканат" найти необходимую. Так как при работе деканата заполняются сотни ведомостей за разные годы, даты, предметы необходимо облегчить поиск ведомости в списке представленных.

© Крохмаль С. С., 2008

Для этого добавлены поля, в которые можно было бы вносить даты периода, в которые попадает нужная ведомость, и дисциплину, так как в один период вносились записи по различным предметам. Эта форма позволяет осуществлять еще много других операций: изменение, удаление, просмотр, добавление и печать ведомости. Так, при выборе одной из команд появляется окно, которое запрашивает пароль для доступа к изменению данных. При этом, если пароль введен неверно, появляется сообщение о невозможности изменения данных, что является обязательным условием, для того чтобы избежать изменения информации.

Кнопка "Анализ успеваемости" вызывает соответствующую кнопочную форму, на которой расположены кнопки "Рейтинг", "Успеваемость", "Успеваемость конкретного студента". Кнопка "Рейтинг" вызывает сводную диаграмму, на которой изображен рейтинг студентов, где также можно задавать диапазон условий, выбирая тем самым лучших студентов по дисциплине, по группе, по курсу, за определенный промежуток времени. Кнопка "Успеваемость" вызывает сводную таблицу, в которой можно анализировать информацию в зависимости от различных факторов. И еще одна кнопка "Успеваемость конкретного студента" позволяет наглядно увидеть динамику изменения успеваемости конкретного студента, а также прогнозы на ближайшее будущее (благодаря линии тренда), что является очень удобным для анализа успеваемости отдельного студента.

Литература: 1. Моисеенко С. И. Разработка приложений в MS Access. Краткое руководство / С. И. Моисеенко, Б. В. Соболев – М.: Изд. дом "Вильямс", 2006. – 272 с. 2. Дженнингс Р. Использование Microsoft Office Access 2003. — М.: Изд. дом "Вильямс", 2005. – 1312 с. 3. Microsoft Access 2003. Шаг за шагом. – М.: "СП ЭКОМ", 2004. – 432 с. 4. Пушкарь А. И. Использование СУБД Access в решении экономических задач. Учебное пособие / А. И. Пушкарь, В. В. Федько, В. И. Плоткин. – Харьков: Изд. ХГЭУ, 2002. – 124 с.

УДК 004.415:338.4

Юкальчук Г. А.

Студент 1 курса
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІС У МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСІ

Економічний розвиток держави суттєво пов'язаний з розвитком та використанням сучасних інформаційних технологій. Добробут розвинутих країн у більшості забезпечений саме сектором високих технологій основного виробництва та інформаційних технологій. Успішне ведення бізнесу сьогодні практично неможливе без використання інформаційних систем (ІС) у будь-якій сфері діяльності та на підприємствах будь-якого масштабу.

У першу чергу це пов'язано з тим, що керівники не отримують необхідної інформації для прийняття управлінських рішень, які призводить до виробничих витрат.

Малий та середній бізнес роблять великий внесок у валовий національний продукт у країнах з розвинутою ринковою економікою, на які орієнтується Україна. Сьогодні розвиток малого та середнього бізнесу стає важливим фактором відтворення економіки України як гнучкий та ефективний механізм створення нових підприємств широкого кола діяльності та форм власності, боротьби з безробіттям, збільшення податкових надходжень до бюджету країни як фундамент відтворення стабільного та соціально захищеного класу.

Метою роботи є дослідження доцільності використання ІС в малому та середньому бізнесі, застосування комерційних інформаційних управляючих систем вітчизняних та зарубіжних розробників.

Не викликає сумніву, що використання ІС в підприємницькій діяльності сприяє не лише автоматизації виконання рутинних операцій, а й спрямоване на підвищення точності, швидкості, надійності передачі, збереження, обробки інформації та видачі її за запитами користувача. Це, у свою чергу, підвищує швидкість обміну матеріальними, фінансовими потоками між підрозділами фірми, між фірмою та зовнішнім середовищем, що сприяє підвищенню оборотів, стійкості фірми, підвищенню її прибутку.

Базовими методологіями створення сучасних інформаційних систем є MRP, MRPII, ERP, ERP II, CALS, CRM, SCM, CSRP, HRM, KM та ін. Програмні комплекси, що відповідають цим методологіям, створені для управління корпоративними бізнес-процесами масштабних підприємств. Їх функціональні можливості перевищують потреби невеликих фірм, а вартість таких продуктів є невіддільною навіть для багатьох великих підприємств, тому вони не можуть бути застосовані в підприємницькій діяльності.

© Юкальчук Г. А., 2008

Однак вартість не є єдиним фактором вибору системи автоматизації. Є доцільним як критерій вибору тих чи інших програмних продуктів у підприємницькій діяльності розглядати перетин критеріїв: функціональність, якість, вартість.

Розробники корпоративних ІС вже давно пішли шляхом розробки окремих модулів, кожен з яких може працювати як автономна підсистема або може бути інтегрованим з будь-якими іншими модулями системи, яка реалізує оперативне та стратегічне управління підприємством. Інший напрямок їх розробок пов'язаний зі спеціалізованими пакетами для підтримки підприємницької діяльності. Так, корпорація «Галактика» пропонує свої рішення для підприємств малого та середнього бізнесу – «Галактика-Прогрес» [1], «Галактика-СТАРТ» [1]. Корпорація «Парус» розробила свою систему для малих та середніх підприємств – «ПАРУС-Предприятие» [2].

Головні висновки про вибір ІС для підприємств малого та середнього бізнесу полягають у такому:

критеріями вибору інформаційних систем є їх функціональність, якість, вартість;

доцільно використовувати або окремі модулі масштабних проєктів інформаційних управляючих систем, або спеціалізовані програмні продукти, або пакети, що розроблялися на замовлення.

Література: 1. Корпорація «Галактика». Автоматизація управління підприємством // www.galaktika.ru.
2. Корпорація ПАРУС // www.parus.ru.

Дикань Є. Г.

УДК 004.78:796.092.29

Студент 1 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ РЕЗУЛЬТАТІВ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ НА ПІДСТАВІ НОВІТНІХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інформаційні технології мають величезний потенціал, який повинен привести до фундаментальних змін у людській діяльності, і спрямовані на автоматизацію трудомістких робіт. Інформаційні системи є необхідними в багатьох видах діяльності, у тому числі й спорті.

Процес проведення спортивних змагань, навіть місцевого значення, досить складний і трудомісткий, включає реєстрацію учасників змагань, фіксацію результатів, підведення підсумків. Головною проблемою при цьому є низька швидкість обробки результатів. Розв'язання цієї проблеми повинно розвиватися шляхом обробки інформації за змаганнями на підставі сучасних інформаційних технологій, включаючи бездротовий зв'язок і накопичення результатів у базі даних.

На сьогодні існує багато автоматизованих інформаційних систем, що вирішують завдання проведення спортивних змагань. Розглянемо деякі популярні інформаційні системи обліку результатів спортивних змагань.

Однією з найбільш нових і популярних систем проведення спортивних змагань є російська система "Про-СКИФ" для проведення змагань із дзюдо [1]. Система була задумана не тільки для проведення змагань із дзюдо, а також як інтегратор інформаційних технологій. Електронні секретарські системи давно знайшли широке застосування у провідних "дзюдоїстських" державах: Франції, Німеччині, Японії. Існує навіть монополія на подібного роду діяльність. Розроблювачі "Про-СКИФ" створили вітчизняний програмний продукт, що виконує не тільки секретарські функції, але й охоплює цілий комплекс заходів, пов'язаних із проведенням змагань з єдиноборств.

Система "Ballroom Skating" була розроблена українськими програмістами для проведення змагань з бальних танців [2]. Це система повної автоматизації проведення турнірів зі спортивних бальних танців – від реєстрації до закінчення змагань. Система дозволяє танцюристам швидко проходити реєстрацію на турнірі, організаторам заощаджувати кілька годин на день (наступне відділення можна буде починати відразу за попереднім), цілком позбутися помилок при реєстрації.

Ще однією поширеною системою, що дозволяє автоматизувати процес проведення змагань з пауерліфтингу, є комп'ютерна інформаційна система "GOODLIFT" [3]. Система може працювати як з одного комп'ютера (спортивно-змагальний сервер – автоматизує роботу технічного секретаря та судді-інформатора, підготовку робочої документації для проведення змагань), так і в мережі (інформаційні дошки оголошень, порядок підняття ваг, представлення спортсменів, поточні робочі протоколи). За допомогою програми "GOODLIFT" можна активізувати змагання, готуючи необхідну документацію дуже швидко й організувати змагання досить інформативно й видовишно.

© Дикань Є. Г., 2008

У світі існує багато видів спорту, лише в Україні зареєстровано 167 основних видів. Таким чином, розробники спортивних інформаційних систем стикаються з проблемою, що для кожного виду спорту існує свій алгоритм розрахунку балів, визначення переможців, свої таблиці нормативів, які визначають розряд спортсмена, тобто створити універсальну спортивну систему майже неможливо. Навіть на міжнародних змаганнях інформаційні системи не охоплюють автоматизацією усієї кількості видів спорту. Спортивні інформаційні системи розробляються для одного виду спорту або для комплексу споріднених видів. Не зважаючи на цю проблему, необхідно впроваджувати та використовувати інформаційні системи в спортивних організаціях будь-якого рівня, бо це дозволяє підвищити точність, надійність, достовірність, безпечність, оперативність обліку результатів спортивних змагань, тим самим підвищується ефективність роботи всіх учасників процесу проведення змагань.

Література: 1. Что такое "Про-Скиф"? Описание системы// www.proskif.ru. 2. Ballroom Skating – система проведения соревнований по бальным танцам // www.vdstudio.mksat.net. 3. GOODLIFT – компьютерная система для проведения соревнований по пауэрлифтингу // goodlift.fromru.com.

УДК 378.147:004.73

Власенко К. А.

Студент 1 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ

Создание единого европейского образовательного пространства привело к изменениям в образовании нашей страны. Переход на Болонскую систему обучения способствовал уменьшению аудиторных часов и увеличению нагрузки на самостоятельное обучение. В настоящее время аудиторная нагрузка по информатике составляет 40% от общего объема часов на дисциплину. Естественно, что при таком соотношении количество усваиваемых знаний студентами резко уменьшилось и проблемой этого является не только неорганизованность студентов в некоторых случаях, но и, прежде всего, нехватка общего времени для изучения материала.

По мнению автора, для повышения качества обучения необходимо сделать следующее:

1. Создать БД учебных материалов и поместить ее на сайте университета в Интернете, а также в университетской библиотеке.

В базу данных следует включить все материалы по дисциплине, то есть рабочую программу, тексты лекций, лабораторные работы, практические задания, а также методические рекомендации к ним. Создание такой БД позволит студентам в любое время обращаться к первоисточнику и всегда иметь при себе необходимые материалы (рисунок).

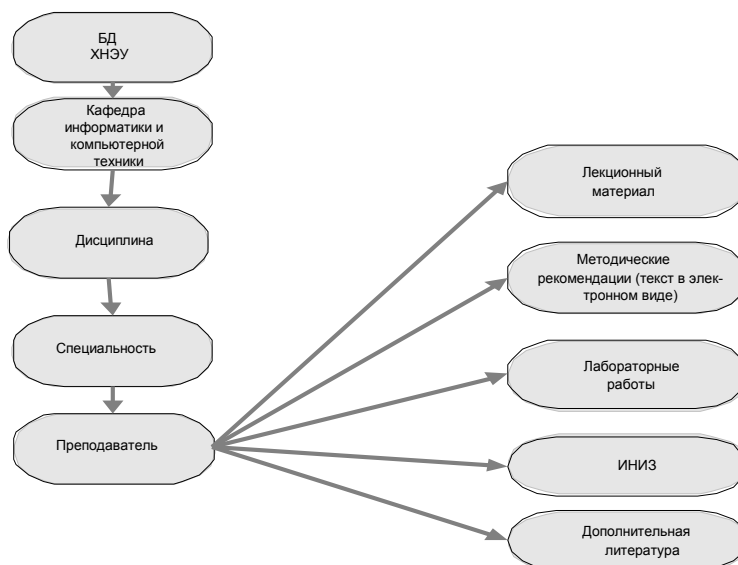

Рис. БД учебных материалов

2. Факультативы по информатике.

Это нововведение позволит студентам углубленно изучать интересующие их программные продукты, которых нет в плане занятий или которые изучаются поверхностно. Эти факультативы предлагаются студентам всего университета, то есть изучать тот или иной программный продукт может как студент пятого курса, так и первого не зависимо от факультета и специальности.

3. Аудиторные семинары.

Суть этих семинаров заключается в том, что студенты делятся на группы, им выдаются задания (темы рефератов), которые должны носить проблемный характер. Отличные оценки получает та группа, которая сможет привести веские доказательства по определенному вопросу и доказать, что их суждения являются правильными.

4. Производственная практика с последующим трудоустройством.

Объявить конкурс среди обучающихся, где призом будет место работы, то есть студентам, которые получили максимальные оценки предложить стажировку (базу практики) на предприятии, которая могла бы быть их непосредственным местом работы в будущем.

Таким образом, предложенные мероприятия позволят существенно оптимизировать качество учебного процесса и усовершенствовать методику образования.

Бусургина М. А.

УДК 004.93

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ГЕОИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ

Географическая информационная система (ГИС) – информационная система, обеспечивающая сбор, хранение, обработку, доступ, отображение и распространение пространственно-координированных данных (пространственных данных). ГИС предназначены для решения научных и прикладных задач инвентаризации, анализа, оценки, прогноза и управления окружающей средой и территориальной организацией общества. Основу составляют автоматизированные картографические системы, а главными источниками информации служат различные геоизображения. ГИС обеспечивает связь между данными и географической картой; позволяет проанализировать любое явление, происходящее на большом пространстве [1].

С развитием науки и накоплением информации карта становилась все менее удобочитаемой из-за стремления отобразить на ней огромное количество всевозможных символов, надписей, цветовой информации. Информационные технологии позволили привязку к карте или глобусу сделать более удобной. Например, на электронной карте, связав ее с базой данных по птичьему гриппу, можно легко получить динамику возникновения очагов заболеваемости, оценить эффект от проведенных в различных местах профилактических мероприятий.

Первые географические информационные системы были разработаны в 50–60-х годах, первоначально в гражданском секторе. В 70–80-х годах развилась сильная и активная ГИС-индустрия с явным лидерством США.

Ключевую роль в развитии ГИС сыграло бюро переписи США – в конце 60-х годов оно разработало формат GBF-DIME. Эту технологию и по сей день использует множество современных ГИС. В 1966 г. специалисты лаборатории компьютерной графики Гарварда создали известную картографическую систему SYMAP, чем оказали огромное влияние на развитие геоинформатики. Первыми коммерческими ГИС были ESRI (основана в 1969 г., фокусировалась на развитии фундаментальных идей ГИС, их применении в реальных проектах) и Intergraph (основана в 1969 г., консультировала государственные учреждения в использовании цифровых компьютерных технологий).

Европейские компании в процессе разработки ГИС шли своим путем. Примерно одновременно с ESRI и Intergraph были основаны английская Ferranti и швейцарская Contraves, чуть позже к ним примкнули норвежская Koninglike Wappenfabriek и немецкая Messerschmidt-Boelkow-Bluehm.

На сегодняшний день геоинформационные технологии применяются в различных отраслях. На рынке создание ГИС сдерживается дороговизной специализированных программных средств, длительными сроками разработки и высокими требованиями к "компьютерной" квалификации персонала.

В Украине первые ГИС стали применяться для ликвидации последствий Чернобыльской катастрофы. Перелом в развитии и внедрении ГИС и технологий наметился в Украине около двух-трех лет назад. Рост ГИС-активности в Украине сопровождается увеличением числа совместных проектов и взаимопроникновением российских и украинских систем и технологий, чему имеются многочисленные примеры [1].

© Бусургина М. А., 2008

Всеукраинским благотворительным фондом по содействию развития геоинформационных технологий и услуг является ГИС-Ассоциация Украины, объединяющая физические и юридические лица, задействованные в области разработки и внедрения геоинформационных технологий, главным элементом которых являются геоинформационные системы [2].

В настоящее время число пользователей ГИС возрастает. Объем продаж тесно связан с уровнем подготовки и геоинформационной образованности специалистов [3].

Таким образом, для большинства промышленных предприятий и муниципальных служб существует острая необходимость в определении технологических основ по созданию информационных систем объектов муниципальной собственности.

Литература: 1. <http://home.expert.ru> 2. <http://art-master.net.ua> 3. <http://www.mapguide.ru>

УДК 338.514

Жарко И. А.

Студент 2 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛИЗ БЕЗУБЫТОЧНОСТИ ДЛЯ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ РОЗНИЧНОЙ СЕТИ

Цель анализа безубыточности – установить, что произойдет с финансовыми результатами, если изменится объем продаж. В нем исследуется зависимость между доходами от продаж, расходами и прибылью в течение непродолжительного периода, при условии неизменности имеющихся торговых площадей и условий их содержания. Такой объем продаж, при котором маржинальный доход (валовые продажи – переменные расходы) становится равным постоянным расходам, называется точкой безубыточности, то есть финансовый результат равен нулю.

В таблицу "Исходные данные" вводим информацию о площади подразделения, количестве персонала и заработной плате, величине товарных запасов и стоимости основных средств (рис.1)

Исходные данные		B	C	D	E
1	Исходные данные				Меняем только кр
2	Торговая площадь	1800			
3	Общая площадь	2000			
4	Продавцы	35			
5	Персонал учета, склада, выдачи, администраторы,	15			
6	Средняя ставка продавцы (с налогами)	300			
7	Средняя ставка учет, склад, выдача (с налогами)	200			
8	коэффициент склада	1.4			
9	Стоимость ИТ-оборудования	80000			
10	Стоимость оборудования	100000			
11					
12					
13					
14					
15	Анализ безубыточности			0.5	1.0
16	Валовые продажи		0	500 000	1 000 000
17	COGS (Себестоимость реализации)	84	0	420 000	840 000
18	Премии от продаж	1	0	5 000	10 000
19	Advertising expenses (Реклама)	1	0	5 000	10 000
20	TRANСПОРТ	0.4	0	2 000	4 000
21	ЛОГИСТИКА	0.5	0	2 500	5 000
22	ПОСЛЕПРОДАЖНОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ	0.2	0	1 000	2 000
23	УСЛУГИ СБОРКИ	0.3	0	1 500	3 000
24	% за ТОВАРНЫЙ КРЕДИТ	1	0	5 880	11 760
25	ПРОЧИЕ ПЕРЕМЕННЫЕ РАСХОДЫ	0.5	0	2 500	5 000
26	Постоянные расходы		0	445 380	890 760

Рис. 1. Таблица "Исходные данные"

Для того, чтобы получить среднее значение ставок с налогами, надо взять среднее значение ставок и умножить на коэффициент 1,16 (16% – среднестатистический процент налогов на заработную плату, пенсионный фонд и другие социальные фонды).

Коэффициент склада получаем, разделив сумму средних товарных запасов во входных ценах (среднее на начало периода и конец периода) на себестоимость реализации. Далее приступаем к заполнению таблицы "Анализ безубыточности" (рис. 2).

		0	500 000	1 000 000
Анализ безубыточности			0.5	1.0
Валовые продажи		0	500 000	1 000 000
COGS (Себестоимость реализации)	84	0	420 000	840 000
Премии от продаж	1	0	5 000	10 000
Advertising expenses (Реклама)	1	0	5 000	10 000
ТРАНСПОРТ	0,4	0	2 000	4 000
ЛОГИСТИКА	0,5	0	2 500	5 000
ПОСЛЕПРОДАЖНОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ	0,2	0	1 000	2 000
УСЛУГИ СБОРКИ	0,3	0	1 500	3 000
% за ТОВАРНЫЙ КРЕДИТ	1	0	5 880	11 760
ПРОЧИЕ ПЕРЕМЕННЫЕ РАСХОДЫ	0,5	0	2 500	5 000
Переменные расходы		0	445 380	890 760
АРЕНДА	15	360 000	360 000	360 000
КОММУНАЛЬНЫЕ ПЛАТЕЖИ	2	48 000	48 000	48 000
ОХРАНА И СОДЕРЖАНИЕ ЗДАНИЙ	1,5	36 000	36 000	36 000
ЗП и Н (ставки)		162 000	162 000	162 000
ОТЧ. С ПЕРСОНАЛА	100	60 000	60 000	60 000
ОТЧ. С ТОРГ. ПЛОЩАДИ	5	108 000	108 000	108 000
СВЯЗЬ И ИТ	300	3 600	3 600	3 600
Амортизация		46 667	46 667	46 667
ПРОЧИЕ ПОСТОЯННЫЕ РАСХОДЫ	200	2 400	2 400	2 400
Постоянные расходы (за год)		826 667	826 667	826 667
ИТОГО РАСХОДЫ		826 667	1 272 047	1 717 427
МАРЖА (продажи - переменные)		0	54 620	109 240
Прибыль (убытки)		-826 667	-772 047	-717 427

Рис. 2. Таблица "Анализ безубыточности"

Выбираем шаг увеличения валовых продаж соразмерно предполагаемому годовому обороту (0,07–0,1 от годового оборота). Ячейки В17-В25 заполняем планируемыми значениями процентных соотношений переменных расходов к валовым продажам.

Последним этапом является построение графиков отображающих изменение постоянных расходов (за год) и маржи (валовые продажи – переменные расходы) с изменением годового оборота (млн. \$). Точка их пересечения и будет точкой безубыточности.

Таким образом, предложенная к рассмотрению методика позволяет провести анализ динамики изменения прибыли для розничной сети на основе исходных данных количества персонала, заработной платы, величины товарных запасов и стоимости основных средств.

Литература: 1. Кучеренко В. Р. Основы экономической конъюнктуры. – К.: Центр образовательной литературы, 2004. – 224 с.

Левченко А. В.

УДК 004.065(0758)

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

MS ACCESS КАК КЛЮЧЕВОЕ ПРИЛОЖЕНИЕ В ЗАДАЧАХ ОФИСНОГО ПРОГРАММИРОВАНИЯ

В последние годы офисное программирование все более широко распространяется среди широкого круга специалистов и среди экономистов в частности.

Среди особенностей офисного программирования по сравнению с другими языками (такими как VB, VC++ или Delphi, ориентированными на создание программных проектов различного типа) можно выделить следующие:

© Левченко А. В., 2008

1. Дружественная среда разработки приложений Office, в которой можно создавать документы разного типа и работать с ними. Поскольку эта среда ориентирована в первую очередь не на программистов, а на пользователей, то в ней можно создавать документы без всякого программирования.

2. Совместная работа программистов и пользователей, что позволяет преодолеть всегда существовавший барьер между разработчиками программы и ее пользователями. Такое сотрудничество приводит к уменьшению времени разработки документов и улучшает их качество.

3. Возможность создания программного проекта или, по крайней мере, его отдельных компонентов автоматически без программирования. Эта возможность основана на использовании такого характерного для офисного программирования инструмента как MacroRecorder, который представляет собой транслятор действий, записывающий действия пользователя при работе вручную и транслирующий их в программу на языке VBA.

4. Разумно сделанная в среде система помощи – сюда входит и браузер объектов, и справочная система.

5. Настройка документов – это понятие является одним из ключевых слов в офисном программировании. Действительно, стандартные возможности среды по созданию и работе с документами велики. Однако возможность настроить стандартный документ Office, сделать его "по заказу", снабдить его новыми функциями, учитывающими специфику решаемой задачи, подогнать его "под себя" – это одна из важнейших особенностей офисного программирования [1].

Из множества офисных приложений MS Access занимает особое место, поскольку уже на уровне интерфейса пользователь знакомится с объектами базы, а именно понятие **Объект** является одним из основных. Именно экранные формы обеспечивают комфортную работу пользователя с приложением. Однако знакомство и использование элементов управления является сложной задачей, требующей специальных знаний и навыков программирования. MS Access позволяет эффективно работать с различными элементами управления, задавать свойства и использовать их события для автоматизации работы приложения, поскольку работа с элементами осуществляется при помощи встроенных мастеров [2].

Наибольшую сложность в работе с базой (но и наибольшую практическую ценность) представляет добавление записей в основные рабочие таблицы, так как последние содержат значения ключевых полей большого количества справочных таблиц и визуально мало информативны для пользователя. Например, в БД **Техосмотр** разработанной для районного отделения ГАИ и позволяющей вести учет владельцев автомобилей и прохождения ими периодического технического осмотра, основной является форма, визуализирующая данные о результатах прохождения техосмотра (рис. 1, 2).

Информация о владельце

Владелец: Мошин П.К.

Информация об автомобиле

Государственный №: 2233

Год выпуска: 2006

Объем двигателя: 1,1

Код_техосмотра: 1

Результаты прохождения техосмотра

Сотрудник: Игнатенко Р.П.

Необходимая дата: 01.05.2006

Фактическая дата: 15.05.2006

Стоимость: 750

Код_те	Код_госу	Код_в	Необходимая	Фактическая	Код_т	
+	1	1	3	01.05.2006	15.05.2006	2
+	2	2	2	01.05.2006	29.04.2006	2
+	3	3	8	01.05.2006	30.05.2006	1
+	4	4	4	01.05.2006	01.05.2006	2
+	5	5	5	24.03.2007	24.03.2007	2
+	6	6	6	24.03.2007	24.03.2007	2

Рис. 2. Исходные данные таблицы

Рис. 1. Форма **Результаты техосмотра**

Таким образом, технологии MS Access позволили создать эффективную форму с управляющими элементами, с помощью которых можно легко внести новую запись, сохранить ее либо удалить.

Литература: 1. Гарнаев А. Excel, VBA, Internet в экономике и финансах. – СПб.: БХВ – Петербург, 2003. – 796 с. 2. Информатика. Компьютерная техника. / За ред. О. И. Пушкаря – К.: Академия, 2003. – 704 с.

Богуш Т. В.

УДК 378.147

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

Гальчун О. А.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Ведущей целью образования на современном этапе является формирование гармонично развитого человека, профессионала, воспитание и обучение творческой и конкурентоспособной личности, способной к саморазвитию. Решение этих задач, в соответствии с современными тенденциями в образовании, невозможно без повышения роли самостоятельной работы студентов над учебным материалом, сокращения аудиторной нагрузки и замены пассивного слушания лекции активной самоподготовкой [1].

Самостоятельная работа студентов является одним из важнейших элементов обучения в вузе. Это связано с тем, что преподаватель лишь организует и направляет познавательную деятельность обучаемых, являясь своеобразным проводником в мир знаний, но эффективность познания нового материала зависит от собственных усилий студентов. Самостоятельная работа студентов – это многообразные виды индивидуальной и коллективной деятельности студентов, осуществляемые под руководством, но без непосредственного участия преподавателя. Это особая форма обучения по заданиям преподавателя, выполнение которых требует активной мыслительной деятельности. Поэтому самостоятельный поиск знаний – отличительная черта обучения в вузе. По сути, весь процесс обучения в высшей школе – специально организованная самостоятельная работа.

Самоподготовка способствует формированию высокой культуры умственного труда, приобретению приемов и навыков самостоятельной работы, умений разумно расходовать и распределить свое время, накапливать и усваивать необходимую для успешного обучения и профессионального становления информацию. Она развивает у студентов такие качества, как организованность, дисциплинированность, инициативность, воля, вырабатывает мыслительные умения и навыки, учит самостоятельному мышлению, позволяет сформировать свой собственный стиль работы, наиболее полно соответствующий личным склонностям и познавательным навыкам студента.

Проблема формирования у студентов умений самостоятельно учиться является одной из главных. Помочь студенту правильно и рационально организовать собственный труд – профессиональная обязанность преподавателя. Именно преподаватель должен составлять как план самостоятельной работы студентов, так и задания для ее выполнения. Наибольший эффект от самоподготовки достигается тогда, когда имеет место систематичность и равномерная интенсивность работы студента в течение семестра. В связи с этим преподаватель должен в самом начале учебного года подробно ознакомить студентов с планом выполнения самостоятельных работ с указанием изучаемых тем, рекомендуемой литературы, ознакомить с кратким содержанием методических разработок.

Необходимо введение контроля за выполнением самостоятельной работы. Студент должен быть уверен в правильности получаемого им результата обучения: верно ли сделано задание, понят ли вопрос, усвоены ли все понятия. На это и нацелены все традиционные методы, в первую очередь устный опрос, контрольные работы, проверка письменных домашних заданий и тестирование.

Любое выполненное студентом задание обязательно надо оценивать. Необходимо заинтересовать студента к выполнению самостоятельной работы. Для этого вводятся определенные льготы на зачете и экзамене: большая часть студентов освобождается от сдачи официального зачета, отдельные студенты освобождаются от сдачи экзамена [2].

На самостоятельное изучение отводится примерно 70–80% изучаемого материала. К сожалению, в нашем вузе подобная система изучения предмета не оправдывает себя. Подтверждением этому являются плачевные результаты: низкая текущая успеваемость и низкие баллы на экзамене, малоудовлетворительное знание дисциплины. Одна из объективных причин кроется в противоречии между объемом изучаемого материала и количеством отводимого на него времени. Вчерашние школьники, не обладая базовыми знаниями (хотя бы на 60–70 %), совершенно не готовы посвящать достаточно много времени самостоятельной работе, не приучены к этому и не понимают насколько это серьезно.

© Богуш Т. В., Гальчун О. А., 2008

В методических разработках, составленных преподавателями кафедры, указывается что нужно изучать и не указывается как следует изучать. В рабочей программе содержится перечень тем и вопросов с указанием отводимого на них аудиторного времени для чтения лекций или проведения практических и лабораторных занятий, однако программа не конкретизирует пути формирования самостоятельной работы обучаемого. Также преподаватели не особо фокусируют внимание студентов на важности самостоятельной работы студента как основы профессиональной подготовки специалиста, считая своим долгом лишь выдачу списка тем, отведенных на самоподготовку и список рекомендуемой литературы.

Целесообразно для оценки самостоятельной работы студента в начале учебного года рекомендуется выдать график самостоятельной работы с указанием тем, библиографических источников и примерного времени, отводимого на изучение той или иной темы. В графике должны быть тесты и контрольные задания, которые выполняет студент по мере овладения курсом дисциплины. Также необходимо рассказать о привилегиях, которые студенты могут иметь при изучении предмета. Для повышения значимости самостоятельной работы у студентов необходимо обосновать учащимся, что при правильной организации, самоподготовка имеет решающее значение для развития самостоятельности как одной из ведущих черт личности специалиста с высшим образованием.

Литература: 1. Антропов В. А. Научно-методические основы организации самостоятельной работы студентов: Пособие для ФПК. – Свердловск; Б. и 1991. – 886 с. 2. Беловолов В. А. Организация и содержание самостоятельной работы студентов / В. А. Беловолов, С. П. Беловолова. – Новосибирск, 2002. – 644 с.

УДК 004.78:338.4

Литвиненко Д. Г.

Студент 1 курса
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОРГАНИЗАЦИЯ РАЗНОПЛАТФОРМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ

При решении разного рода задач информация хранится под различными платформами. Вначале платформой называли "компьютерное железо", то есть аппаратные средства, а затем платформой стали называли аппаратные средства в совокупности с операционной системой, то есть нижний уровень программной среды.

Когда под понятием платформа подразумевали саму электронно-вычислительную машину и приложения работали только на конкретном компьютере, а при ее замене приложения необходимо было переписывать полностью. При этом срок промышленной эксплуатации программы мог оказаться меньше, чем время, затраченное на ее создание и внедрение.

Современное предприятие, на какой бы аппаратно-программной платформе ни исполнялись ее отдельные бизнес-процессы, может развиваться только в едином информационном пространстве.

Выпускаемое специализированное программное обеспечение промежуточного слоя (middleware), или EAI-решения (enterprise application integration), оказалось малоприспособлено для интеграции множества приложений в комплексную систему предприятия и тем более для межкорпоративной интеграции [1].

Благодаря web-технологиям пользователи самых разнообразных устройств: ноутбуков, настольных персональных компьютеров, карманных персональных компьютеров, смартфонов и т. п. – обращаются к ресурсам Интернета через web-браузер, даже не задумываясь о том, на какой программно-аппаратной базе размещен ресурс и какой web-сервер его обслуживает. Этот универсальный механизм оказался настолько удобным, что его стали использовать не только в Интернете, но и во внутрикорпоративных сетях (Интернет) и даже в качестве пользовательского интерфейса локальных приложений. Ведущие IT-компании занялись созданием технологий и стандартов, которые позволили бы превратить Интернет в универсальную платформу для построения комплексных систем. Ядром таких систем служит специализированное потоковое хранилище данных (streaming data store, SDS).

В работе проводился анализ особенностей архитектуры производителей программного обеспечения Microsoft, сделавший стратегическую ставку на платформу NET, Sun Microsystems (платформа SunONE), IBM (платформа WebSphere) и крупнейшего в Европе производителя программного обеспечения корпоративных комплексных IT-систем SAP AG [2].

© Литвиненко Д. Г., 2008

На основании проведенного анализа был разработан программный продукт для объединения узлов информации, поддерживаемый реляционными базами СУБД MS Access, MySQL и СУБД ORACLE.

Таким образом был создан программный продукт, который формирует единый информационный ресурс на основе нескольких неоднородных информационных ресурсов (источников) и обеспечивает централизованное хранение информации и выдачу необходимых данных.

В будущем web-архитектура станет основополагающей построения информационных систем, а само web-приложение уменьшает сложность программного обеспечения, увеличит производительность и даст возможность использовать передовые технологии любой компанией.

На сегодняшний день сеть с выделенным сервером является пока еще более распространенной, но вскоре системы с выделенным сервером перейдут на второй план, так как они не могут полноценно реализовать те преимущества, которые предоставляют web-приложения.

Литература: 1. <http://jboss.com>. 2. <http://www.ibm.com>. 3. <http://en.wikipedia.org>. 4. <http://www.itgi.org>.

Шульга О. А.

УДК 004.89

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

АНАЛІЗ ТА ОБРОБКА ДАНИХ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ СИСТЕМАХ

Сучасний світ нестримно розвивається, всюди поширюються новітні технології. Комп'ютер стає найпершим помічником в повсякденному житті людини.

Комп'ютерні технології з організацією інтелектуальних обчислень переживають свій розквіт. Це пов'язано з потоком нових ідей, що виходять з галузі комп'ютерних наук, яка утворилась на перетині штучного інтелекту, статистики та теорії баз даних. Зараз відбувається стрімке зростання кількості програмних продуктів, що використовують нові технології, а також типів задач, де їх застосування надає значного економічного ефекту. Елементи автоматичної обробки й аналізу даних, що називають Data Mining (знаходження знань) стають невід'ємною частиною концепції електронних сховищ даних та організації інтелектуальних обчислень [1]. Простий доступ користувача до сховища даних забезпечує тільки отримання відповідей на питання, що були задані, в той час як технологія Data Mining дозволяє побачити приховані правила і закономірності у наборах даних, які користувач не може передбачити, і застосування яких може сприяти збільшенню прибутків підприємства.

На сьогоднішній день сфера застосування технологій інтелектуальних обчислень нічим не обмежена – вона скрізь, де є деякі дані. Комерційні підприємства, що розгортають проекти на основі інформаційних сховищ даних, звернули увагу на методи Data Mining.

Data Mining перекладається як "видобуток" чи "розкопка даних". Нерідко поруч з Data Mining зустрічаються слова "інтелектуальний аналіз даних". На жаль людський розум сам по собі не пристосований для сприйняття великих масивів різномірної інформації. Людина до того ж не здатна вловлювати більше двох-трьох взаємозв'язків навіть у невеликих вибірках. Але й традиційна математична статистика, яка довгий час претендувала на роль основного інструменту аналізу даних, також нерідко пасує при рішенні задач з реального складного життя. Вона оперує усередненими характеристиками вибірки, що часто є фіктивними величинами. Тому методи математичної статистики виявляються корисними, головним чином, для перевірки заздалегідь сформульованих гіпотез.

Більшість організацій накопичують під час своєї діяльності величезні обсяги даних, але єдине, що вони хочуть від них одержати – це корисну інформацію. Для вирішення цих проблем призначені новітні технології інтелектуального аналізу. Вони використовують складний статистичний аналіз і моделювання для знаходження моделей і відношень, прихованих у базі даних таких моделей, що не можуть бути знайдені звичайними методами.

Модель – це абстрактне представлення реальності. Існують два види моделей: передбачувані й описові.

Технології інтелектуального аналізу можуть не тільки підтвердити ці емпіричні спостереження, але й знайти нові, невідомі раніше моделі. Спочатку це може дати користувачеві лише невелику перевагу. Але така перевага, якщо її об'єднати за кожним товаром і кожним клієнтом, дає істотний відрив від тих, хто не використовує технології Data Mining. З іншого боку, за допомогою методів Data Mining можна знайти таку модель, що приведе до радикального поліпшення у фінансовому і ринковому становищі компанії [2].

© Шульга О. А., 2008

Data Mining виключає необхідності знання бізнесу й розуміння самих даних чи аналітичних методів. Цей набір засобів допомагає аналітикам у знаходженні моделей і відношень у даних, але він не говорить про цінність цих моделей для організації. Кожна модель повинна перевірятися в реальному середовищі.

Хоча інструментарій інтелектуального аналізу і звільняє користувача від можливих складнощостей у застосуванні статистичних методів, але він потребує розуміння роботи цього інструментарію й алгоритмів, на яких він базується. Крім цього, технологія знаходження нового знання в базі даних не може дати відповіді на ті запитання, що не були задані, не заміняє аналітиків чи менеджерів, а надає сучасний, могутній інструмент для поліпшення роботи, яку вони виконують.

Література: 1. Инструменты data mining// www.iso.ru/journal/articles 2. Data Mining і сховища даних // www.victoria.lviv.ua.

УДК 371.3:004.4

Мищенко О. О.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ШКОЛЬНОМ УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ

На сегодняшний день приведение образовательной системы в соответствие с потребностями и возможностями современного информационного общества является основной целью информатизации системы образования.

Внедрение информационных технологий непосредственно в процесс обучения является одним из направлений информатизации системы образования.

В условиях информатизации школьного образования открываются новые возможности для развития методов и организационных форм обучения и воспитания детей. Первым шагом в их реализации является разработка метода введения информационных компьютерных технологий в систему среднего образования как средства обогащения школьной деятельности и самого педагогического процесса [1].

Применение информационных технологий в общеобразовательной системе значительно облегчит работу педагогов. Появится возможность замены бумажного "архива" работ школьников электронным вариантом, более объективной оценки уровня знаний, использования наглядного материала, демонстрации по ходу урока иллюстративного материала (слайдов, роликов, видеофильмов, блок-схем), закрепления полученных знаний на практике.

Школьники получают возможность заниматься самообразованием, повышать свой уровень интеллекта и эрудиции, ускорения процессов формирования навыков за счет автоматизации монотонных вычислительных процессов.

Применение информационных технологий должно осуществляться в циклах наук:

гуманитарных;
филологических;
точных;
естественных.

Для реализации поставленных задач необходимо:

1. Создать школы "нового поколения", в состав которых должны входить:
достаточное количество компьютерных классов;
мультимедийные технологии;
специально подготовленный педагогический состав.
2. Обеспечить учащихся необходимой информационной базой, включающей:
электронные учебники;
локальную сеть;
сеть Internet;
компьютерные тесты;
комплекс самообучающих программ.

Одним из главных условий внедрения компьютера в общеобразовательный процесс можно считать необходимость высокого уровня преподавания, со школьниками должны работать специалисты, знающие технические возможности компьютера, владеющие навыками работы с ними, чет-

ко выполняющие санитарные нормы и правила использования компьютеров в учреждениях образования, хорошо ориентирующиеся в компьютерных программах, разработанных специально для школьников, знающие этические правила их применения и владеющие методикой приобщения школьников к новым технологиям [2].

Таким образом, применение информационных технологий в школьных образовательных учреждениях не только возможно, но и необходимо, оно способствует повышению интереса к обучению, развивает учащегося всесторонне, помогает раскрыть его способности.

Литература: 1. Информатика и информационные технологии в образовании// <http://www.rusedu.info> 2. ИКТ в процессе физического воспитания детей старшего дошкольного возраста//<http://www.rusedu.info>

Загуменная Н. А.

УДК [004.78:336.717](477)

Студент 3 курсу
заочного факультету ХНЕУ

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА В УКРАИНЕ

Одной из тенденций развития банковской сферы на современном этапе является использование Интернет-банкинга.

Интернет-банкинг представляет собой систему удаленного доступа к карточному счету, которая предоставляет клиенту банка возможность совершать все стандартные безналичные банковские операции со своего компьютера, подключенного к Интернету.

Интернет-банкинг включает в себя целый спектр банковских услуг, в частности оплата коммунальных услуг; перевод денежных средств с одного счета на другие как в рамках данного банка, так и в пределах всей банковской системы; перевод средств в оплату счетов за товары; продажа и покупка иностранной валюты; операции с денежными средствами на дебитных и кредитных пластиковых картах; открытие различных типов счетов и перевод на них денежных средств; получение выписки о состоянии счета за определенный период; получение отчетов о прошедших платежах в режиме реального времени; получение информации об осуществленных платежах и возможность отказа от оплаты и прочие дополнительные услуги, например, подписка на газеты или журналы, брокерское обслуживание и т. д.

Все существующие системы Интернет-банкинга можно разделить на следующие группы: системы, предоставляющие клиенту весь спектр банковских услуг в режиме on-line; системы, предоставляющие возможность удаленного управления счетами; системы, которые предоставляют клиенту информацию о состоянии счета.

Интернет-банкинг обладает следующими отличительными особенностями: мобильность – доступ в систему возможен с любого компьютера, подключенного к сети Интернет, и не требует никакого дополнительного программного обеспечения; надежность – обеспечивает гарантированный уровень безопасности, содержит механизм электронной цифровой подписи для работы с финансовыми документами; оперативность – доступ к банковским финансовым ресурсам и получение актуальной информации возможно в любое время суток, в любой день недели; простота использования – логика работы в системе ничем не отличается от работы с привычным интерфейсом Интернет-браузера; конфиденциальность.

На основе анализа источников [1; 2] удалось выявить две ключевые особенности Интернет-банкинга в Украине. Во-первых, несмотря на оптимистические прогнозы специалистов, Интернет-банкинг развивается недостаточно быстрыми темпами. Кроме того, фактический уровень развития Интернет-банкинга значительно ниже заявленного официальной статистикой. Во-вторых, в большинстве случаев услуги Интернет-банкинга сводятся лишь к информированию клиента о состоянии текущих счетов. Большинство банков не позволяют совершать он-лайнные платежи с помощью системы Интернет-банкинга.

В настоящий момент услуги Интернет-банкинга в Украине представляются в основном крупными банками в частности Райффайзен Банком "Аваль", ПриватБанком, УкрСиббанком, Укрэксимбанком, VAB банком [2].

Несмотря на недостаточное развитие, Интернет-банкинг в Украине является наиболее перспективным сектором электронной коммерции. По оценкам специалистов, широкое внедрение данной технологии позволит банкам привлечь дополнительно до 20% новых клиентов [2]. Для развития Интернет-банкинга в Украине существует целый ряд благоприятных условий, в частности, на

© Загуменная Н. А., 2008

рынке банковских услуг существует потребность в Интернет-банкинге; банки имеют достаточно финансовых возможностей для внедрения систем Интернет-банкинга, которые отвечают требованиям к скорости передачи данных и защите информации.

Современная банковская система переживает период значительных трансформаций, вызванных значительным расширением спектра банковских услуг и увеличением скорости транзакций. Ключевой тенденцией, характеризующей развитие банковской сферы на современном этапе, является широкое внедрение системы Интернет-банкинга. Несмотря на недостаточно высокий уровень внедрения Интернет-банкинга в Украине, данная система имеет все предпосылки для того, чтобы в ближайшем будущем стать наиболее перспективной и востребованной на отечественном рынке банковских услуг.

Литература: 1. Паринов С. И. Основные Интернет-технологии//<http://rvles.ieie.nsc.ru/parinov/in-tech.htm>
2. Интернет-банкинг — светлое будущее или ненужное возможное?// <http://e-commerce.com.ua/735>.

УДК 004.056:338.4

Вейцев С. В.

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ БИЗНЕСА

В современном мире бизнеса информация – один из наиболее значимых элементов. Потери даже некоторой ее части могут привести к экономическому краху вплоть до ликвидации предприятия. Поэтому вопросы информационной безопасности компании или собственного бизнеса являются крайне важными.

Основными средствами кражи данных с отдельных рабочих станций и серверов компаний могут быть:

системы удаленного администрирования (RAT) – “троянские программы” – позволяют просматривать данные ПК удаленного пользователя, вплоть до получения картинки с web-камеры. Наиболее распространены “public” версии шпионских программ: Sub 7, Back Orifice, Poison Inv, Pro-RAT, AntiLamer BackDoor (ALB). Так как подобные вредоносные программы распознаются антивирусами, часто используются полиморфные крипторы (например ACProtect), и программы для “склейки” нескольких файлов – “джойнеры” (например NJoy);

перехват сессии в браузере – обычно шпионское программное обеспечение (ПО) устанавливается на сервере поисковой системы в виде php или cgi скрипта с доступом к базе данных. Такой скрипт перехватывает запросы пользователей и выдает им коммерческие ссылки на сайты по интересующим их темам (например Интернет-магазины), за счет чего владелец скрипта получает комиссионные;

ПО двойного назначения (adware, spyware) – это: 1) рекламное программное обеспечение, которое кроме основных функций и показа рекламы, собирает личные данные пользователя; 2) Shareware-ПО, чаще всего средства Antispy, которые по истечению срока действия trial-версии сами начинают собирать данные. С одной стороны, это безобидное средство стимулирования пользователя к приобретению лицензии, но, одновременно, ценная бизнес-информация может стать уделом кого-либо еще кроме самих сотрудников фирмы;

агенты слежения – встраиваемые в браузер программы, которые собирают информацию о системной конфигурации ПК, посещаемым сайтам, дублируют на удаленный сервер исходящий трафик upload-форм;

DDoS атаки – переполнение системы запросами в ошибочном формате, если к серверу есть доступ из локальной сети, а также с помощью SQL-injection, то есть поиску ошибок в скриптах при обращении к базе данных, если компания имеет свой сайт в Интернете.

Основным направлением деятельности кибер-преступников являются, по статистике, малые и среднего размера компании, где ощущается нехватка IT-специалистов.

Анализ литературных источников [1; 2] показал, что к основным шагам по формированию информационной безопасности бизнеса следует отнести следующее:

проведение тематических IT-тренингов среди сотрудников компании;

создание единой IT-политики для всех пользователей всех структурных подразделений, которые имеют доступ к локальной сети предприятия. В ней стоит обсудить все аспекты работы пользователей с ПК, в том числе: рамки допустимого использования компьютера; правила работы в сети при просмотре страниц, работе с электронной почтой, в том числе правила отправки дан-

ных; классификация информации на исходящую и внутреннюю; правила работы с ресурсами локальной сети; ответственность конечных пользователей за те или иные сбои по их вине;

установка специального ПО – бесплатного или недорогого для малых компаний (Ad-aware 2007, A-squared Free Edition как средство борьбы со шпионским ПО, Avast! Home 4.7 как базовый антивирус), и от производителей ПО мирового уровня (SpyRemover, Spyware Doctor, NOD32) – для среднего и крупного бизнеса.

В настоящее время каждое предприятие, использующее компьютер как средство обработки информации, подвергается угрозе потери информации и ее попаданию к конкурентам либо недоброжелателям. В таких условиях крайне важным становится обеспечение информационной безопасности.

Таким образом, в данной работе предлагаются основные методы, которые позволяют предотвратить потерю информации в бизнесе.

Литература: 1. Курило А. П. Обеспечение информационной безопасности бизнеса / А. П. Курило, В. Н. Мамыкин. – М.: "I-solution", 2006. – 540 с. 2. Журнал "Хакер". – №1. – 2007 // <http://www.wisesoft.ru/load3528.htm>

Гапич Л. А.

УДК [004.78.336.717](477)

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ В ЭКОНОМИКЕ

Современная экономика немислима без информации. Тысячи предприятий необходимо оценить, обработать, сделать необходимые выводы, принять правильное решение. Поэтому, современный специалист — экономист, который должен уметь принимать обоснованные решения. Для этого наряду с традиционными знаниями, такими, как основы менеджмента, основы внешнеэкономической деятельности, банковское дело, административное управление, налогообложение он должен владеть навыками по построению и использованию информационных систем.

Экономическая информационная система (ЭИС)[1] представляет собой систему, функционирование которой во времени заключается в сборе, хранении, обработке и распространении информации о деятельности какого-то экономического объекта реального мира. ЭИС позволяет грамотно вести работу, принимать правильные управленческие решения, при этом затраты времени значительно сокращаются.

Однако, внедрение системы автоматизации управления, как и любое серьезное преобразование на предприятии, является сложным и зачастую болезненным процессом. Тем не менее, некоторые проблемы, возникающие при внедрении системы, достаточно хорошо изучены, формализованы и имеют эффективные методологии решения. Заблаговременное изучение этих проблем и подготовка к ним значительно облегчают процесс внедрения и повышают эффективность дальнейшего использования системы.

В большинстве случаев при внедрении корпоративных информационных систем на предприятии [2] возникает активное сопротивление сотрудников. Это вызвано несколькими человеческими факторами: обыкновенным страхом перед нововведениями, консерватизмом, опасением потерять работу или утратить свою незаменимость, боязнью существенно увеличивающейся ответственности за свои действия. Руководители предприятия, принявшие решение автоматизировать свой бизнес, должны вести разъяснительную работу с кадрами с целью создания у сотрудников всех уровней твердого ощущения неизбежности внедрения.

Надо учитывать, что на некоторых этапах проекта внедрения временно возрастает нагрузка на сотрудников предприятия. Это связано с тем, что помимо выполнения обычных рабочих обязанностей, сотрудникам необходимо осваивать новые знания и технологии. В связи с этим, отдельные этапы проекта внедрения системы могут затягиваться. В таких случаях руководителю предприятия, помимо ведения разъяснительной работы с уклоняющимися от освоения новых технологий сотрудниками, необходимо повысить уровень мотивации сотрудников к освоению системы в форме поощрений и благодарностей.

Очень важно эффективно построить информационную систему, так как она может внести изменения в существующую технологию планирования бюджетирования и контроля, а также управления бизнес-процессами. При наличии информационной системы, руководитель способен получать актуальную и достоверную информацию, без временных задержек и излишних передаточных звеньев. Таким образом, внедрение системы автоматизации вносит существенные изменения в управление бизнес-процессами.

© Гапич Л. А., 2008

Наверное, наиболее значимым и сложным является грамотная постановка задач менеджмента – важнейший фактор, влияющий как и на успех деятельности предприятия в целом, так и на успех проекта автоматизации. Поэтому, первое, что необходимо сделать для того, чтобы проект внедрения автоматизированной системы управления оказался удачным, – максимально формализовать все те контуры управления, которые нужно автоматизировать. В большинстве случаев, для осуществления этого не обойтись без привлечения профессиональных консультантов.

Таким образом, все вышеперечисленные задачи, возникающие в процессе построения информационной системы, и методы их решения являются наиболее распространенными и естественно каждое предприятие имеет свою уникальную организационную специфику, и при внедрении могут возникать различные нюансы, которые требуют дополнительного рассмотрения и поиска методов их решения.

Литература: 1. Крылов И. Информационные технологии. – М.: Центр, 1996. – 300 с. 2. Курс Открытого Университета (Великобритания) BZR751 "Управление развитием и изменением". – М.: МИМ ЛИНК, 2000. – 286 с.

УДК 004.78:338.4

Альперт И. Е.

Студент 1 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АНАЛИЗ WEB-ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ БИЗНЕСА. СИСТЕМА АНАЛИЗА ДАННЫХ И ПОСТРОЕНИЯ ОТЧЕТОВ НА БАЗЕ ПЛАТФОРМЫ MONDRIAN

В настоящее время, в силу растущей доступности сети, Интернет является глобальным средством коммуникации, не имеющим временных или пространственных ограничений. Следовательно, при умелом использовании, Интернет может послужить эффективным инструментом развития бизнеса.

При этом увеличивается важность систем для глубокого анализа и визуализации данных, построения отчетов. Такие системы позволяют извлекать из данных полезную информацию и превращать ее в конкурентные преимущества [1].

Разрабатываемая система анализа данных (в дальнейшем просто Система) предназначена для решения задач многомерного анализа (OALP), обнаружения знаний в базах данных (Knowledge Discovery in Databases), добычи данных (Data Mining), бизнес аналитики (Business Intelligence) [1].

Ядро системы построено на платформе Mondrian, разработанной фирмой Pentaho.

Mondrian — это сервер с открытым исходным кодом, написанный на языке Java. Он поддерживает язык запросов MDX (многомерные выражения), спецификации XML for Analysis, JOLAP. Mondrian может использовать различные источники данных, умеет кэшировать в памяти суммарные результаты их анализа [2].

Mondrian относится к технологиям с открытым исходным кодом (OpenSource). Он бесплатно загружается с сервера, а при необходимости информационной поддержки фирмой-разработчиком, осуществляется подписка на коммерческое консультационное обслуживание. Платформа обеспечивает уникальность каждого проекта, позволяя создать систему, полностью удовлетворяющую нуждам конкретного заказчика.

При создании проектируемой Системы через стандартный драйвер JDBC было осуществлено подключение к ранее разработанной системе, построенной на СУБД ORACLE XE. При необходимости может быть осуществлен сбор данных из других источников (MS Access, MS SQL Server, MySQL, DB2 и т. д.)

В рамках единого приложения в режиме реального времени были построены аналитические модели, для статистического и интеллектуального анализа данных, подготовлены отчеты для интерпретации результатов.

Результаты анализа могут быть подготовлены для последующего использования (программы анализа данных, CRM-системы, создание баз для почтовых рассылок, SMS-рассылок и т. д.) [3].

Система содержит стандартный набор XML-схем для различной офисной и деловой документации. Это позволяет стандартизировать электронные накладные, счета и прочие документы. После формирования заказов и выписки счетов генерируются отчеты, в которых указывается, сколько и каких изделий было реализовано в заданном временном диапазоне.

© Альперт И. Е., 2008

Все необходимые отчеты пользователи могут получить самостоятельно, сделав несколько движений мышкой, не прибегая к помощи разработчиков, благодаря наличию удобных средств визуального проектирования аналитических моделей и отчетов.

В настоящее время система проходит тестовые испытания и после доработок может использоваться в системах управления предприятием класса ERP.

Таким образом, Mondrian выгодно использовать, если [2]:

- нет возможности использования готовых коммерческих решений из-за их высокой стоимости или отсутствия функций, необходимых заказчику;
- необходим анализ данных и генерации многих видов отчетов в рамках единого приложения;
- необходима разработка бизнес-приложений в сжатые сроки;
- происходит интеграция с JAVA-приложениями.

Литература: 1. <http://jboss.com/> 2. <http://mondrian.pentaho.org/> 3. Бергер А. Б. Microsoft SQL Server 2005 Analysis Services. OLAP и многомерный анализ данных. – СПб. Изд. BHV, 2006. – 450 с. 4. Елманова Н. Введение в OLAP-технологии Microsoft / Н. Елманова, А. Федоров. – М.: Диалог – МИФИ, 2002. – 400 с.

Луценко Е. С.

УДК 004.78:338.4

Студент 1 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ INTERNET

Internet развивается довольно стремительно. Быстро растет количество изданий, посвященных Сети, что предвещает широкое ее распространение даже в далеких от техники областях. Internet превращается из большой игрушки для интеллектуалов в полноценный источник всевозможной полезной информации для всех.

Процессы развития глобальных информационно-коммуникационных технологий очень динамичны в настоящее время, а их возможности для общества и экономики еще только начинают масштабно использоваться. Еще два-три года назад Internet рассматривался преимущественно как гигантская библиотека и главной его задачей считалась помощь в поиске нужной информации и организация доступа к ней. В настоящий "коммуникационный" этап своего развития главной задачей сети Internet является помощь в поиске желательных партнеров и предоставление средств для организации с ними нужного вида коммуникаций с необходимой интенсивностью. Результаты последних исследований показали, что использование Internet-технологий может принести реальную экономию и прибыль [1].

Ожидается существенный рост увеличения объемов Internet-коммерции, особенно в таких областях, как путешествия, розничная торговля, финансы, тематическая реклама, а также в компьютерном секторе.

Исследование института рекламы подтверждает, что реклама в Internet превосходит по действенности радио- и телевизионную рекламу.

Internet представляет собой реальную почву для рекламного бизнеса, эта отрасль растет за счет общения между клиентами и консультантами [2].

Исходя из цели исследования были сформулированы задачи:

1. Выявить проблемы организации работы студентов и сотрудников в Internet.
2. Определить проблемы, которые возникают при проведении рекламных мероприятий в Internet.

Для того, чтобы организовать подготовку сотрудников, студентов для работы с Internet необходимо ввести курсы лекций по данной теме. Первый уровень данных курсов должен состоять из базового материала, необходимого для пользования Internet. Этот материал должен включать базовые навыки по работе с компьютером (предназначается для тех, кто никогда не имел опыта по работе с данным устройством).

В базовые навыки необходимо включить освоение основных функций операционной системы (работа с файлами, папками и т. д.), освоение основных функций текстового редактора и web-браузера, а также работа с различными поисковыми системами. Необходимо показать пользователю как работает поисковая система и каким образом задать поисковый запрос, чтобы получить

© Луценко Е. С., 2008

хороший результат. Это очень важно, так как большинство пользователей, использующих поисковые системы, не имеют доскональных знаний по работе с ними, так как осваивают их интуитивно. Это существенно влияет на результаты поиска, которые в таких случаях оказываются не совсем удовлетворительными.

Второй уровень курсов должен быть профессионально ориентированным, то есть он должен быть вариантным для людей различных специальностей. Должен включать в себя уже более углубленное освоение некоторых сфер Internet. Например, экономисты будут осваивать "экономическую часть Internet", юристы – "юридическую часть" и т. д. Эти так называемые "части" включают в себя основные специализированные сайты, базы данных направленные на облегчение людям разных специальностей их деятельности.

После освоения каждого уровня необходимо провести тестирование и определить насколько отдельный пользователь освоил курс обучения, и если пользователь не набрал определенное количество баллов, предложить ему заново пройти определенный уровень курса.

Для глобализации этих курсов необходимо внедрить их в рабочий план университета, предприятия либо другой организации. Это очень необходимо, так как существующие подобные курсы являются коммерческими и требуют у сотрудника, студента дополнительных средств и "драгоценного" времени.

Для правильной постановки рекламы в Internet необходимо сначала с помощью статистических данных выявить Internet-сайты, которые пользуются наибольшей популярностью, то есть чтоб количество пользователей, посещающих этот сайт за сутки, удовлетворяло определенной норме.

При этом необходимо сузить область поиска в зависимости от типа рекламируемого товара. Это значит, что необходимо сопоставить значимость товара по отношению к данному сайту. Остается заинтересовать покупателя таким образом, чтобы товар привлек его настолько, что он забудет о существовании аналогичных товаров других фирм.

Ошибочно предполагать, что как только товар (услуга) будет представлен в Сети, его сразу купят. Однако прежде чем потребитель придет к мысли о необходимости покупки, он должен пройти через ряд стадий ("созреть").

Для развития рекламы в Internet необходимо выявить маркетинговую стадию, на которой находится потребитель по отношению к товару (например, с помощью опроса). Это определит, что следует предпринимать на рынке, чтобы перевести потребителя на следующую стадию.

Литература: 1. [http://webally . ru/](http://webally.ru/) 2. Николас Закас "Ajax для профессионалов". – М.: АСТ, 2006. – 586 с.

УДК 336.717.1

Фирсов Д. А.

Студент 3 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПЕРСПЕКТИВА СОТРУДНИЧЕСТВА БАНКОВ И МОБИЛЬНЫХ ОПЕРАТОРОВ СВЯЗИ С ЦЕЛЬЮ СОЗДАНИЯ НОВЫХ БЕЗНАЛИЧНЫХ СИСТЕМ РАСЧЕТА

Во многих публикациях последнего времени одним из ключевых становится тезис о том, что мир вступает в новую эру – информационную, в век электронной коммерции, сетевых сообществ и организаций без границ. Все авторы едины в том, что приход нового времени радикально изменит экономические и социальные стороны жизни общества.

В последние годы развитие систем удаленного банкинга и систем безналичного расчета достигло практически максимального уровня, использования средств Интернета настоящее время уже можно производить любые финансовые операции. И в последние годы обозначилась острая потребность в изучении и внедрении всеми участниками рыночных отношений механизмов функционирования новых форм безналичных расчетов.

В решении этой проблемы может помочь современная мобильная связь. Ее развитие в последние годы происходит гигантскими темпами, например, появление на рынке смартфонов и коммуникаторов привело к тому, что современный сотовый телефон обладает возможностями, почти не уступающими персональным компьютерам, а скорость и качество связи находится на достаточно высоком уровне в соответствии с современным стандартом 3G [1].

© Фирсов Д. А., 2008

Безусловно, эти два факта не могут оставаться незамеченными ни со стороны банков, ни со стороны операторов мобильной связи. Их объединение может открыть принципиально новый уровень системы безналичных расчетов, так называемых мобильных кошельков. Управление банковскими данными через мобильный телефон сможет помочь решить множество проблем и расширить функциональность банков в следующих направлениях:

1. Значительное ускорение процесса оплаты.
2. Способствовать снижению издержек обращения.
3. Существенное снижение числа мошеннических операций.
4. Привлечение нового круга клиентов.
5. Значительное увеличение количества транзакций клиентов.

Внедрение такой системы может привести к исчезновению пластиковых карточек с рынка безналичных расчетов, что в свою очередь решит множество проблем торговцев и устранил недостатки использования кредитных карт.

Если коснуться проблем безопасности такого типа услуг, то логично предложить стандартные меры безопасности Интернет-банкинга плюс использование файла доступа (на телефоне) и привязка счета к номеру телефона абонента будет вполне достаточным.

В свое время компания Visa предложила перевод денег с карточки на карточку, и с технологической точки зрения участие в операции телефона – лишь появление нового средства авторизации вместо карточки или оператора банка в call-centre.

Mastercard в 2006 году пошла дальше и предложили заменить привычные схемы перевода денег, когда их необходимо положить на счет в отделении банка или перевести с помощью пластиковой карты в банкомате, на отправку переводов с помощью мобильного телефона.

Если же взглянуть на рынок безналичных расчетов Украины, то можно сделать вывод, что имеется возможность внедрения предложенной системы, поскольку в Украине достаточно развита система мобильной связи и используется самый перспективный стандарт 3G, а уровень развития Интернет-банкинга также находится на достаточно высоком уровне. Для украинского рынка положительным является тот факт, что мобильные телефоны намного больше распространены среди населения Украины, чем персональные компьютеры, что может привлечь новый круг клиентов. Необходимо отметить, что данная услуга ориентирована на повседневные нужды клиентов и лучше всего подходит для массовых расчетов, в которых сумма расчета составит не более 1 000 дол.

Литература: 1. Смирнов С. Е. Электронный бизнес. – М: ДМК Пресс; М.: Компания АиТи, 2003. – 176 с. 2. Успенский И. Энциклопедия Интернет-бизнеса. – СПб.: Питер, 2001. – 432 с. 3. Колодзев О. Н. Реалізація конкурентних переваг комерційного банку при впровадженні процесно-вартісного підходу та сучасних інформаційних технологій в загальну систему менеджменту // Зб. наук. праць. "Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України". – Суми: УАБС НБУ, 2006. – 400 с.

Грановская А. А.

УДК 378.1

Студент 2 курса
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

РАЗРАБОТКА ИНТЕРНЕТ-СТРАНИЦ В DREAMWEAVER 8 И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ СТУДЕНТОВ

В настоящее время самостоятельная работа студентов играет важную роль в системе образования. Новые технологии позволяют более эффективно организовать учебный процесс, предоставляют студенту новые средства и источники получения информации: ресурсы Internet, электронные учебники, энциклопедии, электронные библиотеки и т. д. Происходит становление новой системы образования – дистанционного образования, в котором процесс обучения осуществляется согласно принципам лично-ориентированного подхода в рамках свободно выбираемой студентом собственной образовательной траектории. Одно из очевидных преимуществ дистанционного обучения – предоставление студентам возможности осваивать учебный курс в индивидуальном темпе.

© Грановская А. А., 2008

Самостоятельное обучение предоставляет массу различных возможностей, в том числе загрузку методических материалов для учебного курса с помощью браузера Web. Для повышения интереса к интерактивному обучению необходимо создание не только познавательного, но и захватывающего материала. Применение HTML-редактора Dreamweaver 8 позволяет включить в состав обучающей системы разнообразную графику и анимацию, что способствует повышению привлекательности интерактивного обучения [1].

Обучающе-тренинговая мультимедийная система такого типа позволяет студентам не только ознакомиться с предлагаемой информацией курса, но и самостоятельно регулировать скорость освоения изучаемого материала, более надежно закреплять свои профессиональные навыки путем многократного повторения тех или иных ситуаций. Это оказывается весьма эффективным для многих учебных дисциплин [2].

Целью разработки данного проекта явилось обеспечение доступности и максимальной эффективности методических материалов курса. Систему можно просто разместить в Интернете, на образовательном портале; CD-версией можно пользоваться на любом компьютере, не подключенном к сети. При разработке Интернет-страниц руководствовались основными нормами и принципами размещения информации в сети Интернет, где будет достигнута её максимальная эффективность.

Система разработанных методических материалов состоит из теоретической части и контролирующего блока тестов. Каждая часть состоит из нескольких web-страниц, дидактически и информационно объединенных. Связь между различными частями обеспечивается смысловым содержанием и системой гиперссылок. Проект имеет достаточно дружелюбный интерфейс, так что даже начинающий пользователь сможет пользоваться им без всяких затруднений. Теоретическая часть представляет собой теоретический минимум, необходимый для полного изучения материала. В связи с гибкостью системы обучения не представлено четкого плана, в каком порядке ознакомиться с проектом. Однако рекомендуется осваивать информационные материалы именно в том порядке, в каком он представлен. Также в системе имеются тесты для самоконтроля, с помощью которых студенты могут оценить, насколько хорошо они изучили материал.

Главной особенностью разработанного проекта является нелинейный способ представления материала. Система основана на использовании гипертекста, что определяет её большие возможности за счет разветвленных ссылок и перехода на распределенные ресурсы.

Система открытого доступа к методическим материалам курса, созданная с помощью Dreamweaver 8, позволит студентам интерактивно овладевать качественными знаниями и самостоятельно осваивать теоретический и практический материал курса. С каждым годом развитие компьютерной техники и телекоммуникаций, становление глобального информационного пространства открывает новые возможности в образовательных технологиях.

Литература: 1. Бурдаев В. П. Использование технологии построения сайтов для создания учебных курсов в дистанционном обучении / В. П. Бурдаев, Е. Б. Гридченко // Управление развитием. – 2006. – №2. – С. 58 – 59.
2. www.wikipedia.com

УДК 336.717:004.78

Григоренко М. О.

Студент 3 курса
финансового факультету ХНЕУ

ПЕРСПЕКТИВЫ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ КЛИЕНТОВ БАНКА

В настоящее время услуги дистанционного банковского обслуживания (ДБО) – одно из наиболее перспективных направлений развития отечественного банковского сектора, основной целью которого является осуществление всех переводов денежных средств клиента безналичным и "бесконтактным" способом.

Современный рынок банковских услуг располагает несколькими видами ДБО, наиболее распространенными из которых являются Интернет-банкинг, Телебанкинг, электронные платежные инструменты и WAP-банкинг.

© Григоренко М. О., 2008

В отличие от корпоративных клиентов банков США и Западной Европы у отечественных юридических лиц возможность дистанционно управлять счетами с помощью системы "Клиент-Банк" появилась лишь в середине 90-х годов. Интернет-банкинг для частных лиц в Украине начал развиваться в последние три года. Главными потребителями данного вида услуг стали физические лица, а также субъекты малого и среднего бизнеса. Внедрение данной системы позволяет владельцу счета получить быстрый доступ к информации о состоянии счета, перевести деньги на любой другой счет, в том числе оплатить мобильную связь, жилищно-коммунальные и другие услуги.

Главной причиной введения Интернет-банкинга является стремление банков снизить издержки. Сделав ставку на розничный сегмент, финансовые учреждения вынуждены активно открывать отделения и стремительно увеличивать штат. Тогда как нынешняя европейская тенденция — минимизировать расходы путем перехода на отделения самообслуживания и Интернет-банкинг. Себестоимость Интернет-банкинга ниже, чем затраты на обслуживание банкоматной сети. Интернет-банкинг не предполагает расходов на содержание, инкассацию, а также страхование банкоматов. Современные Интернет-технологии позволяют банкам существенно ускорить и упростить документооборот, сократив объем бумажной работы [1].

Сдерживает развитие Интернет-банкинга в Украине ограниченный доступ значительной части населения к Интернету. В настоящее время Сетью постоянно пользуются менее трех миллионов украинцев, из которых большая часть — студенты и школьники.

Все остальные факторы — приход иностранных игроков, ужесточение конкуренции в ритейле — способствуют дальнейшему активному развитию он-лайн услуг. На сегодняшний момент полноценными системами Интернет-банкинга располагают лишь три украинских банка: Укрэксимбанк, Приватбанк и ПУМБ. В начале 2008 г. полноценный Интернет-банкинг для физических лиц внедряют сразу несколько крупнейших игроков розничного рынка: Райффайзен Банк Аваль, "Надра", Укрсоцбанк, Укргазбанк и Правэкс-Банк. Остальные финансовые учреждения предлагают усеченные решения с ограниченным функциональным наполнением.

Перспективой распространения ДБО на банковском рынке Украины в ближайшее десятилетие будет его стремительный рост. Как свидетельствует опыт стран Восточной Европы, через два года все отечественные банки из TOP 30 будут предлагать клиентам осуществлять банковские операции через Интернет [2]. Клиенты самых развитых банков через Сеть смогут даже оформлять кредиты, как это уже происходит в России. По прогнозам экспертов, введение различных он-лайнных банковских услуг позволит отечественным банкам увеличить клиентскую базу на 30 – 40 %, что можно отметить уже на современном этапе развития данного сектора, исходя из статистики (по материалам пресс-службы ОАО Укрэксимбанк, в начале 2006 года количество клиентов, активно использующих систему Интернет-банкинга, составляло немногим менее 1,3 тыс. человек, сейчас эта цифра превышает 7 тыс. человек, то есть количество пользователей выросло более чем в пять раз).

В заключении можно отметить, что Интернет-банкинг является одним из самых быстро растущих направлений банковского бизнеса, а активное внедрение он-лайнных услуг поможет банкам увеличить клиентскую базу и снизить расходы на содержание сети отделений.

Литература: 1. Козак І. А. Телекомунікації в бізнесі: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 340 с. 2. Колодізев О. Н. Реалізація конкурентних переваг комерційного банку при впровадженні процесно-вартісного підходу та сучасних інформаційних технологій в загальну систему менеджменту // Зб. наук. праць "Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України". – Суми: УАБС НБУ, 2006. – 400 с.

Шумилов М. И.

УДК 004.4:38147

Студент 1 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОШИБКИ И ПРОМАХИ В ТЕХНОЛОГИИ СОЗДАНИЯ WEB-ПРИЛОЖЕНИЙ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ

При создании приложения электронной коммерции первым этапом необходимо провести анализ существующих приложений. В анализ включается: выявление общих черт для всех приложений, наличие специфических технологий, удобства и недостатки существующих приложений.

© Шумилов М. И., 2008

Одними из первых подобий Интернет-магазина являются скрипты типа – ExcelExit [1]. Этот тип скриптов имеет как преимущества, так и недостатки. К преимуществам можно отнести: отсутствие установки, не нужно дополнительно вводить данные в каталог, а к недостаткам – отсутствие возможности заказать товар, каталогизации товара, интерактивности. Скрипт только выводит содержимое Excel файла в браузер.

Следующим этапом эволюции Интернет-магазинов является скрипты типа Vetalich Shop[1]. У этого типа скриптов уже есть большинство необходимых функций для работы Интернет-магазина, таких как: разбиение товаров на категории, разбиение полного списка товаров на страницы, обратная связь с администратором через форму, отправка уведомления покупателю на e-mail при покупке товара. Однако имеется существенный недостаток, который заключается в том, что база данных магазина полностью хранится в текстовых файлах. Эта особенность замедляет работу магазина и делает достаточно сложным процесс внесения изменений.

Анализируя предшествующие этапы можно сделать вывод об основных возможностях, которые будут заложены в предстоящую разработку. При этом можно перенести унаследованные функции, такие, как регистрация пользователя, разбиение товара на категории, детальное описание каждого товара

Для конкурентоспособности системы необходимо также добавить дополнительные возможности: обеспечение использования нескольких типов серверов баз данных, многоязыковый интерфейс, использование технологии Ajax.

После реализации всех перечисленных выше технологий получаем систему Интернет-магазина, который сочетает в себе как эргономику, так и быстродействие, которое достигается использованием асинхронной загрузки сайта при помощи XML-запросов (технология Ajax)[2].

Рассмотренная система проходит опытную эксплуатацию. Предварительные результаты дают удовлетворительные показатели по: быстродействию, эргономике и взаимодействию с различными серверами баз данных.

Литература: 1. <http://www.woweb.ru/> 2. Закас Николас. Ajax в действии. – М.: АТС, 2006. – 586 с.

УДК 621.518

Шевченко В. М.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ РОЗПІЗНАВАННЯ ОБРАЗІВ

На даний момент світовий ринок систем розпізнавання образів бурхливо розвивається. Основними споживачами таких систем є різні служби контролю (паспортного, водійських посвідчень, імміграційних карт та багато іншого), служби, відповідальні за безпечну роботу підприємств і установ, служби інформаційного контролю (доступ до баз даних, програмних продуктів, архівів, електронної пошти, Інтернету), правоохоронні й антитерористичні структури [1].

Поняття "розпізнавання" може бути визначене як віднесення досліджуваного об'єкта, що задається у вигляді сукупності спостережень, до одного із взаємовиключних класів. Розпізнавання осіб прийнято називати "ідентифікацією". Сучасний арсенал методів ідентифікації поділяється, у свою чергу, на клас фізичних і клас поведінкових методів. Нижче будуть розглянуті саме фізичні методи ідентифікації як найбільш повно й часто реалізовані в сучасних інтелектуальних системах. У наш час активно використовуються кілька десятків комп'ютерних методів ідентифікації, серед яких варто виділити антропометричний метод, групу методів на основі нейронних мереж, фільтрів Габо-ра, метод головних компонентів, методи на основі нечіткої логіки, локального дискримінантного аналізу, статистичного розпізнавання, еластичних графів та ін. Короткий огляд алгоритмів найбільш часто застосовуваних методів варто почати з антропометричного (геометричного) методу.

Сутність цього методу полягає у виділенні на лицьовій стороні людини набору ключових точок і в наступному виділенні на базі цього набору характерних ознак. Як ознаки вибирають або відстань між ключовими точками, або відношення таких відстаней. Ключовими точками можуть бути куточки очей, губ, кінчики вух, носа, центри зіниць і таке інше. Розпізнавання відбувається шляхом порівняння ознак ідентифікуючої особи з ознаками, що зберігаються в базі даних. Метод вимагає надійного механізму визначення ключових точок, тому що ймовірність правильного результату чутлива до помилок, допущених на стадії виділення набору ознак.

© Шевченко В. М., 2008

Відповідно до методу еластичних графів особа людини представляється у вигляді графа, вершини якого розташовані на ключових точках особи. У кожній ключовій точці обчислюються коефіцієнти спеціальних Габорових функцій. Ці коефіцієнти дають можливість не тільки зробити порівняння точок відповідності, але також порівняти відповідні області різних зображень. Потім для кожного графа будується функція подоби, за допомогою якої й відбувається процес розпізнавання.

Останнім часом спостерігається бурхливий розвиток нейронно-мережних методів, які використовуються при розпізнаванні зображень. Нейронно-мережні методи – це методи, що базуються на застосуванні різних типів нейронних мереж (НМ). НМ складається з елементів, так названих формальних нейронів, які імітують роботу нейронів кори головного мозку. Кожен нейрон перетворює набір сигналів, що надходять до нього на вхід, у вихідний сигнал. Між окремими нейронами може існувати зв'язок, що кодується ваговими коефіцієнтами, який відіграє ключову роль у функціонуванні НМ. Однією з переваг НМ є можливість паралельного функціонування всіх елементів, чим істотно підвищується ефективність рішення задачі в цілому. Ця особливість НМ успішно використовується в системах розпізнавання образів. Нейронна мережа має входи X і виходи Y і становить систему, що формує вихідний стан залежно від вхідного. Наявність вагових коефіцієнтів, які можна визначити алгоритмічно, дозволяє надати НМ найважливішій властивості – здатності навчатися. На сьогоднішній день існує величезна кількість алгоритмів, які успішно справляються із завданням навчання нейронної мережі.

Розглянемо алгоритм розпізнавання осіб за допомогою нейронної мережі. Наприклад, на фотографії представлений образ якоїсь особи, і система розпізнавання повинна його ідентифікувати. Щоб вона правильно провела ідентифікацію, повинна бути цьому навчена. Тому що цифрова фотографія є матрицею значень інтенсивності, наприклад, для чорно-білої фотографії шкала градаций сірих кольорів має довжину від 0 (чорні кольори) до 255 (білі кольори). Таким чином, на вхід нейронної мережі можна подати значення кожного пікселя цифрової фотографії у вигляді інформаційної матриці векторів X .

Припустимо, система навчена розпізнавати 10 чоловік. Отже, вихідний шар нейронної мережі повинен містити 10 нейронів, кожен з яких "навчений розпізнавати" відповідну особу. Якщо значення на виході якого-небудь нейрона є максимальним стосовно інших, то цей нейрон є "переможцем" розпізнавання. Оскільки він пов'язаний з образом певної людини із цієї десятки, то, ідентифікованою буде та людина, якій відповідає даний нейрон.

Існує величезна кількість методів і архітектур для задавання розпізнавання осіб. Найпростіше застосування нейронної мережі, так званої асоціативної пам'яті, полягає в навчанні мережі відновлювати надані зображення. Подаючи на вхід НМ тестове зображення й обчислюючи якість реконструйованого зображення, можна оцінити, наскільки мережа розпізнала вхідне зображення. Позитивні властивості цього методу полягають у тому, що мережа може відновлювати перевернуті й зашумлені зображення.

Нейронні мережі можуть бути використані для добування ключових характеристик зображення, які потім застосовуються для наступної класифікації. Наприклад, метод аналізу головних компонентів полягає в одержанні максимально унікальних коефіцієнтів, що характеризують вхідні образи. Ці коефіцієнти називаються "головними компонентами" і використовуються для статистичного стиснення зображень, у якому невелика кількість коефіцієнтів використовується для представлення всього образу.

Нейронно-мережні методи забезпечують, як правило, швидке й надійне розпізнавання зображень. Однак при застосуванні цих методів до зображень тривимірних об'єктів виникають труднощі, пов'язані з поворотами в просторі та зміною умов освітленості [2 – 3].

Зображення для різних кутів повороту об'єкта можуть істотно відрізнятися, а частина інформації на зображенні губитися. Такі обмеження, звичайно, переборнюються шляхом пред'явлення різних варіацій зображення (різні повороти й освітленість) при навчанні систем, але побудова такого навчального набору – складне завдання, і найчастіше такі набори недоступні.

Як показує світовий досвід, ці проблеми не можуть бути повністю вирішені вибором вихідного представлення даних. Тому до класифікаційних систем, висувається така вимога: маючи кінцевий репрезентативний набір варіацій образів деяких класів, узагальнити свій досвід на всі інші класи, що не входили в навчальний набір. Таке завдання в загальному вигляді для систем розпізнавання осіб ще не вирішене, але існують методи, які показують можливість вирішення окремих її аспектів.

Істотними є труднощі, пов'язані із внутрішньокласовими варіаціями. Для осіб з такими варіаціями є міміка, закриті або відкриті очі, наявність окулярів і борід, зміни в зачісці, макіяж та ін. Ці випадки система також повинна вміти узагальнювати.

У загальному випадку, при розпізнаванні образів людина використовує інформацію з різних джерел і, крім того, залучає величезний запас контекстних знань, що накопичує протягом всього життя. Інтелектуальним системам розпізнавання образів такий арсенал знань поки що не доступний.

Література: 1. Сайт компанії "Інтелектуальні системи безпеки" (ISS)// <http://www.iss.ru> 2. Сайт "Лабораторія штучного інтелекту"//<http://www.lii.newmail.ru/> 3. Сайт "Техніка і технологія"//<http://www.visa.net.ua/>

CRM-СИСТЕМЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

В последнее время все большую популярность завоевывают решения, которые ориентированы на управления отношениями с клиентами – CRM (Customer Relationship Management).

CRM – это бизнес-стратегия построения взаимовыгодного отношения с клиентами, направленная на повышение эффективности деятельности компании за счет привлечения дополнительных и удержание существующих клиентов [1].

CRM-системы базируются на давно уже известных приложениях, которые частично разрешили улучшить отношения с покупателями. Это такие системы, как SFA (Sales Force Automation – система автоматизации работы торговых агентов), SMS (Sales & Marketing System – система информации о продажах и маркетинге), CSS (Customer Support System – система обслуживания клиентов). CRM-системы не только содержат возможности этих приложений, но предлагают и новые функции. Внедрение CRM-системы обозначается на работе почти всех подразделов фирмы, а не только отдела продаж.

На сегодняшний день CRM – стратегия направлена на те бизнес-процессы, которые прямо связаны с потребителями и автоматизируются большим и разнообразным набором функций:

- 1) автоматизация маркетинга;
- 2) автоматизация процесса сбыта (Sales Force Automation (SFA));
- 3) улучшение обслуживания потребителей.

Реализация CRM-стратегии основывается на использовании передовых информационных и коммуникационных технологий, которые разрешают поддерживать взаимодействие с клиентами по всем каналам, собирать информацию о клиентах и использовать извлеченные из нее знание в интересах своего бизнеса.

Одним из программных продуктов (CRM-систем), представленных на украинском рынке, является Terrasoft CRM.

Terrasoft – ведущий разработчик программного обеспечения для управления взаимоотношениями с клиентами (CRM). Компания разрабатывает системы для разных вертикалей рынка [2].

Каталог проектов Terrasoft содержит описание проектов и особенностей использования Terrasoft CRM более чем в 20 отраслях бизнеса.

Система управления взаимоотношениями с клиентами Terrasoft CRM решает следующие задачи организаций: повышение качества работы менеджеров; повышение эффективности работы менеджеров; анализ эффективности маркетинговых акций; целевой маркетинг; повышение лояльности со стороны клиентов; планирование объемов продаж; управление проектами; прозрачность деятельности; контроль выполнения поручений; планирование дня и управление временем.

В последнее время все большее число компаний в сферах торговли, страхования, рекламы и т. д. рассматривают стратегию клиенто-ориентированного подхода к ведению бизнеса на основе информационных технологий как одну из составляющих успешного развития компании в условиях растущей конкуренции. Это основано на том, что использование CRM-системы позволяет:

- получить маркетинговый опыт и сделать соответствующие выводы;
- изучить нужды потребителей и эффективно построить взаимоотношения с ними;
- увеличить ценности компаний;
- сократить расход и повысить эффективность всех экономических процессов.

Следует отметить также, что существуют и проблемы внедрения систем этого класса. Например в банках: проблемы интеграции CRM-технологий с АИС организации (чаще с АБС); длительный период внедрения; стоимость CRM-системы (более 1 000 дол. за 1 рабочее место).

Использование CRM-систем позволяет существенно улучшить сервис и вовремя предложить рынку востребованный продукт, а также помогает фирме сохранить свои позиции на рынке и получить дополнительную прибыль.

Литература: 1. CRM – управление отношениями с клиентом// [www. e-commerce. ru](http://www.e-commerce.ru) 2. Программные продукты Terrasoft// <http://www. ibc. donbass. com/products/terrasoft>.

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ВЕКСЕЛЕЙ

Вексель представляет собой очень удобный инструмент расчетов и накопления капитала. Благодаря тому, что вексель может одновременно выступать в роли обязательства и ценной бумаги, он является привлекательным как для мелких производителей, так и для крупных предприятий. На современном этапе развития экономики Украины вексель редко используется как "чистая" ценная бумага. В большинстве случаев он применяется для проведения хозяйственных операций, упрощая последние благодаря возможности привлечения заемных средств, минуя банковские учреждения. Поэтому операции с векселями составляют около 50% от общего объема торговых соглашений на фондовом рынке Украины. Двойственная природа векселя порождает проблемы его учета, исследования и предложения, по возможным методам устранения которых посвящен проведенный анализ бухгалтерского учета векселей.

Исследованию проблем, связанных с учетом векселей, посвящены работы таких ученых-экономистов, как Т. Крысенко, И. Чернова [1; 2] и др.

Однако, некоторые теоретико-методические аспекты не были до конца раскрыты, а именно недостаточно внимания было уделено принципу модернизации и упрощения учета векселей. Так, например, снижение стоимости векселей отражается на субсчете 975 "Уценка необоротных активов и финансовых инвестиций", что значительно усложняет понимание сути отображаемого процесса. Для упрощения автор предлагает разбить этот субсчет на два: "Уценка необоротных активов" и "Уценка финансовых инвестиций", или ввести специальный счет "Уценка векселей полученных". Последнее будет особенно актуальным для предприятий, в портфеле которых находится большой объем векселей.

Сложность представляет собой также учет векселя при индоссаменте, так как в этом случае вексель отражается на счете 35 "Текущие финансовые инвестиции", а не на счете 34 "Краткосрочные векселя полученные". Целесообразнее упростить эту процедуру и ввести один счет "Векселя полученные" для отображения векселей, полученных непосредственно от трассанта и индоссированного векселя. Это значительно упростит и ускорит работу бухгалтеров, занимающихся оценкой и учетом векселей на предприятии.

Предложенные изменения помогут облегчить работу по бухгалтерскому учету векселей, усовершенствовать и модернизировать систему бухгалтерского учета Украины в целом.

Литература: 1. Чернова І. Головне про вексель // Дебет-кредит. – 2004 – №29. – С. 24. 2. Демківський А. Вексельна справа: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – С. 237 – 252. 3. Крысенко Т. Бухгалтерский и налоговый учет векселей // Бухгалтерия. Налоги. Бизнес. – 2005. – №40. – С. 14. 4. Энциклопедия бухгалтерских проводок // Бухгалтерия. – 2001. – №43. – С. 59.

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОВЕДЕНИЕ ИНВЕНТАРИЗАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Актуальной проблемой социально-экономического развития нашего общества на современном этапе является обеспечение сохранности хозяйственных ресурсов, их рационального и экономического использования, предотвращение непроизводительных расходов сырьевых, топливных и других материальных ценностей. А одним из наиболее важных средств контроля над сохранностью хозяйственных средств является инвентаризация, в процессе которой проверяется сохранность ценностей и фактическое их наличие с данными бухгалтерского учета.

Важным этапом подготовки к успешному составлению годового бухгалтерского отчета является своевременное и качественное проведение инвентаризации основных средств, товарно-материальных ценностей, другого имущества, денежных средств и прочих финансовых активов, а также финансовых обязательств организации.

Начнем с того, что об инвентаризации, в большинстве случаев, вспоминают перед составлением годовой финансовой отчетности. Ее проведения требует п.12 Порядка предоставления финансовой отчетности. Вместе с тем существует еще несколько предпосылок для ее начала. В частности, инвентаризация обязательна в случае краж, злоупотреблении или порчи ценностей – на

день установления названных фактов; пожара, стихийного бедствия или техногенной аварии — сразу после ликвидации пожара или стихийного бедствия.

Инвентаризация в зависимости от полноты охвата проверки имущества может быть полной и частичной. При полной инвентаризации проверке подлежат все виды имущества. Проводится она обязательно в конце года перед составлением годового отчета. При частичной инвентаризации, проверке подвергается один или несколько видов имущества в определенных местах хранения.

В зависимости от основания проведения инвентаризации бывают плановые и внеплановые. Плановые инвентаризации проводятся в соответствии с Положением о бухгалтерском учете и отчетности и Основными положениями по инвентаризации основных средств, товарно-материальных ценностей, денежных средств и расчетов. Внеплановые инвентаризации организуются по мере необходимости, в основном внезапно [2].

Инвентаризация начинается с приказа руководителя учреждения. Существенными пунктами в нем являются состав инвентаризационной комиссии, цель и сроки осуществления. Относительно цели, то в приказе ее так и формулируют: инвентаризацию провести для подтверждения достоверности данных бухгалтерского учета перед составлением годовой финансовой отчетности или по последствиям краж, стихийного бедствия и т. д.

Комиссия, утвержденная приказом, должна работать только в полном составе, если хотя бы одного участника не будет, то результаты инвентаризации признают недействительными. Остатки материальных ценностей в натуральном виде снимают в присутствии материально ответственных лиц. Их участие важно не только для подтверждения наличия ценностей, а и для выполнения предписаний, содержащихся в Инструкции №90.

На основании поданных в бухгалтерию инвентаризационных описей, актов, сверочных ведомостей данные о недостачах, порче, излишках и пересортице обобщают и заносят в Ведомость результатов инвентаризации (приложение 3 к Инструкции №69) [1].

Одновременно рабочая инвентаризационная комиссия рассматривает письменные пояснения лиц, допустивших недостачу или порчу ценностей. После этого оформляется протокол, где излагается состояние складского хозяйства, результаты инвентаризации и заключения по ним, предложения и прочее.

Ведомость результатов инвентаризации вместе с другими документами инвентаризации прилагают к протоколу инвентаризационной комиссии. Руководитель предприятия должен в течение 5 дней просмотреть и утвердить этот протокол. После чего все принятые решения вступают в силу и становятся обязательными для выполнения всеми работниками.

Среди нововведений относительно документального оформления инвентаризации, внесенных Изменениями в Инструкцию №90, можно назвать Форму описи для Основных средств. Она отличается тем, что имеет некоторые нюансы при заполнении.

Таким образом, инвентаризация имеет большое значение для правильного определения затрат на производство продукции, выполненных работ и оказанных услуг, для сокращения потерь товарно-материальных ценностей, предупреждения хищений имущества и т. п. Она или подтверждает данные бухгалтерского учета, или выявляет неучтенные ценности и допущенные потери, хищения, недостачи. Поэтому при помощи инвентаризации контролируется не только сохранность материальных ценностей, но и проверяются полнота и достоверность данных бухгалтерского учета и отчетности.

Литература: 1. Марушак В. Инвентаризация по новой инструкции // Финансовая консультация. – 2006. – №1 – 2. – С. 37. 2. Харитоновна Н. Результаты инвентаризации // Все о бухгалтерском учете. – 2006. – №109. – С. 29 – 38.

УДК 336.56:657

Мякая И. А.

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ЭКСПОРТНЫХ ОПЕРАЦИЙ

Целью статьи является рассмотрение расширения хозяйственных связей, выявление базовых условий поставки товара, а также разработка правил осуществления операций.

Сложность организации бухгалтерского учета в сфере внешнеэкономической деятельности состоит не только в переходе к распространенным за рубежом формам расчетов, но и в необходимости отражения экспортных операций в двух валютах: в гривне и иностранной валюте. Проблемой экспортных операций является определение момента и условий отгрузки товара.

Переход Украины к рыночной экономике обусловил расширение совокупности хозяйственных связей, в том числе и в сфере внешнеэкономической деятельности. Одним из важнейших документов, с которыми имеет дело бухгалтер при отражении в бухгалтерском учете внешнеэконо-

© Мякая И. А., 2008

мических операций, является внешнеэкономический договор. Приказом МВЭСторга от 05.10.95 г. 75 утверждено Положение о форме внешнеэкономических договоров (контрактов). В соответствии с этим документом одним из главных условий, которые должны быть предусмотрены в контракте, являются базовые условия поставки товаров [1].

В соответствии с Указом Президента Украины "О применении Международных правил интерпретации коммерческих терминов" от 04.10.94 г. №567/94 субъекты предпринимательской деятельности Украины должны применять Международные правила интерпретации коммерческих терминов "International Commercial Terms" ("Инкотермс").

Целью "Инкотермс" является разработка перечня международных правил толкования торговых терминов. Часто сторонам контракта не известны отличия в торговой практике в их странах. Это обуславливает трения, споры и обращения в суд. Международная торговая палата впервые в 1986 г. опубликовала Международные правила толкования торговых терминов, известные как "Инкотермс-1986". Последние дополнения и изменения, с целью приведения правил в соответствии с настоящей международной торговой практикой, были осуществлены в 2000 г.

Наиболее выгодным условием для осуществления экспортных операций субъектами предпринимательской деятельности Украины является Е условие (EXW) — "франко-завод". Оно предусматривает минимальный риск для продавца. Продавец только передает товар покупателю на своем заводе или складе и несет ответственность за его погрузку. Все затраты и риски, связанные с доставкой товара к месту назначения, несет покупатель. Именно в этот момент выбора наиболее благоприятного условия при заключении экспортного контракта и возникают проблемы у украинского предпринимателя в налоговом учете [2].

В соответствии с Законом Украины "О налоге на добавленную стоимость", принятым Верховной Радой 03.04.97 г., экспорт товаров не освобождается от НДС (ст. 6), а облагается налогом по "нулевой" ставке. В случае осуществления экспортных операций с расчетами в национальной валюте Украины или путем бартерных (товарообменных) операций возмещение из бюджета не производилось, а суммы НДС, уплаченные производителем за сырье, материалы, комплектующие изделия, использованные для изготовления экспортируемой продукции при расчетах с бюджетом, не учитывались, а включались в стоимость таких товаров. На сегодняшний день единственным условием для получения права на бюджетное возмещение "экспортного" НДС является предоставление копии грузовой таможенной декларации, которая удостоверяет осуществление экспорта товаров.

Однако вернемся к правилам "Инкотермс". Как было уже отмечено, Е-условие предусматривает передачу товара со склада, и на этом этапе обязательства продавца по выполнению условий экспортного контракта завершаются. Таким образом, при осуществлении таможенных процедур все документы, подтверждающие экспорт товара, остаются у иностранного покупателя. Базовое условие поставки "Е", которое является наиболее выгодным для украинского экспортера, не применяется. Для решения этой проблемы в Закон Украины "О налоге на добавленную стоимость" необходимо внести изменения, касающиеся определения момента экспорта товаров, то есть наладить механизм документального оформления подтверждения экспорта. Элементом этого механизма может быть наличие у предприятия-экспортера, кроме экземпляра экспортного контракта, также дубликата вывозной грузовой таможенной декларации.

Таким образом, при решении этой проблемы появится возможность применения наиболее выгодного для украинского производителя Е-условия. Это прежде всего повлияет на снижение затрат по экспорту и соответственно будет нацеливать на рост объемов экспортных операций в целом по Украине.

Литература: 1. Братченко Ю. Б. Экспортные операции в Украине // Налоги и бухгалтерский учет. – 2003. – №3. – С. 4 – 5. 2. Яценко И. Проблемы осуществления экспортных операций // Бухгалтерский учет и аудит. – 2000. – №10. – С. 57 – 59.

Болобан М. И.

УДК 657.371

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ ЦЕННОСТЕЙ БЮДЖЕТНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

На современном этапе отечественные бюджетные учреждения функционируют в условиях рыночного механизма, под влиянием которого роль инвентаризации значительно увеличивается. Поэтому знания проведения инвентаризации и отражение ее результатов в бухгалтерском учете играют весомую роль для бюджетных организаций и обуславливают актуальность этой темы.

© Болобан М. И., 2008

Цель статьи – изложить основы бухгалтерского учета при проведении инвентаризации на бюджетном предприятии и показать порядок применения в практической деятельности соответствующих нормативных и бухгалтерских норм.

Основным документом, которым следует руководствоваться бюджетным учреждениям при проведении инвентаризации, является Инструкция №90 [1]. Согласно п. п. 14.2 данной Инструкции товары и материалы, которые хранятся на складах других организаций, записываются в инвентаризационную опись на основании документов, подтверждающих передачу их на ответственное хранение. Использовать для этого предлагается форму инвентаризационной ведомости, приведенную в приложении 11 к Инструкции №90, в которой такому показателю, как количество товара, отведена всего одна графа, седьмая. Очевидно, именно туда и предлагается занести данные о количестве переданных на хранение ценностей, которое указано в документах на передачу.

Инвентаризации подлежит все имущество учреждения, независимо от его местонахождения, и при этом в обязательном порядке должна проводиться констатация фактического наличия объектов.

Главная цель инвентаризации – обеспечение достоверности данных бухгалтерского учета путем их сопоставления с фактическим наличием имущества, так как невозможно использовать одну графу предложенной инвентаризационной ведомости и для учетных, и для фактических данных о количестве какого-либо вида материальных ценностей.

Для подтверждения достоверности данных бухгалтерского учета учреждениям необходимо произвести проверку фактического наличия ценностей в местах ответственного хранения. Но учитывая, что инвентаризация будет проводиться не на своей территории, нужно принять во внимание несколько моментов.

В договоре на ответственное хранение целесообразно предусмотреть пункт, обязывающий организацию, где хранятся ценности, по первому требованию учреждения обеспечить доступ к ним с целью проверки их сохранности. Дополнительно этот пункт может содержать требования к организации-хранителю ценностей о том, чтобы перед проведением годовой инвентаризации бюджетному учреждению было заранее сообщено время ее проведения с целью обеспечения участия в инвентаризации членов комиссии собственника ценностей.

Для отражения всей необходимой информации об активах бюджетного учреждения, при обоюдном согласии учреждения и организации-хранителя, в форму инвентаризационной ведомости можно ввести дополнительную графу, в которой отобразить фактическое наличие сданных на хранение ценностей. Целесообразно при этом в начале ведомости указать номера и даты приказов как одной, так и другой стороны о проведении инвентаризации и составе инвентаризационных комиссий, а в конце – подписи членов комиссий обеих сторон, а также материально ответственного лица организации-хранителя.

Для отражения отклонений учетных данных от фактического наличия можно воспользоваться формой сличительной инвентаризационной ведомости с включением в нее подписей представителей обеих сторон.

Данные оформленных таким образом инвентаризационной и сличительной ведомостей послужат основанием для отражения результатов инвентаризации на балансовых счетах в бюджетном учреждении и на забалансовых – в организации, принявшей ценности на хранение. В случае выявления недостачи ценностей эти документы могут выступать как весомые письменные доказательства, предоставление которых является необходимым при направлении претензии организации-хранителю или искового заявления в суд, если убытки не будут возмещены добровольно. Организация-хранитель, не выполнившая обязательства по договору хранения, обязана вернуть ценности в сохранности и является в этой ситуации виновным лицом.

Конечно, одного договора хранения недостаточно для оформления операции по передаче ценностей на ответственное хранение. Бюджетному учреждению, передающему на хранение принадлежащие ему ценности, обязательно необходимо оформить такую передачу актом приемки-передачи, в котором указывается наименование передаваемых на хранение ценностей, их краткая характеристика, количество, стоимость. Акт подписывается стороной, передающей ценности на ответственное хранение и принимающей их стороной.

При передаче ценностей на ответственное хранение эта операция не отражается на счетах передающего их учреждения, то есть они продолжают числиться на соответствующих счетах в активе баланса бюджетного учреждения. В целях дополнительного контроля за передвижением таких ценностей можно порекомендовать сделать отметки в инвентаризационных карточках о том, что ценности находятся на ответственном хранении.

Договор хранения, которым могут воспользоваться бюджетные организации, намеревающиеся передать какие-либо принадлежащие им ценности на ответственное хранение в другую организацию, имеет определенную форму. Она приведена как образец в нормативно-правовых актах, выданных Верховной Радой Украины.

Изложенный выше порядок проведения инвентаризации в бюджетных учреждениях будет способствовать правильному отображению бухгалтерских операций и составлению на их основе достоверных финансовых отчетов.

Литература: 1. Инструкция №90 по инвентаризации материальных ценностей, расчетов и других статей баланса бюджетных учреждений, утвержденная приказом Главного управления Государственного казначейства Украины от 30.10.98 г. // Бухгалтерский учет и аудит. – 2006. – №34. – С. 8 – 10. 2. Инвентаризация ценностей бюджетного учреждения // Налоги и бухгалтерский учет. – 2006. – №53. – С. 43 – 47.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНOSTІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Найважливішими оцінними критеріями ефективності бюджетно-кредитної політики виступають показники темпів змін ВВП і НД та абсолютних обсягів їх у розрахунку на душу населення. Регулюючими факторами при цьому, з одного боку, виступають рівні й структури дохідності та витрат, а з другого — суб'єкти господарювання (юридичні та фізичні особи), які безпосередньо формують процеси відтворення, структурного та якісного оновлення товаровиробництва, ринкової інфраструктури і всього економічного кругообігу.

Процес формування державного бюджету — одна з найбільш важливих сфер діяльності держави, яка проявляється у відносинах, регламентованих законодавством України. Основними цілями державного регулювання економічної системи будь-якої країни є економічне зростання, стабілізація цін, збільшення зайнятості, розвиток конкуренції.

Метою даного дослідження є аналіз формування збалансованого державного бюджету в умовах нестабільного економічного розвитку.

У бюджетній політиці України основні зусилля мають бути спрямовані на удосконалення системи управління фінансовими ресурсами держави, у тому числі й на перерозподіл їх через бюджет, а також на досягнення реальної збалансованості бюджетної системи.

Бюджетна система України постійно розвивалася та удосконалювалася, й нині має певною мірою досить ефективну структуру для здійснення бюджетного регулювання, спрямованого на підвищення рівня соціально-економічного розвитку України. Водночас, зазначені позитивні результати ще не дають підстав для висновку щодо радикальних зрушень у фінансово-бюджетній сфері, в якій є низка невирішених проблем. Бюджетна політика у сфері видатків недостатньо ефективно впливає на соціальний розвиток та економічне зростання як передумови підвищення життєвого рівня та добробуту населення.

Звідси постає питання надходжень до бюджету, його збалансованості. Адже в умовах, коли реальна економіка не забезпечує відповідних фінансових результатів, не можна мати й збалансованого бюджету. Це є одним із ключових питань у проведенні політики макроекономічної стабілізації.

За допомогою бюджету держава здійснює розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів відповідно до завдань її фінансової політики, але цей процес має свої раціональні межі, порушення яких може призвести до деформації вартісних показників і нейтралізації дії бюджетного механізму.

Серед структурних елементів бюджетного процесу особливе місце і роль відводиться блоку визначення відрахувань до бюджету. Основним об'єктом перерозподілу є валовий внутрішній продукт, тому співвідношення між цими показниками і ресурсами, що перерозподіляються через бюджет, дає певні уявлення про масштаби перерозподілу і всі пов'язані з цим процеси [1].

Отже, можна зробити висновок, що, по-перше, у зв'язку з надзвичайними обставинами держава змушена взяти на себе таку велику функцію перерозподілу, щоб досягти відчутних зрушень в економіці і фінансовому становищі, з подальшою відмовою від таких масштабів перерозподілу, по-друге, доходи бюджету штучно завищені, не відповідають реальній величині фінансових ресурсів, створених у державі, а тому такі показники доходів бюджету призведуть до зростання його дефіциту і відповідно до нового витка інфляції. Є підстави стверджувати, що має місце другий варіант.

Таке становище склалося не випадково, воно має свою першопричину. На думку автора, наукове обґрунтування показників відрахувань до бюджету можливе тоді, коли достатньо інформації про діяльність галузей економіки на майбутній рік. Згідно з чинним законодавством така інформація зараз майже не розробляється і Міністерству фінансів України не подається. Це значно звузило інформаційну базу бюджетного планування. Тому для покращення всієї системи бюджетного планування і прогнозування необхідна чітка схема розробки його показників на всіх рівнях управління державою.

Слід удосконалювати методику й методологію розрахунків узагальнюючих економічних показників, в першу чергу таких, як показники валового внутрішнього продукту і національного доходу. Оскільки досвід останніх років свідчить про те, що на загальнодержавному рівні методологія розрахунків зазначених узагальнюючих показників вкрай недосконала.

Стабілізація економічного становища в Україні потребує створення надійної системи надходжень до Державного бюджету. Аналіз економічної ситуації в державі та підсумки виконання зведеного та Державного бюджету України за останні роки свідчать, що без внесення змін у систему оподаткування, вжиття радикальних заходів щодо відродження вітчизняного виробництва, упорядкування державних видатків змінити ситуацію на краще в поточному році — нереально [2; 3].

Існуюча податкова система виявилася неадекватною до умов ринкової економіки, створила значні податкові навантаження на суб'єктів господарювання, призвела до невиправданого вилучення обігових коштів підприємств, виникнення додаткової потреби в кредитних ресурсах. Значні деформації і нестабільність мають місце в ставках оподаткування, у визначенні бази і періодів оподаткування.

Особливо негативно вплинули на результати господарської діяльності нарахування на фонд оплати праці. Надмірна кількість податкових пільг зумовила необґрунтований перерозподіл валового внутрішнього продукту, створила неоднакові економічні умови для господарювання. Все це призвело до утворення значного неофіційного сектору економіки, ухилень від оподаткування, затримки податкових надходжень.

Нині основою формування податкової політики в Україні стає принцип гармонізації економічних інтересів держави і суб'єктів господарювання. Тому програма реформування та модернізації податкової системи ставить за мету досягнення узгодженості різновекторних економічних інтересів держави та суб'єктів підприємницької діяльності.

Література: 1. Арьев В. Оцінки і прогнози // Економіст. – 2003. – №1. – С. 18 – 23. 2. Галь В. М. Загально-економічний стан розвитку // Бюлетень Національного банку України. – 2005. – №12. – С. 8. 3. Галь В. М. Основні показники економічного та соціального стану України за 2002 – 2005 роки // Бюлетень Національного банку України. – 2005. – №12. – С. 36 – 61. 4. Лукімов І. Макроекономічна політика та її вплив на економічне зростання в Україні // Банківська справа. – 1998. – №6. – С. 7 – 33. 5. Величко О. Становлення і розвиток грошово-кредитної системи України // Економіка України. – 2001. – №5. – С. 8 – 13. 6. Галь В. М. Тенденції української економіки // Бюлетень національного банку України. – №12. – 2000. – С. 54.

УДК 657.371

Чикота М. І.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ У БЮДЖЕТНИКОВ

Инвентаризация обязательна: в случае краж, злоупотреблений или порчи ценностей на день установления названных фактов, пожара, стихийного бедствия или техногенной аварии (наводнений, землетрясений и пр.) – срочно после ликвидации пожара или стихийного бедствия. Инвентаризация "стартует" по приказу руководителя учреждения.

При инвентаризации надлежит выявить активы, наличие которых только "загромождает" баланс. Поскольку в учреждении их полноценно не используют, то после инвентаризации желательно найти пути их реализации. Инвентаризация или подтвердит данные бухучета, или выявит недостачи либо излишки. Необходимо напомнить, что объекты, выявленные как излишки и материализовавшиеся со времени прошлогодней инвентаризации, – это разные вещи. К последним относятся матценности, которые, предположим, списали с баланса, но продолжали эксплуатировать (скажем, урну возле входа в налоговую инспекцию, хотя она и утратила свой вид), или просто не совершили никаких действий (не реализовали или не сдали переработчикам как вторичное сырье). Объекты, которые продолжают приносить пользу, в бухучете следует реанимировать по реальной стоимости. Если это ОС, его износ комиссия визуально определяет по действительному техническому состоянию [1]. Все осуществленные шаги описывают в Бухгалтерской справке: операции, по которым актив исчез из учета (это не сложно сделать, ибо от предыдущей инвентаризации прошел всего один год), корректируют методом "сторно", а объекты восстанавливают в бухучете. Такие хозяйственные операции отличаются от оприходования лишь тем, что по ним не признают дохода [2]. Например, в соответствии с инструкцией о корреспонденции излишек оприходуют проводками: Дт 104-122 и Кт 711, одновременно Дт 811 и Кт 401. А ошибочно списанные ОС восстанавливают так: Дт 401, Кт 104-122, одновременно Дт 131 и Кт 401 через "сторно" [3].

По результатам инвентаризации устанавливают виновных лиц. Как это не странно, вину признают не только за недостачи, потери, а также за излишки. По каждому конкретному случаю принимают меры. Документы по инвентаризации хранят 3 года, но при этом учитывают условия, предусмотренные Перечнем №41. А именно, срок может быть продлен, когда:

в учреждении не провели ревизии финансово-хозяйственной деятельности;

возникли споры, разногласия, возбуждены уголовные дела.

Чтобы выяснить процедуру списания, необходимо обратиться к другому документу: Инструкции о списании. Итак, на основании ее п. 3 матценности, подлежащие списанию, по своему усмотрению объединяем в три группы:

матценности, имеющие физическое воплощение, но непригодные для дальнейшего использования, морально устаревшие или физически изношенные;

которые физически не существуют, являются недостачей, в том числе вследствие аварии или стихийного бедствия;

имеют материальную форму, но как совершенная физическая суть, предназначенная для выполнения определенной функции, не могут быть пригодными из-за повреждения вследствие аварии или стихийного бедствия.

И вот самая важная деталь, о которой упоминает Инструкция о списании: независимо от того, к какой группе отнести матценности, их списывают с баланса только с разрешения руководителя соответствующего ранга (первичного учреждения, вышестоящего учреждения или главного распорядителя бюджетных средств).

По последствиям аварии от стихийного бедствия тоже получают разрешение на списание матценностей. Всё будет зависеть от стоимостной материи.

Таким образом, списать с баланса матценности, признанные недостачей или поврежденными вследствие аварии или стихийного бедствия, можно при наличии разрешения на списание. Списывать, а потом (задним числом) получать разрешение запрещено (даже если разрешение будет "путешествовать" по инстанциям неизвестно сколько времени). Следовательно, если бедствие (стихийное или кража) произошло, например, в сентябре, без инвентаризации не обойтись. Списывают недостачу объекта (определенной стоимости) с баланса только после получения соответствующего разрешения. До тех пор он находится на учете. Если до ежегодной инвентаризации (нормативные документы не предусматривают отказа от очередной инвентаризации, даже если внеочередная произошла недавно) ответа не будет, объект снова инвентаризуют. В протоколе комиссии указывают меры, принятые по результатам предыдущей инвентаризации: списать объект после поступления соответствующего разрешения.

Література: 1. Інструкція з обліку основних засобів та інших необоротних активів бюджетних установ №64. Затверджена наказом Державного казначейства України від 17.07.2000 р. №64 // Вісник податкової служби України. – 2000. – №31. – С. 27 – 38. 2. Інструкція о порядке описания материальных ценностей с баланса бюджетных учреждений №142/181. Утверждена приказом Государственного казначейства Украины от 08.12.2000 г. №125 // Налоги и бухгалтерский учет. – 2000. – №6. С. 11 – 14. 3. Инструкция о корреспонденции субъектов бухгалтерского учета для отражения основных хозяйственных операций бюджетных учреждений №61 // Все о бухгалтерском учете. – 2000. – №87. – С. 12 – 18.

Дорошко І. П.

УДК 336.773(477)

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

У ринковій економіці банківська справа набуває надзвичайної ваги в суспільному житті. Банки різних рівнів своєю діяльністю глибоко проникають в усі сфери економіки, активно впливають на всі економічні та соціальні процеси в країні.

Кредитування є одним із ключових напрямків діяльності банків, яке визначає їх долю. Кредитні операції складають основу активної діяльності комерційних банків, оскільки їх успішне здійснення веде до отримання основних доходів, сприяє зростанню надійності та стійкості банків, а невдачі у кредитуванні супроводжують їх руйнування та банкрутство; банки мають акумулювати власні та залучені ресурси для кредитування інвестицій у розвиток економіки країни; ця діяльність при її успішному здійсненні приносить прибуток усім її учасникам: кредитним закладам, позичальникам та суспільству взагалі.

Для розвитку будь-якого соціально-економічного суспільства кредит виступає як система грошових відносин, що пов'язана з тимчасовим перерозподілом власних грошових потоків підприємств, організацій та населення. За сучасних умов кредит набуває своїх специфічних рис, забезпечує раціональне використання грошових ресурсів і виступає як фактор прискорення процесу розширеного відтворення, регулятор грошового обігу, тобто змінює готівковий оборот в обігу на безготівковий.

Необхідність використання кредиту зумовлена тим, що надходження коштів підприємству і його платежі не збігаються як за часом, так і за сумою. Тому банк повинен будувати кредитні відносини з підприємством таким чином, щоб через кредит сприяти досягненню високоприбуткової діяльності, впровадженню у виробництво науково-технічного прогресу, розширенню асортименту товарів і послуг.

© Дорошко І. П., 2008

Для формування стійких кредитних відносин між позичальником і банками необхідною вимогою є науково обґрунтована розробка механізму кредитування. Цей механізм на даному етапі розвитку банківської системи ще недосконало сформований, кожен його етап в умовах економічної невизначеності набуває специфічних рис. Особливої уваги заслуговує етап кредитування щодо забезпечення повернення кредиту, використовуючи форми забезпечення, передбачені законодавством України, такі як: застава, порука та гарантія, штраф (пеня), страхування [1].

Потрібно вдосконалити правову базу, щоб розширити структуру кредитів, оскільки через відсутність чинного законодавства України не застосовуються такі види забезпечення, як земля, іпотека та ін. [2]. Причиною є відсутність єдиного реєстру заставленого майна та відпрацювання механізму його реалізації у разі визнання клієнта неспроможним повернути позичку.

Отже, для того, щоб вдосконалити кредитні відносини в Україні потрібно: створити дійовий механізм застави майна, для чого необхідно вдосконалити процедуру реалізації майна, звільнити від податку на додану вартість, на прибуток частину коштів (у розмірі неповернутої суми кредиту), одержаної від реалізації заставного майна; проводити кредитування у межах наявних у банку кредитних ресурсів, а всі питання, пов'язані з кредитуванням, повинні вирішуватись винятково на договірній основі; дотримуватись вимог Положення "Про кредитування", зберігаючи принципи кредитних операцій; дотримуватись Закону України "Про заставу" (угоди повинні нотаріально засвідчуватись відповідно до вимог закону); надання кредитів повинно належним чином оформлятися кредитним договором [3].

Аналіз ситуації, яка склалася в банківському секторі, дає змогу зробити висновки, що більшість банків зазнають фінансового краху у зв'язку з неймовірно ризикованою кредитною політикою. Крім того, більшість українських банків зародилися та зміцніли в умовах високої інфляції, навчилася жити на достатку дешевих фінансових ресурсів. Це сильно деформувало структуру банківських балансів, зробивши її вкрай неефективною та ризикованою. У результаті внаслідок різноманітних об'єктивних та суб'єктивних причин банківський капітал не працює на економіку країни, яка має гострий дефіцит фінансових ресурсів. Але, як показує світова практика, кредитні операції відіграють вирішальну роль для будь-якого комерційного банку і банківської системи країни в цілому: залучені кошти покривають більше 90% потреб банків у грошових ресурсах для здійснення активних, передусім позичкових операцій, у тому числі для фінансування капітальних вкладень.

У нашій країні ще доведеться сформувати життєстійку систему комерційних банків, які працюють на Україну, але для цього потрібно ще багато працювати, зокрема, вдосконалювати законодавчу базу економіки країни, розробляти ефективно внутрішньобанківське управління, готувати кваліфікованих спеціалістів у цій сфері.

Література: 1. Лаврушина О. И. Банковское дело. Научное пособие. – М.: ИНФРА-М, 1992. – 191 с. 2. Мороз А. Н. Основы банковского дела. – К.: Либра, 1994. – 330 с. 3. Ермаков С. Л. Работа коммерческого банка по кредитованию заемщиков. – М.: Компания "Алес", 1995. – 624 с.

УДК 657: 343.56

Нестеренко И. М.

Студент 5 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОБ ОСОБЕННОСТЯХ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ИГОРНОГО БИЗНЕСА

В последнее время в Украине существенное развитие стал приобретать игорный бизнес, поскольку он приносит немалую прибыль как собственникам, так и государству в виде налоговых поступлений.

Игорный бизнес – это деятельность, связанная с проведением лотерей и розыгрышей, а также использованием игровых автоматов с выдачей денежных выигрышей в наличной или имущественной форме, устройством казино и прочих игорных мест. В свою очередь, игорным заведением считается отдельное помещение с игорным залом для посетителей, в котором осуществляются или проводятся азартные игры [1].

В специализированных изданиях по бухгалтерскому учёту предлагается вести учёт на предприятиях игорного бизнеса, отражая расчёты с клиентом на субсчёте 681 "Расчёты по авансам по-

© Нестеренко И. М., 2008

лученным", а жетоны и фишки, в свою очередь, как запасы на субсчетах второго порядка к субсчёту 209 "Прочие материалы" по покупной стоимости, и одновременно за балансом на субсчетах к счёту 08 "Бланки строгого учёта" по их номинальной стоимости. Такой вариант учёта не совсем корректен, поскольку:

использование счёта 68 предполагает ведение на нём аналитического учёта по каждому кредитору в отдельности, а реально текущий учёт основной массы игроков не ведётся. Сведения о выигрыше (проигрыше) каждого игрока содержится только в "Справке о выигрыше", которая выписывается по его требованию, а данные для учёта налогов с доходов физических лиц можно взять из Журнала персонализации физических лиц – посетителей игорных заведений. Чтобы не "затенять" синтетический и аналитический учёт в игорном заведении данными о доходах случайных посетителей, целесообразно учитывать удержанный с игроков налог с доходов на отдельном субсчёте второго порядка к субсчёту 641 "Расчёты по налогам". В таком случае субсчёт 681 "Расчёты по авансам полученным" теряет свои функции;

запасы согласно П(С)БУ 9 "Запасы" – это активы, которые содержатся для дальнейшей продажи или для потребления, а также находятся в процессе производства с целью дальнейшей продажи готового продукта, поэтому жетоны и фишки не могут являться запасами, а значит использовать для их учёта субсчета класса 2 "Запасы" Плана счетов не совсем правильно;

инструкция о применении Плана счетов бухгалтерского учёта активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций предприятий и организаций предписывает вести на забалансовом счёте 08 учёт наличия и движения бланков строгого учёта и отчётности, в частности, документов. Жетоны и фишки не являются документами, а эквивалент жетона в игровом автомате вообще нематериален. В номенклатуре бланков ценных бумаг и документов строгого учёта, изготавливаемых по лицензии Министерства финансов, не содержится никаких упоминаний о жетонах и фишках, следовательно, вести их учёт на забалансовом счёте 08 не совсем корректно.

Что касается практической работы бухгалтеров заведений, то они отражают проводками данные ежедневных Z-отчётов РРО. Такой пример приведён в таблице.

Таблица

Пример учёта в казино

Наименование операции	Корреспондирующие счета		Сумма, грн.	Валовые доходы, грн.	Валовые расходы, грн.
	дебет	кредит			
Служебное внесение	3011	301	20000		
Раздел "Реализация" Z-отчёта: получено от клиентов	3011	703	3440	3440	
Раздел "Возврат": общий оборот	949	3011	2400		2400
Раздел "Возрат": налог по ставке "Б"	3011	641	234		
Служебная выдача	301	3011	21274		

В начале смены операцией "Служебное внесение" в РРО была зарегистрирована сумма в 20 000 грн. для выдачи выигрышей игрокам. По данным раздела "Реализация" Z-отчёта фишек было продано на 3420 грн., а игроки вернули фишек на 2400 грн., проиграв остальные. При этом оборот по возврату фишек берётся из раздела "Возврат" Z-отчёта. Однако из общей суммы в 2400 грн. чеками было подкреплено 1500 грн. С разницы, составившей 900 грн., РРО рассчитал и удержал налог с доходов физических лиц по ставке 26%, что составило 234 грн. (сумма налога по группе "Б"). В строке 4 таблицы показано, что эта сумма якобы вернулась в кассу РРО. На самом же деле игроки просто получили меньше наличных. В конце была выполнена операция "Служебная выдача" на сумму наличных в денежном ящике РРО.

Доход казино отражается по кредиту субсчёта 703 "Доход от реализации работ и услуг", а расход по дебету субсчёта 949 "Прочие расходы операционной деятельности". В данном примере доходы и расходы по данным бухгалтерского и налогового учёта совпадают как по времени возникновения, так и по суммам, поэтому, в конце отчётного периода доходы и расходы "закрываются" на субсчёте 791 "Результат операционной деятельности" следующими корреспонденциями:

Дебет 703 "Доход от реализации работ и услуг";
Кредит 791 "Результат от операционной деятельности";
Дебет 791 "Результат от операционной деятельности";
Кредит 949 "Прочие расходы операционной деятельности" [2].

Література: 1. Гура, Н. Правила гри / Н. Гура, Д. Майстренко // Дебет-кредит. – 2003. – №23. – С. 28 – 34.
2. Пичугин П. Игровой бизнес: налоговый и бухгалтерский учёт // Налоги и бухгалтерский учёт. – 2005. – №72. – С. 26 – 28 3. Порядок №35 – Порядок налогового учёта выигрыша и затрат граждан утверждённый приказом Государственной налоговой администрации Украины от 19.01.98 г. – №35.

ЩО НЕОБХІДНО ЗНАТИ ПРО ВІДРЯДЖЕННЯ

У кожного підприємства, фірми або іншої організації під час своєї господарської діяльності виникає необхідність направлення своїх робітників у службові поїздки. Поїздка робітника за розпорядженням керівника підприємства на певний строк до іншого населеного пункту для виконання наданого службового доручення поза місцем його постійної роботи вважається службовим відрядженням. Згідно з українським законодавством, на весь період відрядження за працівником зберігається його місце роботи, посада та середній заробіток [1].

Стосовно відрядження за кордон, то воно здійснюється згідно з наказом (розпорядженням) керівника підприємства після затвердження завдання, в якому зазначають мету від'їзду, місце відрядження, строк, умови перебування за кордоном та кошторис витрат. Строк відрядження визначає керівник підприємства, але воно не повинно складати більше ніж 60 днів [2]. А строк відрядження працівників за кордон за зовнішньоекономічним договором для здійснення будівельних, ремонтних, монтажних та інших робіт не повинен бути більше ніж 1 рік. Днем від'їзду у відрядження вважається день відправлення потяга, літака, автобуса або іншого транспортного засобу з місця постійної роботи, а днем прибуття з відрядження – день прибуття транспортного засобу до місця постійної роботи працівника, який знаходиться у відрядженні. За час перебування у відрядженні працівнику компенсуються витрати на:

- проїзд до місця відрядження і назад;
- сплату рахунків за проживання в готелях або наймання інших житлових приміщень, і включення в такі рахунки усіх витрат (харчування або побутові послуги, використання телевізора, холодильника, кондиціонера та ін.);
- сплату телефонних рахунків службового призначення;
- оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд, на комісійне обов'язкове страхування; обов'язкове страхування;
- витрати на усний та письмовий переклад;
- інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду і перебування у місці відрядження, включаючи різноманітні збори та податки, які сплачуються у зв'язку зі здійсненням таких витрат.

Витрати можуть бути компенсовані працівнику лише за наявності документів (в оригіналі), які підтверджують вартість цих витрат у вигляді рахунків готелів або інших суб'єктів, які надають послуги щодо розміщення та перебування працівника, який знаходиться у відрядженні, транспортних квитків або рахунків, страхових полісів тощо.

Якщо день прибуття з попереднього відрядження і день вибуття у наступне збігаються, тобто є одним днем, то й відшкодування витрат на харчування та фінансування власних потреб працівника (добових витрат) здійснюється за один день.

Норми добових витрат на відрядження за 2007 рік складають тоді, коли до рахунків на оплату вартості проживання у готелях не включаються витрати на харчування: в Україні ця сума складає 25 грн. 00 коп., а за кордоном – 280 грн. 00 коп.;

коли до рахунків вартості проживання у готелях включаються витрати на одноразове харчування в Україні – 20 грн. 00 коп., за кордоном – 224 грн. 00 коп.;

коли до рахунків вартості проживання у готелях включаються витрати на дворазове харчування в Україні – 15 грн. 00 коп., за кордоном – 154 грн. 00 коп., триразове харчування в Україні – 10 грн. 00 коп., за кордоном – 98 грн. 00 коп. [1].

У свою чергу, при затвердженні авансового звіту необхідно врахувати такі особливості: при відправленні транспортного засобу до 24.00 години включно днем відбуття у відрядження вважається поточна доба, а з 24.00 години і пізніше – наступна доба. Якщо станція, пристань, аеропорт розташовані за межами населеного пункту, де працює відряджений, у строк відрядження зараховується час, який потрібний для проїзду до станції, пристані, аеропорту. Аналогічно визначається день прибуття відрядженого працівника до місця постійної роботи.

Отже, відрядження в наш час є дуже актуальними, тому в даній статті були розглянуті основні положення, які треба знати при відправленні робітника у відрядження.

Література: 1. Инструкция о служебных командировках в пределах Украины и за границу. Утвержденный приказом Министерства Финансов Украины от 10.06.1999 г. №146 (с изменениями и дополнениями) // Эпсилон. – №4. – 2005. 2. Волинец Л. Командировка за границу: правовые вопросы, налогообложение, бухгалтерский учет // Экспресс-анализ. – №38 (456). – 2004. 3. Пантелейчук Л. Что необходимо знать о командировках за границу / Л. Пантелейчук, Н. Хрусталева // Бухгалтерский учет и аудит. – №12. – 2006.

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УЧЁТА ДОХОДОВ. ПРОТИВОРЕЧИЯ МЕХАНИЗМА ОПРЕДЕЛЕНИЯ ДОХОДОВ

Методологические принципы формирования доходов в бухгалтерском учёте определяет П(С)БУ 15 "Доход". В этом стандарте существует несколько неопределённостей относительно определения доходов. Речь идёт о том, что в пункте 8 этого стандарта приведены 2 неоднозначных условия определения дохода — передача покупателю существенных рисков и наград от владения продукцией и вероятности поступления на предприятие экономических выгод, связанных с операцией продажи.

Согласно с п. 16 МПБУ "Доход" и п. 8 П(С)БУ 15, если предприятие оставляет за собой существенный риск владения, операция не рассматривается как реализация и доход не определяется. Примерами ситуаций, в которых предприятие может удерживать существенные риски и награды от владения, являются случаи, когда:

- а) предприятие удерживает обязательства относительно неудовлетворительного выполнения работ, которое не предусмотрено обычными гарантийными положениями;
- б) получение дохода от определённой реализации зависит от дохода, который получает покупатель от собственной реализации этих товаров;
- в) отгруженные товары подлежат дальнейшему монтажу, и этот монтаж является существенной частью контракта, который ещё не был завершён предприятием;
- г) покупатель имеет право аннулировать приобретение по причинам, определённым в контракте на реализацию, и предприятие не имеет уверенности относительно вероятности возвращения [1].

Согласно п. 18 МСБУ и п.8 П(С)БУ 15, доход определяется только тогда, когда существует вероятность поступления на предприятие экономических выгод, связанных с операцией. В некоторых случаях такой вероятности может не существовать до получения компенсации или до устранения неопределённости. Например, может существовать неопределённость относительно получения разрешения иностранной должностной организации на перевод компенсации от реализации в иностранной стране. Когда такое разрешение предоставляется, неопределённость исчезает и доход признаётся. Однако когда неопределённость возникает относительно оплаты суммы, которая уже включена в доход, но является суммой безнадёжной задолженности или суммой, относительно которой вероятность возмещения перестала существовать, такая сумма признаётся как расходы, а не как корректировка первично определённой суммы дохода.

Например, по П(С)БУ15 "Доход" не признаются доходами суммы налога на добавленную стоимость, акцизов, других налогов и обязательных платежей по обороту, которые подлежат оплате в бюджет и внебюджетные фонды. Однако форма отчёта о финансовых результатах по П(С)БУ 3 "Отчёт о финансовых результатах" предусматривает применение валового метода отображения дохода от реализации, то есть без любых вычислений из общей суммы дохода. Эта же схема учёта дохода от реализации предусмотрена и действующей Инструкцией №291. Поэтому предлагается упростить как учётные записи, так и форму отчёта про финансовые результаты путём отображения доходов на чистой основе по аналогии отображения в бухгалтерском учёте других доходов и операций по приобретению активов [2].

Таким образом, можно сделать вывод, что в современных условиях хозяйствования предприятия не будут иметь права во многих случаях признавать доход от реализации (в соответствии с частью первой и четвёртой п.8 П(С)БУ 15). Это обусловлено тем, что сегодня в Украине передача права собственности с юридической точки зрения значительно отличается от своего бухгалтерского аналога. Аналогично складывается ситуация и с поступлением на предприятие экономических выгод.

Литература: 1. Самохин Л. Противоречия в методах учёта доходов и расходов и пути их устранения: Научные работы Донецкого национального технического университета. – 2003. – №68. 2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік / Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Давидюк, Н. М. Малюга; [За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир: ІІІ "Рута", 2002. – 480 с. 3. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учёта / Б. Нидлз, Х. Андерсон: Пер с англ.; [Под ред. Я. В. Соколова, И. А. Смирновой. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 496 с.

КАЗНАЧЕЙСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ, ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА СПРОЩЕННЯ

На сьогоднішній день з упевненістю можна стверджувати, що запровадження казначейського обслуговування коштів місцевих бюджетів сприяло зміцненню дисципліни у фінансовій сфері, а за набутим позитивним досвідом можна зробити висновки щодо ефективності функціонування казначейської системи з виконання як державного, так і місцевих бюджетів. Метою цієї статті є розгляд питань щодо оптимізації, спрощення та удосконалення казначейського обслуговування бюджетів.

Фінансові органи в ході співробітництва з органами казначейства отримують достовірні, виврені форми звітів з виконання місцевих бюджетів, що значно спрощує процедуру перевірки фінансових документів розпорядників та одержувачів коштів місцевих бюджетів. У них залишається достатньо часу для проведення глибокого аналізу з метою ефективного планування та управління наявними фінансовими ресурсами [1].

Для органів місцевого самоврядування з'явилась можливість у реальному часі володіти повною інформацією щодо залишків коштів на власних рахунках та, як наслідок, у випадках "касового розриву" використовувати право отримання безвідсоткових позичок за рахунок коштів єдиного казначейського рахунку.

Таким чином, запровадження казначейської схеми повнофункціонального обслуговування бюджетних коштів задовольняє інтереси та потреби всіх учасників бюджетного процесу.

Але, як і до кожної самоврегульованої системи, до казначейської також висувається вимога постійного вдосконалення, підвищення ефективності руху коштів, спрощення та оптимізації існуючих процедур обслуговування [2].

Необхідно нормативно врегулювати впровадження системи "Клієнт-Казначейство", розробити та затвердити Порядок супроводження цієї системи. В даному документі потрібно чітко визначити вимоги до комп'ютерної техніки, на якій будуть оброблятися документи, встановити організаційні заходи щодо своєчасного вирішення робочих питань з використання програмного забезпечення, висвітлити шляхи оплати цих послуг.

Одним із питань, яке також потребує вирішення, є організація захисту обміну інформацією. Перш за все це буде стосуватися збільшення чисельності фахівців із служби захисту інформації як на обласному рівні Державного казначейства, так і в його територіальних органах, з метою негайного реагування на вирішення нестандартних ситуацій. Крім того, наявність у бюджетних установах працівників з відповідною фаховою освітою у цій галузі теж повинна стати однією із вимог запровадження даного комплексу [1].

Одним із ключових завдань спрощення казначейського обслуговування бюджетів є забезпечення маловитратного і надійного механізму формування, передачі і проходження фінансових документів в суворій відповідності до їх бюджетних призначень.

У даний час спрощення обміну фінансовою інформацією будь-який банк України забезпечує за рахунок локальної системи "Клієнт банку – Банк". Ці системи відрізняються різним рівнем сервісу і організації обслуговування; найбільшим рівнем інформативності; об'ємами переданої інформації, аналітичної обробки і захисту інформації, яку забезпечує система "Клієнт банку – Банк" ТОВ "Уніті – Барс". У зв'язку з цим розглядається питання про ухвалення цієї системи як базової для використання її в системі казначейства України. Ухвалення такого важливого рішення повинне базуватися на гарантії розробників системи, забезпечити не тільки передачу через мережу Інтернет, або на дискетах платіжних документів, але й інших типів документів, таких, як:

- кошторис;
- план асигнувань;
- довідка про зміни кошторису;
- довідка про зміни плану асигнувань;
- реєстр зобов'язань;
- реєстр фінансових зобов'язань;
- платіжне доручення;
- розподіл на відділення фінансування;
- розпорядження про виділення коштів.

Практично всі вищевказані документи є внутрішніми казначейськими і вимагають, як і фінансові документи, належного обліку, реєстрації і їх захисту. У зв'язку з цим доцільно поставити пи-

тання про те, що система "Клієнт банку – Банк" повинна допрацьовуватися до рівня системи "Клієнт казначейства–Казначейство" з урахуванням вимог нормативних документів казначейства, модернізуватися у разі потреби і супроводжуватися в штатному режимі [3].

Підводячи підсумки всього викладеного вище, слід констатувати, що глобальні етапи вже успішно пройдено, основні зусилля сьогодні направляються на подальше удосконалення та оптимізацію казначейського обслуговування бюджетів.

Література: 1. Ракитський В. Механізми удосконалення казначейського обслуговування // Казна. – 2007. – №8 – 9. 2. Шоля І. Деякі проблеми виконання бюджетів // Казна. – 2007. – №6 – 7. 3. Сенченко Т. Щодо проблеми спрощення казначейського обслуговування бюджетів // Казна. – 2007. – №4 – 5.

Котко І. С.

УДК 657.371

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Забезпечення збереження ресурсів, їх раціонального та економічного використання є на даний час актуальною проблемою економічного розвитку нашого суспільства. А одним із найбільш важливих засобів контролю над збереженням господарських коштів є інвентаризація, у процесі якої проводиться перевірка збереження цінностей та фактична їх наявність з даними бухгалтерського обліку.

Правильно організований бухгалтерський облік дає можливість установі банку ефективно виконувати свої функції та обов'язки перед клієнтами.

Як відомо, для встановлення й приведення у відповідність даних бухгалтерського обліку з фактичною наявністю основних засобів та нематеріальних активів у банках не рідше як один раз на рік, перед складанням річного звіту, здійснюється інвентаризація основних засобів та нематеріальних активів.

Для проведення інвентаризації основних засобів створюється інвентаризаційна комісія, персональний склад якої затверджується наказом керівника.

У разі неповного складу інвентаризаційної комісії та відсутності матеріально відповідальних осіб, інвентаризація не проводиться до вирішення питання щодо заміни відсутнього члена комісії.

Наявність основних засобів та нематеріальних активів реєструється в інвентаризаційних описах. Після звірення даних описів з даними обліку встановлюються розбіжності, причини яких з'ясовуються. Члени інвентаризаційної комісії несуть відповідальність згідно з чинним законодавством за достовірність даних, внесених до опису проінвентаризованих об'єктів.

При інвентаризації нематеріальних активів як таких, що не мають матеріально-фізичних ознак, їх наявність повинна встановлюватись за документами, що були підставою для оприбуткування, а також за документами, якими оформлені (тобто підтверджуються) майнові права. Програмне забезпечення обчислювальної техніки перевіряється за наявності відповідних носіїв, пояснень та інструкцій щодо їх застосування. За всіма нематеріальними активами інвентаризаційна комісія мусить встановлювати наявність розпорядчого документа керівника установи про затвердження строків використання нематеріальних активів і норми їх амортизації.

Під час інвентаризації основних засобів та нематеріальних активів встановлюється не лише їх наявність, а й фактичний стан, правильність зарахування до відповідної групи активів установи (основних засобів чи малоцінних і швидкозношуваних предметів). Якщо під час інвентаризації було розкрито факти віднесення основних засобів до розряду малоцінних і швидкозношуваних предметів чи навпаки, а також наявність предметів, щодо яких немає записів в облікових реєстрах, то комісія з'ясовує, коли і за чийм розпорядженням побудовано (придбано, оплачено) такі об'єкти (роботи), з відображенням цих відомостей у протоколі засідання комісії та пропозицією про внесення змін до облікових даних. Оцінка об'єктів, виявлених під час інвентаризації, як не взятих на облік, повинна проводитися згідно з ринковою вартістю з урахуванням фізичного та морального зносу з оформленням акта оцінки [1, с. 29].

Основні засоби, що перебувають у лізингу, у ремонті тощо, вносяться до інвентаризаційного опису на підставі актів, накладних, квитанцій та інших документів, які засвідчують приймання зазначеного майна переробними, ремонтними, обслуговуючими та іншими підприємствами. На основні

© Котко І. С., 2008

засобів і нематеріальних активів, що не придатні для використання, інвентаризаційні комісії складають окремі інвентаризаційні описи, які використовуються для складання актів на списання.

Основні засоби та нематеріальні активи, що надходять під час інвентаризації, приймаються матеріально відповідальною особою у присутності членів інвентаризаційної комісії та вносяться до окремого інвентаризаційного опису.

Результати інвентаризації відображаються у протоколі засідання інвентаризаційної комісії. Протокол інвентаризаційної комісії має бути розглянутий і затверджений керівником установи банку у 5-денний строк.

Результати інвентаризації мають бути відображені в обліку і звітності того місяця, в якому її було закінчено. Проводячи інвентаризацію, установа банку зобов'язана переглядати метод нарахування амортизації і строк корисного використання активів, якщо відбулися значні зміни в умовах їх використання [2, с. 37].

Таким чином, інвентаризація має велике значення для правдивого визначення витрат на виконання робіт та послуг, а також для скорочення втрат матеріальних цінностей і застереження крадіжок. Вона або підтверджує дані бухгалтерського обліку, або виявляє невраховані цінності, втрати та крадіжки. Тому за допомогою інвентаризації контролюються не тільки збереження матеріальних цінностей, а й перевіряється повнота та достовірність даних бухгалтерського обліку і звітності.

Література: 1. Харитоновна Н. Результаты инвентаризации // Все о бухгалтерском учете. – 2006. – №109. – С. 29 – 38. 2. Инвентаризация по новой инструкции // Финансовая консультация. – 2006. – №1 – 2. – С. 37. 3. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 11.08.1994 р // www.ukrpravo.com.

УДК 336.14:352

Бутко О. В.

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО НАДАННЯ КОРОТКОТЕРМІНОВИХ ПОЗИЧОК МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ

До складу бюджетної системи будь-якої сфери входить безліч бюджетів, яким делеговані повноваження на проведення видатків із місцевих бюджетів на виконання бюджету і закріплені джерела їх фінансування. Наявність нерівномірності обсягів доходів та видатків у щомісячному розподілі потребує державного міжбюджетного регулювання, головна мета якого полягає у збалансуванні місцевих бюджетів та забезпеченні своєчасного проведення видатків. Однією з форм цієї проблеми є надання бюджетних позичок за рахунок єдиного казначейського рахунку (ЄКР) [1]. З ухваленням Бюджетного кодексу України відбулася реалізація Концепції державної регіональної політики, затвердженої Указом Президента України від 25.05.01 р. №341/2001 щодо розробки "переходу до безпосередніх взаємовідносин державного та місцевого бюджетів, переведення місцевих бюджетів на казначейське обслуговування" [2]. Визначення права районних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в отриманні позичок закріплено в ст. 70 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", та ст. 73 Бюджетного кодексу про надання позичок на покриття "тимчасових касових розривів", що виникли під час виконання загального фонду місцевих бюджетів. Законом України про бюджет щорічно передбачається можливість отримувати безвідсоткові позички за рахунок ЄКР, а це наявна можливість вчасно розрахуватись по заробітній платі, провести платежі за іншими захищеними статтями.

Діяльність місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування протягом 2004 – 2006 років, щодо співвідношення кількості звернень, сум отриманих позичок між районними, сільськими, селищними та міськими бюджетами, суттєво змінювались. Це пояснюється, по-перше, змінами в самому порядку надання короткострокових позичок, які відбувались після напрацювання досвіду, шліфування логічного ланцюга поетапного розрахунку сум кредиту. По-друге, тим, що з часом поняття "тимчасовий касовий розрив" набуло свого дійсно усвідомленого змісту.

У перший рік роботи з позичками управління на рівні області провело аналіз між доходами та запланованими видатками за територіями та намагалось спрогнозувати максимальну кількість звернень на отримання позичок та їх суму. Але практика показала, що звернення про надання короткострокового кредиту є наслідком дисбалансу не тільки між запланованими доходами та видатками в щомісячному розкладі, але й недоотриманим місячним розміром дотації вирівнювання на

момент проведення поточних запланованих платежів. Так, у 2006 р. деякі бюджети звернулись за позичкою до управління обласного казначейства, решта вирішувала цю проблему за рахунок власних надходжень, тобто виконанням дохідної частини в межах планових показників, або за рахунок перенесення планових показників на наступний місяць.

За інтенсивністю кількості надання кредитів зростає в період літньої відпускнуї компанії. Виникає значна диспропорція між плановими надходженнями та видатками. Видаткова частина бюджетів зростає в декілька разів по відношенню до дохідної.

Як свідчить аналіз, у 2006 році, порівняно з 2004 р., значно скоротилась кількість звернень від міських рад та збільшилась від сільських та селищних рад. Але в грошовому показнику сільські та селищні бюджети замовляли приблизно однакові суми.

У 2004 р. Міністерство фінансів України надало дозвіл в оформленні короткострокових позичок виконавчими органами сільських та селищних рад на територіальному рівні. На сьогодні до обласних казначейств від територіальних громад надходять пропозиції про вирішення питання надання подібних позичок на видатки щодо виконання інвестиційних проектів. Підтримка регіонального розвитку здійснюється за умови визначення на законодавчому рівні чітких критеріїв її надання [3]. Час показав, що вирішення питання з надання короткострокових позичок реально покращило ситуацію з виконання місцевих бюджетів за минулі роки. Тому, на думку експертів, необхідні зміни у законодавстві.

Література: 1. Указ Президента України "Про Державне казначейство України" від 27.04.1995 р. №335/95 // Фінанси України. – 1996. – №7. – С. 117. 2. Бюджетний України від 21.06.2001 р. № 2542-III // Голос України. – 2001. – №129. – С. 5 – 12. 3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку зменшення бюджетних призначень головним розпорядникам бюджетних коштів у разі нецільового використання бюджетних коштів у 2004 році від 4 лютого 2004 р. // Казна. – 2004. – №3. – С. 18 – 19.

Перепелкина Н. С.

УДК 657.1:00632

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ПРОБЛЕМНЫЕ АСПЕКТЫ ГАРМОНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА АКТИВОВ К ТРЕБОВАНИЯМ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ

Процесс интернационализации экономики привел к тому, что много аспектов учета как научной дисциплины практической деятельности также приобрели международную окраску, все больше предприятий расширяют рамки своей деятельности, пересекая границы своего государства. Процесс приближения к международным стандартам является в наше время актуальным аспектом.

Невозможно прийти к чему-то единому, целому без определенной сравнимости, упорядоченности, обеспечения взаимной ответственности в построении национальных учетных систем. Гармонизация в бухгалтерском учете в международном аспекте достигается путем установления и разработки определенной системы правил. Однако она возможна не только тогда, когда при построении национальной системы учитываются международные требования, но и когда определенный ее уровень достигается внутри страны [1].

Согласно П(С)БУ 9 "Запасы" первоначальная стоимость оборотных активов в бухгалтерском учете не изменилась.

Такой подход к дооценке оборотных активов не совсем правильный, поскольку, во-первых, это приведет к злоупотреблениям и массовым уценкам запасов с дальнейшей их реализацией, во-вторых, низкие цены на них на момент составления баланса исказят реальную стоимость оборотных активов предприятия. Поэтому необходимо внести в этот стандарт изменения, которые бы дали возможность предприятиям осуществить дооценку запасов. С введением в действие П(С)БУ отечественные предприятия получили возможность самостоятельного выбора формы бухгалтерского учета, в том числе автоматизированной. В зарубежной практике, как правило, уже установлено форма бухгалтерского учета, в отдельных случаях используются рекомендованные формы с учетом собственных хозяйственных потребностей либо предприятие выбирает или разрабатывает индивидуальную форму учета. Осуществив анализ рекомендованной для учета операции с изменениями Ведомости 5.1, следует выделить некоторые моменты, которые требуют особого внимания, а именно: информация относительно источника поступления оборотных активов (запасов) от-

© Перепелкина Н. С., 2008

существует, однако они могут быть опосредованы движением денежных средств. Таким образом, используя только рекомендованные учетные регистры (без дополнительной информации), заполнить отчет о движении денежных средств очень сложно [2].

Одновременно в процессе внедрения принципов бухгалтерского учета в отечественную практику имеют место отдельные проблемы, связанные с задекларированной значительной степенью свободы суждения, предоставленной субъектам хозяйствования в организации и методике ведения учета, которая не может быть реализована в полной мере из-за негибкости фискальной налоговой политики. Примером влияния требований налогового законодательства на организацию и методику учета оборотных активов (а именно запасов) может служить признание запасов активами.

Согласно П(С)БУ оборотные активы (запасы) могут быть списаны с баланса предприятия на расходы при условии, что от их использования не ожидается получения экономических выгод. Однако в налоговом учете стоимость списанных оборотных активов будет уменьшать валовые расходы отчетного периода, что противоречит экономической сущности операции по списанию запасов. Итак, существенная обособленность механизма признания результатов деятельности в финансовом учете от механизма налогообложения не всегда имеет экономическую обоснованность.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что в зарубежной практике также имеются расхождения между финансовым и налоговым учетом, однако в целом объект налогообложения для налога на прибыль формируется в финансовом учете с соответствующими корректировками на налоговое законодательство, как правило, связанными с предоставлением конкретному предприятию льгот или с использованием по желанию предприятия особых методов учета отдельных хозяйственных операций.

Литература: 1. Сикора А. С. Проблемные аспекты гармонизации бухгалтерского учета активов к требованиям международных стандартов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №4. – С. 36 – 43. 2. Бакун Ю. Окремі проблеми організації обліку запасів на підприємствах // Регіональні перспективи. – 2006. – №2 – 3. – С. 25 – 27. 3. Стародубцев В. Проблемы налогового учета основных средств и капитальных инвестиций // Бухгалтерский учет и аудит. – 2004. – №3. – С. 8 – 12.

УДК 378.14:004.73

Іванова С. А.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВИХ ОЦІНОК В АВТОМАТИЗОВАНОМУ МОДУЛІ "АТЕСТАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ"

В умовах економіки знань персонал стає головною цінністю будь-якого підприємства. Тому управління персоналом набуває неабиякої значущості на сучасному етапі економічного розвитку. Актуальність цієї проблеми підкреслюється в працях багатьох провідних вчених-економістів: А. М. Колота [1], Б. М. Генкіна [2], А. Я. Кібанова [3] та ін. Але досі потребують вирішення питання організації та проектування автоматизованих систем управління персоналом взагалі та його оцінки зокрема.

Тому метою роботи є висвітлення результатів проектування автоматизованої інформаційної системи атестації персоналу, що дозволяє підвищити ефективність системи оцінювання на підприємстві.

Предметом дослідження є система атестації персоналу, що включає методи комп'ютерного тестового контролю, методи обробки результатів, а також компоненти математичного, інформаційного і програмного забезпечення системи підтримки прийняття рішень під час оцінки рівня підготовки працівників.

Упровадження системи автоматизації процесів атестації персоналу дозволить зменшити час, необхідний на визначення якості людських ресурсів та ступеня ефективності їх використання, обрання основних напрямів освіти, підвищення кваліфікації та розвитку персоналу, виявлення проблем, що перешкоджають досягненню працівниками необхідних показників, а також підвищити продуктивність і якість роботи внаслідок підвищення рівня мотивації та відповідальності персоналу, сформувати кадровий резерв.

Атестація – одна з найбільш ефективних і дієвих систем оцінки персоналу організації. Це соціальний механізм і кадрова технологія, що дозволяє провести визначення кваліфікації і рівня знань працівника, оцінку його здібностей, ділових і моральних якостей. Інакше кажучи, атестація персоналу – це процедура систематичної формалізованої оцінки конкретного працівника [1].

© Іванова С. А., 2008

На даний момент на українському ринку існує об'єктивний дефіцит зазначених програмних рішень. До того ж більшість із них реалізують лише 1 – 2 з найбільш розповсюджених методик. Все це і визначає актуальність даної теми.

До складу модуля "Атестація персоналу" входять наступні завдання: "Ведення особових карток", "Оцінка персоналу" і "Атестація персоналу". Роль комплексу завдань – автоматизація функцій фахівця відділу кадрової роботи. Даний модуль формує наступні вихідні документи: "Особова картка", в якій зазначаються біографічні та інші дані про працівника; "Оцінний лист", що відображає результати оцінювання працівника і надає можливість фіксувати результати проведення оцінки та проводити аналіз даних оцінювання персоналу на відповідність посаді або при підвищенні; "Атестаційний лист", в якому міститься розрахунок показника проведення атестації (підсумкова оцінка), аналіз даного показника та формування рекомендацій для керівництва.

Відмінні особливості проектного модуля "Атестація персоналу" полягають, по-перше, в тому, що він використовує рейтинговий метод для оцінки рівня ефективності працівника в спеціально розроблених бланках, по-друге – здійснення оцінювання на трьох рівнях управління: безпосередньо керівником, колегами та підлеглими працівника. При проведенні рейтингової атестації використовується п'ятибальна шкала оцінки. Критерії оцінки мають різну вагу. Отже, комплексна оцінка працівника буде розраховуватися за формулою:

$$\text{Оцінка} = \sum_i \epsilon_i \text{Питома вага}_i \times \text{Бал}_i,$$

де Питома вага_i – вага, важливість, значимість i-го критерію оцінки;

Бал_i – оцінка відповідності співробітника заданому i-му критерію оцінки.

Залежно від комплексної оцінки працівника в автоматизованому модулі формуються рекомендації щодо подальшого розвитку, ротації, звільнення, перепідготовки, навчання на курсах підвищення кваліфікації, участі у тренінгах, семінарах за фахом, ІТ-навчання, заочної форми навчання.

Автоматизація документообігу при атестації персоналу повинна надати можливість відділу кадрів виконувати автоматизовано такі дії, як: заповнювати особову картку службовця в електронній формі; формувати списки працівників для оцінювання й атестації; отримувати часткові атестаційні показники за трьома рівнями оцінювання (керівник, колеги, підлеглі); отримувати дані результатів атестації; розраховувати комплексну оцінку працівників; складати вихідні документи "Особова картка", "Оцінний лист", "Атестаційний лист".

Грамотно спроектована система атестації персоналу допомагає не тільки виявити й визначити ключові компетенції працівників, але й є засобом діагностики проблемних зон в організації бізнес-процесу і допомагає вирішити завдання з їх усунення. Все це допомагає компанії ефективно управляти персоналом і дає можливість працівникам розкрити свій потенціал.

Технологія подальшого розвитку досліджень буде полягати в розробці системи моніторингу розвитку персоналу підприємства.

Література: 1. Колот А. М. Мотивація персоналу. – К.: КНЕУ, 2006. – 340 с. 2. Генкин Б. М. Основы управления персоналом. – М.: Высшая школа, 2006. 3. Кибанов А. Я. Основы управления персоналом. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 304 с. 4. Борисова Е. Аттестация. Стоит ли игра свеч? // <http://www.cfin.ru/management/people>

Великородная Д. В.

УДК 001.92:004.78

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СТРУКТУРА ПОРТАЛА НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Уровень научных исследований определяется не только условиями работы научных сотрудников, использованием современного оборудования, но и тем, насколько ученые, специалисты, преподаватели вузов, аспиранты и студенты имеют возможность знакомиться с новейшей литературой. Именно поэтому информационная составляющая научно-образовательных процессов очень важна.

Новые информационные технологии, в том числе Интернет-технологии, все шире используются на всех этапах научной и инженерной деятельности. Особую роль играют Интернет-технологии в области автоматизации и управления, где Интернет используется не только как средство

© Великородная Д. В., 2008

сбора и обмена информацией специалистов и как средство обучения или вместилище распределенных корпоративных информационных баз, но и как средство реализации задач моделирования и управления [1].

Основное преимущество порталного решения, обеспечивающее его гибкость и возможность настройки под конкретные задачи, – модульная структура, позволяющая эффективно управлять представлением и структурой информации. Благодаря службам индексирования, категоризации и организации ссылок создается общее хранилище документов, в котором могут содержаться объекты различных типов.

В монографии, выпущенной под редакцией профессора В. И. Солдаткина [2], отмечается, что "одной из самых "горячих" тем в индустрии электронного образования является интеграция порталов образовательной и научной сферы в глобальный научно-образовательный портал, представляющий дифференцированную поисковую систему, обеспечивающую персонализированную информацию для пользователей".

Профессор В. Л. Усков [3] предложил рассматривать структуру портала в виде некоторого "кубика Рубика" с неопределенным числом горизонтальных и вертикальных слоев. Каждый из отдельных миникубиков (ячеек этого гиперкубика) также может состоять из элементарных "микрокубиков" и т. д. Можно провести аналогию с бесконечной делимостью атома. Однако конечным микрокубиком видимо является преподаватель конкретной кафедры.

Web-портал имеет достаточно сложную структуру, но на некотором уровне абстракции можно сказать, что он состоит из отдельных страниц (то, что видит на экране пользователь, посетивший Web-портал). Каждая же страница, в свою очередь, может состоять из отдельных элементов, например из верхнего колонтитула, меню, основной страницы, нижнего колонтитула.

Структура web-портала задается через набор иерархических закладок. Различают набор основных закладок, которые отображаются в верхней панели навигации, и набор дочерних закладок, которые отображаются на боковой панели навигации [4].

Уровень иерархии закладок не ограничен, но в панелях навигации отображаются только первые три уровня закладок.

Структура страницы Web-портала приведена на рисунке.

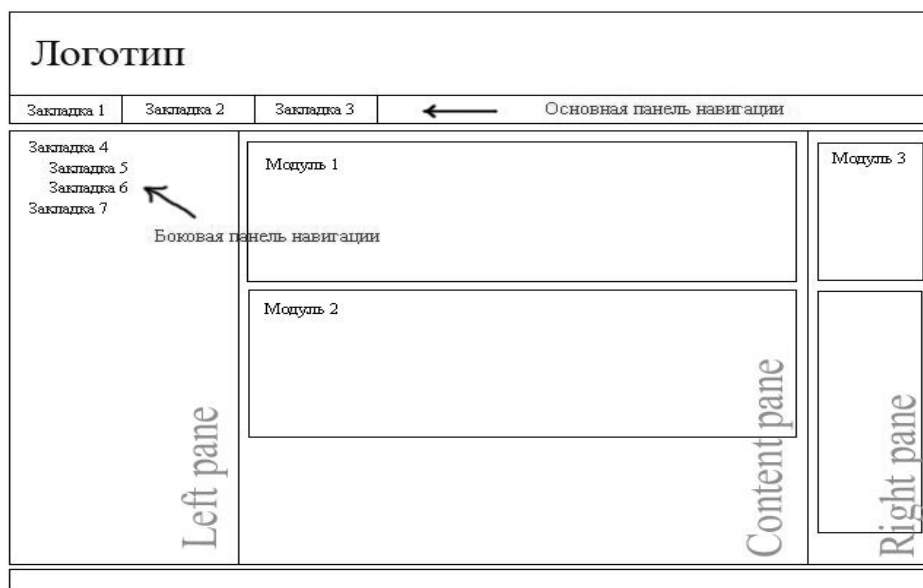

Рис. Структура страницы Web-портала

Каждая закладка разделяется на три зоны: Left Mini Pane, Content Pane и Right Mini Pane. Каждая из зон закладки может содержать один или несколько модулей. В случае если какая-либо зона не содержит ни одного модуля, данная зона не отображается на вкладке.

Модули – это функциональные элементы портала. Существует определенный набор модулей, которые позволяют решать те или иные задачи (примером модулей являются модуль "Новости", модуль "Форум").

Закладка может иметь статус "Скрытая", в этом случае ссылка на нее не отображается в панелях навигации, но, тем не менее, доступ к ней возможен по ее прямому адресу (доступ к закладкам, уровень иерархии которых больше трех также возможен по прямому адресу).

Ссылки – это сущности, определяющие структуру всего портала в целом. Системный аналитик при создании ссылки указывает ее поведение, то есть определяет, что увидит конечный пользователь web-портала, если пойдет по этой ссылке.

Структура и информационное наполнение портала, а также стратегия его продвижения и дальнейшего развития определяется исходя из поставленных целей. Структура портала должна

отображать основные направления информационного сопровождения научной и инновационной деятельности.

Структура портала включает в себя такие три основные части: презентационную часть (меню портала, участников и персоналий, новостной блок, услуги, мероприятия и др.); информационную часть (первичную, информационную, аналитическую информацию); административную часть (регистрацию и аутентификацию, ограничение доступа, поиск информации на портале, средства экспорта/импорта информации, тестирование).

Портал может содержать новости, получаемые извне, и даже продукты групповой работы, которые позволяют сотрудникам совместно реализовывать проекты. И вообще возможность обращаться к столь различным источникам из одного окна являет собой новую модель настольных вычислений.

Литература: 1. Фрадков А. Л. Интернет-технологии научной работы / А. Л. Фрадков, В. О. Никифоров // Труды 2-й научно-технической конференции молодых ученых по навигации и управлению движением. – СПб.: Изд. ЦНИИ "Электроприбор", 2000. 2. Андреев А. А. Основы открытого образования / А. А. Андреев, С. Л. Каплан, С. Л. Лобачев; [Отв. ред. В. И. Солдаткин. – Т. 1. – М.: НИИЦ РАО, 2002. – 676 с. 3. Усков В. Л. Современные подходы к созданию системы обучения на базе сети Интернет / В. Л. Усков, Л. Б. Шереметов // Информационные технологии. – 2001. – №9. 4. Информация о портале и его структуре // <http://demportal.sibinfo.Ru>

Руденко О. А.

УДК 504.064

Студент 5 курсу

факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ СТАНУ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах прискореного антропогенного впливу на природне середовище вирішення екологічних проблем набуває глобального значення. Промислові підприємства забруднюють атмосферу великою кількістю промислових відходів, що може призвести до прискорення руйнування озонового шару. Тому необхідно посилити контроль за екологічною безпекою стану атмосферного повітря на промислових підприємствах. Завдання дотримання екологічних норм на сьогодні на більшості підприємствах України вирішується вручну. Тому автоматизація її рішення дозволить підвищити точність, надійність, швидкість обробки інформації, прийняття рішення і, як результат, підвищити ефективність роботи підприємства в цілому.

У статті розглядається аналіз завдань, які можуть бути розв'язані за допомогою модуля автоматизації управління екологічною безпекою стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві. При цьому модуль повинен розв'язувати наступні завдання:

1. Розрахунок умов розсіювання викидів на промисловому підприємстві (розрахунок концентрації).

Більшість промислових підприємств здійснює видалення газових викидів шляхом розсіювання через заводські труби. В атмосфері ці викиди розповсюджуються згідно із законами турбулентної дифузії. На процес розсіювання має вплив стан атмосфери, розташування підприємства і джерело викиду, характеристика місцевості, хімічні властивості газів, що викидаються, висота джерела. Горизонтальне переміщення викидів визначається швидкістю і напрямом вітру. Вертикальне переміщення визначається розташуванням температури за висотою атмосфери.

Автоматизоване вирішення завдання виконується на основі положення, згідно з яким сумарна концентрація шкідливої речовини не повинна перевищувати максимально разову концентрацію цієї речовини в атмосферному повітрі [1].

2. Моніторинг параметрів стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві.

Це завдання призначене для надання інформації про ступінь забруднення атмосферного повітря. Система моніторингу якості атмосферного повітря орієнтована на оперативне виявлення підвищеного рівня забруднення атмосфери і забезпечує автоматичні безперервні вимірювання концентрацій основних забруднюючих речовин і метеопараметрів [2].

3. Нарахування платежів за забруднення атмосферного повітря на промисловому підприємстві.

© Руденко О. А., 2008

Платежі за забруднення стягуються з підприємств за викиди в атмосферу, водоймища та розміщення відходів згідно з нормами, встановленими національним законодавством. Річні ліміти для підприємств визначаються залежно від шкоди, заподіяної навколишньому середовищу. Вони відображаються у нормативно-правових актах на національному рівні та розподіляються підприємствам у вигляді квоти обласних граничних обсягів викидів з урахуванням їх конкретного коефіцієнта викидів і прогнозів щодо обсягів виробництва на даний період.

Таким чином, впровадження модуля "Автоматизація управління екологічною безпекою стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві" дозволить забезпечити контроль за викидами в атмосферне повітря та підвищити ефективність роботи підприємств.

Література: 1. Моніторинг стану параметрів атмосферного повітря // <http://www.glossary.ru/index.htm>
2. Моніторинг стану параметрів атмосферного повітря // <http://www.mosecom.ru/company.html>

УДК 004.91:651.5

Холодов Р. В.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ Й ВИКОРИСТАННЯ

У сучасних умовах швидкозмінної ринкової ситуації виникають проблеми керованості підприємств і організацій. Ці проблеми викликані:

необхідністю динамічно управляти організаційною структурою підприємства, в ідеалі – синхронно зі змінами на ринку;

диверсифікованістю бізнесу і відповідно – зміною функцій елементів організаційної структури;

реінжинірингом бізнес-процесів і супутнім зростанням кількості внутрішніх документів одночасно з необхідністю швидко на них реагувати.

Якщо не управляти потоками документації, то через якийсь час починаються проблеми. Наприклад, губляться документи, а потім, коли вони вже не потрібні, знаходяться. Керівники підприємств намагаються впорядкувати документообіг і знаходять організаційні рішення. Це може бути акуратне й чітке розміщення файлів і папок на сервері, підключення електронної пошти для скорочення часу при узгодженні, підписанні й контролі виконання документа. Але практика показує найчастіше, що це спрацьовує тільки на початкових етапах роботи організації. У випадку ж розукрупнення й розосередження підрозділів організації, збільшення її кількісного складу часом буває дуже важко стежити за ситуацією, використовуючи такі методи. Зрештою керівництво змушене для вирішення всіх виниклих проблем, вдаватися до вибору й впровадження електронної системи. Звичайно, вибір робиться однозначно на користь автоматизації, але питання тільки в тому, яку систему вибрати.

На ринку програмного забезпечення представлена велика кількість систем електронного документообігу: від простих (коробкових) продуктів до корпоративних (інтеграційних) рішень.

Серед них:

забезпечення більш ефективного управління за рахунок автоматичного контролю виконання, прозорості діяльності всієї організації на всіх рівнях;

підтримка системи контролю якості, що відповідає міжнародним нормам;

оптимізація бізнес-процесів і автоматизація механізму їхнього виконання й контролю;

виключення паперових документів із внутрішнього обороту підприємства. Економія ресурсів за рахунок скорочення витрат на управління потоками документів в організації;

виключення необхідності або істотне спрощення й удешевлення зберігання паперових документів за рахунок наявності оперативного електронного архіву.

Виникає питання: "На які фактори треба звернути увагу керівникові підприємства насамперед, щоб правильно вибрати систему?"

Слід виділити основні вимоги до них [1]:

1. Вимоги щодо обсягу зберігання. Якщо наявна велика кількість документів, необхідно вибрати систему, що підтримує ієрархічне структурне зберігання (HSM — Hierarchal Storage Manage-

ment). Цей механізм зберігає найбільш активно використовувані дані на найбільш швидких, але й найбільш дорогих носіях, у той час як інформація, що використовується рідше, автоматично переноситься на повільні й дешеві носії.

2. Необхідність автоматизації адміністративного управління організацією. Ступінь складності організаційної структури.

3. Наявність територіально розподілених підрозділів. Цей фактор висуває певні вимоги до вилученого доступу, до реплікації даних і т. д.

4. Наявність паперового архіву великого обсягу. Деякі системи документообігу постачаються із уже інтегрованими підсистемами масового введення документів.

5. Необхідність у розвинутій маршрутизації документів, в управлінні потоками робіт. Як наслідок цієї необхідності, потрібна підтримка довільних бізнес-процесів, що, можливо, працюють разом із прикладними системами підтримки цих процесів.

6. Вимоги щодо строків зберігання документів. При більших строках зберігання (десятки років) варто серйозно подумати про організацію паралельного архіву на мікрофільмах.

7. Вимоги щодо "відкритості", розширюваності системи. Можливість інтеграції з існуючими інформаційними системами й використання наявного устаткування.

8. Необхідність зберігання зображень документів. Використання в організації специфічних форматів зберігання документів. Необхідність підтримки інженерних і конструкторських завдань, інших особливостей діяльності підприємства.

9. Необхідність розвинених засобів пошуку інформації. Повна підтримка системою мов наявних в організації документів.

10. Вимоги до безпеки (шифрування, організація доступу і т. д.). Можливість використання вже наявних в інформаційній інфраструктурі організації механізмів доступу до системи документообігу.

11. Вимоги щодо відповідності певним стандартам: внутрішнім, галузевим, міжнародним стандартам з контролю якості, рівню організації зберігання інформації.

Впровадження інформаційних систем на базі електронного документообігу дозволяє:

упорядкувати й оптимізувати бізнес-процеси, не тільки пов'язані з документообігом, але й технологічні;

перерозподілити функціональні обов'язки працівників, скоротивши штатні одиниці, що звільнилися;

організувати автоматичний моніторинг виконавської дисципліни.

Але не варто помилково думати, що впровадження таких систем проходить бездоганно й просто, якщо в цьому дійсно зацікавлене керівництво. Насправді цей процес супроводжується цілим рядом проблем як суто психологічного, так і іншого характеру. Можна перелічити основні:

консерватизм персоналу, низька освіченість, небажання перенавчатися;

небажання "показувати" власну діяльність керівництву, що незалежно від бажання персоналу виникає після впровадження системи електронного документообігу;

небажання керівництва (директора) безпосередньо працювати з комп'ютером, переглядати й редагувати документи;

постійні структурні зміни в організації;

слабка формалізація бізнес-процесів;

необхідність забезпечення юридичної чинності документів (після прийняття закону про електронний підпис цей фактор почне втрачати свою значимість);

необхідність взаємодіяти із зовнішнім "паперовим" світом, особливо якщо це стосується паралельних структур в організаціях або відомствах, з якими йде постійна робота.

На сьогодні існує ряд оптимальних систем документообігу.

1. Системи з розвиненими засобами зберігання й пошуку інформації (електронні архіви — ЕА). Електронний архів — це окремий випадок системи документообігу, орієнтований на ефективне зберігання й пошук інформації. Деякі системи особливо виділяються за рахунок розвинених засобів повнотекстового пошуку: нечіткий пошук, значенневий пошук тощо, інші — за рахунок ефективної організації зберігання: HSM, підтримка широкого діапазону устаткування для зберігання інформації та ін.

2. Системи з розвиненими засобами workflow (WF). Ці системи в основному розраховані на забезпечення руху якихось об'єктів за заздалегідь заданими маршрутами (так звана "жорстка маршрутизація"). На кожному етапі об'єкт може змінюватися, тому його називають загальним словом "робота" (work). Системи такого типу називають системами workflow — "потік робіт" (на жаль, для цього терміна немає точного еквівалента в російській мові). До робіт можуть бути прив'язані документи, але не документи є базовим об'єктом цих систем. За допомогою таких систем можна організувати певні роботи, для яких заздалегідь відомі й можуть бути прописані всі етапи [2].

3. Системи, що мають розвинені додаткові сервіси, наприклад, сервіс управління зв'язками з клієнтами (CRM — Customer Relation Management), управління проектами, електронної пошти та ін. (Слід відзначити, що за складністю функцій система документообігу й, наприклад, сервіс CRM можуть мати різні пропорції залежно від організації. Але в контексті цієї статті функціональність CRM є додатковою.

На основі всього вищесказаного можна зробити наступні висновки.

Застосування систем електронного документообігу життєво необхідне для будь-якої організації, що має справу з більшим потоком документів.

У процесі роботи з ними для керівника виникають дві основні проблеми: вибору й упровадження такої системи, які залежать як від психологічних факторів, так і від загальної стратегії розвитку організації.

Література: 1. Хубаев Г. Н. Экономическая оценка потребительского качества программных средств. Текст лекций. – Ростов-на-Дону, 1997. 2. Web-сайт системы ЭДО Optima Workflow <http://www.optima.ru/> 3. Web-сайт системы ЭДО"БОСС-Референт" // <http://www.it.ru> 4. Web-сайт системы ЭДО"Евфрат" // <http://www.cognitive.ru> 5. Web-сайт системы ЭДО"Company Media" // <http://www.intrust.ru> 6. Web-сайт системы ЭДО"Staffware" // <http://www.staffware.com>

УДК 005.95:005.55

Денисенко І. П.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИК АВТОМАТИЗОВАНОГО ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ

Процес управління персоналом повинен бути гнучким, динамічним, взаємопов'язаним з виробничим плануванням, що дозволить грамотно впливати на досягнення цілей підприємства в умовах ринку.

Основне завдання управління персоналом – своєчасне ухвалення управлінських рішень, що визначають вимоги до кадрового складу на кожному конкретному інтервалі часу, до якості й кількості персоналу, щоб він адекватно відповідав покладеним на нього функціям. В основі управління персоналом лежить політика підприємства, що повинна бути погоджена із загальною тенденцією розвитку підприємства.

Впровадження новітніх інформаційних технологій дає змогу розширити коло можливостей працівників підприємств для більш простого, ефективного та динамічного їх розвитку.

Одним із найважливіших завдань менеджера з управління персоналом на підприємстві є відбір кандидатів на вакантні посади. При підборі персоналу HR-менеджери користуються конкретним набором вимог, обумовленим як посадовими й функціональними обов'язками, так і корпоративними стандартами в цілому. Якщо ці положення явно декларовані й формалізовані у вигляді відносин між атрибутами співробітника типу "вік до 30 років, освіта вища економічна, стаж...", то система автоматично створює анкету претендента, у якій зазначена необхідність заповнення саме цих атрибутів. Надалі шляхом аналізу резюме, що надійшли, виконавець може ранжувати списки претендентів за формальними параметрами, значно скорочуючи обсяг рутинної роботи й підвищуючи загальну якість контингенту, що підбирається на вакансії.

Все це займає багато часу та іноді призводить до підбору персоналу, що не здатен адекватно виконувати свої посадові обов'язки. Відбір кадрів є одним із найважливіших етапів кадрової політики, адже саме з неї починається ефективна робота підприємства. Кожен працівник повинен бути ретельно відібраним за групою критеріїв та зайняти саме те місце у штатному розкладі, якому він максимально відповідає.

Подібні проблеми можна вирішити за рахунок використання сучасних інформаційних технологій. У разі використання автоматизованих систем суттєво змінюється бізнес-процес рекрутингу: представник роботодавця зустрічається з кандидатом, пропонує йому пройти тестування та заповнити анкету, причому анкету можна заповнювати одразу ж в електронному вигляді, а можна переносити дані з паперового носія. Після збору анкет починається безпосередньо процес вибору претендентів.

Етап відбору в автоматизованих системах рекрутингу на сьогодні здійснюється багатьма методиками. Але існує дві, найбільш поширені [1]:

побальне оцінювання параметрів кандидата;
визначення відсоткової відповідності кандидата.

В обох випадках для оцінювання використовується поняття "еталон посади".

Під час побального оцінювання дані, введені до електронної анкети кандидатом, порівнюються з еталоном посади, на яку він претендує. Кожен параметр оцінюється за визначеною шкалою (наприклад 12-бальною) залежно від параметрів еталону.

У другому випадку, при використанні показника відсоткової відповідності, автоматизованим способом розраховується відсоткова відповідність кожного параметра, а потім загальний відсоток відповідності.

© Денисенко І. П., 2008

Кінцевим етапом відбору є надання системою словесної рекомендації щодо кандидата, і програма в цьому випадку виступає як система підтримки прийняття рішень.

Слід зазначити, що для проведення аналізу відповідності претендентів вимогам роботодавця потрібна значна підготовча робота, адже якість оцінки кандидата та видані рекомендації залежать від кількості параметрів, які оцінюються в системі. Критеріїв може бути будь-яка кількість, головне визначити їх кількість, достатню для аналізу. Адже при малій кількості параметрів результат буде необ'єктивним, а при дуже великій кількості – кандидат витратить багато часу для заповнення анкети.

Та навіть правильна кількість критеріїв і новітні методики оцінки кадрів не дають гарантовано правильної відповіді на запитання. Найвідповіднішим моментом є прийняття рішення менеджером з управління персоналом, а в цьому процесі на перший план виходить людський фактор.

Спеціалісти з кадрової політики, рекрутери та працівники відділу кадрів дуже скептично ставляться до подібних систем. Вони рекомендують використовувати дані системи для підбору працівників нижнього та іноді й середнього рівнів управління і розглядати подібні програми лише як допоміжний інструмент при прийнятті рішень, як думку третьої сторони [2; 3]. І це абсолютно правильно, тому що жодна автоматизована система, якою б найсучаснішою вона не була, не здатна зазирнути в очі кандидата або помітити його невербальні засоби спілкування, які нерідко кажуть набагато більше, ніж слова.

Література: 1. Каталог системи автоматизації MRP, CRM, ERP // www.managererp.com/index.php?content_id=108&lang_id=1&product_id=16 2. Сайт PDS // http://www.bosshr.ru/ru/boss_personnel/ 3. www.mbm.ru/gdocs/toc.asp

Шевченко В. Н.

УДК 004.822

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ

Корпоративні знання є найважливішим ресурсом сучасного підприємства, і ефективне використання цього ресурсу здатне значно вплинути на підвищення його конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості й капіталізації [1]. Управління корпоративними знаннями — це технологічний процес роботи з інформаційними ресурсами підприємства для забезпечення доступу, вилучення й аналізу корпоративної інформації, що дає користувачам можливість орієнтуватися у величезній кількості структурованої й неструктурованої інформації підприємства, і, вилучаючи переваги з існуючих знань, ухвалювати більш швидкі рішення на основі більш повної інформації.

Проблема управління знаннями надзвичайно актуальна для сучасних організацій, тому що: всі управлінські процеси значно ускладнилися через швидкість змін, що відбуваються, розвиток технологій, невизначеність, зростання вимог до якості й швидкості постачання послуг та продукції;

гостра конкуренція може істотно вплинути на витік наявних в організації знань; вихід висококваліфікованих людей на пенсію, які мають знання, отримані завдяки багаторічному досвіду;

завантаженість на роботі залишає співробітникам мало часу для поповнення наявних знань і придбання нових;

необхідність побудови якісних відносин із клієнтами вимагає формальних і неформальних знань про клієнтів, які повинні ставати корпоративними нематеріальними цінностями організації.

Департамент інтеграційних рішень компанії IBS пропонує ефективний спосіб вирішення перерахованих вище проблем – впровадження системи управління корпоративними знаннями.

Основна мета системи управління корпоративними знаннями (СУКЗ) — зробити знання доступними й повторно використовуваними на рівні всієї корпорації.

Цілі створення СУКЗ:

професійний розвиток співробітників;

підвищення інноваційності виробництва й системи управління інноваціями;

підвищення ефективності управління інтелектуальним капіталом;

підвищення операційної ефективності підприємства, зниження витрат, підвищення якості послуг, що надаються.

© Шевченко В. Н., 2008

Створення системи управління корпоративними знаннями включає декілька складових: дослідження з метою аналізу існуючої культури управління знаннями, розуміння цього питання й ставлення до нього з боку всіх співробітників, а також використовувати в організації способи збору, зберігання, накопичення знань і обміну ними;

розробку стратегії щодо впровадження культури управління знаннями з ряду напрямків: як збирати знання, створювати нові знання, ділитися наявними знаннями, використовувати наявну інформацію, досвід;

розробку й впровадження необхідної інформаційної системи керування знаннями, що складається з декількох баз даних: архівація наявних знань, збору, обміну інформацією, бази ефективних комунікацій і створення нових знань;

навчання співробітників.

Багато хто вважає, що проблема бізнесу може бути вирішена за допомогою технології і здобуваючи її, вважають, що щаслива мить настала. Але насправді головними виявляються комунікації або їхня відсутність — із клієнтами компанії, її співробітниками, начальниками. Ця проблема не може бути вирішена за допомогою технології.

Більшість компаній витрачають мільйони доларів на організацію систем управління знаннями, або систему управління взаємозв'язками з клієнтами CRM (Customer Relationship Management), і найчастіше ніхто цим програмним забезпеченням не користується, і лише через те, що співробітникам не дають часу для внесення необхідних даних. При цьому люди продовжують думати, що винна в цьому система.

Більшість CIO (Chief Information Officer Collective) у великих компаніях відповідають за питання, пов'язані з комп'ютерами, мережами, телефонією, базами даних і т. д. Однак деякі з них також відповідають і за питання бізнесу, включаючи проблеми клієнтів. Характерною галуззю, де CIO працює більше із зовнішніми клієнтами, ніж із внутрішніми IT, є банки.

Ініціатором IT-стратегії повинен бути CEO (Chief Executive Officer) — генеральний директор. Але рада директорів повинна бути більше залучена до цих питань. Однак часто питання IT на підприємстві для ради й CEO є занадто дріб'язковими — буквально на рівні сантехніки, а IT-відділи вважаються винятково сервісними. Відсутнє розуміння, що технології є важливою частиною бізнесу.

У різних індустріях проблема розподілу повноважень із питань IT вирішена по-різному. Зрозуміло, що в тих компаніях, які зосереджені на розробках і дослідженнях, високих технологіях, потужне технологічне ком'юніті. У роздрібному бізнесі більше влади мають продавці.

Можна навести приклади компаній, які успішно й не успішно реалізували IT-стратегію в управлінні корпоративними системами знань: успішний приклад — компанія TicketMaster, основний бізнес якої пов'язаний з он-лайнним продажем квитків, бронюванням готелів через Інтернет тощо. У них є спеціалізований відділ, що постійно підтримує стабільність системи. Іноді продаж квитків на деякі особливо популярні концерти починаються за 10 ранку й закінчуються через хвилину, тому що всі квитки вже продані. За цей час у режимі он-лайн проходять десятки тисяч транзакцій. Таку систему нелегко побудувати, і її стабільність критична для успішності бізнесу. Це приклад технологічної компанії, бізнес якої прямо залежить від ефективності IT. Інший гарний приклад — Світовий банк. Йому доводиться працювати з безліччю мов, культур, відповідати за велику кількість завдань в усьому світі. У середині цієї організації всі інтегровані в загальний процес, включаючи IT-відділ.

Також треба зазначити, що деякі компанії можуть вести успішний бізнес, незважаючи на провали IT-менеджменту. Це відбувається завдяки унікальності запропонованого ними продукту. Але в більшості випадків неправильно впроваджена технологія здатна знищити бізнес.

Зараз чітко видно нову цікаву тенденцію в галузі IT, що пов'язана зі зниженням витрат бізнесу. Це відбувається не тільки через економічну ситуацію. Компанії за рахунок інновацій з меншою вартістю стають успішними. Серед таких технологій — веб-сервіси, засоби платформи .Net, де можна розробити додаток усього за п'ять днів, замість того, щоб витратити на це п'ять місяців. Наприклад, пошукова система Google зараз можна купити в коробці й просто підключити до своєї мережі. Десять років тому над розробкою системи пошуку корпоративної інформації п'ять чоловік працювали 18 місяців. Вартість продукту тоді — \$500 тис., зараз — \$40 тис.

Мережні технології стали більш надійними, а люди вчаться все більш ефективно використовувати їх. Можна згадати проект з пошуку неземного розуму SETI, що існує за рахунок мережі, яка складається із сотень тисяч комп'ютерів, об'єднаних на добровільній основі. Ця програма працює вже кілька років, але вона показує нам те, з чим доведеться зіштовхнутися завтра. Цим викликом стануть Grid-computing (мережні обчислення). Крім того, досить імовірно, що бачення компанії IBM з їхньою концепцією utility computing (інша назва — IBM-on-demand) виявиться успішно реалізованим на практиці. Цей підхід має на увазі використання комп'ютера, як і будь-якого іншого побутового пристрою, наприклад розетки, лампочки — ввімкнув, вимкнув і забув.

Таким чином, управління знаннями може розглядатися як одна з ключових переваг в умовах зростаючої конкуренції, що вимагає від співробітників і особливо керівників швидкої реакції на зміни ринку в умовах обмежених ресурсів. Необхідні конкурентні переваги компанії можуть бути досягнуті тільки при трансформації накопичених знань у цінне, осмислене керівництво до дії. Таким чином, накопичені знання не просто використовуються, але й перетворюються в інформаційні ресурси для прийняття рішень і подальшої їхньої реалізації.

Література: 1. Веб-сайт "Клуб управління знаннями" // <http://www.kmclub.ru/>

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЭЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБОРОТА

Электронный документооборот (ЭДО) уже достаточно давно развит на территории Украины. С введением закона "Об электронной цифровой подписи" появились правовые условия, определяющие такого рода действия. В настоящее время, когда все больше государственных учреждений и коммерческих организаций переходят на ЭДО, встает вопрос о безопасности передачи важной, конфиденциальной и, тем более, секретной информации в системах ЭДО.

Исследованием данной проблемы занимались: Н. Бичевина [1], Б. Б. Борисенко, К. А. Шадрина [2], О. Нельзина [3].

В работе Натальи Бичевинной рассматривались проблемы, которые возникают между участниками электронного документооборота и правозащитными организациями, и она говорит о том, что у них возникает все больше сложностей и вопросов. Она делает акцент на том, что правозащитные организации не всегда могут защитить права участников документооборота.

Б. Б. Борисенко и К. А. Шадрина рассматривают возможность создания защищенной системы ЭДО с применением электронной цифровой подписи. Они считают, что эта система может защитить ЭДО от любой атаки.

О. Нельзина рассматривает проблему с другой точки зрения, она считает, что правильный выбор системы – это безопасность ЭДО.

Однако, автор считает, что разумное объединение прав участников ЭДО и правильный выбор системы позволят улучшить состояние безопасности.

Таким образом, целью данной статьи является усовершенствование подходов к безопасности электронного документооборота.

При выборе системы необходимо обратить внимание на такие факторы:

наличие полных схем документопотока и задач по управлению документацией, иначе есть риск получить не тот результат, который ожидается, а в итоге — пробелы в системе;

необходимость автоматизации административного управления организацией, степень сложности организационной структуры;

наличие территориально распределенных подразделений, что предъясняет накладывать определенные требования к удаленному доступу, к репликации данных и т. д.;

требования к безопасности (шифрование, организация доступа и т. д.)

Еще одна проблема лежит в плоскости обеспечения сохранности и целостности электронных документов, подтвержденных электронной цифровой подписью, и возможности обеспечения судебной защиты прав участников электронного документооборота. Необходимо, чтобы выбранная система была законной, ведь обеспечить легальность документов, создаваемых и циркулирующих в системе, возможно только в случае, если указанная система юридически и организационно верно внедрена в компании. Даже при соблюдении данных рекомендаций система не защищена от "пробелов" в законодательстве "Об электронной цифровой подписи", которых много и которыми пользуются те, кто крадет конфиденциальную информацию.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что:

подходить к выбору нужной системы необходимо очень тщательно, проанализировав все требования;

необходимо правильно юридически внедрять систему;

отдельное существование программных продуктов, для реализации ЭДО и правовых организаций невозможно, поскольку только их тесная связь даст возможность всесторонне защитить ЭДО;

необходимо исправить "пробелы" в законодательстве, которыми пользуются "воры" информации.

Литература: 1. Бичевина Н. Подводные камни электронных потоков // <http://www.itsec.ru> 2. Борисенко Б. Б. Защита системы электронного документооборота / Б. Б. Борисенко, К. А. Шадрина // www.virusinfo.info/showthread.php 3. Нельзина О. Системы электронного документа оборота на предприятии: проблемы внедрения и использования // www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa 4. Web-сайт системы ЭДО"БОСС-Референт" <http://www.it.ru> 5. Web-сайт системы ЭДО"Дело" (компания "Электронные офисные системы" <http://www.eos.ru>) 6. Web-сайт системы ЭДО"Евфрат" <http://www.cognitive.ru> 7. Web-сайт системы ЭДО"Company Media" <http://www.intrust.ru> 8. Web-сайт системы ЭДО"Staffware" <http://www.staffware.com>

ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ CRM-СИСТЕМЫ

В настоящее время наиболее жизнеспособными предприятиями оказываются те, которые ориентированы на клиента и его потребности. Таким образом, изучение проблемы привлечения и удержания клиента является очень актуальной.

Стратегия CRM (Customer Relationship Management) – стратегия организации бизнеса, в которой отношения с клиентом ставятся в центр деятельности компании для повышения лояльности к фирме и таким образом достижения того, чтобы клиент из потенциального превратился в реального. Главной целью CRM является определение наиболее "доходных" клиентов, обучение эффективной работе с ними, предотвращение их ухода к конкуренту, и таким образом увеличение дохода компании. Технология CRM представляет собой современный подход, включающий в себя стратегическое планирование, методы маркетинга, организационные и технические средства – весь комплекс средств, направленных на построение таких внутренних и внешних отношений, которые увеличивают производительность и прибыли компании [1].

В докладе рассматриваются основные принципы, преимущества и недостатки CRM-систем. При этом объектами являются информационные технологии.

Операционные CRM-системы – программное обеспечение (ПО), предназначенное для оперативного доступа к данным о клиенте в процессе взаимодействия с ним, а также обеспечивающее сбор этих данных [2]. Аналитические CRM – комплексы, предназначенные для анализа и обобщения собранных данных о клиентах. В них присутствуют инструменты, помогающие принимать решения о методах продвижения продукции на различные сегменты рынка, позволяющие правильно разбить рынок на эти сегменты, оценить эффективность маркетинговых кампаний и многое другое [3].

Коллаборативный CRM – это современный способ организации взаимоотношений с клиентами. Такой инструмент позволяет клиентам не только высказывать мнение о работе компании (e-mail, Интернет-форумы, чаты и т. д.), но и непосредственно участвовать в разработке новой продукции или формировании пакета услуг.

CRM – это стратегия организации бизнеса, в которой отношение с клиентом ставится в центр деятельности предприятия, так как именно клиенты составляют его основной актив [4].

Таким образом, Customer Relationship Management – управление взаимоотношениями с клиентами – представляет собой подход компании к пониманию поведения клиентов и использованию такого понимания для повышения уровня удержания и удовлетворенности своих наиболее прибыльных клиентов при одновременном снижении издержек и увеличении эффективности взаимодействия с клиентом. А информационные технологии CRM-системы позволяют формировать единую картину клиента и его потребностей у всех служб компании, обеспечение единообразной и слаженной работы с клиентом со стороны компании.

Литература: 1. Виталий Лощков. Управление взаимоотношениями с клиентами // <http://www.crmcom.ru>.
2. Марина Аншина. Журнал "Сетевой" // <http://www.klubok.net>. 3. Роман Костров. Зачем нужна CRM-система // <http://www.promomix.net/article.php?root=9&item=821>. 4. Черников Александр. Отечественный рынок CRM-систем: Украина – не Америка. // <http://www.directmarketing.com.ua/dir/art/6/274>

ПРИНЦИП РАБОТЫ ПОИСКОВОЙ МАШИНЫ

На сегодняшний день проблема поиска информации в Интернете становится все более актуальной. Интернет – всемирная компьютерная сеть, представляющая собой единую информационную среду и позволяющая получить информацию в любое время. Но, с другой стороны, в Интернете хранится очень много полезной информации, для поиска которой требуется много времени. Эта проблема послужила поводом к появлению поисковых машин.

Поисковые машины имеют 3 основные составляющие:

1. Поисковый робот.

Поисковый робот — это специальная программа (называемая также "пауком"), которая обходит сеть и собирает информацию о новых страницах, передавая ее впоследствии в базу данных (индекс).

2. Индекс.

Индекс представляет собой базу данных, которая содержит копию каждой найденной страницы. Обновление базы происходит каждый раз, когда поисковый робот находит новые страницы.

3. Механизм ранжирования.

Механизм ранжирования — это программа, которая определяет релевантность страницы (степень соответствия) поисковому запросу на основе семантического анализа документа, плотности и соответствия ключевых слов, ссылок с других Интернет-ресурсов и других параметров. От релевантности страницы зависит ее место при выводе результатов поиска [1].

Процесс обработки поискового запроса происходит следующим образом:

1. Поисковый запрос принимается и проверяется на наличие специфических команд и ошибок (в случае ошибок, как правило, предлагается правильный или наиболее подходящий вариант).

2. По поисковому запросу подбираются страницы из индекса и выводятся в порядке релевантности.

3. Запрашивается список текущих рекламных объявлений, удовлетворяющих поисковому запросу, и выводится в блоке рекламы.

Работа многих поисковых машин считается вполне успешной. Однако все современные поисковые системы страдают некоторыми серьезными недостатками:

1) поиск по ключевым словам даёт слишком много ссылок и многие из них бесполезны;

2) огромное количество поисковых машин с разными пользовательскими интерфейсами порождает проблему когнитивной перегрузки;

3) методы индексирования баз данных, как правило, не связаны с информационным содержанием;

4) часто выдаются ссылки на информацию, которой в Интернете уже давно нет;

5) машины ещё не столь совершенны, чтобы понимать естественный язык.

В последнее время потребности в интеллектуальной помощи быстро растут. Это привело к появлению интеллектуальных агентов. Обычно интеллектуальные агенты являются основной частью поисковой машины. Пользователь учит агента, а затем он выходит в Интернет для поиска. Интеллектуальные агенты выполняют инструкции от имени пользователя, имеют некоторую самостоятельность. После поиска они оповещают пользователя о результатах. Агенты учатся в результате своей деятельности [2].

Литература: 1. <http://www.seohere.ru/> 2. Гайдамакин Н. А. Автоматизированные информационные системы, базы и банки данных. – М.: Гелиос, 2002. – 568 с.

Копылова А. Ю.

УДК [004.71:65.011.4] (477)

Студент 4 курсу

факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ ВНЕДРЕНИЯ CRM-СИСТЕМ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

В настоящий момент на рынке программного обеспечения Украины представлено множество CRM-систем, основной задачей которых является групповая работа с клиентской информацией и анализ результатов этой работы.

CRM-системы стали нужными на высококонкурентном рынке, где в фокусе находится клиент. Главная задача CRM-систем – повышение эффективности бизнес-процессов, направленных на привлечение и удержание клиентов в маркетинге, продажах, сервисе и обслуживании, независимо от канала, через который происходит контакт с клиентом.

Современная концепция CRM рассматривает продажи не как рутинную задачу, а как искусство и науку использования информации о клиенте для приобретения его лояльности и повышения ценности для компании.

Но, к сожалению, не все компании на сегодняшний момент придерживаются данной концепции. Из-за некомпетентного обслуживания многие организации потеряли своих клиентов и теперь вынуждены заново наращивать клиентскую базу. Проанализировав динамику рынка предоставля-

© Копылова А. Ю., 2008

емых услуг, можно сделать вывод, что около 50% существующих клиентов компании неприбыльны из-за неэффективного взаимодействия с ними и при этом большая часть клиентов окупаются лишь через год работы с ними (соответственно, если клиент ушел до этого срока, то он принес убытки).

Исследованием этой проблемы в теоретических аспектах занимались такие авторы: Е. Соломатин [1], А. Сараев [2] и А. Палевич [3]. В данных работах были подняты вопросы относительно тенденций развития CRM-систем на предприятиях малого бизнеса и в крупных организациях. Однако не полностью решенным остается вопрос относительно причин неудач внедрения CRM-систем.

Таким образом, целью данной статьи является исследование сложностей на пути к внедрению CRM-систем на предприятиях Украины. Для достижения этой цели использовался метод анализа для проведения оценки существующей информации по данной проблеме.

В украинских условиях процесс внедрения CRM-систем довольно специфический. Это аргументируется такими факторами.

Во-первых, бизнес обычно строится на личных связях. Менеджеры, отвечающие за продажи, в большинстве случаев абсолютно не заинтересованы раскрывать свою клиентскую базу кому-либо другому. Уходит менеджер – теряется часть клиентской базы.

Во-вторых, среднестатистический житель Украины не очень-то любит давать информацию о себе, соответственно, и анализировать почти нечего. Причем даже в тех случаях, когда информация есть, она часто не соответствует реальному положению дел.

В-третьих, боязнь клиента оттого, что к его личной информации имеет доступ любой оператор клиентской службы.

Но круг проблем не ограничивается только особенностями менталитета наших граждан. Существуют также и другие препятствия на пути внедрения CRM.

Во-первых, это несоответствие функционала системы и поставленных перед ней задач. Но данную проблему можно предупредить, проконсультировавшись со специалистами на этапе выбора системы.

Во-вторых, чисто технические проблемы, когда из-за поломки системы теряется информация, собираемая годами. Особенно актуально в украинских условиях использование нелегального ПО и неквалифицированных сотрудников, которые отвечают за технику.

В-третьих, саботаж сотрудников, которые боятся CRM-системы из-за излишней её сложности или из-за информационной неграмотности. Но эта проблема – лишь проблема времени.

В-четвертых, возложив на CRM-систему слишком много надежд и не реализовав их, можно решить, что внедрение прошло неудачно, и вернуть все в исходное состояние, что когда-нибудь обернется фатальным поражением в конкурентной борьбе.

Наконец, внедрение CRM предполагает высокую культуру работников, в первую очередь тех, кто вводит исходные данные.

Таким образом, можно сделать вывод, что, несмотря на все преимущества использования CRM-систем для ведения бизнеса, существует масса препятствий на пути внедрения данных решений на предприятиях Украины. В основе выявленных проблем лежит не, казалось бы, финансовый фактор, а в основном – человеческий, как со стороны пользователей систем, так и со стороны клиентов, что объясняется менталитетом граждан Украины, находящейся только на пути к реформированию ведения бизнеса, ориентируясь на западные стандарты, которые являются более благодатной почвой использования CRM-систем.

Литература: 1. Соломатин Е. CRM – бизнес на лояльности // www.finic.ru 2. Сараев А. Восхождение на Эверест продаж // www.crmru.info 3. Палевич А. Почему локальные CRM-систем не подходят крупным предприятиям // www.elprise.ru

УДК 004.73

Синяк Е. В.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

РАЗРАБОТКА МОДЕЛИ DATA MINING НА ОСНОВЕ СТАНДАРТА PMML

Необходимость автоматизированного интеллектуального анализа данных стала очевидной из-за огромных массивов исторической и вновь собираемой информации. Трудно оценить объем ежедневных данных, накапливаемых различными компаниями, государственными, научными и медицинскими организациями. По мнению исследовательского центра компании GTE, только научные институты собирают ежедневно около терабайта новых данных. Человеческий ум, даже такой

© Синяк Е. В., 2008

III

"Управління розвитком", № 1' 2008

тренированный, как ум профессионального аналитика, просто не в состоянии своевременно анализировать столь огромные информационные потоки.

Причиной роста популярности Data Mining является объективность получаемых результатов. Человеку-аналитику, в отличие от машины, всегда присущ субъективизм, он в той или иной степени является заложником уже сложившихся представлений.

Вместе с тем, Data Mining имеет ряд недостатков, существенным из которых является необходимость введения четкого стандарта на данную технологию. Основным стандарт данной технологии PMML (Predictive Modeling Mark-up Language) направлен на решение данной проблемы. Разработка и внедрение PMML осуществляется IT-консорциумом Data Mining Group.

Автор рассматривает основные преимущества и недостатки технологий Data Mining и в частности стандарта PMML [1-3, 5-7].

Хранилище данных всегда было важной составляющей анализа, поскольку это то место, где данные согласованы и объединены. Но во многих случаях Data Mining не производится в самом хранилище. Вместо этого данные выгружаются из хранилища и помещаются во внешнюю оболочку.

Стандарт PMML устраняет необходимость перемещения данных на другой сервер, сокращая таким образом время на доставку данных и запуск модели. Теперь аналитики, разрабатывающие модели, могут просто предложить клиенту свою продукцию, которая работает в самой базе данных, а необходимость создания запросов на языке SQL отпадает.

Рассматриваемые стандарты CRISP-DM (The Cross Industry Standard Process for Data Mining — Стандартный межотраслевой процесс Data Mining), позволяют описать методологию Data Mining и разработку Data Mining-систем. В соответствии со стандартом CRISP, Data Mining является непрерывным процессом со многими циклами и обратными связями. При помощи методологии CRISP-DM Data Mining превращается в бизнес-процесс, в ходе которого технология Data Mining фокусируется на решении конкретных проблем бизнеса. Методология CRISP-DM представляет собой пошаговое руководство, где определены задачи и цели для каждого этапа процесса Data Mining [4].

В результате исследования было установлено, что проблема стандартизации в технологии Data Mining в данный момент решена не полностью. В качестве общепромышленных стандартов можно рассматривать два стандарта: PMML (разрабатываемый Data Mining Groups, в которую входят SAS, SPSS, IBM, Oracle, Microsoft) и CRISP-DM (разрабатываемый SPSS ISL, NCR и Daimler Chrysler). Так как разработка модели Data Mining является достаточно сложной задачей, то стандартизация в этой сфере крайне необходима. Стандартизация позволит упростить процесс разработки модели Data Mining, использовать модели повторно во всех приложениях, в которые включена поддержка стандарта PMML.

Литература: 1. <http://citforum.univ.kiev.ua> 2. <http://www.intuit.ru/department/database/datamining> 3. http://www.iso.ru/cgi-bin/main/news_tech.cgi?id=247 4. Иванов О. В. Статистика / Учебный курс для социологов и менеджеров. Ч. 1. Описательная статистика. Теоретико-вероятностные основания статистического вывода. — М.: Научная мысль, 2005. — 188 с. 5. <http://www.crisp-dm.org/> 6. <http://www.basegroup.ru/> 7. <http://scoring.snowcactus.ru/>

Пугачов С. М.

УДК 336.74.5

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ НА ТОРГІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Кожна організація в процесі своєї діяльності намагається максимізувати прибуток. Для цього їй необхідно правильно організувати роботу, орієнтуючись на ті речі, які приносять найбільший прибуток з найменшими витратами. Зараз на зміну товарно-обслуговуючій стратегії прийшла клієнто-орієнтована стратегія, де на перше місце ставиться клієнт і механізми взаємодії з ним. Дана стратегія має назву CRM – Customer Relationship Management. Концепція CRM передбачає постійний збір і аналіз інформації про кожного клієнта: реального й потенційного: як клієнт відреагував на ділову пропозицію, чи задоволений він якістю обслуговування, чи змінюються його переваги з часом, який прибуток клієнт приносить (чи міг би принести) підприємству, враховуються всі стадії взаємовідносин із клієнтом. Концепція CRM передбачає гармонійне поєднання формального підхо-

© Пугачов С. М., 2008

ду й індивідуального ставлення до кожного клієнта. Але якщо кількість активних клієнтів підприємства вимірюється в десятках або сотнях, а кількість потенційних клієнтів – в сотнях або тисячах, то повна реалізація концепції CRM приведе до накопичення великих масивів інформації, працювати з якими без залучення спеціальних засобів автоматизації буде неможливо [1].

У доповіді розглядається аналіз функціональних можливостей систем класу CRM та проектування модуля "Управління взаємовідносинами з клієнтами" CRM-системи для торговельного підприємства.

Введення автоматизованої системи аналізу і класифікації клієнтської бази підприємства дозволить підприємцю швидко реагувати на динамічність ринку конкурентної продукції, аналізувати діяльність свого підприємства, контролювати залучення клієнтів та облік продажу продукції. У результаті дослідження розроблено проект автоматизованої інформаційної системи взаємодії з клієнтами.

До складу модуля "Управління взаємовідносинами з клієнтами" входять наступні завдання: реєстрація контактів з клієнтами, ведення реєстру договорів та ABC-XYZ аналіз. Даний модуль формує наступні вихідні документи: "Відомість ABC-класифікації", яка відображає класифікацію клієнтів за привабливістю, "Відомість XYZ- класифікації", яка відображає класифікацію клієнтів за стадіями взаємовідносин з ними та "Відомість ABC-XYZ класифікації", яка містить об'єднані значення ABC і XYZ аналізу для кожного клієнта [1; 2].

Таким чином, вирішення даних завдань автоматизованим способом дозволить покращити показники продажу товарів та проводити більш ефективну маркетингову політику.

Література: 1. Сысоева С. В. Категорийный менеджмент. Курс управления ассортиментом в рознице. – СПб.: Питер, 2005. – 336 с. 2. Бодряков Р. Ю. Методика проведения ABC анализа http://www.rombcons.ru/ABC_XYZ.htm 3. Голубкова Е. Н. Внедрение концепции CRM на предприятии / Е. Н. Голубкова, Д. М. Давтян // <http://www.dis.ru/market/arhiv/2003/3/1.html>

УДК 504.03

Пащенко О. В.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

Горбатенко С. О.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

РОЗРОБКА МОДУЛЯ АВТОМАТИЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ СОЦІАЛЬНИМИ, ЕКОНОМІЧНИМИ ТА ЕКОЛОГІЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ СТАНУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Сучасний рівень науково-технічного прогресу характеризується новими відносинами науки, техніки, технології та природи. Еволюція суспільства неможлива без зміни навколишнього середовища. Природні ресурси вичерпуються внаслідок нераціональної господарської діяльності, порушення природних процесів у біосфері. Спостерігається постійне знищення ресурсів біосфери, що зумовлено багаторічним негативним впливом антропогенного фактора на навколишнє середовище та створює загрозу підвищеного ризику. Негативний вплив антропогенного фактора виявляється у збільшенні газових викидів, що включають парникові гази, які спричиняють парниковий ефект. Ризик, під який підпадає країна, може виявлятися не тільки у вигляді специфічних та незвичайних хвороб людей, але й у простому зменшенні їх імунітету. Такий ризик також сприяє зростанню кількості неспецифічних захворювань та ранній смертності.

Наша держава належить до однієї з країн, найбільш схильних до екологічної кризи. До цього призводить не тільки високий рівень концентрації промисловості та сільськогосподарських комплексів або екологічно необґрунтована споживча діяльність, а й те, що не відбуваються жодні комплексні та кардинальні зміни стосовно нинішнього ресурсоспоживання. На сьогодні виникає загострен-

© Пащенко О. В., Горбатенко С. О., 2008

ня екологічних проблем практично у всіх районах держави. Тому їх вирішення в Україні — одне з найбільш актуальних теоретичних і практичних завдань.

Автор розглянув розробку модуля автоматизації моніторингу зв'язків між соціальними, економічними та екологічними показниками стану регіонів України. Із впровадженням такого модуля з'являється можливість проводити оцінку відхилень соціальних, економічних та екологічних показників у регіонах чи містах нашої країни. Надається також можливість простежити за поточним станом впливу соціальних та економічних показників на екологічне становище, або за впливом економічної ситуації в країні на екологічне становище та здоров'я населення.

Таким чином, предметом дослідження є визначення впливу вищезгаданих показників один на одного, а об'єктом — проведення моніторингу зв'язків між соціальними, економічними та екологічними показниками стану регіонів України.

Проведення аналізу розрахованих еколого-соціально-економічних показників засноване на основі розрахунку парного коефіцієнта кореляції:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2} \sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}},$$

де r — коефіцієнт кореляції;
 x, y — залежна та незалежна ознаки.

Для вирішення даного завдання був розроблений програмний макет модуля в середовищі Borland C++ Builder 6.

У результаті проведених досліджень встановлено, що з впровадженням такої системи з'являється можливість проводити оцінку впливу шкідливих речовин на природне навколишнє середовище та відповідно на здоров'я населення, простежувати динаміку зростання чи спаду впливу шкідливих речовин на природне навколишнє середовище в окремих регіонах України.

Література: 1. Моделі розрахунку викидів забруднюючих речовин в системі обробки інформації "среда-здоровье" // <http://www.iki.rssi.ru>. 2. Инструменты для оцінки екологічного ризику Ecological Risk Analysis Tools and Applications // <http://www.hsrdr.ornl.gov>.

Самойленко Е. В.

УДК 336.747.5

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СИСТЕМА РАСЧЕТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПЛАСТИКОВЫХ КАРТ

Пластиковая карта как альтернатива наличным деньгам была придумана для удобства потребителей. На сегодняшний день это средство расчетов не только популярно, но и общедоступно в большинстве стран с развитой финансовой культурой. Стать обладателем пластиковой карты одной из международных платёжных систем может любой человек, имеющий какой-либо стабильный доход.

В последние годы пластиковые карты все активнее вытесняют наличные деньги из повседневной жизни. Особую актуальность приобретает деятельность по внедрению современных банковских технологий по всей территории Украины, внедрение которых связано с важнейшей задачей обеспечения прозрачности финансовых потоков и безопасности расчетных операций.

В статье проводится анализ преимуществ и недостатков проведения безналичных расчетов в Украине на основании расчетных документов на бумажных носителях или в электронном виде [1 – 5].

Целью исследования является изучение процесса обращения пластиковых карт и возникающих при этом проблем. Объектом – организация платёжной системы в сфере безналичных расчетов.

Автор провел анализ юридической базы организации современной системы безналичных расчетов, которая изложена в Инструкции о безналичных расчетах в Украине в национальной валюте от 29.01.2004 г. №22, основные требования, предъявляемые к электронным платёжным системам и, в частности, к пластиковым картам.

© Самойленко Е. В., 2008

Основными достоинствами пластиковых карт являются [6]:
оперативное получение средств с использованием широких возможностей платежных систем;
безопасность хранения средств. Принадлежность карточки её владельцу определяется образом его подписи, персональным идентификационным номером (ПИН), нанесенным в зашифрованном виде на карточку, и фотографией;
возможность использования до четырех личных банковских счетов в любых видах валют, прикрепленных к одной пластиковой карточке, что удобно при конвертации из одной валюты в другую при оплате покупок или получении наличных за рубежом;
избавление от проблем декларирования средств при поездке за границу и безопасности хранения наличных сумм в пути;
получение дохода – банк начисляет проценты на остатки средств на личных банковских счетах.

Таким образом, практически неограниченные возможности современных платежных систем открываются при использовании пластиковых банковских карт, объединяющих в себе преимущества банковского счета и наличных денег.

Литература: 1. Инструкция о безналичных расчетах в Украине в национальной валюте, утвержденная Постановлением Правления НБУ от 21.01.2004 г. №22 // www.gov.ua 2. Спьяк Г. И. Учет и аудит в банках: Учебное пособие / Г. И. Спьяк, Т. И. Фарюнов. – К.: Атика, 2004. – 328 с. 3. Гинзбург А. И. Пластиковые карты. – СПб.: Питер, 2004. – 128 с. 4. Срьоміна Н. В. Банківські інформаційні системи: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 220 с. 5. Рудакова О. С. Банковские электронные услуги. Учебное пособие для вузов. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 261 с. 6. Масленчиков Ю. С. Работа банка с корпоративными клиентами: Учеб. пособие для вузов / Ю. С. Масленчиков, Ю. Н. Тронин. – М.: ЮНИТИ, 2003. – 358 с.

УДК 336.717:004.78

Шебанова Т. И.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ И ЭКСПЛУАТАЦИИ CRM-СИСТЕМ В БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

Данная статья преследует цель рассмотреть ситуацию на рынке CRM-систем и более тщательно проанализировать их применение в банковских учреждениях. Актуальность мероприятий по внедрению подобных систем в данной сфере экономики чрезвычайно велика. Обосновать это можно спецификой рынка банковских услуг, а именно тем, что конкуренция сегодня чрезвычайно высока. Новые продукты и услуги, выводимые банками на рынок, довольно быстро могут быть скопированы конкурирующими банками. Да и создание новых, эффективных продуктов и услуг — задача далеко не тривиальная. В условиях отсутствия полной информации о клиентах, их предпочтениях и ожиданиях новые эффективные инструменты могут быть созданы лишь методом проб и ошибок, которые зачастую могут стать фатальными для бизнеса в целом. Очевидно, что правильная оценка тех или иных возможностей, повышение качества сервиса и в целом удовлетворенности клиентов банка на сегодня невозможны без применения информационных технологий для управления информацией о клиентах и взаимоотношениях с ними, их всестороннего анализа. Поэтому не удивительно, что внедрение системы управления взаимоотношениями с клиентами (CRM) становится одним из важных этапов автоматизации бизнес-процессов банка.

Продуманная комплексная CRM-стратегия, конечной целью которой является увеличение капитализации банка, привлечение и удержание прибыльных клиентов, предусматривает наличие эффективной системы взаимодействия с клиентами с использованием технологий CRM и CallCenter и должна стать главным конкурентным преимуществом банка. Привлечение же и удержание таких клиентов напрямую зависит от качества взаимодействия с ними на всех этапах жизненного цикла клиента в банке – начиная с первого контакта, через процесс продаж, обслуживания, поддержку пользователей и другие сервисы. Итак, основными целями внедрения CRM в банке могут быть:

обеспечение качественного обслуживания клиентов по различным каналам взаимодействия (телефон/IVR, sms-банкинг, e-mail, web-контакты и пр.);
привлечение и удержание прибыльных клиентов;

© Шебанова Т. И., 2008

исключение убыточных и недобросовестных клиентов;
обеспечение анализа клиентской базы в различных разрезах;
обеспечение анализа продуктового портфеля;
разработка новых продуктов и программ;
исключение повторяющихся функций и двойного ввода информации;
обеспечение контроля и анализа работы POS, РО, филиалов;
осуществление поиска дополнительных рыночных возможностей;
повышение эффективности банка в целом.

Одним из основных элементов банковской CRM-системы является база данных о клиентах. Однако данные сами по себе не обеспечивают экономического эффекта без их привлечения к решению реальных задач бизнеса. Важной составляющей банковской CRM-системы, несомненно, является наличие инструментов, соответствующих бизнес-процессам банка и, более того, гибкость, настраиваемость данных инструментов под меняющиеся потребности банка [1].

CRM нужны для решения двух основных задач, связанных с повышением эффективности бизнес-процессов, сосредоточенных во фронт-офисе организации (при этом совершенно неважно, банк это, производственное или торговое предприятие). Они помогают, во-первых, понять, кто такие клиенты компании, чего они ждут для себя и что могут дать сами. Во-вторых, CRM-системы, анализируя обновляемую информацию по контактам с клиентами и транзакциям, повышают рентабельность работы за счет выработки индивидуальных стратегий. Идеология CRM предусматривает переход от стратегии масс-маркетинга и массовых продаж к индивидуальным (one-to-one) продажам или услугам, настроенным или доработанным так, чтобы они соответствовали персональным требованиям клиентов. В итоге это сделает отношения компании и партнера более комфортными и эффективными, рассчитанными на перспективу. Классические (полнофункциональные) CRM-системы предполагают автоматизацию бизнес-процессов маркетинга (привлечения клиентов), основанных на персональной работе с каждым из клиентов (доведение контакта до заключения сделки), а также обслуживании и поддержке клиентов (важно узнать, что не устраивает клиента и чего ему недостает, чтобы именно это ему и предложить в рамках будущей маркетинговой деятельности). CRM-система должна обеспечить оперативный доступ ко всей имеющейся информации, реализуя разную форму ее представления для различных пользователей (например, продавцу услуг нужна история покупок клиента и прогноз его предпочтений, в то время как маркетологу — данные анализа целевых групп и т. п.) [2].

Все вышеуказанное дает возможность сделать вывод о полном обосновании необходимости внедрения CRM-систем в организациях банковской сферы. Очевидно, что вопросы о рентабельности банковских инструментов, их позиционирование по отношению к определенной группе клиентов чрезвычайно актуальны. Важно знать, какие маркетинговые акции оказались прибыльными по сегментам, целевым группам, продуктам, каналам и т. д., а какие нет и почему, сколько новых покупателей они принесли, сколько клиентов в результате их проведения стали лояльными и т. д. Подобная информация — основа для выработки новых маркетинговых планов и предложений, и CRM-системы предоставляют все, что нужно для анализа.

Литература: 1. www.winpeak.ru 2. www.crm.com.ua 3. www.b2blogger.com 4. www.itc.ua

Скляр В. Ю.

УДК 504.03

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ З ЕКОСИСТЕМОЮ

Актуальність даної теми полягає в тому, що сьогодні термін "екологія" став застосовуватися дуже широко, з найрізноманітніших приводів. І процес цей, мабуть, незворотний. Проте надмірне розширення поняття "екологія" і включення його в лексикон все ж таки неприпустиме. Так, наприклад, кажуть, що в місті "погана екологія". Вираз безглуздий, адже екологія — наукова дисципліна і вона одна для всього людства. Можна говорити про погане екологічне становище, про несприятливі екологічні умови, про те, що в місті відсутні кваліфіковані екологи, але не про погану екологію. Це так само безглуздо, як сказати, що в місті погана арифметика або алгебра.

Термін "екологія" виник у рамках біології. Його автором був професор Енського університету Э. Геккель (1866 рік). Екологія спочатку розглядалася як частина біології, що вивчає взаємодію жи-

© Скляр В. Ю., 2008

вих організмів залежно від стану навколишнього середовища. Пізніше на Заході з'явилося поняття "екосистема", а в СРСР — "біоценоз" і "біогеоценоз" (ввів академік В. Н. Сукачев). Ці терміни майже ідентичні.

Сучасні соціально-економічні структури при всьому їх різноманітті зберігають єдність в головному — залишаються суспільствами споживання, що виснажують і забруднюють біосферу і що формують "технократичну" людину [1]. Подібна стратегія перетворення місця існування з метою задоволення людиною своїх щонайперших потреб, зміна окремих елементів навколишнього природного середовища без урахування системної організації взаємозв'язку природи і суспільства призвела в цілому до змін ряду глобальних параметрів природного середовища, які визначають його якість. Досягаючи, в першу чергу, своїх найближчих цілей, людина потім зазнає впливу наслідків, яких не чекала і які здатні перекреслити всі досягнуті нею позитивні результати соціально-економічного розвитку і зміни навколишнього середовища.

Проте недостатньо розробленими є проблеми:

- накопичення промислових, сільськогосподарських, побутових відходів у кількостях, що порушують природні, зокрема біологічні, процеси;
- забруднення промисловими і побутовими відходами водних систем;
- порушення теплового режиму природного середовища;
- забруднення природи продуктами згоряння палива;
- використання матеріалів і продуктів, що містять шкідливі й токсичні речовини, які негативно впливають на геохімічні та біологічні умови життя;
- забруднення навколишнього середовища різними видами шумів, вібрацій, випромінювань;
- розробка родовищ корисних копалин без своєчасного відновлення і рекультивациі земель, що призводить до знищення ґрунтів, ландшафтів, осідання земної поверхні;
- порушення лісових масивів при низьких темпах їх відновлення;
- скорочення площ орних та інших сільськогосподарських угідь, що призводить до розвитку ерозійних процесів;
- знищення окремих видів тваринного світу для задоволення потреб в сировині, продуктах харчування тощо;
- негативна соціальна поведінка людей, яка викликана економічними чинниками і що веде до деградації особи або до порушень в соціогенетичному коді.

Таким чином, метою даної статті є вдосконалення подальших взаємовідносин економічної системи з екосистемою.

Детальний аналіз показує, що планета в ресурсному і екологічному відношенні просто не витримає, якщо країни, що розвиваються, справедливо вважаючи необхідним підвищити рівень життя своїх народів, підуть тим же шляхом, яким ішли розвинені країни [4]. Потрібна нова модель економічного розвитку й розподілу вироблюваних ресурсів на основі значно могутніших важелів централізованого регулювання на рівні як держави, так і світової спільноти в цілому. Таке регулювання неминуче повинне буде спиратися, перш за все, на інтегровані інтереси всієї світової спільноти і лише потім на інтереси окремих країн, підприємців і їх груп. "Щоб досягти стійкого розвитку і вищого рівня життя для всіх народів, — підкреслюється в Декларації Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку, — держави повинні зменшити і виключити моделі виробництва і споживання, які не сприяють стійкому розвитку."

Отже, шлях, яким прийшли до свого благополуччя розвинені країни, неприйнятний для людства в цілому. При цьому підкреслюється, що різні держави різною мірою відповідальні за забруднення навколишнього середовища, що "вони несуть загальну, але не однакову відповідальність за це". Закріплення даного положення в міжнародному документі такого рангу, поза сумнівом, матиме вплив на економічне й політичне життя планети, оскільки воно відображає ту обставину, що благополуччя розвинених країн досягнуте значною мірою за рахунок потенціалу благополуччя, не реалізованого в країнах, що розвиваються. Тим самим визнається, що їх фінансові борги розвиненим країнам повинні бути співвіднесені із збитком, нанесеним світу, що розвивається.

У Декларації Конференції ООН підкреслюється, що розвинені країни визнають ту відповідальність, яку вони несуть, підтримуючи міжнародні зусилля у напрямку досягнення стійкого розвитку, з урахуванням того, який тиск вони чинять на навколишнє середовище, і тієї технології та фінансових можливостей, які вони мають у своєму розпорядженні. Декларація свідчить про необхідність перекладення зусиль щодо збереження навколишнього середовища і реалізації концепції стійкого розвитку в ранг державної та міждержавної політики, з якою повинні зв'язатися всі економічні й політичні рішення.

Таким чином, особливість сучасного етапу розвитку суспільства полягає в тому, що виробнича діяльність людей повинна стати планетарною не тільки за масштабами (кількісно), але й за характером, оптимально включившись у структуру природних коловоротів речовин і енергії, ставши таким чином функціонально необхідним компонентом біосфери. Проте, як найбільш активний і високоорганізований компонент, який свідомо регулює свою сукупність біосферних процесів, суспільство стане поступово основною ланкою, що забезпечує цілісність біосфери, яка еволюціонуватиме в якісно нове становище — ноосферу. У структурі ноосфери співвідношення суспільства і природи змінюється на протилежне. Вже не природне середовище, а суспільство виступатиме в ролі цілого, куди природне середовище увійде як невід'ємний компонент системи, цілком підпорядкований їй. Але це справа майбутнього, а поки що, перш ніж стати цілим по відношенню до природного середовища, суспільство повинне пізнати закони цілісності біосфери і навчитися використовувати їх у своїй діяльності. Тільки в цьому випадку можлива еволюція суспільства від ролі однієї з частин біо-

сфери до ролі цілого відносно природного середовища. Необхідною умовою такої еволюції є розгортання екологічного змісту науково-технічної революції в системі суспільних відносин.

Дотримання екологічних принципів стає тепер об'єктивною необхідністю суспільного виробництва, оскільки тенденції техногенної зміни природних умов приймають все більш небезпечний для самих людей характер.

Література: 1. Владимиров В. Города и экология // Наука и жизнь. – 1994. – №6. – С. 68 – 73. 2. Гирусов Е. В. Экология и экономика природопользования / Е. В. Гирусов, С. Н. Бобылев, А. Л. Новоселов, Н. В. Чепурных. – М.: Изд. "Закон и право", 1998. 3. Григорьев А. А. Экологические уроки исторического прошлого и современности. – Л.: Наука, 1991. – 252 с. 4. Экологическое оздоровление экономики / Отв. ред. В. Я. Возняк. – М.: Наука, 1994. – 147 с. 5. <http://www.eunnet.net/>

Пуха О. В.

УДК 504.064

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АНАЛІЗ АНАЛОГІВ АВТОМАТИЗОВАНОГО ЗАВДАННЯ "АНАЛІЗ ВІДХИЛЕННЯ ВИМІРЮВАНЬ ПРОБ ПОВІТРЯ, ВОДИ ТА ҐРУНТУ ВІД НОРМИ"

Аналіз існуючих аналогів з автоматизації задачі "Аналіз відхилень вимірювань проб повітря, води та ґрунту від норми" показав недостатню кількість програмних продуктів на ринку інформаційних технологій (ІТ). Взагалі на підприємствах, які вирішують подібні завдання, використовують системи електронного документообігу, серед яких можна виділити наступні: Company Media, ІТ-система швидкого реагування МНС РФ, Система "ДЕЛО", eDocLib 2.0, "АРХІВНА СПРАВА", "UMS Docs – КЕРУВАННЯ", ГеоДок, Гран-Док. Слід зазначити, що ряд структурних підрозділів проводять аналіз в електронних таблицях MS Excel або за допомогою спеціалізованих автоматизованої системи управління (АСУ) аналізу надзвичайних ситуацій, або автоматизованих систем власної розробки.

Однією із систем, яка використовується для аналізу й документування надзвичайних ситуацій, є система Company Media.

У тезах розглянута система Company Media, яка призначена для автоматизації документообігу у територіально розподілених організаціях, технологія документообігу яких припускає централизоване відстеження руху документів у реальному масштабі часу.

Система розроблена з розрахунком на корпоративний характер роботи, що означає, з одного боку, можливість використання програмних модулів у будь-яких організаціях, з іншого — можливість роботи з певними додатками співробітників будь-якої організації. При цьому системою реалізуються завдання з обліку і зберігання електронних документів, обліку дій і контролю за виконанням документів; їх пошуку, складання звітів, підвищення якості роботи з документами, скорочення часу проходження документів, виключення дублювання інформації та виключення втрат інформації.

Іншою перспективною системою документування надзвичайних ситуацій, яка розглядається, є система "ДЕЛО".

Масштабована і гнучка в налаштуванні, вона легко адаптується до специфіки документообігу в організаціях будь-якого розміру від одиниць до тисяч робочих місць; забезпечує необхідний рівень конфіденційності інформації та відповідність усім нормативним вимогам як українського діловодства, так і міжнародних стандартів (ISO 15489 "Інформація й документація – управління документами" й ISO/IEC 17799:2000 "Інформаційні технології – Практичний посібник з управління інформаційною безпекою"); забезпечує захищений електронний документообіг з використанням електронного цифрового підпису і спеціальних криптографічних засобів. Компанія "Електронні офісні системи" (ЕОС) має всі необхідні сертифікати ФСБ для використання засобів захисту інформації у своїх продуктах; надає можливість масового переводу паперових документів в електронний вигляд і занесення їх до бази даних системи за допомогою опції "Потокове сканування"; підтримує повний цикл роботи з проектами документів, у тому числі їх маршрутизацію й версійність; дозволяє працювати з документами як у локальній мережі, так і у віддаленій — через Інтернет ("ДЕЛО-WEB"), а також має відкриту архітектуру й надає можливість інтеграції з іншими програмними засобами як компанії ЕОС, так і інших виробників програмних продуктів.

© Пуха О. В., 2008

Разом з цим наведені системи не можуть використовуватись для вирішення завдання, пов'язаного з надзвичайними ситуаціями, і мають надмірну кількість системних модулів.

Саме тому актуальним завданням є створення нової підсистеми АІС на сучасній технологічній, програмній, інформаційній, методичній основі з метою підвищення ефективності вирішення поставленого завдання.

Література: 1. Система автоматизации делопроизводства и электронного документооборота // http://www.eos.ru/eos/eos_delo 2. Company Media // <http://www.intermast.ru/>

УДК 001.8:001.9

Шевченко А. С.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МЕТОДЫ ПРИОБРЕТЕНИЯ ЗНАНИЙ

Приобретение знаний реализуется с помощью двух функций: получения информации извне и ее систематизации. При этом в зависимости от способности системы обучения к логическим выводам возможны различные формы приобретения знаний, а также различные формы получаемой информации. Форма представления знаний для их использования определяется внутри системы, поэтому форма информации, которую она может принимать, зависит от того, какие способности имеет система для формализации информации до уровня знаний. Если обучающаяся система совсем лишена такой способности, то человек должен заранее подготовить все, вплоть до формализации информации, то есть чем выше способности машины к логическим выводам, тем меньше нагрузка на человека [1].

Можно предложить следующую классификацию систем приобретения знаний, которая будет опираться на способность системы к восприятию знаний в разных форматах, качественно различающихся между собой способностью к формализации (рисунок) [2].

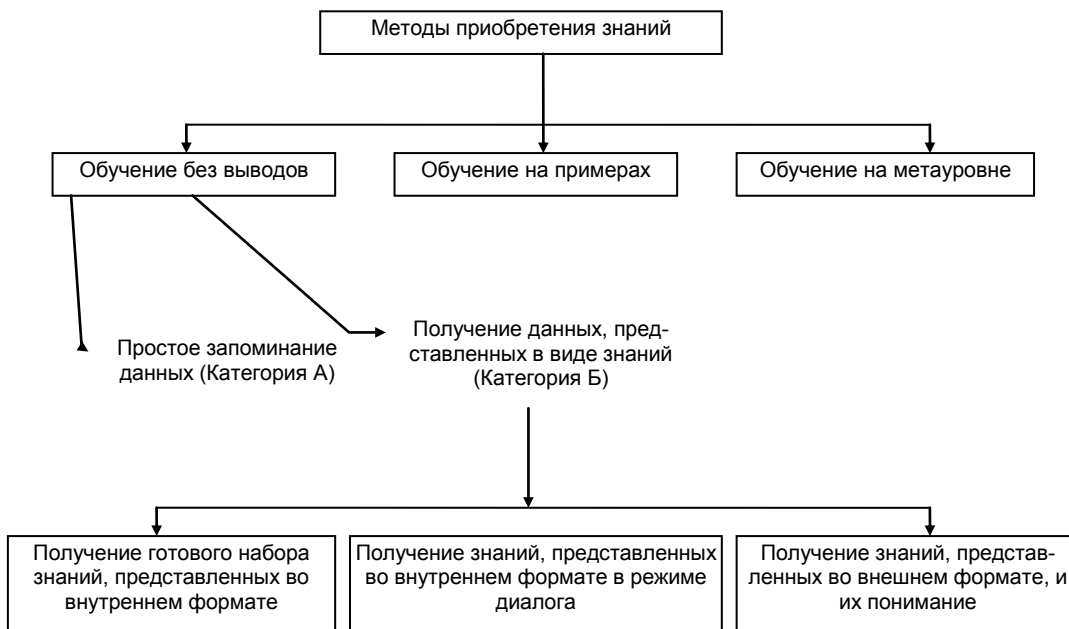

Рис. Классификация методов приобретения знаний

© Шевченко А. С., 2008

Обучение без выводов. Категорию А можно назвать обучением без выводов или механическим запоминанием, это простой процесс получения информации, при котором необязательны функции выводов, а полученная информация в виде программ или данных используется для решения задач в неизменном виде. Категория Б — это получение информации извне, представленной в форме знаний, то есть в форме, которую можно использовать для выводов. Обучающейся системе необходимо иметь функцию преобразования входной информации в формат, удобный для дальнейшего использования и включения в базу знаний.

Приобретение знаний на метауровне. Выше было рассмотрено обучение на объектном уровне, а еще более сложная проблема — приобретение знаний на метауровне, то есть знаний, основой которых является информация по управлению решением задач с использованием знаний на объектном уровне. Для знаний на метауровне пока не установлены ни формы представления и использования, ни связь со знаниями на объектном уровне, ни другая техника их систематизации. Поскольку не определена форма их представления с точки зрения использования, то трудно говорить о приобретении знаний на метауровне. Тем не менее, с этой проблемой связаны многие надежды в инженерии знаний.

Приобретение знаний по примерам. Метод приобретения знаний по примерам отличается от предыдущего метода тем, что здесь выполняется сбор отдельных фактов, их преобразование и обобщение, а только затем они будут использованы в качестве знаний. И соответственно от уровня сложности системы вывода в системе будут возникать разные по степени общности и сложности знания. Этот метод приобретения знаний почти не нашёл практического применения. Это может быть связано с тем, что входная информация представляет собой несистематизированный набор данных и для их обработки требуется наличие в системе обширных знаний в конкретной области. По сравнению с предыдущим методом приобретения знаний, этот метод имеет большую степень свободы и, соответственно, необходимо описать общие положения этого принципа.

При изучении метода приобретения знаний по примерам можно выделить следующий ряд методов:

- 1) параметрическое обучение;
- 2) обучение по аналогии;
- 3) обучение по индукции.

Параметрическое обучение. Наиболее простая форма обучения по примерам или наблюдениям состоит в определении общего вида правила, которое должно стать результатом вывода, и последующей корректировки входящих в это правило параметров в зависимости от данных. При этом используют психологические модели обучения, системы управления обучением и другие методы.

Примером обучающейся системы этой категории в области искусственного интеллекта является система Meta-Dentral. Эта система выводит новые правила путем коррекции правил продукций в процессе обучения или на основе исходных масс-спектральных данных. Параметрическое обучение в ней представлено в несколько специфичном виде, но все же она относится к указанной выше категории, поскольку в системе задана основная структура знаний, которая корректируется последовательно по отдельным данным.

Ярким примером применения этого метода приобретения знаний могут также служить системы распознавания образов. В них ясно просматривается основной принцип этого метода — в ходе обучения нейронная сеть автоматически по определенным заранее законам корректирует веса связей между элементами и значения самих элементов.

Метод обучения по индукции. Среди всех форм обучения необходимо особо выделить обучение на основе выводов по индукции — это обучение с использованием выводов высокого уровня, как и при обучении по аналогии. В процессе этого обучения путем обобщения совокупности имеющихся данных выводятся общие правила. Возможно обучение с преподавателем, когда входные данные задает человек, наблюдающий за состоянием обучающейся системы, и обучение без преподавателя, когда данные поступают в систему случайно. И в том, и в другом случае выводы могут быть различными, они имеют и различную степень сложности в зависимости от того, задаются ли только корректные данные или в том числе и некорректные данные и т. п. Так или иначе обучение этой категории включает открытие новых правил, построение теорий, создание структур и другие действия, причем модель теории или структуры, которые следует создать, заранее не задаются, поэтому их необходимо разработать так, чтобы можно было объяснить все правильные данные и контрпримеры.

Индуктивные выводы возможны в случае, когда представление результата вывода частично определяется из представления входной информации. В последнее время обращают на себя внимание программы генерации программ по образцу с использованием индуктивных выводов.

Обучение по аналогии. Приобретение новых понятий возможно путем преобразования существующих знаний, похожих на те, которые собираются получить. Это важная функция, которую называют обучением на основе выводов по аналогии или просто обучением по аналогии. В нашей жизни много примеров, когда новые понятия или технические приемы приобретаются с помощью аналогии.

Выводы по аналогии — один из важных объектов исследования искусственного интеллекта. Наиболее интересные результаты здесь получены П. Уинстоном. Он использует выводы по аналогии, основываясь на следующей гипотезе: "Если две ситуации подобны по нескольким признакам, то они подобны и еще по одному признаку". Подобие двух ситуаций распознается путем обнаружения наилучших совпадений по наиболее важным признакам.

Аналогия — это метод выводов, при которых обнаруживается подобие между несколькими заданными объектами; благодаря переносу фактов и знаний, справедливых для одних объектов, на основе этого подобия на совсем другие объекты либо определяется способ решения задач, либо предсказываются неизвестные факты и знания. Следовательно, когда человек сталкивается с неизвестной задачей, он на первых порах использует этот естественный метод вывода.

Примером использования метода приобретенных знаний по аналогии может служить система доказательства теорем [3].

Литература: 1. Гаврилова Т. А. Базы знаний интеллектуальных систем / Т. А. Гаврилова, В. Ф. Хорошевский. — СПб.: Питер, 2000. — 384с. 2. <http://www.neironet.ru> 3. Морозов М. Н. Курс лекций по дисциплине "Системы искусственного интеллекта" // <http://www.marstu.mari.ru:8101/mmlab/home/AI/index.html>

УДК 658.502.7

Мелешенкова І. М.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ ГІС-ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО АНАЛІЗУ СТАНУ ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

До найактуальніших проблем сьогодення, що стосуються кожного мешканця планети та від яких залежить майбутнє людства, слід віднести екологічні проблеми, які викликані недалекою людиною, нерозумним, необґрунтованим ставленням людини до природи.

Розвиток сучасної економічної бази міст супроводжується підвищенням концентрації, комбінування, інтенсифікації виробничого процесу промислових підприємств. Наслідком стрімкого зростання виробництва, що характеризується багатовідходною технологією, є забруднення атмосфери. Промислове підприємство виступає першим і найважливішим елементом, що впливає на забруднення та деградацію навколишнього природного середовища (НПС) у господарській діяльності людини. Для того щоб звести до мінімуму цей негативний вплив, необхідно екологізувати економіку.

Екологізація економіки — це сукупність управлінських (організаційних), технологічних, фінансово-економічних заходів, спрямованих на зниження тиску навантаження на НПС підприємствами при збереженні цілей виробництва — одержання прибутку при достатніх темпах розвитку економіки, що забезпечують поступальний розвиток суспільства [1].

Розглядається розробка модуля аналізу стану забруднення атмосферного повітря на промисловому підприємстві з використанням ГІС-технологій. Проведення такого аналізу здійснюється на основі даних інвентаризації викидів шкідливих (забруднювальних) речовин в атмосферне повітря.

Відповідно до "Правил інвентаризації викидів шкідливих (забруднюючих) речовин в атмосферне повітря" інвентаризація викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря та їх джерела є першим етапом розробки проекту нормативів гранично допустимих викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря.

Основними цілями інвентаризації викидів є: одержання вихідних даних для оцінки ступеня впливу викидів забруднюючих речовин на атмосферне повітря і встановлення нормативів гранично допустимих викидів шкідливих речовин як у цілому для підприємства, так і для окремих джерел забруднення атмосферного повітря; визначення кількісних характеристик викидів забруднюючих речовин; визначення переліку шкідливих речовин, що підлягають державному обліку та нормуванню для розглянутого об'єкта; оцінка ефективності роботи пилогазоочисного устаткування; оцінка ефективності використання сировинних ресурсів і утилізації відходів на підприємстві; планування робіт з охорони атмосферного повітря [2].

Модуль надасть можливість швидко проводити інвентаризацію викидів шкідливих речовин, отримувати дані для побудови карти засобами геоінформаційних систем (ГІС) для визначення місцезнаходження виробничого майданчика підприємства та стаціонарних джерел викидів, зони впливу підприємства, зони забруднення підприємства, ареалу шкідливого впливу підприємства та формувати як найповніші звіти на базі отриманих даних.

© Мелешенкова І. М., 2008

Кінцевим користувачем модуля є менеджер-еколог підприємства.

Таким чином, дана інформаційна система може бути корисною не лише спеціалістам у галузі екології, а й фахівцям у медицині, економіці та соціології. Застосування такої системи приведе до зменшення об'ємів ручних операцій, дозволить подати інформацію у графічному вигляді для візуального аналізу, що значно полегшить проведення процесу оцінки екологічної ситуації та прийняття обґрунтованих рішень.

Література: 1. Концепція екологічної освіти України. 4-та Міжнародна науково-практична міждисциплінарна конференція "Сучасні проблеми науки та освіти", 1 – 10 травня 2003 р. 2. Выбросы вредных веществ в атмосферный воздух // <http://www.zakon.kz>.

Лупакова А. М.

УДК 658.502.7

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МОНІТОРИНГ ОБСЯГІВ ПОСТАЧАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ У НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

Енергія – ключовий фактор розвитку промисловості та забезпечення життєво важливих послуг. Однак теперішнє постачання енергії негативно впливає на природне навколишнє середовище. Енергетичні проблеми – це предмет занепокоєння внаслідок їх можливого впливу на природне навколишнє середовище, забруднення повітря, земельних ресурсів, води. Ось чому покращення розгляду екологічних проблем і питань енергоефективності в різних сферах енергетичної, економічної та соціальної політики є одним із головних завдань в Україні [1].

Виробництво енергії та тепла на базі використання традиційних паливо-енергетичних ресурсів є унікальним за масштабами матеріального та енергетичного обміну з навколишнім середовищем. Споживаючи величезну кількість природних первинних ресурсів у вигляді твердого, рідкого та газоподібного палива, енергетичне виробництво крім вторинної енергії видає кінцевий продукт у вигляді газоподібних і твердих продуктів згоряння, а також стічних вод. Вирішення проблеми моніторингу обсягів постачання енергоресурсів в народному господарстві є актуальним на сьогодні, тому що необхідно забезпечити надійне енергозабезпечення за рахунок оптимального використання енергії та поступової заміни корисних копалин відновлювальними джерелами енергії [2].

Метою дослідження є розробка модуля "Моніторинг обсягів постачання енергоресурсів в народному господарстві", який сприятиме розробці та здійсненню конкретних заходів у різних секторах економіки для покращення ефективності енергоспоживання (або для зниження енергоємності) з використанням геоінформаційних технологій та зменшення за рахунок цього негативного впливу на природне навколишнє середовище.

Об'єкт дослідження — процеси збору, накопичення, оцінки та прогнозу інформації про обсяги енергоресурсів у народному господарстві України. Предмет дослідження — динаміка енергоресурсів у народному господарстві України.

Модуль "Моніторинг обсягів постачання енергоресурсів в народному господарстві" — це підсистема комплексу завдань з моніторингу постачання енергоресурсів, яка, у свою чергу, є підсистемою моніторингу навколишнього середовища. Вирішення завдань моніторингу постачання енергоресурсів має важливе значення, тому що забезпечує проведення більш якісного контролю за станом енергоресурсів. Це дає змогу контролювати, моделювати та прогнозувати стан енергоресурсів.

"Моніторинг обсягів постачання енергоресурсів в народному господарстві" складається з наступних складових: визначення загального енергоспоживання у різних секторах економіки держави, визначення загального обсягу енерговиробництва, визначення енергоємності, визначення енергоспоживання на основі відновлювальних джерел.

Комплекс завдань моніторингу обсягів постачання енергоресурсів у народному господарстві призначений для міжвідомчого аналітичного центру державного моніторингу навколишнього природного середовища при Міністерстві екології та природних ресурсів України. Кінцевим користувачем модуля є аналітик міжвідомчого аналітичного центру державного моніторингу навколишнього природного середовища.

© Лупакова А. М., 2008

Модуль надасть Міністерству екології та природних ресурсів України можливість оперативно приймати управлінські рішення в галузі енергетики, підтримувати екологічний баланс, активно впроваджувати альтернативні енергетичні технології з метою збільшення частки відновлювальних джерел енергії в енергетичному балансі, включаючи екологічно чисті технології виробництва та використання природних копалин.

Література: 1. Коробкин В. И. Экология / В. И. Коробкин, Л. В. Передельский. – 6-е изд., доп. и переработ. – Ростов-на-Дону.: Изд. "Феникс", 2003. – 576 с. 2. Варламов Г. Б. Теплоэнергетичні установки та екологічні аспекти виробництва: Підручник / Г. Б. Варламов, Г. М. Любчик, В. А. Маляренко. – К.: ІВЦ "Видавництво "Політехніка", 2003. – 236 с.

УДК 331.25:004.4

Вівдиченко О. М.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПЕРСОНІФІКОВАНОГО ОБЛІКУ ВІДОМОСТЕЙ ПРО СПІВРОБІТНИКІВ ДЛЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ

На сьогодні успішне ведення бізнесу важко уявити без застосування передових технологій обліку й аналізу інформації. Вирішальним фактором перемоги підприємств у жорсткій конкурентній боротьбі є гнучка, продумана політика його керівництва, заснована на швидкій і правильній орієнтації в мінливих умовах ринку та на вмінні заглянути в майбутнє. Без комплексного контролю фінансових, трудових і матеріальних ресурсів, без одержання точних, своєчасних і максимально обґрунтованих звітів про стан справ на підприємстві здійснення подібної політики неможливе. Ухвалюючи те чи інше рішення з управління бізнесом, часто доводиться аналізувати великі обсяги даних, збір і обробка яких вручну просто неможливі. Найкращий засіб для вирішення даної проблеми — спеціалізований програмний продукт, що автоматизує управління підприємством [1].

Використання системи персоніфікованого обліку відомостей про співробітників для пенсійного фонду — забезпечувати збирання, обробку та накопичення даних про доходи, внески до Пенсійного фонду, інформацію про трудовий стаж громадян. На підставі цієї інформації обчислюється розмір трудової пенсії. Таку програму можливо використовувати на всіх підприємствах, фірмах, університетах та інших структурних підрозділах, що значно полегшить роботу персоналу. Система повинна мати захист від несанкціонованого доступу до персональних даних [2].

Мета цього проекту — підвищення ефективності персоніфікованого обліку відомостей про співробітників для Пенсійного фонду на базі нових інформаційних технологій.

Мета вирішення завдання — автоматизація персоніфікованого обліку відомостей про співробітників для Пенсійного фонду.

Упровадження системи дасть змогу збільшити швидкість, якість, ефективність ведення відомостей про співробітників.

Даний проект реалізується в середовищі "1С Предприятие 7.7" з використанням операційної системи Microsoft Windows XP, тому що дана операційна система відповідає сучасному рівню розвитку інформаційних технологій і може бути використана для реалізації технології "Клієнт-сервер".

Автоматизація завдання буде сприяти ефективності роботи з кадрами, оперативності системи управління.

Література: 1. Голубев В. Комп'ютерна інформація як об'єкт права власності і захисту // [http:// www. crime-research. iatr. org. ua](http://www.crime-research.iatr.org.ua). 2. Шроэж Майкл. Интегрированная аналитика. Как извлечь максимальную выгоду из ERP-систем / Майкл Шроэж, Дэвид Зинн, Бьерке Берн // [http:// www. iso. ru/jurnal](http://www.iso.ru/jurnal)

© Вівдиченко О. М., 2008

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА НА БАЗЕ ПЛАТФОРМИ 1С: ПРЕДПРИЯТИЕ 8.0

Занять лидирующее положение на рынке, повысить эффективность работы персонала, создать оптимальную структуру управления — вот первоочередные задачи руководителя предприятия. В бухгалтерской и банковской деятельности это особенно важно, так что обуславливает широкое применение бухгалтерских пакетов и программ, благодаря внедрению которых повышается оперативность обработки данных и достоверность деловой информации, принимаются более объективные финансовые и управленческие решения.

Руководителю предприятия сегодня приходится принимать решения в условиях неопределенности и риска, что вынуждает его постоянно держать под контролем различные аспекты финансово-хозяйственной деятельности. Эта деятельность отражена в большом количестве документов, содержащих разнородную информацию. Грамотно обработанная и систематизированная, она является в определенной степени гарантией эффективного управления производством. Напротив, отсутствие достоверных данных может привести к неверному управленческому решению и, как следствие, к серьезным убыткам.

В вышеуказанных, а также в любых других возможных случаях, когда возникает необходимость в автоматизации управленческого учета, перед началом таковой необходимо реализовать постановку управленческого учета на предприятии [1].

В зависимости от причины, которая побудила начать автоматизацию управленческого учета на предприятии, и от степени подготовленности менеджеров к началу автоматизации системы управления, необходимо определить функционал используемой автоматизированной системы управления.

Так, для получения первого опыта автоматизации управленческого учета оптимальны простые системы автоматизации управления, имеющие уже готовую настройку для ведения управленческого учета, но обладающие возможностью изменения и настройки параметров ведения учета. Одним из таких решений является система автоматизации управленческого учета "1С: Предприятие 8.0" [2].

В любом случае выбранная система автоматизации управленческого учета должна отвечать таким условиям: система автоматизации управленческого учета по функциональности должна быть подготовлена к тому, что решаемые ею задачи будут усложнены или увеличено количество решаемых системой задач; гибкость системы должна быть максимальной, так как в современных условиях рынка очень велика вероятность изменения правил ведения управленческого учета на предприятии (чаще в сторону его усложнения) [3].

Ни у кого не вызовет сомнений тот факт, что автоматизированной системы, отвечающей всем требованиям автоматизации управления каждым конкретным предприятием, не существует. То есть, для того, чтобы на предприятии начала функционировать полноценная система автоматизации управленческого учета, необходимо не просто приобрести какое-либо программное решение, а также провести ряд работ по адаптации (а возможно, и по созданию "с нуля") и внедрению системы автоматизации.

Программа "1С:Предприятие 8.0" является универсальной бухгалтерской программой и предназначена для ведения синтетического и аналитического бухгалтерского учета по различным разделам.

Система "1С:Предприятие" может быть адаптирована к любым особенностям учета на конкретном предприятии при помощи модуля "1С:Конфигуратор", позволяющего настраивать все основные элементы программной среды, генерировать и редактировать документы с любой структурой, изменять их экранные и печатные формы, формировать журналы для работы с документами с возможностью их произвольного распределения по журналам. Кроме того, "1С:Конфигуратор" может редактировать существующие и образовывать новые справочники произвольной структуры, создавать регистры для учета средств в необходимых разрезах, задавать любые алгоритмы обработки информации, описывать поведение элементов системы на встроенном языке и т. д. Важно отметить, что для настройки продукта не требуется глубоких знаний в области программирования.

В настоящее время существует широкий выбор различных систем автоматизации бухгалтерского учета (САБУ). Не следует делить их на плохие и хорошие, сильные и слабые. Все они хороши и их возможности находят практическое применение на предприятиях различного размера, профиля и рода деятельности. При автоматизации следует выбрать необходимую САБУ, исходя из задач и имеющихся ресурсов.

При автоматизації бухгалтерії важко не просто перевести всю паперову роботу на комп'ютер. Важко, щоб це збільшило ефективність роботи бухгалтерії і покращило контроль над фінансово-господарською діяльністю підприємства, що, в свою чергу, збільшить ефективність управління підприємством, і, як наслідок, ефективність його роботи.

Література: 1. Єрліхман О. С. Управлінський учет // Бухгалтер і комп'ютер. – 2000. – №1 – 3. – С. 44.
2. 1С: Бухгалтерія. Настільна книга користувача / Під ред. І. В. Разенко. – Харків: 1С-Теллур, 2003. – 432 с.
3. Брага В. В. Комп'ютеризація бухгалтерського учета. – М.: Финстатинформ, 1996. – 804 с.
4. Верлихов Е. В. У директора єсть главбух. А у нас с вами? // Автоматизація бухгалтерського учета. – 2004. – №2. – Май. – С. 32.

УДК 378.14:004.73

Грінченко С. А.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТАКТ-ЦЕНТРУ В CRM-СИСТЕМАХ

CRM (Customer Relationship Management) – управління взаємовідносинами з клієнтами. Цей місткий термін характеризує філософію ведення бізнесу в клієнт-орієнтованій компанії, де грамотні механізми роботи з клієнтами пронизують усі процеси організації. Сьогодні філософія CRM набуває все більшої популярності на підприємствах України.

Однією із складових операційного модуля CRM є контакт-центр (Contact-center). Контакт-центр – це система, яка спеціалізується на автоматизованій обробці великої кількості запитів, що надходять різними каналами зв'язку. Методологія використання контакт-центру виникла на базі використання call-центрів – організаційно-технічних комплексів, призначених для прийому та обробки операторами великого потоку телефонних викликів абонент-клієнтів компанії. Головним недоліком цих комплексів є обмеженість обробки контактів тільки телефонними лініями. Тому поступово call-центри почали обробляти найрізноманітніші види транзакцій і стали називатися контакт-центрами.

Метою контакт-центру є сприяння ефективному співробітництву з клієнтами, задоволення їх запитів і прогнозування майбутніх потреб. Характерними особливостями контакт-центру є використання різноманітних засобів комунікацій; функціональна завершеність бази даних, яка може використовуватися як самостійно, так і в складі єдиної системи CRM. Головними завданнями цієї структури є організація клієнтської підтримки, активний маркетинг, прийом заявок каналами зв'язку найбільш ефективним та економічним способом.

Висококваліфіковані співробітники контакт-центрів можуть бути доступними для взаємодії з клієнтами по телефону і одночасно можуть надавати послуги і вирішувати проблеми з використанням засобів електронної пошти, інструментів Web. З іншого боку, використання клієнтами Web не потребує прямої інтерактивної взаємодії з операторами, що дозволяє автоматизувати обслуговування зі значною економією як часу, так і людських ресурсів.

Інтеграція контакт-центру з CRM-системою дозволяє співробітнику компанії зручним способом вводити інформацію про клієнта в базу даних, або самому ж клієнту вводити цю інформацію, наприклад, при реєстрації чи покупці товару в Internet-магазині. Усі ці дані обновляються при кожній взаємодії компанії з клієнтом через контакт-центр. CRM-система може аналізувати отриману інформацію та експортувати її користувачам системи [1].

Для повноцінної підтримки CRM та інтеграції з контакт-центром система, як правило, використовує три категорії інструментів, які представляють спеціалізоване програмне забезпечення, підтримане відповідними організаційними структурами і регламентованими інструкціями підприємства:

CSS – обслуговування і підтримка клієнта (customer service and support). Інструменти цієї групи призначені для надання клієнту різноманітних послуг, післяпродажного сервісного обслуговування запропонованої продукції і т. д.;

SFA – автоматизація продажів (sales force automation). Ця категорія інструментів призначена для автоматизації укладання договірних відносин з клієнтами, для здійснення первинних та вторинних продажів клієнту;

EMA – автоматизація маркетингу (enterprise marketing automation). Ці інструменти дозволяють проводити рекламу послуг фірми і маркетинговий аналіз попиту на окремі продукти.

Бізнес-процеси, пов'язані з контакт-центром, мають таку функціональність: ведення єдиної бази клієнтів, реєстрація контактів з клієнтами, управління відносинами з потенційними клієнтами, управління взаємовідносинами з діловими партнерами, інтерактивна підтримка клієнтів, моніторинг

© Грінченко С. А., 2008

надходження заявок та їх результатів, дистанційне надання послуг, обслуговування клієнтів та ділових партнерів у режимі реального часу.

Як уже було зазначено, стержнем архітектури контакт-центру та всієї CRM-системи є централізована база даних клієнтів. У ній накопичується інформація про клієнтів та контакти з ними незалежно від каналу її надходження. Це дозволяє використовувати максимум доступної інформації для оптимізації відносин з клієнтами.

Іншими компонентами архітектури контакт-центру є: шлюз IP-телефонії – програмно-апаратний комплекс, основне функціональне призначення якого – перетворення мовної інформації у вигляд, придатний до передачі мережами з маршрутизацією пакетів IP; сервери додатків, які забезпечують реалізацію логіки послуг, що надаються; сервер техобслуговування (система адміністрування та управління); робочі місця операторів, які організуються на базі стандартних персональних комп'ютерів [2].

На ринку постачальників обладнання для контакт-центрів в Україні та інших країнах СНД переважають продукти компанії Cisco (IP Contact Center Enterprise Edition 7.0) та продукт російського НТЦ "Протей" — Протей-РВ [3].

У рамках системи Cisco IPCC подаються всі необхідні засоби для організації обробки клієнтських запитів з використанням засобів автоматичного розподілу викликів, систем автоматичної інтерактивної мовної взаємодії та агентських додатків. Потужна система побудови звітів, що включає статистичні звіти та звіти з роботи у реальному часі, дозволяє повністю контролювати роботу всього центру обробки викликів, стежити за доступністю ресурсів, отримувати всю інформацію, необхідну для своєчасної реакції на зміну потоків клієнтських звернень до контакт-центру [4].

На сьогодні на підприємствах України лише невелика частка контакт-центрів реалізує дійсно багатоканальне спілкування з клієнтами. Уже в найближчому майбутньому модернізація цього напрямку стане надзвичайно важливою. У 2007 році спостерігається значний стрибок у віддаленій роботі співробітників контакт-центрів – від 4% в 2006 році до 10%. За прогнозами, у 2008 році ця частка зросте до 18% [5].

Підсумовуючи сказане, можна зазначити, що досягнення максимального ефекту від реалізації клієнто-орієнтованого підходу на підприємстві залежить від наявності трьох складових: CRM-системи, контакт-центру та тісної інтеграції між ними.

Література: 1. Гольдштейн Б. С. Контакт-центри мультисервісних систем зв'язку // Б. С. Гольдштейн, А. А. Зарубін <http://dvo.sut.ru/libr/skin/i279gold/index.htm> 2. Еволюція контакт-центрів // http://crm.com.ua/index.php?lang_id=1&content_id=1070 3. Фрейнкман В. Перспективні центри обслуговування викликів // <http://www.connect.ru/article.asp?id=3494> 4. Садовський Д. Сучасні контакт-центри Cisco Systems // <http://www.flcc.ru/index.php?id=19> 5. Марданов А. З. Підвищення ефективності клієнто-орієнтованого бізнесу на основі інтеграції технологій контакт-центру та CRM-систем // А. З. Марданов, Р. А. Мунасіпов // <http://crm.com.ua>.

Толстолицкая О. В.

УДК 004.738.5:336.747.5

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ЭЛЕКТРОННЫЕ ПЛАТЕЖИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ КАРТОЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Всемирная компьютерная сеть прочно вошла в нашу жизнь. Все больше и больше разнообразных товаров и услуг продаются и покупаются через Интернет. Развитие электронной коммерции послужило стимулом для создания удобных и надежных инструментов и технологий электронных платежей, открыв для банковских учреждений новый рынок услуг.

Создание надежных и удобных инструментов сегодня достаточно актуально. Одним из перспективных направлений в решении данной проблемы является использование карточных технологий и платежных карт для осуществления Интернет-платежей.

Целью исследования является анализ проблемы создания удобных и надежных инструментов электронных платежей с использованием карточных и Интернет-технологий. Объектом исследования является процесс использования сети Интернет банковскими учреждениями в качестве нового рынка предоставления услуг. Предметом исследований является технология электронных платежей с использованием карточных средств.

Увеличение операций купли-продажи в Интернете вызвало необходимость создания надежных инструментов и технологий Интернет-платежей.

© Толстолицкая О. В., 2008

На первом этапе создавалась система электронных платежей (СЭП) между юридическими лицами, на втором — были подключены и физические лица. В 2000 году Национальный банк Украины документально утвердил концепцию системы электронных расчетов за товары и услуги в Украине, а в 2003 году эта система была введена в эксплуатацию. Одним из основных направлений построения в Украине такой платежной системы стало создание Национальной системы массовых электронных платежей (НСМЭП) [1 – 3].

Национальная система массовых электронных платежей (НСМЭП) – это внутренняя платёжная система Украины, разработанная Национальным банком Украины, в которой расчеты за товары и услуги, получение денежной наличности и прочие операции осуществляются с помощью банковских платежных карт SMART-технологий.

НСМЭП использует информационные технологии, которые обеспечивают формирование, обработку, передачу и хранение документов по операциям с применением платежных карточек и формирование соответствующих документов на перевод средств в электронной форме.

Схема расчетов в системе Интернет-платежей представляет собой следующую последовательность действий [2; 4; 5].

1. Покупатель через Интернет посещает веб-страницу Интернет-магазина, выбирает товары и решает оплатить платежной карточкой НСМЭП.

2. Интернет-магазин формирует заказ и устанавливает защищенное соединение с сервером авторизации системы Интерплат и передает номер, сумму и спецификацию заказа. Сервер авторизации проверяет наличие магазина в системе и соответствие данных заказа установленным правилам. В случае неудачной авторизации магазин получает отказ с указанием номера заказа и причины отказа. В случае успешной авторизации заказ на оплату поступает в Интернет-терминал системы.

3. Серверная часть Интернет-терминала инициирует установление защищенного соединения с компьютером покупателя. Покупатель вставляет платежную карточку в считывающее устройство и после установления защищенного соединения получает спецификацию заказа.

4. Покупатель подтверждает спецификацию. Карточка покупателя проходит необходимые проверки, после чего выполняется платеж. Покупатель получает электронный чек, который является аналогом фискального чека.

5. Система Интерплат сообщает Интернет-магазину о результате завершения транзакции и передает электронный чек вместе со спецификацией заказа.

6. Интернет-магазин сообщает покупателю о том, что оплата принята, и предоставляет услугу (отпускает товар).

7. По установленному регламенту осуществляется разгрузка Интернет-терминала, при этом средства поступают в банк на счет Интернет-магазина.

8. В случае исчерпания средств на платежной карточке клиент пополняет баланс карточки путем загрузки средств со своего счета или производит непосредственно платеж со счета.

Использование карточных и Интернет-платежей позволяет полностью автоматизировать процесс осуществления платежей. Однако еще решены не все проблемы функциональности системы и использования дружественного интерфейса в программных средствах. Решение этих проблем даст возможность банкам увеличить качество и разнообразие предоставляемых услуг, тем самым удержать существующих клиентов и привлечь новых.

Литература: 1. Берніков В. НСМЕП: огляд розвитку у 2006 році // Вісник НБУ. – 2007. – №2. – С. 23 – 25. 2. Карты НСМЭП и Интернет-платежи // КАРТ БЛАНШ. – 2006. – №4 – 5. – С. 20 – 27. 3. Энциклопедия НСМЭП // <http://moneynews.ru> 4. Савченко А. Система електронних платежів нового покоління / А. Савченко, І. Івченко, В. Михайлова // Вісник НБУ. – 2007. – №2. – С. 2 – 4. 5. Яковлев П. Что такое Интернет-банкинг? Как общаются банки и их клиенты через Интернет // http://www.m3m.ru/services/i_banking.html

УДК 378.14:004.73

Кузьмич О. В.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ

Необхідність використання новітніх технічних, технологічних, програмних засобів у різних економічних інформаційних системах, у тому числі у системах управління персоналом, не викликає сумніву.

У міру того, як підприємства автоматизують основні кадрові процеси, зростає попит на більшу функціональність, що притаманна "західним" системам, таку, як планування кар'єри, управління на-

© Кузьмич О. В., 2008

вчанням, підбір кандидатів на вакантні місця. Таким чином, функція планування кар'єри дійсно стала предметом автоматизації, що й обумовило тему та мету дослідження.

Процес планування кар'єри – це цілий комплекс процедур. Автоматизація процесів планування кар'єри полегшує підбір кандидатур для підвищення на посаді у випадку звільнення посадової особи. Автоматизація процесів планування кар'єри вигідна як підприємству, так і співробітнику. Співробітник отримує інформацію щодо перспектив на майбутнє та показників, які він повинен досягти, щоб розраховувати на кар'єрне зростання. Автоматизована система значно полегшує ухвалення управлінських рішень стосовно витрат грошей та часу на навчання і підвищення кваліфікацій саме тих працівників, хто прагне кар'єрного зростання.

Можна визначити основні завдання процесів планування кар'єри: досягнення взаємодії організації й окремого співробітника; забезпечення спрямованості планування кар'єри на конкретного співробітника з метою врахування його специфічних потреб і ситуацій; забезпечення відкритості процесу управління кар'єрою; попередження ситуацій, коли немає можливостей для розвитку співробітника, формування наочних критеріїв службового зростання, що використовуються в конкретних кар'єрних рішеннях; вивчення кар'єрного потенціалу співробітників, забезпечення обґрунтованої оцінки кар'єрного потенціалу працівників з метою зменшення нереалістичних очікувань; визначення шляхів службового зростання, використання яких задовольнить кількісну та якісну потребу в персоналі в потрібний момент часу в потрібному періоді [1 – 8].

Автоматизований модуль "Планування кар'єри" складається з трьох наступних завдань: формування реєстру співробітників, яким доцільно брати участь у програмі кар'єрного зростання; визначення рівня готовності осіб до кар'єрного зростання; формування кар'єрного плану співробітника.

Вхідною інформацією для завдання "Формування реєстру співробітників, яким доцільно брати участь у програмі кар'єрного зростання" є інформація масивів "Штатний розклад" та "Особова картка співробітника". Менеджер аналізує інформацію про наявні та умовно-наявні посади, їх кількість та створює реєстр співробітників, яким доцільно брати участь у програмі кар'єрного зростання з позиції вимог підприємства. Інформація реєстру зберігається в електронному вигляді. За необхідності реєстр можна роздрукувати у вигляді машинограми.

У задачі "Визначення рівня готовності осіб до кар'єрного зростання" проводиться аналіз за сукупністю характеристик особи, які безпосередньо впливатимуть на ефективність її роботи на новій посаді. До складу показників, які всебічно характеризують готовність до кар'єрного зростання, слід включити такі: систему ціннісних орієнтацій; інтелігентність; культуру; поведінку на роботі; ініціативність; комунікабельність; організованість; працездатність; заповзятливість; співпрацю; організаторські здібності, вміння контролювати і координувати роботу; пристосованість до роботи; загальний трудовий стаж; стаж роботи за фахом; освіту; рівень спеціальних професійно-посадових знань; результат проходження останнього підвищення рівня кваліфікації; дотримання трудової дисципліни; розумові здібності; вік; стан здоров'я; сімейний стан [2].

Вхідною інформацією для цієї задачі є отриманий у задачі реєстр співробітників, яким доцільно брати участь у програмі кар'єрного зростання з позиції підприємства та анкети, які слід заповнити всім службовцям, що прагнуть кар'єрного зростання. За результатами відповідей на запитання експерти відділу кадрів повинні виставити оцінки за п'ятибальною шкалою за такими критеріями: вік, загальний стаж, стаж роботи за фахом, освіта, стан здоров'я, розумові здібності, кваліфікація, регулярність явки на роботу і дотримання робочого режиму. За рештою критеріїв оцінки виставляються експертами на підставі відгуків безпосереднього керівника оцінюваної особи або результатів співбесіди.

На підставі занесених у таблицю оцінок розраховується інтегральний показник готовності до кар'єрного зростання (Γ_k) для кожного з учасників анкетування:

$$\Gamma_k = \frac{\sum_{i=1}^n \Gamma_i}{n},$$

де n – кількість використаних під час оцінки критеріїв;
 Γ_i – оцінка i -го критерію за п'ятибальною шкалою.

На підставі проведених розрахунків приймається рішення. Так, до основної програми слід включити працівників, що одержали високі оцінки готовності ($4 \leq \Gamma_k \leq 5$), до додаткової – середні ($2 \leq \Gamma_k \leq 4$), а осіб, що характеризуються низькою готовністю, до програми кар'єрного зростання включати недоцільно [2].

У задачі "Формування кар'єрного плану" на основі отриманих у задачі 2 даних аналізу заповнюється електронна форма кар'єрного плану (кар'єрограма). Кар'єрограма – це формалізоване уявлення про те, який шлях повинен пройти спеціаліст для того, аби отримати необхідні знання і оволодіти потрібними навичками для ефективної роботи на конкретному місці. Кар'єрограма – це інструмент управління кар'єрою, графічний опис того, що повинно відбуватися з людьми на різних етапах кар'єри. Потім кар'єрограма узгоджується з керівництвом та співробітником і затверджується. Кар'єрний план можна роздрукувати у вигляді машинограми.

Автоматизація процесів планування кар'єри співробітників, які працюють на підприємстві, дозволить менеджеру з персоналу здійснювати аналіз займаних посад штатного розкладу, враховувати бажання кар'єрного зростання конкретних співробітників і планувати його. У цілому автоматизоване вирішення задачі приведе до поліпшення якості штатного складу підприємства.

Література: 1. Гриньова В. М. Проблеми управління трудовими ресурсами підприємства. Наукове видання / В. М. Гриньова, О. М. Ястремська. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 192 с. 2. Гриньова В. М. Адміністративне управління трудовим потенціалом. Навчальний посібник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова, М. М. Салун, О. М. Красносова; [За ред. докт. екон. наук, проф. В. М. Гриньової. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2004. – 428 с. 3. <http://www.tellur.com.ua> 4. <http://1c.ru> 5. <http://www.erp-online.ru> 6. <http://deeplase.md/ru> 7. <http://glossary.ru> 8. Сайт фірми TqmService // <http://tqm-service.ru>

УДК 378.14:004.73

Кулик А. В.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ

Використання новітніх інформаційних технологій на даному етапі розвитку стає необхідністю при розвитку підприємства. Вони дають змогу значно покращити продуктивність, якість роботи, конкурентоспроможність організації.

Інтерактивне обслуговування клієнтів – це сучасний напрям роботи і надання послуг клієнту організації. З точки зору інформаційних технологій — це сучасна система обслуговування клієнтів, що дозволяє отримувати доступ до потрібної інформації, а також послуг через Інтернет й Web-браузер у режимі он-лайн [1].

Мета проекту з розробки системи інтерактивного обслуговування клієнтів – підвищення ефективності здійснення інтерактивного обслуговування клієнтів через Internet на базі нових інформаційних технологій, використовуваних при вирішенні завдання автоматизації процесів інтерактивного обслуговування клієнтів через Internet.

Розробка системи автоматизації процесів інтерактивного обслуговування є надзвичайно актуальною та корисною тому, що потрібно швидко отримувати інформацію, мати змогу її обробити і використовувати. Система з точки зору розвитку бізнесу має підвищити якість обслуговування клієнтів, також повинен значно скоротитися час на отримання інформації про необхідні послуги.

Система повинна мати сильну систему захисту інформації, щоб при передачі від банку до клієнта інформація зберігалась.

Дана система має бути спрямована як на юридичних, так і на фізичних осіб.

Система, з точки зору користувача, є інструментом, що має підтримувати збереження історії виконуваних дій для формування звітів за заданий період часу.

У довідниках системи має зберігатися інформація про банки, юридичних і фізичних осіб, з якими можуть виникнути фінансові відносини.

З точки зору безпеки повинні підтримуватися різноманітні групи користувачів з різноманітними правами. Кожному користувачеві повинен бути присвоєний ідентифікатор, а також електронний цифровий підпис (ЕЦП) для проведення аутентифікації і подальшої авторизації.

З точки зору графічного інтерфейсу система має бути зрозуміла при роботі для кінцевого користувача.

Система інтерактивного обслуговування клієнтів повинна включати [2]:

клієнта, що використовує стандартний Web-браузер, за допомогою якого здійснюється навігація, вибір послуг, заповнення форм, робота з базою даних, виконання операцій над даними за допомогою програмного забезпечення (апплетів), реєстрація клієнта й управління рахунком;

web-сервер, що забезпечує надання списку послуг;

сервер додатків, який обробляє дані запитів клієнта;

сервер баз даних, який зберігає дані рахунків і платежів клієнтів, нормативно-довідкову та іншу інформацію.

Література: 1. Пономаренко В. С. Інформаційні системи та технології в економіці: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. С. Пономаренко, Р. К. Бутова, І. В. Журавльова. – К.: ВЦ "Академія", 2002. – 544 с. 2. www.microsoft.com/MSDN/Library/For/VisualStudio/2005.

© Кулик А. В., 2008

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АНАЛІЗ РІВНЯ БЕЗПЕКИ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ MICROSOFT WINDOWS XP PROFESSIONAL SERVICES PACK 2

На сучасному етапі в АКБ "ПриватБанк" постає додаткова проблема підвищення рівня захисту операційної системи (ОС), що використовується на більшості робочих станцій у комп'ютерній мережі. Ця проблема виникла з таких причин:

- 1) не регламентований доступ ОС до незахищеного середовища;
- 2) розвиток технічних та програмних засобів підвищує ймовірність використання та створення різних типів загроз;
- 3) з часом підвищується рівень важливості інформації, яка циркулює у банківському середовищі;
- 4) зростає рівень скоєння інформаційних злочинів.

Метою публікації є визначення необхідності автоматизації дій відповідного персоналу підприємства з удосконалення рівня безпеки при використанні ОС Windows XP Professional SP2.

Об'єктом дослідження є система інформаційної безпеки в АКБ "ПриватБанк" при використанні в структурі підприємства ОС Windows XP Professional SP2.

Предметом аналізу рівня безпеки ОС Windows XP Professional SP2 є вбудовані можливості ОС при забезпеченні відповідного захисту інформації.

Із загальної статистики [1] відомо, що більшість підприємств України (у тому числі й комерційні банки) використовують ОС Microsoft Windows XP Professional (Pro) Services Pack 2 (SP2). Тому ТОВ "Майкрософт Україна" (яке є офіційним представником корпорації Microsoft) разом з інститутом програмних систем Національної академії наук України затвердили документ "Державна експертиза з технічного захисту інформації ОС Windows XP Pro SP2" [2]. Узагалі повний перелік документів, які регламентують інформаційну безпеку та діють на території України наведений в роботі [2] й включає понад 70 джерел.

У наведеному документі розглядаються можливості інсталяції та конфігурування параметрів безпеки ОС Microsoft Windows XP Professional SP2 у вигляді відповідних рекомендацій.

Рекомендації поширюються на автоматизовані системи (АС) наступних класів:

- 1) одномашинний однокористувачевий комплекс;
- 2) багатомашинний багатокористувачевий комплекс (наприклад, локальна обчислювальна мережа);
- 3) розподілений багатомашинний багатокористувачевий комплекс з необхідністю передачі інформації через незахищене середовище.

Параметри конфігурування визначені для протистояння узагальненій сукупності загроз безпеки інформації, які виникають при функціонуванні ОС у складі АС наступних типів за призначенням.

1. АС, які призначені для автоматизації діяльності органів державної влади.

Основний тип загроз – загрози, що призводять до несанкціонованого ознайомлення з інформацією, тобто порушення конфіденційності. Першочергові вимоги до безпеки АС – забезпечення конфіденційності оброблюваної інформації та персональної відповідальності користувачів за дотримання режиму секретності.

2. АС, які призначені для автоматизації банківської діяльності.

Основні загрози для банківської інформації – це, в першу чергу, загрози порушення цілісності інформації з використанням підробки, відмови від авторства, відмови від одержання або внаслідок порушення технології роботи, а по-друге – порушення доступності й конфіденційності.

3. АС, що входять до складу довідково-пошукових систем.

Основними загрозами для довідково-пошукових систем масового обслуговування є порушення доступності. У зв'язку з цим, до ОС, що входять до складу таких систем, в першу чергу висуваються вимоги щодо забезпечення доступності.

Передбачається використання ОС у складі АС, в яких циркулює несекретна інформація або інформація з категорією "Для службового користування".

При визначенні параметрів безпеки застосовувався принцип максимально можливого виключення потенційно небезпечних служб ОС та мінімізації привілеїв користувачів на підприємстві. Цей принцип забезпечує мінімізацію реалізації потенційних загроз для банківської інформації.

Конфігурування виконуються за наступними розділами параметрів безпеки ОС:

- 1) політика облікових записів;
- 2) параметри локальної політики;

- 3) журнал подій;
- 4) системні служби;
- 5) налаштування реєстру;
- 6) файлова система;
- 7) адміністративні шаблони ОС Windows XP Pro SP2;
- 8) політика обмеженого використання програм.

Налаштування параметрів виконується шляхом ручного редагування об'єктів групових політик за допомогою відповідних засобів ОС Windows XP Pro SP2, в тому числі:

- 1) оснащення "Локальна політика безпеки" – для редагування локального об'єкта групової політики Windows XP Pro SP2;
- 2) оснащення групової політики – для редагування групових політик у централізованій БД Active Directory домену Windows Server 2003.

Але налаштування ОС за допомогою стандартних засобів потребує значних матеріальних, часових та фінансових витрат, а також не гарантує повної захищеності ОС від несанкціонованого доступу. Крім того, необхідна вдосконалена робота адміністратора, але кожна помилка, що була допущена, може призвести до виникнення неправильної роботи ОС і виходу її з ладу.

Тому виникає необхідність розробки відповідного програмного продукту (ПП), який виконував конфігурування ОС з мінімальними витратами, тобто в автоматичному режимі. Цей продукт полегшить роботу адміністратора й зменшить, таким чином, ресурсовитрати. Програмний продукт пропонується реалізувати за допомогою Win32api-функцій, які будуть виконувати конфігурування ОС, змінюючи значення відповідних ключів реєстру автоматичним способом.

Таким чином, за допомогою ПП, що пропонується розробити надалі, буде можливо автоматизувати роботу адміністратора з конфігурування параметрів та властивостей безпеки в ОС Windows XP Pro SP2.

Література: 1. Кавун С. В. Информационная безопасность в бизнесе. Научное издание. – Харьков: Изд. ХНЭУ, 2007. – 408 с. 2. Положення про державну експертизу в сфері технічного захисту інформації. Затверджено наказом ДСТСЗІ СБ України №62 від 29.12.99 // www.gov.ua.

УДК 658.502.7

Лешта К. В.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ (АТМОСФЕРА)

Нинішню екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як кризову, що формувалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку і відтворення природно-ресурсного комплексу. Відбувалися структурні деформації народного господарства, за яких перевага надавалася розвитку сировинних, найбільш екологічно небезпечних галузей промисловості.

Економіці України притаманна висока питома вага ресурсомістких та енергоємних технологій, впровадження та нарощування яких здійснювалося найбільш "дешевим" способом – без будівництва відповідних очисних споруд. Результатом такого становлення є забруднення географічної оболонки Землі: атмосфери, літосфери та гідросфери. Найбільший вплив на здоров'я людини чинить саме забруднення атмосфери. Тому вирішення екологічних проблем – одне з найбільш головних та актуальних практичних завдань для нашої країни. А оскільки вирішити всі ці проблеми відразу по всій території країни неможливо (враховуючи особливості кожного регіону), потрібно розглядати кожен регіон в окремій площині. Як мету даного дослідження було обрано аналіз екологічного стану навколишнього середовища в Харківській області та виявлення найбільш гострих проблем у цій сфері.

Актуальність аналізу екологічного стану навколишнього середовища по Харківській області, а саме стану атмосфери, полягає в тому, що дані, які будуть отримані після проведення певних замірів, є джерелом для прийняття рішень щодо забруднення навколишнього середовища. Мета такого аналізу – проведення певних заходів щодо покращення стану навколишнього середовища в Харківській області, побудова очисних споруд, підвищення ефективності регіональної системи екологічного моніторингу на базі інформаційних технологій.

© Лешта К. В., 2008

Основними принципами державної політики у сфері поводження з відходами, що забруднюють атмосферу, передбаченими Законом України "Про відходи", є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ошадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, наукове обґрунтування узгодження екологічних, санітарних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів.

На сьогодні як в Україні в цілому, так і в Харківській області, в результаті утворення великих обсягів токсичних промислових відходів проблема безпеки для здоров'я населення набула особливої гостроти. Невідповідність прогресуючого накопичення промислових відходів та заходів їх утилізації й знешкодження загрожує екологічною кризою. Утворення промислових відходів є наслідком діяльності об'єктів промисловості, сільського господарства, транспорту, будівництва, науки та інших сфер діяльності.

Значною проблемою області залишається відсутність спеціалізованого полігону промислових відходів. Промислові відходи накопичуються на території підприємств на спеціально обладнаних майданчиках для їх збору та тимчасового зберігання відповідно до класу небезпеки. Накопичення відходів на промислових майданчиках небезпечно для навколишнього середовища внаслідок міграції токсичних компонентів у підземні та поверхневі води, рознесення вітром, тваринами або діяльності людини. Станом на 01.06.2005 р. на майданчиках підприємств м. Харкова знаходилося 70722,353 т промислових відходів, у тому числі I класу небезпеки — 97,953 т та 9512 шт. люмінесцентних ламп, II класу небезпеки — 199,25 т [1].

Проблема утилізації і захоронення відходів — одна з найгостріших і складніших проблем, що стоять перед усіма країнами світу, в тому числі й перед Україною, оскільки відходи є одним з найбільш вагомих чинників забруднення навколишнього середовища.

Нині мешканці м. Харкова викидають в день в цілому близько 1500 т відходів, які містять метали, скло, макулатуру, пластик, харчові відходи і певну кількість небезпечних відходів [2].

Станом на 2003 р. на Харківщині функціонували понад 200 звалищ загальною площею 127 га, які не відповідали чинним екологічним і санітарним нормам. На сьогодні єдине узаконене звалище знаходиться у с. Дергачі, куди 1,5-мільйонне місто вже не одне десятиріччя вивозить свої муніципальні відходи. Але звалище вже повністю вичерпало свій ресурс [1].

Отже, в Харківській області дуже гостро стоїть проблема забруднення атмосфери, саме тому необхідно спрямовувати всі сили на вирішення цього питання.

Література: 1. www.waste.com.ua/cooperation/index.html 2. www.menr.gov.ua

Жук А. М.

УДК 658.502.7

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОНОСІЇВ В УКРАЇНІ

Людина з моменту своєї появи потребувала енергетичних ресурсів. На перших етапах розвитку цивілізації використовувалися первинні природні енергетичні ресурси – деревина, потім вугілля. Використання енергетичних ресурсів у всі часи обмежувалося запасами природних енергоресурсів, можливостями людини "витягувати" енергію з них і наслідками їх використання. Щорічне споживання енергії у світі наближається до 10 млрд т умовного палива. Приблизно 1/4 всіх споживаних енергоресурсів припадає на частку електроенергетики. Решта 3/4 використовуються на промислове і побутове тепло, на транспорт, металургійні та хімічні процеси.

Метою даного дослідження є виявлення перспективних для України джерел енергії та аналіз можливостей країни щодо розвитку енергетичної галузі.

Енергетика України має свої переваги і недоліки. До недоліків відносять:

обмеженість власних знайдених ресурсів природного газу, нафти, а також ядерного палива власного виробництва;

відсутність диверсифікації джерел постачання енергетичних продуктів;

використання більшої частини потужностей власних гідроресурсів;

високе техногенне навантаження на навколишнє середовище;

незадовільний технічний стан частини енергетичних об'єктів, зокрема систем транспортування енергетичних продуктів.

Переваги:

достатні запаси вугілля і складових ядерного палива: урану і цирконію;

надмірні потужності для транспортування газу, нафти й експорту електроенергії;

© Жук А. М., 2008

вигідне географічне й геополітичне розташування;
розвинена інфраструктура енергетики;
високопрофесійний кадровий потенціал.

Усі енергоресурси можна поділити на: вичерпні (нафта, газ), невичерпні (біомаса рослин і тварин) та замінювані.

Енергетика біомаси вважається одним із найбільш перспективних векторів відновлення енергії. Це поняття включає виробництво електричної й теплової енергії (а також рідкого і газоподібного палива) з органічних речовин рослинного і тваринного походження, що містять вуглець (відходи деревини, торф, солома, рослинні залишки сільського господарства, органічну частину твердих побутових відходів тощо). У нашій країні ця галузь знаходиться на початковому етапі розвитку. Тим часом згідно з програмою розвитку ПДЕ (поновлювані джерела енергії) в країнах ЄС до 2010 року частка біомаси в загальному внеску ПДЕ повинна скласти 74%, що дорівнюватиме 9% від загального споживання первинних енергоносіїв [1].

Виробництво тепла з біомаси може бути налагоджене, наприклад, з відходів деревини або ж з такого універсального українського енергоносія, як солома. За інформацією НТЦ "Біомаса", починаючи з 1999 року, в Україні за допомогою Мінекономіки Нідерландів була створена установка для спалювання деревини. На заводі з виробництва фанери "ОДЕК Україна" (село Оржів Рівненської області) був встановлений 5-мегаватний казан для спалювання деревних відходів. Після запуску в експлуатацію у 2000 році він повністю замінив газові казани для отримання технологічної пари. До того ж була вирішена проблема, як і куди вивозити деревні відходи (22 тонни щоденно). Якщо взяти в розрахунок ціну в 95 дол. за 1 тис. кубометрів, то отримана на сьогоднішній день економія складає 585 дол. на добу (оскільки ціна деревних відходів як палива практично дорівнює нулю) [2].

Активно почала розвиватися сонячна енергетика — гелео- і фотоенергетика. Сонячний потенціал для виробництва електрики складає близько 2 млрд кВт/г на рік, для тепла — близько 26 млрд кВт/г на рік [1]. У південних областях стають все більш популярними сонячні колектори для гарячого водопостачання.

Україна має великі можливості для організації виробництва фотобатарей, оскільки за радянських часів тут були зосереджені їх основні виробники — завод чистих металів у Світловодську і титаново-магнієвий комбінат у Запоріжжі, що працювали на космічну галузь. Сьогодні інтереси фотоелектричної промисловості включають і вирішення соціально-побутових завдань — енергозабезпечення будинків, системи охорони, резервне й безперебійне живлення об'єктів, розташованих на значній відстані від ліній електропередачі. На київському заводі "Квазар" освоєно промислове виробництво фотобатарей загальним об'ємом 2 мВт на рік, а фотоелектричних мультикремнієвих пластин тільки у 2005 році було проведено 120 мВт (виробнича база вже сьогодні дозволяє вийти на рівень 500 мВт на рік) [1]. Нерозвиненість ринку і попиту на фотоелектричну продукцію поки що приводить до того, що близько 98% сировини і готових виробів сьогодні імпортується до Європи.

Рівень енергозалежності України є середньоєвропейським і має тенденцію до зменшення (з 60,7% у 2004 році до 54,8% у 2005 році), але він характеризується відсутністю диверсифікації джерел постачання енергоносіїв, у першу чергу нафти, природного газу і ядерного палива [1].

Таким чином, Україна має можливості щодо забезпечення власних потреб енергоресурсами, що розташовані на її території, при цьому використання біомаси є найбільш прийнятним джерелом енергії.

Література: 1. Сайт Міністерства екології і природних ресурсів // www.menr.gov.ua 2. Драган І. О. Еколого-економічні проблеми розвитку України та шляхи їх вирішення // Економіка. Фінанси. Право. – 2005. – №8. – С. 3 – 6.

УДК 336.77.01

Дрозд А. Л.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СИСТЕМА КРЕДИТНОГО СКОРИНГА

Система кредитного скоринга реализует математическую или статистическую модель, с помощью которой, на основе накопленной кредитной истории "прошлых" клиентов или экспертных знаний кредитных аналитиков банк пытается определить, насколько велика вероятность того, что конкретный потенциальный заемщик вернет кредит в срок. Благодаря развитию компьютерных технологий, методов анализа данных и искусственного интеллекта, сегодня системы кредитного скоринга реализованы в виде программных приложений, как например система CreditAnalyst компании "Бизнес Нейро-Системы".

Целью работы является анализ применимости данной системы в условиях украинского рынка. Система полностью интегрируется в информационную инфраструктуру банка и позволяет кре-

дитному аналитику путем многомерного анализа данных быстро, точно и объективно оценить кредитоспособность заемщика [1 – 3].

Кредитные аналитики, использующие CreditAnalyst, для определения вероятности невозврата кредитов оперируют следующими понятиями: "характеристики" клиентов (в математической терминологии — переменные, факторы) и "признаки" — значения, которые принимает переменная. В анкете, которую заполняет клиент, характеристиками являются вопросы анкеты (возраст, семейное положение, профессия и т. д.), а признаками — ответы на эти вопросы.

В самом упрощенном виде скоринговая модель представлена как сумма определенных характеристик с различными весовыми коэффициентами. В результате расчетов по этой модели получается скоринговый показатель: чем он выше, тем выше надежность клиента. Банк может упорядочить своих клиентов по степени возрастания кредитоспособности. Скоринговый показатель (рейтинг) каждого клиента сравнивается с неким числовым порогом, или линией раздела, которая, по существу, является линией безубыточности и рассчитывается из отношения, сколько в среднем нужно клиентов, которые платят в срок, для того, чтобы компенсировать убытки от одного должника. Клиентам со скоринговым показателем выше этой линии выдается кредит, клиентам с показателем ниже этой линии — нет.

Основная идейная концепция CreditAnalyst заключается не в поиске объяснений, почему определенный заемщик не платит, а в выделении тех характеристик, которые наиболее тесно связаны с ненадежностью или, наоборот, с надежностью клиента. Неизвестно, вернет ли данный заемщик кредит или нет, но известно, что в прошлом люди этого возраста, этой же профессии, с таким же уровнем образования и с таким же семейным положением кредит не возвращали. В настоящий момент, работая с алгоритмическими моделями в CreditAnalyst, кредитному аналитику предоставляется возможность использовать передовые методики анализа данных — нейронные сети, деревья решений, карты Кохонена и др. — для "глубокого" анализа кредитных историй своих клиентов. Это позволяет выявить те факторы, которые существенно влияют на кредитоспособность заемщика и вычислить силу этого влияния.

С помощью методов классификации (деревьев решений) можно выявить признаки, характеризующие группу с определенным уровнем кредитного риска, к которой принадлежит тот или иной заемщик. Это делается посредством анализа уже проклассифицированных заемщиков и формулирования некоторого набора правил. В том случае если характерные группы клиентов не заданы, то, применяя методы кластеризации, можно выделить различные однородные группы данных. Используя нейронные сети, кредитный аналитик также способен построить оценку будущих действий заемщика.

Таким образом, внедрение системы кредитного скоринга CreditAnalyst обеспечивает снижение уровня кредитных рисков и минимизацию влияния человеческого фактора на качество принимаемых кредитных решений, что способствует расширению клиентской базы и усилению позиции банка на рынке кредитования.

Ключевая проблема — это сложность определения того, какие характеристики следует включать в модель и какие весовые коэффициенты должны им соответствовать. Для решения этой проблемы имеется несколько подходов, но лучше всего себя зарекомендовали методы, основанные на интеллектуальном анализе данных — нейронные сети и технологии Data Mining, которые реализованы в CreditAnalyst. Такие методы используют обучающую выборку клиентов-заемщиков, о которых уже известно, хорошо они себя зарекомендовали или нет. Именно от выбора исходных данных в большей степени зависит качество итоговой оценки и, в конечном счете, эффективность оценки риска и доходность кредитного портфеля.

Размер и достоверность данных выборки не является проблемой в западных странах, однако в нашей стране для разработки действительно эффективной системы необходимы полноценные исторические данные по выданным кредитам, которые у нас не всегда доступны. Для решения этой проблемы в CreditAnalyst используются методы, называемые cross-validation. Такой подход позволяет с большей степенью эффективности строить модели даже на сравнительно небольшой выборке данных — до 1 000 записей.

Следующим важным моментом является само количество значимых параметров, и, естественно, их веса, которые в силу изменяющихся как макроэкономических условий, так и направлений кредитной политики банка, не постоянны и меняются от периода к периоду. Поэтому при неправильном выборе исходных факторов риска или не учитывании значимых факторов вполне можно столкнуться с ситуацией, когда в пространстве итоговых оценок не выделяются две группы заемщиков — "хорошая" и "плохая", или даже с ситуацией, когда выделяются три и больше групп.

Таким образом, настроенные и используемые скоринговые модели необходимо периодически анализировать и уточнять. В CreditAnalyst кредитному аналитику предоставляется возможность в течение нескольких секунд оценить эффективность работающей модели и внести соответствующие изменения. Можно экстраполировать результаты эффективности модели на будущее, чтобы определить, каким образом внесенные изменения скажутся на повышении эффективности кредитного продукта в целом.

Учитывая такие особенности, система CreditAnalyst автоматически анализирует степень корреляции факторов и позволяет сразу оценить более значимые и менее значимые характеристики заемщиков. С целью обеспечения более гибкого взаимодействия и минимизации затрат клиентов при принятии решения относительно кредита начинают вводить систему скоринга.

Литература: 1. http://bns.com.ua/ca_application.htm. 2. Клуб банковских аналитиков // <http://www.bankclub.ru/anmaterial.htm>. 3. www.istock.com.ua.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ДІЛОВОЇ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Питання ефективного управління персоналом займає одне з ключових місць у загальній стратегії підприємства.

На сучасному етапі успішне ведення бізнесу важко уявити без застосування інформаційних технологій у процесах управління персоналом підприємства. Автоматизований модуль "Управління персоналом" призначений для: планування, формування та управління штатним розкладом і резервом на заміщення посад; автоматизації процесу ведення особових справ співробітників; планування та обліку робочого часу співробітників; отримання звітів з кадровою інформацією про співробітників підприємства, а також ділової оцінки персоналу.

Ділова оцінка персоналу є важливим питанням управління персоналом підприємства. Це цілеспрямований процес встановлення відповідності якісних характеристик персоналу (здатностей, мотивації і властивостей) вимогам посади або робочого місця.

Метою роботи є відображення переваг автоматизації процесів ділової оцінки персоналу на підприємстві.

Центральним питанням ділової оцінки є встановлення показників, які можуть характеризувати як загальні моменти, рівноцінні для всіх працівників організації, так і специфічні для конкретного робочого місця або конкретної посади. У першому випадку показники оцінки визначають належність співробітника до конкретної організації; у другому — відповідність співробітника професійним вимогам.

При проведенні ділової оцінки персоналу на підприємстві необхідне проведення наступних заходів:

- розробка методики ділової оцінки і прив'язування до конкретних умов організації;
- формування оцінювальної комісії із залученням керівника оцінюваного працівника, а також фахівців служби управління персоналом організації;
- визначення часу й місця проведення ділової оцінки;
- встановлення процедури підведення підсумків оцінювання;
- розробка питань документного та інформаційного забезпечення процесів оцінки, тобто формування повного комплексу документації відповідно до методики оцінки, його розмноження, розсилання й визначення каналів і форм передачі інформації [4].

Головною дійовою особою в оцінці персоналу є керівник підрозділу, в якому працює співробітник, що має пройти оцінку. При цьому враховуються оцінки колег і працівників, які мають структурні й функціональні взаємозв'язки з оцінюваними співробітниками; підлеглих (якщо вони є); фахівців у галузі ділової оцінки; результати самооцінки працівника.

При дослідженні програмних продуктів, які автоматизують задачі модуля "Управління персоналом", було виявлено, що автоматизуються наступні функції:

- працевлаштування – прийом на роботу, переміщення по службі, звільнення співробітника;
- ведення документації з кадрових питань – усі види наказів щодо особового складу;
- картотека співробітників (особисті справи);
- дані про трудову діяльність і тривалість стажу;
- облік молодих фахівців і пенсіонерів;
- усіякі анкети, додатки та фотографічні документи.

На сьогодні не існує універсальних програмних продуктів, які реалізують ділову оцінку персоналу [4 – 6]. Тому розробка програмного продукту "Ділова оцінка персоналу" є актуальною.

Програмний продукт призначений для автоматизації функції менеджера відділу кадрів, передбачає формування вихідних документів: "Оцінний лист співробітника керівництвом", "Оцінний лист співробітника підлеглими", "Оцінний лист співробітника для самооцінки", "Оцінний лист співробітника колегами", "Комплексна оцінка співробітника". Ці вихідні документи містять рекомендації щодо подальшого переміщення співробітника, сприяння його кар'єрному зростанню.

Програма розв'язання задач модуля виконана в архітектурі "клієнт-сервер", що гарантує високу надійність функціонування, схоронність інформації підприємства.

Формування оцінного листа співробітника здійснюється за наступним алгоритмом: після формування наказу про оцінювання роботи персоналу на кожного співробітника складається анкета, яку формує в електронному вигляді менеджер і передає її в електронному вигляді мережею для оцінювання учасниками процесу. Для формування оцінного листа необхідний наступний пакет документів: особова картка співробітника, штатний розклад, довідник критеріїв, шкала оцінок та анкета.

Оцінка персоналу дозволяє вивчити ступінь підготовленості працівника до виконання саме того виду діяльності, яким він займається, а також виявити рівень його потенційних можливостей для оцінки перспектив зростання.

Впровадження системи дасть змогу збільшити швидкість, якість, ефективність ділової оцінки персоналу.

Автоматизація ділової оцінки персоналу буде сприяти підвищенню ефективності роботи з кадрами, оперативності системи управління персоналом.

Література: 1. Кадровые документы // <http://www.glavbukh.ru/cgi-bin/glavbukh/main/page>. Html 2. Управління трудовими ресурсами // http://www.init-energo.ru/lang/rus/projects/specsol/staff/staff_p.html 3. Корпоративные системы. Автоматизация документооборота, автоматизация кадрового учета, корпоративные системы документооборота // <http://www.csys.ru/company.html> 4. Корпоративные системы. Автоматизация документооборота, автоматизация кадрового учета, корпоративные системы документооборота // <http://www.csys.ru/company.html> 5. IFS Персонал — комплексное решение для управления HR // <http://www.ifsruussia.ru/index.html> 6. Управління трудовими ресурсами // http://www.init-energo.ru/lang/rus/projects/specsol/staff/staff_p.html

Смолякова А. В.

УДК 339.176:004.738.5

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ ИНТЕРНЕТ-МАГАЗИНОВ

Постоянный рост аудитории Интернета создает чрезвычайно благоприятную ситуацию для развития всевозможных видов Интернет-бизнеса. За несколько лет Интернет превратился из всемирной информационной сети в полноценный рынок с собственной инфраструктурой, законами развития, конъюнктурой и конкуренцией. Помимо того, что месячная численность пользователей украинского сектора Интернета выросла с 1 млн в 1999 году до 25 млн к апрелю 2007 г., сильно изменились сознание и поведение этих пользователей. Сегодня почти каждый пользователь осознает, что Интернет подходит для ведения бизнеса ничуть не хуже, чем традиционная деловая среда. При этом новейшие бизнес-идеи позволяют рассматривать в качестве источника получения прибыли даже те области Интернета, которые изначально считались "немонетизируемыми", такие как блоги, хранилища специализированного мультимедиа-контента и др. Можно констатировать, что уже укоренилось мнение о том, что каким бы уникальным ни был Интернет-рынок, основные факторы, определяющие его экономическое развитие, мало отличаются от факторов, детерминирующих развитие обычной экономики, в которой все большее значение приобретает ориентация на индивидуальные предпочтения потребителя, высокое качество и доступность предлагаемых ему продуктов. Ориентация на эти факторы выдвинула розничную торговлю в лидеры среди других отраслей экономики по темпам развития. При этом в самой розничной торговле возрастающая роль отводится развитию гигантских торговых сетей, концентрирующих свои усилия на оптимизации управления и внедрении передовых методов удовлетворения запросов покупателей. С точностью до специфики деятельности данная ситуация повторяется и в Интернете. Электронные магазины приобретают черты наиболее масштабной и емкой отрасли Интернет-бизнеса. Интернет-магазины позволяют без больших затрат увеличить число покупателей, предложив им возможности дистанционного заказа и доставки товаров по месту требования. Интернет-магазины быстрее прижились в тех странах, где уже давно существует устоявшаяся система торговли по каталогам. В Украине же "пионерам" этого бизнеса пришлось несколько лет пробивать барьер недоверия, прежде чем покупатели по достоинству оценили такой способ совершения покупок. Сегодня трудности "переходного периода" уже позади и открытие новых отечественных Интернет-магазинов — заурядное явление.

Основное отличие Интернет-магазина от традиционного — в типе торговой площадки. Если обычному магазину нужен торговый зал, витрины, ценники, а также продавцы, кассиры и опытные консультанты, то у его онлайн-версии "тезки" вся инфраструктура реализована программно. Другими словами, Интернет-магазин — это совокупность программ, работающих на Web-сайте, которые позволяют покупателю дистанционно выбрать товар из каталога и оформить его заказ [1 – 3]. Функции витрины и торгового зала выполняют "страницы" с иллюстрированным каталогом товаров, а консультантов — подсказки, инструкции и описания. Все остальное — как в обычном магазине.

© Смолякова А. В., 2008

Целью исследования является выявление основных проблем в организации Интернет-магазинов для определения их дальнейшего экономического развития. Для этого были решены следующие задачи: исследованы основные проблемы организации Интернет-магазинов; определены пути решения этих проблем.

Объектом исследования выступают сети Интернет-магазинов как особая форма ведения предпринимательской деятельности в Интернете.

Предметом исследования являются методические аспекты организации рекламной деятельности субъектов Интернет-бизнеса.

В результате проведенных исследований были выявлены следующие проблемы функционирования интернет-магазинов.

1. Сервис (виртуальная торговля требует реального сервиса). Покупатели, решившие приобрести товары через Сеть, готовы использовать высокотехнологичные способы поиска, сравнения, покупки и оплаты товара. При этом они рассчитывают получить сервис хотя бы на уровне существующего в реальных магазинах. Сделав первые покупки в Интернете, большая часть потребителей испытала разочарование: виртуальные магазины значительно уступают традиционным как по ассортименту товаров и количеству информации о товаре, так и по качеству сервиса.

2. Неудобство оплаты покупок, которое заключается в том, что часть виртуальных магазинов избегает он-лайнных платежей, оправдываясь тем, что ни одна схема организации электронной коммерции не может обеспечить 100%-ю безопасность. Доля Интернет-пользователей, пострадавших от виртуального мошенничества, увеличивается с каждым годом. Такие магазины отдают предпочтение расчету за заказ наличными курьеру (в большинстве случаев) или через банковский счет. Таким образом, покупатель вынужден работать по правилам, удобным для продавца.

3. Безопасность электронных платежей.

Для того чтобы устранить возникшие проблемы с организацией Интернет-магазинов необходимо тщательно проводить подготовительные работы, связанные с отладкой программ, работающих на Web-сайте, которые позволяют покупателю дистанционно выбрать товар из каталога и оформить его заказ; развивать программно-техническую инфраструктуру; налаживать системы взаимоотношений с поставщиками и клиентами; отрабатывать системы доставки купленных товаров; производить учет рыночных реалий и множества других факторов.

Таким образом, для поддержания большей аудитории клиентов Интернет-магазинам следует концентрировать усилия на предоставлении конечному заказчику качественного сервиса, тесно взаимодействовать с клиентом в новой среде.

Литература: 1. <http://www.adlabs.ru>. 2. <http://www.porta.ru>. 3. <http://www.saity.ru>.

УДК 658.502.7

Сисенко О. М.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ВИКИДІВ ШКІДЛИВИХ РЕЧОВИН В АТМОСФЕРУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Людина завжди використовувала навколишнє середовище в основному як джерело ресурсів. До певного етапу розвитку людського суспільства, зокрема індустріального, у природі існувала екологічна рівновага, тобто діяльність людини не порушувала основних природних процесів або дуже несуттєво впливала на них.

Нині у зв'язку із зростанням і бурхливим розвитком промисловості значна увага приділяється її екологічній обґрунтованості, а саме проблемі очищення й утилізації відходів, проблемі видалення першопричин виникнення таких небажаних явищ, як викиди до атмосфери.

На сучасному етапі актуальним є питання інвентаризації викидів шкідливих речовин до атмосфери. Вирішення цієї проблеми неможливе без впровадження сучасних інформаційних технологій.

Метою роботи є розробка модуля "Інвентаризація викидів шкідливих речовин в атмосферу підприємством". Впровадження такого модуля дає змогу систематизувати інформацію про розміщення на території об'єкта джерел забруднення, обсяг викидів і кількісну характеристику складу забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферу.

Об'єктом дослідження є проведення інвентаризації викидів шкідливих речовин в атмосферу на підприємстві.

© Сисенко О. М., 2008

В основі проведення дослідження є Інструкція "Про зміст і порядок складання звіту про проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві", затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища і ядерної безпеки України від 10 лютого 1995 року №7 [1].

У ході дослідження даної предметної області був розроблений програмний додаток "Інвентаризація викидів шкідливих речовин в атмосферу", що автоматизує функції еколога. Він призначений для збору та аналізу викидів забруднюючих речовин на підприємстві, розрахунку викиду та графічного зображення розсіювання забруднюючої речовини на території підприємства.

У задачі "Збір та аналіз викидів забруднюючих речовин на підприємстві" проводиться обстеження підприємства, замір викиду речовин. Всі отримані дані заносяться до програми, де аналізуються та систематизуються.

У задачі "Розрахунок викиду" за попередньо отриманими даними проводиться розрахунок кількості викиду шкідливих речовин підприємством. На основі отриманого результату формується відомість, що дає змогу кінцевому користувачу прийняти управлінське рішення.

У задачі "Графічне зображення розсіювання забруднюючої речовини на території підприємства" для наочності відображається територія підприємства і місця перевищення викидів забруднюючих речовин.

Впровадження такої системи дозволить підвищити продуктивність, надасть змогу зменшити викиди шкідливих речовин, систематизувати інформацію про розміщення на території об'єкта джерел забруднення, кількісну характеристику складу речовин, що викидаються в атмосферу.

Література: 1. Інструкція "Про зміст та порядок складання звіту проведення інвентаризації викидів забруднюючих речовин на підприємстві": Наказ Міністерства охорони навколишнього середовища і ядерної безпеки України від 10.02. 1995 р. – К., 1995. – 24 с.

Кудашева С. Є.

УДК 378.14:004.73

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Підвищення кваліфікації робітників у сучасних умовах стає невід'ємною складовою процесу управління організацією, тому що дозволяє персоналу адаптуватися до економічних умов, що змінюються, більш успішно вирішувати проблеми, пов'язані з новими напрямками діяльності й підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності, що виявляється у підвищенні якості обслуговування клієнтів і зростанні ефективності праці персоналу, зменшенні витрат тощо.

Інтенсифікація управління і підвищення якості праці персоналу можливі тільки в результаті застосування принципово нових підходів у роботі з кадрами. Для того щоб колектив реалізував свої можливості, необхідні значні грошові інвестиції. Дослідження показують, що в нашій країні, на жаль, для переважної більшості компаній характерна явно недостатня увага до навчання персоналу. Хоча в міжнародній практиці вклади компанії в навчання вже з 1990-х років стали обов'язковою статтею витрат. Незважаючи на позитивні зміни, ставлення до навчання як до способу інвестування в персонал на Заході і в нашій країні поки що відрізняються. Між тим, підвищення кваліфікації є взаємообумовленим процесом, що впливає як на ефективність праці, так і на якість кадрового потенціалу компанії [1].

У зв'язку з цим метою дослідження є створення автоматизованої інформаційної системи, що буде реалізовувати функції працівника відділу кадрів з управління підвищенням кваліфікації персоналу. Слід зазначити, що задача "Підвищення кваліфікації" є складовою частиною модуля "Атестація і навчання персоналу". Кінцевим результатом навчання і розвитку співробітника є підвищення рівня його кваліфікації, що виражається в отриманні ним нових навичок та/або знань, що підтверджено оцінкою безпосереднього керівника у формі документа "Оцінка співробітника після проходження навчання".

Програмний додаток, який буде розроблений у ході дослідження предметної області, дозволить відстежувати необхідність підвищення кваліфікації, що виявляється в процесі атестації персоналу та управляти навчанням і розвитком співробітників компанії. У додатку будуть автоматизовані наступні процедури: виявлення співробітників, що мають проходити навчання, облік проведення заходів щодо підвищення кваліфікації, оцінка результатів.

© Кудашева С. Є., 2008

На цей час даний програмний додаток знаходиться на стадії розробки й надалі буде розширений за рахунок використання таких додаткових функцій, як визначення доцільності підвищення кваліфікації та визначення ефективності вкладу компанії в розвиток персоналу через розрахунок норми повернення інвестицій в навчання (ROI).

Справа в тому, що лише 20% компаній у світі розраховують такий показник [2]. Однак його використання дозволить більш обґрунтовано приймати рішення щодо вкладу у розвиток персоналу. Тим більш, що програми з розвитку персоналу більшість компаній розглядають як інвестиційний проект, вигоду від якого можна розрахувати. Найбільша складність виникає у зв'язку з тим, що немає і не може бути загальноприйнятих методик розрахунку показника загальної користі від навчання, який є одним із ключових показників при розрахунку ROI. Загальна користь від навчання в кожній галузі та навіть організації оцінюється індивідуально і досить складно виражається в грошовому еквіваленті. Отже, програмний продукт, що реалізує такі розрахунки, має розроблятися для певного підприємства.

Таким чином, впровадження даної системи автоматизації дозволить здійснювати планування і контроль навчання та перепідготовки персоналу, збирати дані про ефективність цих процесів, вести облік витрат на навчання, планувати атестації співробітників та фіксувати результати в особових справах з рекомендаціями та висновками. Це допомагає компанії ефективно виконувати свої HR-функції, а працівникам розкрити свій потенціал.

Література: 1. Бекетова В. Затрати на персонал — не расходы, а инвестиции // <http://www.hrm.ru> 2. Мигунова Т. Слабое ROЕние // Бизнес. — 2007. — №36. — 3 сентября. — С. 67.

УДК 378.14:004.73

Бондар Н. О.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АВТОМАТИЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Діяльність будь-якого підприємства – це поєднання складних бізнес-процесів з організації роботи співробітників, виробництва товарів чи надання послуг, рекламної діяльності, зберігання товарів на складах, реалізації продукції та багатьох інших видів діяльності. Якщо раніше зусилля розробників інформаційних систем були спрямовані на задоволення ІТ-потреб сировинних підприємств, то зараз ситуація змінилася і "самописні" системи, які використовувались раніше, припинили задовольняти потреби високотехнологічного бізнесу, що швидко зростає. Стандартні системи обліку і управління не відповідають специфічним бізнес-процесам конкретної діяльності, жодна з таких систем не враховує рекламну діяльність підприємств [1]. Тому існує нагальна необхідність у розробці функціоналу, що покриє всі потреби сучасного бізнесу. Необхідно також зазначити, що підприємства, які не залишають осторонь питання реклами, швидше не належать до малих, оскільки рекламна діяльність потребує масштабного фінансування. З іншого боку, вкладання великих коштів у рекламні заходи вимагає конкретного, абсолютно чіткого результату. Це відповідь на питання "як організувати рекламну діяльність" з абсолютно чіткими показниками, цифрами, тобто конкретикою. Без уміння користуватися засобами реклами зменшується можливість активно впливати на ринок, забезпечити собі успіх у конкурентній боротьбі за ринки збуту. Проте слід також зазначити, що автоматизація у сфері рекламної діяльності не є до кінця вивченим питанням, на нього звернули увагу не так давно, однією з причин є саме потреба у великих коштах [2; 3].

Запропонований модуль "Управління рекламною діяльністю" вирішує наступні завдання: аналіз та прогнозування об'ємів продажів, планування рекламної діяльності (створення та затвердження рекламних проектів й рекламного бюджету) та формування заявок на рекламні заходи. Кінцевими користувачами є менеджер з реклами та головний менеджер з реклами відділу маркетингу та реклами.

Для функціонування модуля необхідною є наступна інформація: дані про продаж товарів (надходять із відділу продажів), тарифи та рейтинги рекламних каналів (інформація зі ЗМІ), довідники (довідник видів реклами, довідник рекламних каналів та ін.). У найпершу чергу аналізуються дані про продаж товарів за фактом та здійснюється прогнозування значення зміни обсягу продажів на наступний період. Менеджер з реклами приймає рішення про те, який товар потребує застосування рекламних заходів. Складається рекламний бюджет для того, щоб витрати на рекламу не перевищили доходи від рекламних заходів. Рекламний бюджет враховує прогнозовану зміну рівня

© Бондар Н. О., 2008

об'єму продажів порівняно з поточним рівнем продажів, зміну реакції обороту на рекламу, рівень насичення ринку даним товаром та зменшення об'ємів продажів за умови відсутності витрат на рекламу. Буде отримана сума рекламного бюджету. Головний менеджер з реклами затверджує рекламний бюджет. Далі складаються рекламні проекти – це документи, в яких власне плануються рекламні заходи. Справа в тому, що на цьому етапі необхідно визначити, який вид реклами слід використовувати, яким рекламним каналом краще скористатися в даному випадку, врахувати тарифи та рейтинг обраного каналу, визначитись зі змістовою частиною реклами і підрахувати вартість рекламного заходу. У будь-якому випадку можна сформуванати декілька можливих варіантів, після чого вони порівнюються і головним менеджером приймається рішення про затвердження певного рекламного проекту з розроблених менеджером з реклами. Є можливість побудувати гістограму для порівняння рекламних проектів за їх вартістю. Звичайно, вартість – це не єдиний показник, враховуючи який головний менеджер прийматиме рішення, але він єдиний кількісно вимірюється і тому є зручним для порівняння. Інші показники також є важливими, оскільки, наприклад, можна отримати низький за вартістю проект за рахунок низьких тарифів обраного каналу. Але низькі тарифи можливі, наприклад, для рекламних каналів з низьким рейтингом. У такому випадку вартість проекту дійсно буде невеликою, але рекламний захід навряд чи ефективним. Сума рекламного проекту не повинна перевищувати суму рекламного бюджету, інакше в рекламних заходах немає сенсу. Після того, як один з проектів затверджено, менеджер з реклами формує заявку на рекламний захід. При формуванні заявки менеджер враховує обраний вид реклами, обраний канал рекламного повідомлення – ці дані вже є визначеними в рекламному проекті.

Таким чином, вихідними документами є рекламний проект, рекламний бюджет та заявка на рекламний захід.

Проаналізовано, що подібні системи, які автоматизують бізнес-процеси управління рекламною діяльністю, в існуючих системах автоматизації бізнесу практично не мають спеціалізованих модулів, присвячених питанням реклами. Проте досить повними в цьому сенсі є системи, що призначені для автоматизації бізнесу підприємств, які займаються розміщенням реклами – рекламних агентств. Для фірм, які не є рекламними агентствами, подібні системи будуть надто потужними і обсяг інформації надто великий, проте значна її частина майже не використовуватиметься. Тому запропонований модуль є компромісом для підприємств – не рекламних агентств.

Література: 1. <http://www.ad-system.ru>. 2. <http://www.simgroup.ru/articles/effect.php>. 3. Багиев Г. Л. Маркетинг / Г. Л. Багиев, В. М. Тарасевич, Х. Анн. – М.; 2001. – 588 с.

Чернов А. В.

УДК 004.65

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ТРУДОЗАТРАТ НА УПРАВЛЕНИЕ БАЗАМИ ДАННЫХ ORACLE DATABASE 10G RELEASE 2 И MICROSOFT SQL SERVER 2005

Это исследование представляет собой сравнительный анализ трудозатрат на администрирование базы данных Oracle Database 10g Release 2 и трудозатрат на выполнение аналогичных задач в Microsoft SQL Server 2005. Указанные сравнительные исследования базируются на оригинальной методике Edison Group [1]. Методики сравнительного анализа позволяют определить уровень трудозатрат и сложность выполнения задач администрирования баз данных. Ранее проводилось сравнение Oracle Database 10g Release 1 [2] и Microsoft SQL Server 2000 [3]. С тех пор производителями были выпущены новые версии этих двух систем (Oracle Database 10g Release 2 и Microsoft SQL Server 2005). В рамках данного исследования выполняется сравнение новых версий на основе ранее применявшейся методики [1].

Цель работы – проведение сравнительного анализа для определения уровня трудозатрат с целью определения эффективности выбора средства для администрирования БД в рамках информационной системы.

Основной задачей данной работы является объективное измерение (в количественном и качественном выражении) относительной управляемости Oracle Database 10g Release 2 и Microsoft SQL Server 2005 и оценка ежегодной экономии трудозатрат на управление, которую можно ожидать благодаря выбору более эффективной системы.

© Чернов А. В., 2008

В рамках проведенного сравнительного исследования выполнено сравнение СУБД Oracle Database 10g Release 2 и Microsoft SQL Server 2005 на предмет легкости в использовании и управляемости, а также произведена оценка относительных трудозатрат на сопровождение. Исследование выполнялось с помощью уникальной универсальной методики, специально разработанной Edison Group для проведения сравнительного анализа трудозатрат на администрирование систем. В результате произведена оценка ежегодных трудозатрат, с которыми столкнутся ИТ-отделы или независимые поставщики программного обеспечения при использовании этих двух систем. В ходе исследования СУБД Oracle Database 10g Release 2 и Microsoft SQL Server 2005 сравнивались с помощью специального комплекса метрик. Задачи администрирования подразделялись на четыре основные категории:

- инсталляция и настройка конфигурации баз данных;
- задачи управления базами данных, выполняемые на регулярной основе;
- резервное копирование и восстановление;
- диагностика и настройка производительности.

Для оценки общего уровня управляемости системы каждая задача разбивалась на несколько взаимосвязанных подзадач, чтобы оценить уровень сложности использования. Затем трудозатратам на выполнение задач присваивался весовой коэффициент в соответствии со стандартным соотношением производимых работ по администрированию баз данных. Эти весовые коэффициенты использовались для того, чтобы определить сравнительную значимость данной задачи по отношению ко всему комплексу задач, необходимых для администрирования системы в течение ее жизненного цикла. Другими словами, сравнительно нечасто реализуемым простым задачам присваивался пропорционально более низкий весовой коэффициент, чем регулярно выполняемым сложным задачам. Далее результаты подсчитывались и метрики для каждой системы подставлялись в формулы трудозатрат для полной оценки предполагаемых затрат на управление этими двумя системами в соответствии со средней заработной платой администраторов баз данных.

Результаты проведенного исследования выявили значительные преимущества Oracle Database 10g Release 2 по параметрам управляемости перед Microsoft SQL Server 2005. Анализ показал, что при установке и при дальнейшем администрировании базы данных:

администраторы базы данных (DBA) тратят на 38% меньше времени на выполнение типичных функций администрирования в СУБД Oracle Database 10g Release 2 по сравнению с Microsoft SQL Server 2005;

согласно методике оценки, принятой Edison Group, Oracle Database 10g Release 2 требует на 30% меньше действий для выполнения всего набора стандартных административных задач, чем Microsoft SQL Server 2005.

Повышение эффективности управления базами данных позволит организациям значительно сэкономить средства на администрирование одной базы данных при использовании Oracle Database 10g Release 2 по сравнению Microsoft SQL Server 2005.

Таким образом, можно по-разному проинтерпретировать значимость такой экономии в зависимости от размеров организации и важности задач повышения эффективности управления базами данных. Не имеет значения, какой подход при этом применяется: отмеченное увеличение эффективности работы СУБД Oracle, а также существенные различия в сложности управления двумя базами являются весьма важными факторами для любой организации, использующей или выбирающей СУБД.

Литература: 1. Сравнительное исследование трудозатрат на управление базами данных Oracle Database 10g Release 2 и Microsoft SQL Server 2005 // Edison Group, Inc. – 2006 – 52 с. 2. Том Кайт. Oracle для профессионалов. Пер. с англ. – СПб.: ООО "ДиаСофтЮП", 2003. – 672 с. 3. Microsoft SQL Server 2005 Analysis Services. OLAP и многомерный анализ данных. – СПб.: БХВ-Петербург, 2007. – 928 с.

УДК 004.75

Кузнецов А. В.

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРИНЦИПЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ, СОСТАВ И ПОДХОДЫ К ПОСТРОЕНИЮ ПОИСКОВЫХ МАШИН (СИСТЕМ)

Поисковая система – это программно-аппаратный комплекс, предназначенный для осуществления поиска в сети Интернет и реагирующий на запрос пользователя, задаваемый в виде текстовой фразы (поискового запроса), выдачей списка ссылок на источники информации, в порядке релевантности (в соответствии запросу). Наиболее крупные международные поисковые системы: Google, Yahoo, MSN. В русском Интернете это – Яндекс, Рамблер, Апорт.

© Кузнецов А. В., 2008

Цель работы – исследование состава компонент и принципов действия поисковых машин на серверах.

Практически все крупные поисковые системы имеют свою собственную структуру, отличную от других. Однако можно выделить общие для всех поисковых машин основные компоненты [1 – 6]. Поисковая система состоит из 3 мощных компьютеров, каждый из которых выполняет свои задачи:

1. WWW-сервер отвечает за взаимодействие поисковой системы с пользователем. Представляет удобный и наглядный интерфейс для задания запросов.

2. Spider (паук) – программа, предназначенная для скачивания веб-страниц. "Паук" обеспечивает скачивание страницы и извлекает все внутренние ссылки с этой страницы. Скачивается html-код каждой страницы. Для скачивания страниц роботы используют протоколы HTTP. Работает "паук" следующим образом. Робот на сервер передает запрос "get/path/document" и некоторые другие команды HTTP-запроса. В ответ робот получает текстовый поток, содержащий служебную информацию и непосредственно сам документ.

3. Поисковая машина — это, как правило, очень мощный компьютер, который обрабатывает базу индексов в соответствии с полученным запросом.

Поисковый сервер является важнейшим элементом всей системы, так как от алгоритмов, которые лежат в основе ее функционирования, напрямую зависит качество и скорость поиска. Полученный от пользователя запрос подвергается морфологическому анализу. Генерируется информационное окружение каждого документа, содержащегося в базе (которое и будет впоследствии отображено в виде сниппета, то есть соответствующей запросу текстовой информации на странице выдачи результатов поиска).

Любая поисковая машина состоит из двух частей: пользовательского интерфейса и специальной программы, установленной на поисковом сервере, которая, перебираясь от странички к страничке по ссылкам, индексирует всю текстовую информацию в свою базу данных. Обычно такой программе дается страница с множеством ссылок на различные каталоги ресурсов. Программа, перебирая по очереди ссылки, набирает все больший объем информации. Когда пользователь вводит в эту систему какое-либо слово для поиска, его вхождение ищется в базе данных на сервере, а пользователю выдается набор ссылок на те сервера, на которых заданное слово встречается.

Так как серверы постоянно меняются, программе приходится периодически возвращаться к уже проиндексированным серверам для обновления информации, в противном случае уже через два-три месяца половина ссылок, которые поисковая машина выдает в ответ на запрос, будут недоступны. У разных поисковых систем период обновления может существенно отличаться, причем зачастую чем меньший объем проиндексированной информации система содержит, тем чаще она возвращается к каждой из страниц для проверки на наличие изменений.

Каждая поисковая машина обладает своими специфическими возможностями, ей присущи свои преимущества и недостатки, сильные и слабые стороны. Возможности традиционных систем во многом оказались уже исчерпанными и недостаточными для работы с массивами данных больших объемов, доступных сегодня в Internet. Это привело к необходимости в поисковом решении, которое требует значительно большей сложности и функциональности.

Поисковый робот — это компьютер, оснащенный специальной программой, которая непрерывно просматривает весь Интернет, индексируя все встречающиеся Web-страницы и обновляя базу индексов.

Так устроены все поисковые системы, их различие состоит по сути лишь в вычислительной мощности перечисленных элементов и их программном обеспечении. Следует рассмотреть более подробно, как происходит поиск информации с помощью поисковой системы. Пользователь, желая найти необходимую информацию с помощью браузера Интернет, соединяется с WWW-сервером поисковой системы. На основной странице, как правило, содержится поле, в котором набирается запрос, например, одно или несколько ключевых слов, а также специальных слов и символов. После того как запрос подготовлен, пользователю остаётся отдать команду на поиск Web-страниц, которые соответствовали бы запросу. Как правило, для этого есть кнопка Search, Find, Submit и т. д. Сформированный запрос передаётся на поисковую машину. Поисковая машина, получив запрос от WWW-сервера, просматривает собственную базу индексов, то есть базу данных обо всех зафиксированных поисковой системой Web-страниц. В этой базе для каждой Web-страницы, которую просмотрел поисковый робот, имеется индекс — список встречающихся на этой странице значащих слов (исключая предлоги, союзы и междометия). После того как найдены адреса всех Web-страниц, отвечающих запросу, создаётся список адресов, который и преъявляется пользователю в окне браузера. Если быть более точным, то в большинстве случаев на WWW-сервере поисковой системы создаётся Web-страница, состоящая из списка адресов, удовлетворяющих запросу. Это можно заметить по строке адреса в браузере. Список содержит аннотации и активные ссылки, по которым можно переключиться на интересующие вас серверы Интернета.

Наконец, за всем этим стоит непрерывная и кропотливая деятельность поискового робота, который днём и ночью просматривает все доступные Web-сайты и составляет их индексы, обновляя собственную базу индексов, которая используется, как это было описано выше, для составления ответов на запросы пользователя.

Литература: 1. www.rambler.ru. 2. www.aport.ru. 3. www.promoforum.ru. 4. <http://forum.searchengines.ru>. 5. <http://meta.ua/>. 6. <http://www.yandex.ru/>.

РАЗРАБОТКА КОРПОРАТИВНЫХ СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ ЗНАНИЯМИ

В процессе человеческого общения передается и воспринимается далеко не вся возможная информация. В этой связи актуальна проблема увеличения информативности общения аналитика и специалистов предприятия за счет использования психологических знаний.

Цель настоящего исследования – анализ использования знаний в рамках системы управления знаниями на предприятии.

Только опытный аналитик высокого уровня может определить нужное направление автоматизации, разобравшись в реальной системе управления и информационной инфраструктуре компании, с одной стороны, и будучи компетентным в особенностях и новинках рынка автоматизированных систем, с другой. Таких специалистов пока нигде не готовят, а умельцы, любовно выращенные на предприятиях, перегружены тактическим "латанием" дырок, а не стратегическим анализом. По уже понятным причинам этих людей не может быть в IT-фирмах (IT – Information Technologies), сопровождающих и внедряющих конкретный продукт.

Выход из этого тупика – услуги консультантов и подготовка аналитиков на предприятии.

Задача профессионального консультанта-аналитика – разобраться в специфике основных трудностей предприятия и рекомендовать внедрение той системы, при помощи которой можно максимально просто решать имеющиеся проблемы. В действительности все происходит в точности до наоборот: сначала IT-специалисты выбирают инструмент (под влиянием рекламы, лоббирования, личных предпочтений, интереса, своего понимания автоматизации), а затем убеждают топ-менеджеров в правильности выбора. Понятие "управление знаниями" появилось в середине 90-х годов в крупных корпорациях, для которых проблемы обработки информации приобрели особую остроту и стали критическими. Основным источником знаний, накопленных специалистами компании, является работа (сохранение, поиск, тиражирование), так как именно знания обеспечивают преимущество перед конкурентами. Обычно информации в компаниях накоплено даже больше, чем она способна оперативно обработать. При этом часто одна часть предприятия дублирует работу другой просто потому, что невозможно найти и использовать знания, находящиеся в соседних подразделениях [1].

Цель использования управления знаниями (УЗ) состоит в повышении эффективности работы сотрудников за счет оптимизации процессов сбора и распространения корпоративных знаний и взаимодействия экспертов. Эта концепция действительно помогает поменять взгляд на автоматизацию корпорации, так как акцент в ней ставится на ценность информации. Новизна концепции УЗ заключается в принципиально новой задаче – копить не только разрозненную информацию, бумаги, графики, файлы, но и знания, то есть закономерности и принципы, позволяющие решать реальные производственные и бизнес-задачи. При этом в расчет берутся и те знания, которые "невидимы", – они хранятся в памяти специалистов, а не на материальных носителях.

Традиционно проектировщики систем УЗ (СУЗ) ориентировались лишь на отдельные группы потребителей – главным образом, менеджеров. Более современные СУЗ ориентированы на целую организацию.

Из-за этого разнообразия СУЗ вынуждены интегрировать разнообразные технологии:

- электронную почту и Интернет-ресурсы;
- системы управления базами данных (СУБД) и сами базы данных (БД);
- средства создания хранилищ данных (Data Warehousing);
- системы поддержки групповой работы;
- локальные корпоративные системы автоматизации;
- системы документооборота и workflow;
- порталы знаний, экспертные системы и др.

"Мостиком" к интеллектуальным технологиям является понятие "знания", которое трактуется в УЗ крайне свободно и широко. В СУЗ знаниями называют все виды информации (они включают руководства, письма, новости, информацию о заказчиках, сведения о конкурентах и технологии, накопившиеся в процессе разработки), в то время как традиционно под знаниями понимаются закономерности предметной области, позволяющие специалистам решать свои задачи. Они получены в результате практического опыта или почерпнуты из литературы. Фактически системы, позиционирующие себя как СУЗ, – системы управления знаниями (Fulcrum, Documentum i4, Knowledge Station и т. д.) [2] – реализуют лишь отдельные элементы вышеприведенного списка. Все они работают либо с неструктурированной информацией в форме документов, либо с данными.

Важность создания СУЗ обусловлена также тем, что знание, которое не описано и не тиражировано, в конечном счете, становится устаревшим и бесполезным. Напротив, знание, которое распространяется, приобретает и обменивается, генерирует новое знание.

Таким образом, любая система автоматизации затрагивает проблемы хранения корпоративных знаний, но только СУЗ ориентирована на него в явном виде, тем самым способствуя сохранности этого ценнейшего ресурса, а не растворяя его в алгоритмах, программах, документации, технологических процессах.

СУЗ фактически может предоставить более высокий уровень автоматизации для тех компаний, которые уже справились с автоматизацией данных. Для тех предприятий, которые хотят создать интегрированную корпоративную систему, а не "мозаику" отдельных функциональных блоков, СУЗ является хорошей стартовой площадкой.

Литература: 1. Гаврилова Т. А. Базы знаний интеллектуальных систем. Учебник для вузов / Т. А. Гаврилова, В. Ф. Хорошевский. – СПб.: Питер, 2000. – 458 с. 2. Попов Э. В. Корпоративные системы управления знаниями // Новости искусственного интеллекта. – 2001. – №1. – С. 23 – 26.

Король М. Г.

УДК 378.14:004.73

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ БАНКАМИ УСЛУГ МОБИЛЬНОГО ИНТЕРНЕТ-БАНКИНГА КЛИЕНТАМ

Характерной особенностью автоматизации деятельности банков на современном этапе является предоставление своим клиентам электронных услуг, основанных на Интернет-технологиях.

Перенос банками части своих услуг в сеть Интернет приводит к расширению их клиентской базы и значительному снижению затрат на обслуживание клиентов, к улучшению банковского сервиса.

Одним из новых банковских сервисов для клиентов является мобильный Интернет-банкинг. Мобильный Интернет-банкинг объединяет услуги сотовой связи и Интернет с карточными технологиями. Система мобильного Интернет-банкинга даёт возможность держателям пластиковых карт, эмитированных банком, использовать свой мобильный телефон для получения разнообразных банковских услуг.

Целью статьи является анализ преимуществ использования системы мобильного Интернет-банкинга как для клиентов, так и для самого банка.

Для реализации услуг мобильного Интернет-банкинга необходима разработка приложения, которое размещается на SIM-карте мобильного телефона клиента банка. Клиенту выдаётся платёжная пластиковая карточка и открывается карточный счёт. На платёжной карточке содержится набор предоставляемых банковских услуг.

Различают услуги SMS-информирования клиентов банка и полнофункциональный банкинг.

Услуги SMS-информирования клиентов заключаются в круглосуточном предоставлении информации по SMS о состоянии карточного счёта и проведённых транзакциях клиентам-держателям платёжных карточек. Эта услуга становится доступной всем GSM-абонентам операторов мобильной связи Украины при подаче заявления клиентом на активизацию данной услуги. Сервис получения информации об остатке денег и движении средств на карточном счёте реализуется с помощью SMS-запроса от клиента.

Полнофункциональный мобильный банкинг позволяет клиенту банка [1 – 4]:

перевести средства с одной своей карты на другую, например, с зарплатной карты на кредитную;

перевести деньги со своей пластиковой карты на карту другого клиента этого банка;

оплатить коммунальные платежи;

оплатить услуги Интернет, сотового телефона, городского телефона, кабельного телевидения;

получить полную информацию по пластиковой карте: баланс, список последних операций;

при необходимости самостоятельно заблокировать или разблокировать свою пластиковую карту.

© Король М. Г., 2008

Таким образом, мобильный Интернет-банкинг – это высокотехнологическая услуга которую активно внедряют украинские банки. Преимуществом использования мобильного Интернет-банкинга является: высокая мобильность, небольшие затраты, широкие информационные возможности, универсальность, а основным недостатком — слабая защищенность от несанкционированного доступа.

Литература: 1. Мобильный банкинг в ОАО "Укрэксимбанк" // <http://www.eximb.com/individual/e-banking/m-banking/index.html> 2. Мобильный банкинг (m-banking) — банковский офис в вашем телефоне. Обзор // http://www.mforum.ru/analit/_content.htm 3. Мобильный банкинг. Московский Банк Реконструкции и Развития // mb.mbrd.ru/about.php 4. "Укрпромбанк" ввел в коммерческую эксплуатацию услугу информирования клиентов о транзакциях по их счету // <http://www.cforum.ru>

УДК 519.854

Гавалешко А. В.

Студент 4 курса
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МОДЕЛИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ GRID-СИСТЕМ

Одним из важнейших направлений развития теории распределенных информационных систем являются GRID-системы или GRID-сети. Они нашли практическое применение в научных исследованиях, в которых возникает необходимость распараллеливания решаемых задач между ресурсами такой сети, а также целом ряде прикладных задач, требующих ускорения процессов обработки информации за счет управления диспетчеризацией на основе кластерных вычислительных систем. В данной работе рассматриваются модели GRID-систем, которые применяются в настоящее время для формализации некоторых положений теории построения и функционирования GRID-систем [1].

Цель работы – исследование моделей функционирования распределенных информационных систем на основе стандартов GRID-систем.

Объект исследования – процессы управления GRID-системами.

Динамические стохастические сети [2]. Общая постановка этой задачи сводится к следующему: существует так называемый граф корреспонденций между носителями и потребителями ресурсов, в котором в результате взаимодействия между ними возникают потоки корреспонденций, которые характеризуются потоками информации, переносимыми в единицу времени. В соответствии с таким представлением задача моделирования рассматривается как задача моделирования динамической сети со следующими подзадачами:

исследование режимов формирования информационных потоков;

исследование пространственно-временной эволюции сети, на основе взаимодействия процессов производства ресурсов с процессами формирования потоков.

Бартерная модель. На "рынке" ресурсов GRID различают два типа игроков: провайдеры сервисов (GRID, Service Provider, GSP), которые выполняют роль производителя в экономике, и брокеры ресурсов (GRID Resource Broker, GRB), выполняющие роль потребителей. GRID-система предоставляет необходимую инфраструктуру для взаимодействия указанных типов игроков и обеспечивает безопасность, доступность, информационные сервисы и т. д. Фактически потребители ресурсов взаимодействуют с соответствующими брокерами для управления и планирования своих вычислительных задач. GSP предоставляют свои ресурсы для торгов с помощью сервисов продажи GRID-ресурсов (GRID resource Trading Services, GTS) для брокеров. Управление торгами между провайдером и брокерами производится с помощью каталога GRID-рынка (GRID Market Directory, GMD).

Агентные модели. Рыночная модель распределения ресурсов характеризуется, прежде всего, тем, что цена каждого ресурса определяется потребностями в нем пользователей, а также его доступностью. Тогда пользователь GRID начинает конкурировать с другими пользователями, а владельцы ресурсов – с другими владельцами. Подобная способность ценовых механизмов подменять локальные решения по управлению некоторыми глобальными экономическими характеристиками может эффективно применяться при организации вычислений в больших системах распределения ресурсов, таких, как GRID или Internet. Для описания подобных систем, состоящих из множества разнородных субъектов с различными целями, используют так называемые агентные модели. В системе GRID действуют два основных типа субъектов: поставщики ресурсов и их потребители. И те и другие имеют собственные стратегии. Потребители ресурсов применяют стратегии решения своих прикладных задач в зависимости от требуемого времени и наличного бюджета. Поставщики используют стратегию получения наибольшей выгоды от вложенных средств и стара-

ються максимізувати використання своїх ресурсів. Необхідно побудувати модель, описуючу поведінку такої системи з урахуванням інтересів конкуруючих суб'єктів, а також брокера ресурсів. Собственных цілей він не має, і його функції заключаються в пошуку поставщиків ресурсів, що задовольняють запитам користувачів. В "кластерній" моделі найближчі сусіди обмінюються найбільш "свіжою" інформацією про ціни та ймовірності наявності ресурсів у поставщиків. Друга модель обміну інформацією – модель з "повною інформацією". В цьому випадку на початку кожного кроку всі агенти дізнаються про всі ціни та ймовірності наявності ресурсів у поставщиків.

Інтелектуальне планування заключається в пошуку оптимальної або допустимої послідовності дій для досягнення поставленої цілі або розв'язання виниклої проблемної ситуації в системах підтримки прийняття рішень реального часу (СППР РВ) і відноситься до класу завдань великої розмірності, для яких суттєвим є час пошуку рішення. Розв'язання подібних завдань з обмеженнями реального часу можливо лише з використанням сучасних паралельних технологій, що дозволяють суттєво скоротити загальний час рішення завдання.

Розглянуті моделі дозволяють в залежності від ступеня формалізації рішення вихідної задачі здійснити вибір і метод її рішення на основі шуканого класу і підвищити ефективність проведення наукових досліджень.

Література: 1. Куссуль Н. Н. Застосування методів операційного аналізу для оцінки продуктивності GRID-систем / Н. Н. Куссуль, А. Ю. Шелестов, А. Г. Лобунец // Проблеми управління та інформатики. – 2002. – №1. – С. 35 – 46. 2. Попков Ю. С. Макросистеми та GRID-технології: моделювання динамічних стохастических мереж // Проблеми управління. – 2003. – №8. – С. 10 – 20.

Борсук О. В.

УДК 330.322.1

Студент 5 курсу

факультету економічної інформатики ХНЕУ

МЕТОДИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

На сьогодні все більшої актуальності набувають питання, пов'язані з інвестиційною діяльністю. З переходом країни до ринкових відносин і, як наслідок, скасуванням державного фінансування інвестиційних проєктів, перед багатьма підприємствами постала проблема залучення фінансових ресурсів для їхнього здійснення, що спричинило спад інвестиційної активності з самого початку проведення реформ. У зв'язку з цим метою дослідження є аналіз і узагальнення існуючих методів оцінки інвестиційних проєктів.

Значна роль у розвитку інвестиційної сфери належить банківській системі. Здійснюючи фінансування капітальних вкладень, банки беруть участь у розширенні й відновленні основних фондів на підприємстві, тим самим сприяючи інтенсивному розвитку економіки.

Інвестиції (від англійського слова "investment") – це вкладення капіталу з метою одержання доходів у майбутньому [1, с. 57].

Капіталовкладення – більш вузьке поняття, ніж інвестиції. Під ними маються на увазі витрати на створення, розширення, реконструкцію й технічне переозброєння основного капіталу, а також пов'язані із цим зміни оборотного капіталу. Основною формою капіталовкладень є капітальне будівництво, що, у свою чергу, поділяється на нове будівництво, розширення діючих підприємств, реконструкцію діючих підприємств, технічне переозброєння. Капіталовкладення є невід'ємним елементом виробничої й господарської діяльності підприємства. Так, при створенні підприємства здійснюються початкові інвестиції, що включають одноразові капітальні вкладення в основні фонди нового підприємства, а також регулярні поточні витрати для підтримки нормального функціонування підприємства. Результатом цих вкладень є прибуток підприємства від виробничо-збутової діяльності. Розвиток підприємства також потребує інвестицій, наприклад, на придбання нового обладнання для розширення виробничих потужностей підприємства, поліпшення якості продукції, що випускається, тощо.

Характерними ознаками капіталовкладень є:

різні види витрат на реалізацію інвестиційного проєкту, що включають як початкові капіталовкладення (тобто відносно великі одноразові витрати на початкових етапах реалізації проєкту), так і поточні витрати, зроблені пізніше й залежні від специфіки інвестування;

тривалий період часу між початковим вкладенням капіталу й одержанням від нього прибутків або інших результатів.

Заплановані, реалізовані й здійснені інвестиції набувають форми капітальних (інвестиційних) проєктів. Вибір інвестиційного проєкту здійснюється на основі оцінки його ефективності. Процес

© Борсук О. В., 2008

аналізу прибутковості інвестиційного проекту шляхом зіставлення витрат на проект і результатів його реалізації називається аналізом ефективності інвестиційних проектів.

Економічний аналіз ефективності проектів капіталовкладень є складним процесом, що включає в себе постановку завдання, аналіз і ухвалення рішення щодо доцільності інвестування капіталу, і охоплює численні етапи від зародження ідеї до ухвалення остаточного рішення [2, с. 185].

Робота з розробки й реалізації проектів капіталовкладень включає:

- пошук і вивчення об'єктів капіталовкладень;
- проведення інвестиційних розрахунків і комплексну оцінку варіантів капіталовкладень;
- ухвалення рішення щодо проектів капіталовкладень;
- вибір джерел фінансування капітальних вкладень;
- контроль за ходом здійснення інвестиційних проектів.

Для ухвалення рішення про інвестування банк повинен оцінити фінансові показники проекту.

При цьому використовуються показники, значення яких важко одержати арифметичним шляхом. Для вирішення цього завдання в банку на робочому місці працівника інвестиційного відділу повинна бути система, що розраховує показники й допомагає при ухваленні рішення.

Для проведення фінансової оцінки інвестиційних проектів можуть бути використані різні методи інвестиційних розрахунків та економічні показники, що дозволяють говорити про економічну доцільність капіталовкладень, про фінансові переваги одного інвестиційного проекту над іншим. Серед них найпоширенішими є статичні й динамічні методи оцінки інвестиційних проектів.

До статичних методів аналізу інвестиційних проектів відносяться метод рентабельності та метод ліквідності. До динамічних методів аналізу інвестиційних проектів відносяться метод приведеної вартості, метод анuitету, метод рентабельності та метод ліквідності.

Результати інвестиційних розрахунків подаються у формі узагальнюючих економічних показників і використовуються для комплексної оцінки інвестиційних проектів, метою якої є визначення їх внеску в досягнення основних цілей підприємства.

Література: 1. Банковское дело / Под ред. В. И. Колесникова, Л. П. Кроливецкой. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 480 с. 2. Политическая экономия / Учеб. пособие под ред. Г. И. Башнянина, Е. С. Шевчука. – Львов: Магнолия плюс, Новый свет, 2004. – 482 с.

УДК 330.34(477)

Фадеева А. В.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

У будь-якій економічній системі первинну роль відіграють процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання. У всіх економічних системах для виробництва потрібні економічні ресурси, а результати господарської діяльності розподіляються, обмінюються й споживаються.

У той же час у різних економічних системах є елементи, які відрізняють їх одна від одної. Ними є соціально-економічні відносини, що базуються на сформованих у кожній економічній системі формах власності на економічні ресурси й результати господарської діяльності; організаційно-правові форми господарської діяльності; господарський механізм, тобто спосіб регулювання економічної діяльності на макро- й мікроекономічному рівнях [1, с. 134].

Протягом останніх півтора–двох сторіч у світі діяли різні типи економічних систем: дві ринкові системи, в яких домінує ринкове господарство, — ринкова економіка вільної конкуренції (чистий капіталізм) і сучасна ринкова економіка (сучасний капіталізм), а також дві неринкові системи — традиційна й адміністративно-командна. Крім того, перехід колишніх соціалістичних країн — України, інших країн-членів СНД, країн Центральної й Східної Європи, а також соціалістичного Китаю та В'єтнаму — до ринкових відносин привів до формування економічної системи перехідного типу.

У рамках тієї або іншої економічної системи існують різноманітні моделі економічного розвитку окремих країн і регіонів.

Тема статті є актуальною для розгляду, оскільки Україна є країною з перехідною економікою.

В Україні за останні роки були вдало здійснені економічні реформи, пов'язані з переходом до ринкових відносин, демонополізацією економіки, роздержавленням і приватизацією власності, тобто з виникненням системи сучасної ринкової економіки. Однак нині в Україні існує економічна система, що складається з елементів адміністративно-командної системи, ринкової економіки епохи вільної конкуренції й сучасної ринкової системи [2, с. 55].

У колишніх радянських азіатських республіках додаються ще й елементи традиційної системи. Відсутня важлива особливість системи — її відносна стабільність. Адаптація до господарського життя

© Фадеева А. В., 2008

Україні все перебуває в русі, має перехідний характер. Цей перехід розтягується на десятиліття, і з цього погляду перехідна (від адміністративно-командної до сучасної ринкової) економіка може бути названа системою. На користь терміна "перехідна система", або "економіка перехідного періоду", говорить і те, що в цієї системи вже є чимало моделей. У своєрідних формах дана перехідна система існує в КНР і Франції [3, с. 25].

Перспективи формування високоефективного механізму господарського управління в нашій країні пов'язані з освоєнням і використанням усього того позитивного, що виробила вітчизняна й світова практика в цій галузі.

Остаточний вибір конкретної моделі перехідної системи й тим більше моделі сучасної ринкової економіки в Україні буде в остаточному підсумку визначитися співвідношенням політичних сил у країні, характером проведених перетворень, масштабами й ефективністю підтримки реформ міжнародним співтовариством, а також історичними традиціями [4, с. 300].

Література: 1. Черной Л. С. Экономика рынок, государство. – М.: Наука, 2005. – 296 с. 2. Бойко Е. И. Фундаментальное исследование современных экономических систем. – К.: Свет, 2005. – 356 с. 3. Политическая экономия: Учебное пособие / Под ред. Г. И. Башнянина, Е. С. Шевчука. – Львов: Магнолия плюс, Новый свет, 2004. – 482 с. 4. Милгром Р. Л. Экономика, организация и менеджмент / Р. Л. Милгром, Д. Ж. Робертс. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 422 с.

Берлизова О. А.

УДК 519.854

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

КОНСТРУКТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ АРХИТЕКТУР GRID-СИСТЕМ

Основной задачей GRID-системы является обеспечение доступа к ресурсам, функционирование которого обеспечивается специальным программным обеспечением – службами. В отличие от модели "клиент-сервер", набор служб устанавливается на каждом ресурсе. Множество служб должно удовлетворять двум структурным условиям [1]:

тип службы должен иметь стандартный протокол доступа, в соответствии с которым реализуется прикладной интерфейс клиентов. В рамках стандартных протоколов допустимы различные способы реализации служб;

службы на разных ресурсах должны быть согласованными. Это предполагает унификацию наборов служб на основе тождественности их семантики, наличие общих правил, регламентов и организационных соглашений, используемых для конфигурирования служб. Каждый тип служб должен иметь стандартный протокол доступа, в соответствии с которым реализуется прикладной интерфейс клиентов. В рамках стандартных протоколов допустимы различные способы реализации служб.

Цель – анализ архитектуры GRID-системы для формализации моделей управления ее ресурсами.

Объект исследования – архитектура распределенной системы, построенной на основе стандарта OGSA.

К ключевым службам и протоколам относятся [1 – 3]:

протокол доступа к управлению ресурсами (Grid Resource Allocation and Management, GRAM) и служба Gatekeeper, которые обеспечивают безопасное создание удаленных процессов и управление ими;

служба метакаталогов (Grid Information Service, GIS), отвечающая за распределенный сбор данных и информационное обслуживание;

служба инфраструктуры безопасности (Grid Security Infrastructure, GSI), поддерживающая однократную регистрацию, делегирование полномочий и отображение прав доступа к разным логическим системам.

Создание GRID-систем подразумевает, прежде всего, стандартизацию в области учета и доступа к ресурсам, обеспечения требуемого качества и безопасности обслуживания. Для практического использования требуется разработка соответствующих инструментальных средств. В настоящее время развитие GRID-технологий происходит на базе высокоскоростных сетей (не ниже 1 Гбит/с), ОС Linux, интеграции Web-служб (протокол SOAP). Специфические функции реализуются в совокупности протоколов OGSA (Open Grid Service Architecture), разрабатываемых организацией Grid Forum. Наиболее популярным программным обеспечением стал инструментальный Globus Toolkit, основанный на использовании Web-служб.

© Берлизова О. А., 2008

В архитектуре OGSA выделяют несколько иерархических уровней (таблица).

Таблица

Состав и назначение уровней архитектуры OGSA

№п/п	Уровень	Назначение уровня
1	Базовый	Работа с ресурсами
2	Связывающий	Коммуникационные протоколы и протоколы аутентификации
3	Ресурсный	Протоколы: инициализации, контроля, учета, мониторинга ресурса; политик безопасности
4	Коллективный	Общие протоколы: обнаружения и выделения ресурсов, системы мониторинга и авторизации виртуальных сообществ; специальные протоколы: архивации распределенных данных, управления задачами сохранения состояния
5	Прикладной	Пользовательские приложения

На нижнем уровне, называемом адаптацией ресурсов, производится управление пакетной обработкой на конкретном ресурсе, обеспечивается унифицированное представление ресурсов в виде совокупности абстрактных типов и операций. На следующем уровне – уровне связи – с помощью известных протоколов Internet выполняется передача (маршрутизация) сообщений с обеспечением безопасности и нужного качества обслуживания (QoS, Quality of Service). К функциям уровня доступа к ресурсам относится сбор сведений о состоянии ресурсов. Эти функции выполняет служба GRIP (Grid Resource Information Protocol) мониторинга за состоянием ресурсов и служба GRRP (Grid Resource Registration Protocol), периодически передающая сведения, собираемые с помощью GRIP, серверу GIIIS (Grid Index Information Server). На уровне кооперации данные, имеющиеся в сервере GIIP, используются для выбора ресурсов для конкретных заданий. На этом уровне используются брокеры, определяющие свободные ресурсы, и диспетчеры, распределяющие задания между ресурсами. Одновременно ведется учет использования ресурсов для начисления платы за предоставляемые услуги.

Проведенный анализ сопоставимости рассмотренной архитектуры с архитектурами распределенных систем и протоколами, их реализующими, показал возможность применения стандартов распределенных систем для описания функционирования процессов взаимодействия пользователей и поставщиков ресурсов в рамках GRID-систем.

Литература: 1. Коваленко В. Н. Эволюция и проблемы Grid / В. Н. Коваленко, Д. А. Корягин // Открытые системы. – 2003. – №1. – С. 36 – 41. 2. Коваленко В. Н. Организация ресурсов Грид / В. Н. Коваленко, Д. А. Корягин. – М., 2004. – 25 с. (препринт ИПМ им. М. В. Келдыша РАН). 3. Коваленко В. Н. Структура и проблемы развития программного обеспечения среды распределенных вычислений Грид // В. Н. Коваленко, Е. И. Коваленко, Д. А. Корягин, Э. З. Любимский, А. В. Орлов, Е. В. Хухлаев. – М., 2002. – 23 с. (препринт ИПМ им. М. В. Келдыша РАН).

УДК 004.91:338.12

Стрельцова К. М.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЙ СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ДЛЯ МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Для вирішення завдань моделювання складних систем існують методології та стандарти. До таких стандартів відносяться методології сімейства IDEF. З їх допомогою можна ефективно відображати й аналізувати моделі діяльності широкого спектра складних систем у різних розрізах. При цьому широта і глибина обстеження процесів у системі визначається самим розробником, що дозволяє не перенавантажувати створювану модель зайвими даними. Методології IDEF0, DFD і IDEF3 дозволяють аналізувати бізнес з ключових точок зору [1]: з поглядів функціональності системи, документообігу та послідовності робіт.

У рамках методології IDEF0 бізнес-процес подається у вигляді набору елементів – робіт, які взаємодіють між собою, а також показуються інформаційні, людські й виробничі ресурси, котрі споживаються кожною роботою (функціональність системи). IDEF0 може бути використана для моделювання широкого класу систем. Для нових систем застосування IDEF0 має на меті визначення

© Стрельцова К. М., 2008

вимог і вказівку функцій для подальшої розробки системи, що відповідає поставленим вимогам і реалізовує виділені функції. Стосовно вже існуючих систем IDEF0 може бути використана для аналізу функцій, що виконуються системою, і відображення механізмів, за допомогою яких ці функції виконуються. Результатом застосування IDEF0 до деякої системи є модель цієї системи, що складається з ієрархічно впорядкованого набору діаграм, тексту документації і словників, пов'язаних один з одним за допомогою перехресних посилань. Двома найбільш важливими компонентами, з яких будуються діаграми IDEF0, є бізнес-функції або роботи, дані й об'єкти, що зв'язують між собою роботи [2].

Для того щоб документувати механізми передачі й обробки інформації в системі, що моделюється, використовуються діаграми потоків даних (Data Flow Diagrams). Діаграми DFD зазвичай будуються для наочного зображення поточної роботи системи документообігу організації, дозволяючи простежити, яким чином відбувається обмін інформацією між бізнес-функціями всередині системи.

Більш точну картину можна отримати, доповнивши модель діаграмами IDEF3. У IDEF3 включені елементи логіки, що дозволяє моделювати й аналізувати альтернативні сценарії розвитку бізнес-процесу. Методологія моделювання IDEF3 дозволяє графічно описати й задокументувати процеси, фокусуючи увагу на перебігу цих процесів, на відносинах процесів і важливих об'єктів, що є частинами цих процесів. IDEF3 передбачає побудову двох типів моделей: модель може відображати деякі процеси в їх логічній послідовності, дозволяючи побачити, як функціонує організація, або ж модель може показувати "мережу перехідних станів об'єкта", показуючи послідовність станів, в яких може опинитися об'єкт при проходженні через певний процес.

У функціональному моделюванні стандартом є методика IDEF0. В імітаційному моделюванні – IDEF3 [2].

Застосування універсальних графічних мов бізнес-моделювання IDEF0, IDEF3 і DFD забезпечує логічну цілісність і повноту опису, необхідну для досягнення точних і несуперечливих результатів. За допомогою набору графічних інструментів для відображення дій і об'єктів, ці методики дозволяють легко побудувати схему процесу, на якій показані початкові дані, результати операцій, ресурси, необхідні для їх виконання, дії, що управляють, взаємні зв'язки між окремими роботами.

Література: 1. Лушников В. В. Методологические проблемы исследования бизнес-процессов // <http://nit.miem.edu.ru/2003/tezisy/articles/137.htm>. 2. Рябышева И. В. Сравнительный анализ подходов к проектированию ИС // <http://www-sbras.nsc.ru/ws/YM2004/8666/index.htm>.

Закревський О. М.

УДК [336.717:004.78](477)

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННОГО БАНКІВСЬКОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Електронний банківський бізнес, або Інтернет-банкінг — система дистанційного банківського обслуговування клієнта за допомогою використання телекомунікаційних каналів і засобів Інтернету.

Розвиток інформаційних технологій і популярності Інтернет серед населення спричинив становлення й бурхливе поширення електронної комерції в усьому світі.

Метою даної статті стало вивчення основних існуючих систем Інтернет-банкінгу та аналіз існуючих проблем у цьому сегменті.

Ще в 1995 році в Сполучених Штатах був створений перший у світі віртуальний банк — Security First Network Bank. За підсумками першого року роботи його активи склали 110 млн. доларів, щомісячний приріст капіталу — 20%, а кількість клієнтських рахунків перевищило десять тисяч.

У вітчизняних підприємств можливість дистанційно управляти рахунками за допомогою системи "Клієнт-Банк" з'явилася ще в середині 90-х. Інтернет-банкінг для приватних осіб в Україні почав розвиватися лише три роки тому. Завдяки йому власник рахунку може одержати швидкий доступ до інформації про стан рахунку, переказати гроші на будь-який інший рахунок, у тому числі оплатити мобільний зв'язок, житлово-комунальні та інші послуги [1].

Розвитку Інтернет-банкінгу будуть сприяти два фактори: прихід в Україну західних гравців та стрімке зростання кількості користувачів Всесвітньою павутиною.

В Україні ринок Інтернет-банкінгу тільки формується. За оцінками журналу "Експерт", які базуються на опитуваннях банків, що надають цю послугу, в нас Інтернет-банкінгом користуються приблизно півмільйона людей. До он-лайнових послуг найбільшого оператора ринку — Приватбанку — звертаються всього чотири відсотки його клієнтів, а, наприклад, у шведському Swedbank до Інтернет-банкінгу підключені 49% приватних клієнтів. У Росії проникнення он-лайнових банківських

© Закревський О. М., 2008

послуг ще нижче, ніж в Україні. За даними аналітичного щотижневика "Smart Money", у першому півріччі 2006 року Інтернет-банкінгом користувалися лише сто п'ятдесят п'ять тисяч росіян [1].

У тому чи іншому вигляді Інтернет-банкінг доступний клієнтам VAB банку, Міжнародного комерційного банку, Ікар-банку, Кредитпромбанку, Першого Українського Міжнародного банку, Пратекс-Банку, банків "Аваль", "Львів", "Надра", "Фінанси й Кредит". Однак більша частина користувачів Інтернет-банкінгу в Україні — це клієнти Приватбанку, Укрсиббанку та Укрексімбанку, які входять до п'ятірки найбільших у країні. Ці фінансові інститути впровадили системи Інтернет-банкінгу, що дозволяють робити безліч операцій, не відвідуючи банківські відділення [2].

Усі програмні системи, які надаються банками, відрізняються за трьома параметрами.

1. Користувальницький інтерфейс залежить від того, на кого орієнтована система — на рядових громадян чи на бухгалтерів та керівників підприємств. Адаптивати ці системи для клієнтів далеко не однаково — якщо одним потрібно здійснювати цілком конкретні операції простіше та швидше, іншим необхідний практично повний спектр банківських послуг он-лайн.

2. Клієнтське програмне забезпечення. Деякі системи потребують для початку роботи установки спеціальних програм ("товстий" клієнт), інші виконані у вигляді закачування безпосередньо з Інтернету java-апплетів ("тонкий" клієнт). Саме ця розбіжність визначає ступінь мобільності при роботі з банком: перший варіант прив'язує клієнта до комп'ютерів, у той час як другий дозволяє одержати доступ до свого рахунку з будь-якого Інтернет-кафе.

3. Використовувані засоби захисту. Потужні апаратні засоби захисту інформації роблять робоче місце клієнта непроникною фортецею, але при цьому надійно "прив'язують" його до неї [3; 4].

За допомогою "Фінансового порталу" Укрексімбанку можна одержувати виписки за рахунками, замовляти SMS- та E-mail-інформування, а також проводити платежі в національній валюті з поточних рахунків і в будь-якій валюті між власними рахунками, блокувати/розблокувати платіжні картки, встановлювати ліміти на видачу готівки. За допомогою "Приват-24" можна також замовити картку, обміняти валюту, здійснити платежі між картками платіжної системи VISA, оплатити мобільний зв'язок. Крім того, Приватбанк вже пропонує також відкриття депозитів через Інтернет: гроші списуються із зазначеної клієнтом картки, а після закінчення строку депозиту разом з нарахованими відсотками на неї ж і повертаються. Ікар-банк пропонує через Інтернет поповнювати депозитний рахунок: сам рахунок відкривається у відділенні, але поповнити його можна, не відходячи від комп'ютера. Тобто спектр цих он-лайн послуг вже на рівні сучасного європейського банку [2].

Стимує розвиток Інтернет-банкінгу обмеженість доступу в Інтернет: зараз мережею постійно користуються менше трьох мільйонів українців, з яких більша частина — студенти й школярі. Однак прихід іноземних гравців і як наслідок жорсткість конкуренції дадуть можливість урізноманітнити спектр он-лайн послуг. На початку наступного року повноцінний Інтернет-банкінг для фізичних осіб впровадять відразу три найбільших гравці роздрібного ринку: "Аваль", "Надра" і Укрсоцбанк [1].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що найближчим часом сегмент Інтернет-банкінгу буде стрімко зростати. Це дозволить клієнтам заощаджувати час, робити різноманітні транзакції, не прив'язуючись до місця, оперативно одержувати потрібну фінансову інформацію, у той час як банки матимуть можливість не тільки збільшити прибуток, але й значно збільшити клієнтську базу.

Література: 1. Богута Н. Інтернет-банкінг: переваги і недоліки он-лайн систем вітчизняних банків // www.prostobiz.com.ua/rko/prensa/internet_banking_preimuschestva_i_nedostatki_onlayn_sistem_otchestvennyh_bankov 2. Лисенко О. Інтернет-банкінг для приватних осіб: українські реалії // www.prostobank.com.ua/58/7/658 3. Яковлев П. Що таке Інтернет-банкінг? Як об'єднують банки і їх клієнти через Інтернет // www.m3m.ru/articles/2003/2/17/3899.html 4. Яковлев П. Інтернет-банкінг де і як // www.m3m.ru/articles/2003/3/4/3908.html

УДК 004.415

Губський П. В.

Студент 3 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ ДЛЯ СТРУКТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ

Структурне проектування є невід'ємною частиною життєвого циклу програмного забезпечення.

Після аналізу предметної області фахівці отримують інформацію, котру потрібно узагальнити та структурно оформити, тобто здійснити розподіл задач на модулі та встановити зв'язки між ними. Тобто структурне проектування — це місток між аналізом предметної області та її впровадженням (реалізацією) на тій чи іншій мові програмування.

© Губський П. В., 2008

ISS

"Управління розвитком", № 1' 2008

Структурне проектування здійснюється за допомогою структурних карт, що демонструють, яким чином системні вимоги будуть відбиватися за допомогою комбінації програмних структур. Структурна карта є сукупністю модулів та зв'язків між ними. Найчастіше використовують структурні карти Константайна та Джексона [1].

Особливість структурних карт Константайна – відображення відносин ієрархії між програмними модулями. Вузли структурних карт відповідають модулям і областям даних, потоки зображають міжмодульні виклики.

А особливість структурних карт Джексона полягає в продукуванні діаграм для графічного ілюстрування внутрішньомодульних зв'язків та документування проекту архітектури системи програмного забезпечення.

Ці структурні карти використовуються в методології проектування моделей інформаційних систем та моделей систем реального часу школою Software Engineering. Будуються моделі, орієнтовані на дані (структурні карти Джексона), та процедурно-орієнтовані (структурні карти Константайна).

Структурні карти закладені в програмне забезпечення, яке створене та вдало функціонує при проектуванні предметної області. До таких програмних продуктів відносять наступні.

Пакет CASE/4/0 (microTOOL GmbH). Проектування в такій системі базується на підході Джексона з використанням наступних діаграм: деревоподібних діаграм функціональної декомпозиції; діаграм потоків даних; діаграм переходів станів; діаграм "сутність – зв'язок"; структурних карт Джексона.

Пакет Designer/2000 (Oracle), на одному з етапів використовуються діаграми взаємозв'язку модулів (аналог структурних карт Джексона) та схем модулів, що описують структуру модулів з позиції використаних у них даних.

Пакет EasyCASE (Evergreen CASE Tools) призначений для моделювання як систем реального часу, так і інформаційних систем, яким підтримуються традиційні моделі: діаграми потоків даних; діаграми переходів станів; діаграми "сутність – зв'язок"; структурні карти Константайна.

Пакет VantageTeam Builder (CAYENNE) призначений для моделювання як систем реального часу, так і інформаційних систем, яким підтримуються традиційні моделі: діаграми потоків даних у нотації Йодана; діаграми переходів станів; діаграми "сутність – зв'язок" у нотації Чена; структурні карти Константайна.

Пакет Visible Analyst Workbench (Visible Systems) мережний, розрахований на багатьох користувачів засіб проектування інформаційних систем, що базується на депозитарії, котрий зберігається на сервері SQLBase, Oracle чи Informix. Підтримує наступні діаграмні техніки: деревовидні діаграми функціональної декомпозиції; діаграми потоків даних в нотації Йодана; діаграми "сутність – зв'язок"; структурні карти Константайна.

Після аналізу інформації щодо структурних карт, можна сказати, що при проектуванні програмного продукту широко використовується структурне проектування за допомогою структурних карт, що знайшло своє застосування в провідних технологіях проектування. Подальші дослідження за цією темою повинні стосуватися побудови взаємозв'язків у використанні різноманітних програмних продуктів для структурного аналізу, структурного проектування та подальшого створення програмного забезпечення.

Література: 1. Калянов А. Н. CASE: структурный системный анализ (автоматизация и применение). – М.: ЛОРИ, 1996. – 288 с.

Сисенко О. М.

УДК 504.064.4

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ГАЛУЗІ ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Становлення екологічного управління і регулювання екологічних процесів вимагає серйозної технічної підтримки і використання сучасних технологій для вирішення завдань різного плану і різного масштабу, пов'язаних з охороною довкілля на рівнях від локального до загальнонаціонального.

Важко заперечити той факт, що переважна більшість інформації має географічний аспект і тому її можна просторово аналізувати і наочно подавати у вигляді карт, схем, діаграм, графіків та рисунків. Для ефективного аналізу й візуалізації просторової інформації існують потужні засоби – геоінформаційні системи (ГІС), які не лише дозволяють створювати електронні карти на основі ви-

© Сисенко О. М., 2008

соковмісних баз даних, але з допомогою різнопланового аналізу наявної просторової інформації вирішувати проблеми різної складності в галузях: охорони навколишнього природного середовища, управління використанням природних ресурсів, екологічного менеджменту.

Геоінформаційна система є похідною від баз даних, а точніше системи управління базами даних (СУБД), але з розширеною концепцією яка дозволяє працювати з просторово розподіленою інформацією та вирішувати завдання, що пов'язані з просторовим аналізом.

Інакше кажучи, ГІС – це система апаратно-програмних засобів та алгоритмічних процедур, що призначена для цифрової підтримки, поповнення, маніпулювання, аналізу, математико-картографічного моделювання та образного відображення темпорально-географічно координованих даних.

ГІС будь-якої складності та будь-якого рівня в загальному випадку становить наступний набір функціональних компонент: підсистем збору інформації, бази даних (БД); підсистеми подання, генерації та обробки картографічних даних; підсистеми аналізу даних та інтерфейсу користувача.

ГІС дає можливість накопичувати та аналізувати інформацію, оперативно знаходити потрібну інформацію та відображати її в зручному вигляді. Використання ГІС дає можливість різко збільшити оперативність та якість роботи з просторово розподіленою інформацією порівняно з традиційними паперовими методами. І в цьому полягає потрійна перевага: витрачається менше часу на роботу, використовується набагато менше місця для зберігання інформації, окрім того, економиться папір, адже ліси – легені нашої планети [1].

Неможливо не зазначити, що найефективнішим методом екологічного моніторингу є використання дистанційних систем моніторингу – супутникової та аерофотозйомки у поєднанні з локальними системами моніторингу, а більш зручного інструменту для цього, ніж геоінформаційні системи, людство поки що не винайшло.

ГІС використовується там, де потребуються оперативне управління ресурсами та швидке прийняття рішень. За деякими оцінками, 80 – 90% усієї інформації можна подати у вигляді ГІС, яка дає можливість накопичувати інформацію, видавати її у зручному вигляді та маніпулювати даними, що мають просторову прив'язку.

Застосування ГІС-технологій в практиці екологічного моніторингу та екологічного управління дає змогу дійсно по-новому подивитись на проблему, комплексно її проаналізувати та зробити висококваліфіковані висновки й прогнози, попередити надзвичайні екологічні ситуації антропогенного походження.

Впровадження цих систем на різних рівнях дозволить підняти рівень, оперативність та ефективність вирішення завдань покращення якості навколишнього середовища з урахуванням світових стандартів.

Література: 1. Роль геоінформаційних систем // www.referats.kiev.ua.

УДК 504.064.4

Руденко О. А.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МОДЕЛЮВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ТА ГЕОІНФОРМАЦІЙНИМИ СИСТЕМАМИ

На сьогоднішній день однією з найактуальніших тем у сфері екології став вплив антропогенного фактора. Особливо це стосується країн, що розвиваються, оскільки економічний розвиток таких країн прямо залежить від кількості викидів їх промисловості. На жаль, до таких країн, поки що належить і Україна.

Ця тема активно обговорюється на міжнародних екологічних конференціях в ЄС.

Промислові підприємства забруднюють атмосферу великою кількістю відходів, що може призвести до прискорення руйнування озонового шару. Тому необхідно посилити контроль за екологічною безпекою стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві.

Метою роботи є дослідження модуля управління екологічною безпекою стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві та геоінформаційних систем.

Геоінформаційна система — це апаратно-програмний, людино-машинний комплекс, що забезпечує збір, обробку, відображення та розподіл просторово координованих даних, інтеграцію даних та знань про територію для ефективного використання їх для вирішення наукових та прикладних географічних задач, що пов'язані з інвентаризацією, аналізом, моделюванням, прогнозуванням та управлінням станом навколишнього середовища. Модуль включає наступні завдання:

© Руденко О. А., 2008

1. Розрахунок умов розсіювання викидів на промисловому підприємстві. Більшість промислових підприємств здійснює видалення газових викидів шляхом розсіювання через заводські труби. На процес розсіювання впливає стан атмосфери, розташування підприємства і джерело викиду, характеристика місцевості, хімічні властивості газів, що викидаються, висота джерела. Горизонтальне переміщення викидів визначається швидкістю і напрямом вітру. Вертикальне переміщення визначається розташуванням температури по висоті атмосфери. Автоматизоване розв'язання задачі виконується на основі положення, згідно з яким сумарна концентрація шкідливої речовини не повинна перевищувати максимального разового ПДК цієї речовини в атмосферному повітрі [1].

2. Моніторинг параметрів стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві.

Це завдання призначене для надання інформації про ступінь забруднення атмосферного повітря. Система моніторингу якості атмосферного повітря орієнтована на оперативне виявлення підвищеного рівня забруднення атмосфери і забезпечує автоматичні безперервні вимірювання концентрацій основних забруднюючих речовин і метеопараметрів [2].

3. Нарахування платежів за забруднення атмосферного повітря на промисловому підприємстві.

Платежі за забруднення стягуються з підприємств за викиди в атмосферу, водойми й розміщення відходів згідно з нормами, встановленими національним законодавством. Річні ліміти для підприємств визначаються залежно від шкоди, заподіяної навколишньому середовищу. Вони відображаються у нормативно-правових актах на національному рівні й розподіляються підприємствам у вигляді квоти обласних граничних обсягів викидів з урахуванням їхнього конкретного коефіцієнта викидів і прогнозів щодо обсягів виробництва на даний період.

Впровадження модуля "Управління екологічною безпекою стану атмосферного повітря на промисловому підприємстві" дозволить забезпечити контроль за викидами в атмосферне повітря.

Література: 1. Розрахунок умов розсіювання викидів // <http://www.glossary.ru/index.htm> 2. Моніторинг стану параметрів атмосферного повітря // <http://www.mosecom.ru/company.html>

Савич І. О.

УДК 659.113.7

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМИ

На сьогодні центральною ідеєю при виробництві матеріальних благ та послуг стало підкорення виробництва та принципів розподілу продукту інтересам споживача. Реклама є складовою частиною комерційної діяльності підприємства, отже, вона повинна здійснюватися плановірно на основі його єдиної політики. Керівництво підприємства повинне забезпечити ретельне планування взаємозалежних елементів комплексу рекламної діяльності для одержання максимального ефекту. Правильно спланована й добре організована реклама може вплинути на ефективність функціонування підприємства.

Метою дослідження такої проблеми, як оцінка ефективності реклами, є пошук засобів, за допомогою яких ефективність реклами можна виміряти та виразити в цифрах. Слід зазначити, що дотепер не розроблено теоретичних і практичних основ дослідження цього процесу. Актуальність автоматизації оцінки ефективності реклами визначається тим, що результативність реклами є найважливішою умовою раціонального використання засобів, що витрачаються на її проведення, забезпечення їхньої максимальної корисності. Метою перевірки її ефективності в процесі функціонування є одержання необхідної інформації для адаптування реклами відповідно до умов ринку, що змінюються. Перевірка ефективності рекламної кампанії після її завершення спрямована на з'ясування її повного результату і визначення ступеня ефективності грошових витрат. Така перевірка необхідна і для висновку про доцільність проведення подібних заходів.

За своєю значимістю показники ефективності в рекламі можна поділити на три групи. Перша група включає отриманий додатковий прибуток і товарообіг. Друга – так звані неважливі показники, до яких відносяться кількість осіб, притягнутих за допомогою реклами в торгове підприємство, а також кількість покупок, зроблених завдяки рекламі. Третя група включає показники, за допомогою яких можна дати умовну оцінку ефективності реклами: вартість доведення реклами до однієї особи; кількість осіб, що припадають на одиницю грошових витрат; кількість осіб з числа опитаних покупців, які назвали мотивом покупок конкретний вид реклами. Перші дві групи показників використовуються головним чином на стадії планування реклами, третя група може бути використана при оцінці результативності окремих видів реклами.

© Савич І. О., 2008

Економічний результат впливу реклами можна виявити набагато раніше, ніж зміну традицій чи споживчих звичок. У той же час розвиток психології, соціології, естетики й інших наук, дані яких використовуються при визначенні неекономічних показників реклами, дає можливість визначити його більш точними методами. Ефективність будь-якого рекламного засобу (рекламної кампанії) найкраще оцінювати з використанням тих чи інших показників. Дуже часто ці показники взаємозалежні. Наприклад, участь реклами в організації продажу нових видів товарів культурно-побутового призначення і господарського побуту сприяє прогресивним зрушенням у галузі культури споживання й одночасно впливає на зростання товарообігу [1].

Вибір конкретних засобів оцінки дієвості реклами необхідно проводити з урахуванням її цілей. Наприклад, якщо завдання реклами полягає в стимулюванні поштової торгівлі, то показником дієвості може бути кількість замовлень на доставку товарів поштою, зроблених під її впливом. Це буде прямий показник. Дієвість рекламного оголошення в газеті можна визначити за тиражами видання, але цей показник буде носити непрямий характер. Дієвість реклами також може бути визначена шляхом порівняння її результатів при проведенні рекламних заходів в подібних умовах за однаковими товарами, але в різних місцевостях; шляхом порівняння досягнутого рівня товарообігу з прогнозованим товарообігом чи товарообігом у минулому періоді. Показник дієвості реклами може бути отриманий також шляхом проведення опитувань (в окремих випадках цей метод є максимально вірогідним і надійним).

Результат реклами може виявлятися відразу ж після її проведення, або через певний відрізок часу. У зв'язку з цим і оцінка дієвості реклами може бути неповною, адже неможливо виміряти час, протягом якого рекламна інформація зберігається в пам'яті. У даний час практично не піддається визначенню відрізок часу між витратами на рекламу й отриманням результату. Рекламна кампанія іноді не обмежується одним роком і навіть трирічним періодом. Короткочасний вплив реклами можна оцінити більш точно, ніж тривалий. Але, з іншого боку, чим пізніше буде почате дослідження дієвості реклами, тим більше факторів можуть вплинути на об'єктивність одержуваних показників [2, с. 48 – 53].

Розв'язання поставленої проблеми є дуже актуальним на сьогодні, оскільки від правильної оцінки ефективності реклами залежить її раціональне планування, тобто ефективний розподіл ресурсів підприємства. Окремі фахівці в галузі реклами стверджують, що понад 80% витрачених на рекламу коштів не приносять очікуваних результатів. З іншого боку, протягом останнього десятиліття спостерігається значне зростання витрат на рекламу. Наприклад, витрати на рекламу в розвинутих країнах вже давно перевищили 100 млрд. дол. на рік і неухильно наближаються до 200 млрд. дол., при цьому замовники вважають такі витрати доцільними [1].

Отже, можна з упевненістю сказати, що пошук засобів для визначення ефективності реклами є дуже актуальною на сьогоднішній день проблемою. Автоматизація вирішення даного завдання надасть можливість оперативно реагувати на зміни ринку та раціонально планувати вкладення коштів у рекламну діяльність.

Література: 1. Эффективность рекламы и показатели ее определения // <http://marketologu.ru> 2. Тимонін О. М. Маркетинг: Навчальний посібник. – Харків: Око, 1997. – 216 с.

УДК 504.064.4

Лешта Е. В.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МОДЕЛИРОВАНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИМИ ПРОЦЕССАМИ С ПОМОЩЬЮ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ И ТЕХНОЛОГИЙ

В 70-х годах нашего столетия люди впервые смогли увидеть Землю из космоса, что привело к возникновению нового обобщенного взгляда на нашу планету. Однако в то время еще не было адекватных средств анализа получаемых дистанционных данных для их полноценного использования в повседневной жизни. Только с появлением ГИС возможность решения такой задачи стала реальностью, так как эта технология позволяет собрать воедино и проанализировать различную, на первый взгляд мало связанную между собой информацию, получить основанный на массовом фактическом материале обобщенный взгляд на него, количественно и качественно проанализировать взаимные связи между характеризующими его параметрами и происходящими в нем процессами.

© Лешта Е. В., 2008

Одно из самых главных, достаточно трудных и дорогостоящих дел в начале любой серьезной работы — собрать как можно больше информации об объекте, процессе или явлении. При комплексном подходе, характерном для экологии, приходится опираться на обобщающие характеристики окружающей среды, вследствие чего объемы даже минимально достаточной исходной информации несомненно должны быть большими. В противном случае обоснованность действий и решений вряд ли может быть достигнута. Однако простого накопления данных тоже недостаточно. Эти данные должны быть легко доступны, систематизированы в соответствии с потребностями. Очень полезна возможность связать разнородные данные друг с другом, сравнить, проанализировать, просто просмотреть их в удобном и наглядном виде, например, создав на их основе необходимую таблицу, схему, чертеж, карту, диаграмму. Группировка данных в нужном виде, их надлежащее отображение, сопоставление и анализ целиком зависят от квалификации и эрудированности исследователя, выбранного им подхода к интерпретации накопленной информации. На этапе обработки и анализа собранных данных существенное место занимает техническая оснащенность исследователя, включающая подходящие для решения поставленной задачи аппаратные средства и программное обеспечение. Обычно они приобретаются именно в такой последовательности, хотя на самом деле подбирать компьютер и периферийные устройства целесообразно, отталкиваясь от выбранного программного продукта. В качестве последнего во всем мире все чаще применяется современная мощная технология географических информационных систем.

ГИС – программно-аппаратный комплекс решения разнообразных задач, в числе которых:

- 1) создание высококачественной картографической продукции;
- 2) связывание графических объектов с информацией в базах данных;
- 3) представление данных в виде карт, диаграмм, графиков, схем;
- 4) анализ пространственных данных, моделирование обстановки;
- 5) поддержка принятия управленческих и оперативных решений;
- 6) интегрирование данных из разных источников информации;
- 7) взаимодействие с другими информационными системами и технологиями.

Средства ГИС намного превосходят возможности обычных картографических систем, хотя, естественно, включают все основные функции получения высококачественных карт и планов. В самой концепции ГИС заложены всесторонние возможности сбора, интеграции и анализа любых распределенных в пространстве или привязанных к конкретному месту данных [1].

Внедрение ГИС-технологий оптимально выполнять в 3 этапа:

1. Использование простейших функций ГИС на локальных рабочих местах.
2. Применение ГИС с использованием единой базы графической и атрибутивной информации.
3. Интегрирование ГИС со специализированными аналитическими системами.

Следовательно, моделирование и управление экологическими процессами неразрывно связаны с геоинформационными системами, так как непосредственно моделируются в них самих и с их помощью проводится исследование множества процессов.

Литература: 1. <http://www.ru/educate.htm> 2. <http://www.rambler.ru/>

Мелешенкова И. М.

УДК 504.064.4

Студент 5 курса
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МОДЕЛИРОВАНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКИМИ ПРОЦЕССАМИ НА ПРОМЫШЛЕННОМ ПРЕДПРИЯТИИ И ГЕОИНФОРМАЦИОННЫЕ СИСТЕМЫ

Стремительное развитие технологий в последние десятилетия привело к качественному изменению характера воздействия человеческой деятельности на среду обитания. Негативные последствия вмешательства человека в окружающую среду проявляются во всех ее компонентах. В настоящее время речь идет уже о глобальных изменениях окружающей среды, возможные последствия которых представляют серьезную угрозу будущему человечества.

Промышленные предприятия являются первым и наиболее весомым элементом, который влияет на загрязнение и деградацию окружающей природной среды. Для того, чтобы свести к минимуму это негативное влияние, необходимо обеспечить экологическую безопасность функционирования предприятия [1].

Целью работы является исследование информационных технологий решения задач оценки и прогнозирования экологической обстановки в системах управления экологической безопасностью, а также картографических моделей, созданных на основе современных геоинформационных технологий.

© Мелешенкова И. М., 2008

Обеспечение экологической безопасности функционирования промышленных предприятий должно решаться как на государственном уровне, так и на уровне предприятий-природопользователей. Следовательно, создание на предприятиях современных систем управления экологической безопасностью является актуальной научно-технической задачей.

Задачи контроля источников загрязнения окружающей среды, ее состояния, оценки и прогноза развития экологической обстановки в окрестностях промышленных объектов возлагаются на системы управления экологической безопасностью предприятий. Необходимым элементом этих систем является информационное и программное обеспечение, позволяющее оперативно оценивать экологическую ситуацию на предприятии и прилегающей территории исходя из текущих результатов измерений и уровней загрязнения природной среды. Важнейшим инструментом решения стоящих перед данными системами задач является математическое моделирование развития экологических процессов. При этом вычислительная реализация моделей требует использования аппарата современных геоинформационных систем. Таким образом, разработка математических моделей и алгоритмов оценки и прогнозирования экологической ситуации применительно к задачам систем управления экологической безопасностью, а также создание необходимых для работы этих моделей информационных технологий и программных средств становятся насущной необходимостью.

Современный подход к решению этих задач состоит в создании на предприятиях комплексных систем управления экологической безопасностью, предназначенных для контроля негативного воздействия промышленных объектов на окружающую среду, сопоставления его уровней с допустимыми, выявления и локализации загрязненных зон, оценки и прогноза развития экологической ситуации, формирования управляющих воздействий на технологические процессы и природную среду, обеспечивающих экологическое равновесие в зонах влияния промышленных объектов.

Системы управления экологической безопасностью промышленных предприятий – это автоматизированные информационно-управляющие системы, решающие задачи оперативного получения, сбора и обработки данных о режимах работы и параметрах источников загрязнения, а также – о состоянии и уровнях загрязнения компонентов природной среды в окрестностях промышленных объектов. В задачи систем данного класса входит комплексный анализ, оценка и прогноз развития экологической ситуации в контролируемой зоне, а также информационная поддержка принятия решения по управлению экологической обстановкой как в штатном режиме работы предприятия, так и при возникновении аварийных ситуаций. Использование математического моделирования позволяет не только получить целостную картину экологической ситуации на базе точечных измерений и локализовать загрязненные участки территории, но и оценить возможные пути развития экологической обстановки [2].

Существенным преимуществом применения геоинформационного картографирования при решении задач управления экологической безопасностью промышленных предприятий является возможность создания серии оперативных географических карт, отражающих характер той или иной ситуации, что позволит более эффективно и целенаправленно предпринять соответствующие меры. Кроме того, картографические модели значительно облегчают работу по принятию решений в области экологической политики в целом.

Литература: 1. Экологический менеджмент. www.kazsu.kz/do/books/ecolog_marketing. 2. Моделирование экологических процессов // www.mstu.edu.ru/science/nis/math.shtml.

УДК 504.064.4

Лупакова А. М.

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МОДЕЛЮВАННЯ Й УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ТА ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ

На сьогодні в регіонах України немає відповідної сучасним вимогам системи забезпечення інформацією органів державного управління, яка необхідна для ефективного управління станом природного навколишнього середовища. Наявні нині відомчі системи збору й аналізу даних за окремими видами об'єктів управління організаційно й методично відрізняються, що не дозволяє ефективно взаємодіяти при ухваленні та обґрунтуванні конкретних управлінських рішень щодо стану природного навколишнього середовища. Крім того, низький рівень автоматизації збору, обробки та передачі інформації, наявність відомчих бар'єрів не забезпечують своєчасного одержання інформації, необхідної для органів державної влади.

© Лупакова А. М., 2008

У державній системі управління природоохороною діяльністю в Україні важливу роль відіграє створення єдиної державної системи екологічного моніторингу (ЄДСЕМ).

ЄДСЕМ повинна включати наступні основні компоненти:

- моніторинг стану атмосферного повітря;
- моніторинг стану вод;
- моніторинг показників біологічної різноманітності;
- моніторинг стану лісів;
- моніторинг стану ґрунтів;
- моніторинг поводження з відходами;
- моніторинг фізичних факторів впливу на стан навколишнього природного середовища;
- моніторинг стану геологічного середовища.

Технології єдиного екологічного моніторингу (ЄЕМ) включають розробку й використання засобів, систем і методів спостережень, оцінку й розробку рекомендацій управлінського характеру в природно-техногенній сфері, прогнози, енерго-екологічні й технологічні характеристики виробничої сфери, медико-біологічні та санітарно-гігієнічні умови існування людини та біоти.

Для функціонування ЄДСЕМ необхідне створення регіональних систем моніторингу. Регіональна підсистема ЄЕМ передбачає роботу з великими масивами різної інформації, що містить дані про структуру енерговиробництва й енергоспоживання регіону, гідрометеорологічні виміри, про концентрації шкідливих речовин у навколишньому природному середовищі, про результати медико-біологічних і соціальних досліджень.

Одним із головних завдань у цьому напрямку є створення єдиного інформаційного простору, що може бути сформований на основі використання сучасних геоінформаційних технологій. Інтеграційний характер геоінформаційних систем (ГІС) дозволяє створити на їхній основі потужний інструмент для збору, зберігання, систематизації, аналізу та надання інформації.

Засоби ГІС набагато перевершують можливості звичайних картографічних систем, хоча включають всі основні функції отримання високоякісних карт і планів. У самій концепції ГІС закладені всебічні можливості збору, інтеграції та аналізу будь-яких розподілених у просторі або прив'язаних до конкретного місця даних. Тільки з появою ГІС повною мірою реалізується можливість цілісного, узагальненого погляду на комплексні проблеми природного навколишнього середовища та екології.

Система єдиного екологічного моніторингу передбачає не тільки контроль за станом природного навколишнього середовища та здоров'ям населення, але й можливість активного впливу на ситуацію. З використанням рівня прийняття рішення, а також підсистеми екологічної експертизи й оцінки впливу на природне навколишнє середовище з'являється можливість управління джерелами забруднення на основі результатів математичного моделювання промислових об'єктів або регіонів. Моделювання ситуації, яка негативно впливає на навколишнє середовище, дозволяє з достатньою точністю виявити джерело та зону забруднення і вжити запобіжних заходів на технологічному та економічному рівнях [1].

Таким чином, єдина державна система екологічного моніторингу, незважаючи на відомі труднощі, буде забезпечувати формування масивів даних для складання екологічних карт, розробки ГІС, моделювання й прогнозу екологічних ситуацій у різних регіонах та України в цілому.

Література: 1. Трофимов А. М. Окружающая среда: подходы к управлению / А. М. Трофимов, Н. М. Солодухо, Г. Д. Гейко // Физ. география и геоморфология. – 1988. – Вып.35. – С. 9 – 15.

Грабовий В. О.

УДК 65.51: 004.78

Студент 5 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО АРХІВУ НА БАЗІ ВІДДІЛУ БУХГАЛТЕРІЇ

Співробітникам великих, середніх і навіть невеликих компаній, доводиться стикатися з проблемою навігації за значним обсягом документації, що зберігається на сервері локальної мережі або на їх робочих станціях. Програмні продукти, розроблені для вирішення подібної проблеми, не завжди належним чином задовольняють потенційних користувачів таких інформаційних систем, тому виникає завдання розробки власного механізму навігації, що враховує особливості конкретного масиву документів.

© Грабовий В. О., 2008

Отже, метою дослідження є узагальнення отриманих переваг у результаті автоматизації документообігу, а саме використання електронного архіву.

Електронний архів — це програмно-апаратний комплекс, який вирішує завдання введення (сканування і архівації) і зберігання електронних графічних образів первинних бухгалтерських і фінансових документів, а також інтеграції з використовуваними обліковими системами [1].

Електронний архів (ЕА) містить електронні образи бухгалтерських і супровідних документів, організовуючи для них централізоване сховище високого ступеня надійності, забезпечує користувачам оперативний доступ до копій документів.

Електронний архів позбавляє підприємство від невиправданих витрат трудових ресурсів: вся інформація в архіві чітко структурована, пошук потрібного документа займає декілька хвилин. Знайти необхідні документи і зробити підбірку за необхідною формою можна, не встаючи з робочого місця.

У ході пошуку система ЕА повинна надавати можливість сформувати підбірки документів з електронного архіву бухгалтерської документації і організувати їх вивід на друк. При пошуку пакета документів необхідно відобразити всі образи відсканованих документів, що входять до пакету.

Додатково система ЕА може виконувати функції автоматизації бухгалтерського документообігу на підприємстві і надає користувачам можливість задавати маршрути руху документів для відображення в обліковій системі і приміщення в електронний архів. Наприклад, для автоматизації процесу проведення документа в обліковій системі може задаватися маршрут його руху відповідно до послідовності виконання процедури обробки паперового документа. При цьому будь-які дії з документом на всіх етапах протоколюються системою і можуть бути проглянуті уповноваженим користувачем у будь-який момент часу.

Впровадження електронного архіву бухгалтерської документації забезпечує ряд переваг.

Для підприємства система електронного архіву забезпечує:

- зниження ризику невчасної обробки запитів податкових органів;
- зниження витрат на формування паперових копій документів;
- ефективне використання приміщень за рахунок перенесення основної частини архіву з приміщень бухгалтерії.

Для бухгалтера система електронного архіву забезпечує:

- відсутність необхідності зберігання оригіналів документів безпосередньо в бухгалтерії;
- скорочення частки ручної праці при пошуку потрібних документів;
- забезпечення оперативного доступу до будь-якого документа архіву;
- можливість одночасного звернення до документа будь-якої кількості уповноважених користувачів;
- використання звичних інтерфейсів бухгалтерських систем підприємства для роботи з документами архіву;
- можливість формування підбірок бухгалтерських документів, що знаходяться в архіві;
- виведення підбірки документів або пакетів документів на друк;
- інтеграцію системи електронного архіву з обліковою системою, що існує на підприємстві;
- збереження всіх версій документа при його зміні (зберігаються всі відомості про документ, включаючи всі внесені зміни).

Для адміністратора й служби безпеки система єдиного електронного архіву забезпечує:

- централізоване зберігання і контроль документів в єдиному архіві з єдиним управлінням, підтримку правил і методів управління документами відповідно до норм державного, галузевого і корпоративного регулювання;
- можливість шифрування документів і використання ЦЕП;
- захист як від випадкового, так і від навмисного вилучення документів електронного архіву;
- регламентацію прав доступу як до всього документа, так і до його окремих сторінок або фрагментів;
- протоколювання всіх дій користувачів з бухгалтерськими документами;
- виключення можливості нерегламентованої роботи з бухгалтерськими документами і їх передачі на сторону.

Таким чином, пошук інформації повинен здійснюватися як із застосуванням єдиної пошукової картки, що дозволяє робити запити до сукупності різних документів архіву, так і із спеціалізованих карток для конкретного типу документа. Це дозволить оптимізувати оперативний доступ до всіх необхідних документів. При цьому важливо забезпечити виконання необхідних вимог, що висуваються до систем електронного документообігу: можливість розширення структури інформаційного ресурсу, додавання нових типів документів, полів, форм, довідників; отримання необмеженого числа копій документів у паперовому та електронному вигляді без звернення до паперового оригіналу; можливість одночасної роботи з електронним документом декількох користувачів; можливість розмежування доступу користувачів до інформації.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

НЕКОТОРЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ ЭФФЕКТИВНОГО ПРОИЗВОДСТВА

Экономико-математическое моделирование, являясь одним из эффективных методов описания сложных социально - экономических объектов и процессов в виде математических моделей, превращается тем самым в часть самой экономики, вернее, в сплав экономики, математики и кибернетики [1, с. 213].

Для достоверного отображения объективно существующих в экономике процессов необходимо выявить существенные взаимосвязи и не только выявить, но и дать им количественную оценку. Этот подход требует вскрытия причинных зависимостей. Под причинной зависимостью понимается такая связь между процессами, когда изменение одного из них является следствием изменения другого.

Харьковская область — самый крупный научно-образовательный промышленный центр региона, промышленная составляющая экономики которого в значительной мере базируется на предприятиях высокотехнологических и наукоемких отраслей производства. Такие предприятия являются основными потребителями инновационной продукции, и нуждаются во внедрении программ оптимизации промышленности.

В данной работе рассматривается организация работы малых предприятий, которые производят определенные виды товаров народного потребления.

В качестве примера рассмотрено предприятие, которое выпускает сальники, имеет годовой объем производства 35000 шт. Для сравнительного анализа возьмем пять предприятий, производящих такую же продукцию, и выпишем их основные отчетные показатели (таблица).

Таблица

Исходные данные

Годовой объем производства, шт.	Удельные транспортные расходы	Удельные капитальные вложения	Себестоимость партии (1 000 шт) продукции
9 000,00	134,7	734,4	534,2
20 000,00	155,8	579,2	415,7
35 000,00	169,7	452,9	333,6
55 000,00	175,2	363,5	287,9
85 000,00	181,6	306,1	263,4
100 000,00	195,6	285,6	249,3

Для расширения круга альтернативных вариантов предприятий определим модели, характеризующие зависимость себестоимости продукции, транспортных расходов и удельных капитальных вложений от объема производства.

Сначала определим характер зависимости от объема производства элементов критерия – себестоимость партии продукции $S(x)$, удельных транспортных расходов $t(xp)/x$, удельных капитальных вложений $K(x)/x$. Для этой цели были построены графики, характеризующие данные зависимости.

Далее определим функции, которыми описываются данные зависимости.

Из графиков видно, что эмпирическая линия регрессии себестоимости партии продукции $S(x)$ от объема производства и удельных капитальных вложений $K(x)/x$ похожа на график степенной функции и описывается уравнением:

$$\overline{y^c}(x) = ax^b \quad \overline{y^k}(x) = ax^b \\ (b < 0) \quad (b < 0) .$$

Графически зависимость транспортных расходов $t(xp)/x$ от объема производства близка к линейной и описывается уравнением:

$$\overline{y^t}(x) = a + bx .$$

Для определения параметров полученных уравнений воспользуемся МНК. Упростим нелинейные зависимости:

$$Y = \lg y, A = b, B = \lg a, X = \lg x :$$

$$Y = AX + B$$

Теперь можно определить параметры линеаризованной функции. Следовательно, конкретные экономико-статистические модели будут следующими:

$$\overline{y^c}(x) = 9692,23x^{-0,3}$$

$$\overline{y^f}(x) = 140,97 + 0,00055x$$

$$\overline{y^k}(x) = 29920,8x^{-0,7}$$

Итак, теперь получены все необходимые данные, чтобы по принятому критерию оптимальности рассчитать суммарные удельные затраты по всем возможным вариантам развития предприятий, включая и гипотетические, которых в действительности пока нет. Заметим, что при вычислении суммарных удельных затрат учитываются только расчетные показатели себестоимости, удельных транспортных расходов и капиталовложений. Причем последний показатель умножается на 0,2 (Е) – нормативный коэффициент эффективности капиталовложений.

По полученным результатам составим график зависимости суммарных удельных затрат от объема производства (рисунок). Точка минимума графика соответствует объему производства 175 000 шт., который и будет оптимальным.

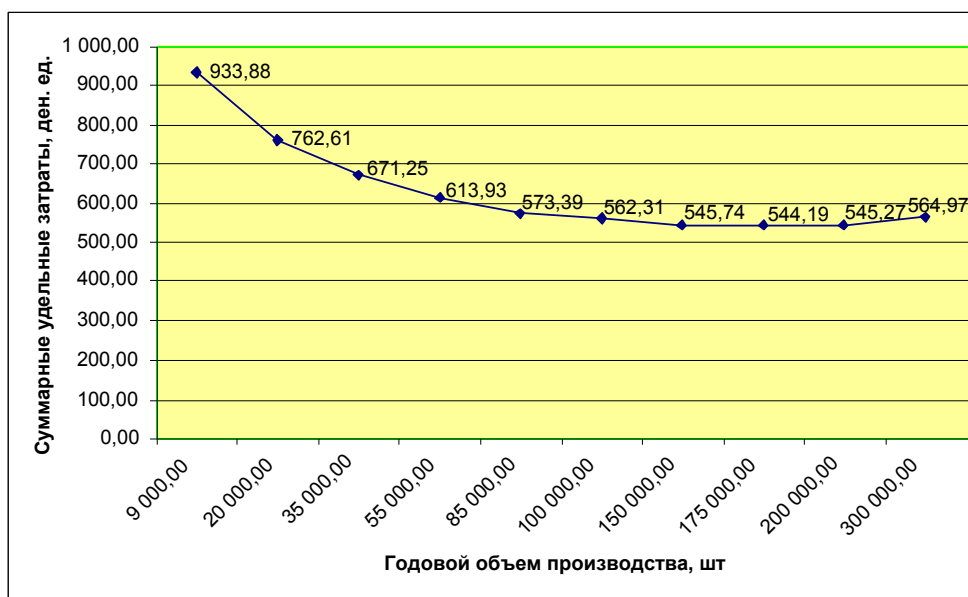

Рис. Зависимость суммарных удельных затрат от объема производства

Исходя из полученных данных оптимальным является вариант предприятия мощностью в 175 000 шт. Суммарные удельные затраты здесь составляют 544,19 ден. ед. Далее они начинают возрастать.

Суммарные затраты на 1 000 шт. продукции на этом предприятии в 1,7 раза ниже, чем на первом с объемом производства в 9 000 шт.

Однако в связи с инерционностью производства оптимальный объем продукции является многовариантным и руководитель никогда не сможет произвести ровно столько продукции, сколько предполагает данная модель.

Литература: 1. Холод Н. И. Экономико-математические методы и модели / Н. И. Холод, А. В. Кузнецов. – Мн.: БГЭУ, 1999. – 414 с. 2. Айвазян С. А. Прикладная статистика и основы эконометрии. – К.: Мрія, 1998. – 256 с. 3. Гранберг А. Г. Статистическое моделирование и прогнозирование. – М.: Статистика, 2001. – 346 с. 4. Кучер В. А. Определение оптимального объема производства продукции на промышленном предприятии // Экономика промышленности. – 2005. – №1. – С. 27 – 45. 5. Четыркин Е. М. Статистические методы прогнозирования. – М.: Статистика, 1997. – 200 с. 6. Шмойлова Р. А. Теория статистики. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 850 с. 7. Ерина А. М. Статистическое моделирование и прогнозирование // www.gmdh.net/articles/theory/StatModeling.pdf

Студент 2 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ ДИСПЕРСІЙНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансова стійкість підприємства підтримує його функціонування та розвиток. Фінансова стійкість – це гарантована платоспроможність та кредитоспроможність підприємства в результаті його діяльності на основі ефективного формування, розподілу й використання фінансових ресурсів [1, с. 10]. Фінансова стійкість підприємств визначається багатьма фінансовими показниками. Для оцінки фінансової стійкості та її порівняння в сукупності підприємств використовують різні методи фінансового аналізу, які передбачають такі основні методи аналізу фінансової звітності: горизонтальний (динамічний) аналіз, вертикальний (структурний) аналіз, трендовий аналіз, аналіз коефіцієнтів (відносних показників), порівняльний (просторовий) аналіз, факторний аналіз. Але перш ніж, виконувати кожний з названих видів аналізу, доцільно провести дисперсійний аналіз фінансових показників, за якими буде оцінюватися фінансова стійкість сукупності підприємств. Як відомо, дисперсійний аналіз призначений для перевірок гіпотез в складних випадках. Він складається з методів порівняння розмірів варіації, обумовлених різними факторами [2, с. 807]. Застосування дисперсійного аналізу, як попереднього етапу виконання фінансового аналізу щорічної фінансової стійкості підприємств, розглянемо на прикладі аналізу показників x_1 – співвідношення позикових засобів і власних, x_2 – коефіцієнта забезпеченості власними засобами, x_3 – коефіцієнт маневреності власних оборотних засобів 20 промислових підприємств Харківського регіону протягом п'яти років. У таблиці містяться результати обчислень дисперсійного аналізу значень показника x_1 : сум квадратів, ступенів свободи, середніх квадратів, F – відношень та p – значень.

Таблиця

Таблиця дисперсійного аналізу показника x_1

Вид мінливості (джерело)	Сума квадратів	Ступені свободи	Середні квадрати	F -відношення	Рівень значущості
Між групами	778,31	4	194,578	0,79	0,5348
Усередині груп	23414,1	95	246,464		
Загальна	24192	99			

F -статистика для однофакторного дисперсійного аналізу становить відношення дисперсії з двох джерел: міжгрупову варіацію та всередині груп. F -статистика показує, у скільки разів мінливість між групами перевищує мінливість всередині груп, яка вважається випадковою. З таблиці випливає, що міжгрупова дисперсія всього в 0,79 разів перевищує варіацію всередині груп (випадкову). Таким чином, варіація значень показника x_1 в 0,79 разів більше, ніж можливо було б чекати, виходячи тільки з варіації значень показника щорічно на окремих підприємствах. В останній колонці таблиці наведена ймовірність отримання вказаного чи більшого значення F -відношення (рівень значущості F -статистики). При справедливості нульової гіпотези ця ймовірність (рівень значущості) практично дорівнює нулю, і тоді між виділеними групами значень показника наявні значимі відмінності. У цьому прикладі рівень значущості вищий за допустимий. Маємо незначні відмінності між групами щорічних значень співвідношення позикових засобів і власних засобів підприємств. Для кожного року діяльності підприємств були обчислені п'ять базових статистичних величин та побудована блокова діаграма значень показників. До складу базових статистичних величин входять: найменше значення величини (0-й перцентиль), нижній кuartиль (25-й перцентиль, на четверть відстані від найменшого значення), медіана (50-й перцентиль, середина), верхній кuartиль (75-й перцентиль, на три четверті відстані від найменшого значення або на четверть відстані від найбільшого значення), найбільше значення (100-й перцентиль). Якщо ж множина значень показника має викиди, то вони зображуються світлими точками, тоді межі вусів встановлюють на 1,5 міжкuartильного розмаху. Разом ці перераховані статистичні характеристики дають достатньо чітке уявлення про особливості ще не обробленої множини значень показника [3, с. 130 – 151]. Розмістивши на одному рисунку побудовані в одному масштабі блокові діаграми, можна легко порівняти між собою особливості щорічного розподілу значень фінансових показників підприємств. На рисунку зображені "ящики з вусами" для показника x_1 за сукупністю підприємств протягом п'яти років.

© Моргун Г. В., 2008

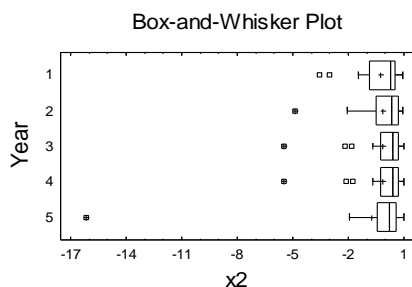

Рис. Блокова діаграма значень коефіцієнта забезпеченості підприємств власними засобами (x_2) щорічно протягом 5-ти років

Незважаючи на існуючі викиди, з рисунку маємо наглядну демонстрацію фінансової стійкості підприємств за критерієм коефіцієнта забезпеченості власними засобами.

Було проведено дисперсійний аналіз і визначено коефіцієнт маневреності власних оборотних засобів 20 підприємств. Він теж підтвердив однорідність сукупності підприємств за даним критерієм. У випадку неоднорідності підприємств за окремими критеріями доцільно продовжити дисперсійний аналіз, а саме обчислити межі довірчих 95-відсоткових інтервалів на середні в кожній групі та порівняти їх.

Отже, інструмент дисперсійного аналізу слід застосовувати для попереднього фінансового дослідження фінансової стійкості підприємств в сукупності. Він дозволяє встановити статистичну стійкість чи мінливість фінансових станів підприємств та виконати їх порівняльний аналіз.

Література: 1. Гиляровская Л. Т. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия / Л. Т. Гиляровская, А. А. Вехорева. – СПб.: Питер, 2003. – 256 с. 2. Сигел Эндрю. Практическая бизнес-статистика: Пер. с англ. – М.: Изд. дом "Вильямс", 2002. – 1056 с. 3. Малярець Л. М. Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія та практика. Наукове видання. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 384 с.

УДК 330.43

Данько Ю. Г.

Студент 2 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Одним із найбільш суттєвих показників роботи підприємства є показник собівартості продукції. Розробка й реалізація заходів зменшення витрат на виготовлення продукції створюють умови забезпечення прибутковості підприємства. Тому необхідними стають вивчення та аналіз складових формування собівартості продукції на підприємстві.

Функції планування та бухгалтерського обліку на підприємстві передбачають контроль й аналіз виробничої собівартості і собівартості реалізованої продукції. Відповідно до п. 11 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16, що затверджено наказом №318 Міністерства фінансів України, собівартість реалізованої продукції складається з виробничої собівартості продукції, що реалізовано протягом звітного періоду; нерозподілених загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат [1]. До складу виробничої собівартості входять: матеріальні витрати; витрати на оплату праці; змінні та розподілені загальновиробничі витрати та інші витрати [2]. Означена багатовимірною сукупністю ознак формування собівартості продукції потребує використання в процесі їх аналізу спеціальних методів обробки даних, серед яких виділяємо методи математичної статистики.

Зміст математичної статистики складають математичні методи систематизації, обробки й аналізу масових статистичних даних незалежно від їх якісного змісту [3; 4]. Всебічна характеристика даних передбачає з'ясування умов, під впливом яких сформовано досліджуваний об'єкт,

© Данько Ю. Г., 2008

вираження його основних особливостей числовими характеристиками: вибіркового середнім $\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$;

ступенем варіації ознаки $R = x_{max} - x_{min}$, вибірковою дисперсією $\sigma^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}$; середнім квадра-

тичним відхиленням σ ; коефіцієнтом асиметрії $k = \frac{\overline{(x_i - \bar{x})^3}}{\sigma^3}$; ступенем гостровершинності

$Ex = \frac{\overline{(x_i - \bar{x})^4}}{\sigma^4}$ та ін.

Використовуючи статистичний матеріал щодо вибіркового обстеження рядів розподілу основних складових формування собівартості продукції одного з промислових підприємств Харківської області, в табл. 1 наведено основні статистичні характеристики даних (тис. грн.).

Таблиця 1

Статистичні характеристики

Назва показника	Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Загальновиробничі витрати	Наднормативні витрати
Вибіркове середнє	27,49	105,85	14,18	2,78
Медіана	25,0	106	14,2	2,7
Мода	28,5	105	14,2	2,8
Розмах варіації	26	3	4	1,5
Вибіркова дисперсія	88,47	0,97	1,58	0,26
Середнє квадратичне відхилення	9,41	0,99	1,26	0,51
Коефіцієнт асиметрії	0,738	-0,262	-0,497	0,452
Коефіцієнт гостровершинності	-0,8876	-0,912	-0,481	-1,139

Аналіз наведених описових статистичних характеристик дозволяє зробити загальні висновки щодо форми розподілу досліджуваних рядів. Так, ряди розподілу за значеннями матеріальних витрат і за значеннями наднормативних витрат є майже симетричними, незначно додатньо скісними й плосковершинними; ряди розподілу за значеннями витрат на оплату праці та за значеннями загальновиробничих витрат є також симетричними, незначно від'ємно скісними та плосковершинними. Однак завдяки тому, що було проведено вибіркове спостереження, отримані характеристики рядів розподілу є лише попередніми оцінками. Основним завданням вибіркового методу є отримання таких характеристик, які точно відтворюють характеристики генеральної сукупності. Для того, щоб статистичні оцінки давали найкращі та добрі наближення оцінюваних параметрів, вони повинні володіти певними властивостями незміщеності, спроможності, ефективності та достатності. Для отримання незміщеної оцінки дисперсії генеральної сукупності необхідно вибіркочну дисперсію (σ^2) помножити на так звану поправку Бесселя $\frac{n}{n-1}$. При розрахунку середньої помилки за вибір-

ками малої чисельності $\mu = \frac{S}{\sqrt{n}}$ потрібно користуватися незміщеною оцінкою дисперсії

$S^2 = \frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n-1}$. За формулою $\varepsilon = t \cdot \mu$ обчислюється гранична помилка вибірки, де t – функція

розподілу Стюдента. Тоді надійний інтервал для середнього значення – $(\bar{x} - \varepsilon; \bar{x} + \varepsilon)$. В табл. 2 представлено означені розрахунки оцінок.

Таблиця 2

Статистичні оцінки

Назва показника	Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Загальновиробничі витрати	Наднормативні витрати
Незміщена оцінка дисперсії	96,51	1,06	1,73	0,29
Середня помилка	2,53	0,27	0,34	0,14
Гранична помилка (p=0,95)	4,96	0,52	0,66	0,27

На основі даних табл. 2 з надійною ймовірністю $p=0,95$ можна стверджувати, що середні матеріальні витрати в генеральній сукупності в межах інтервалу (22,53;32,46); середні витрати на оплату праці в межах інтервалу (105,3;106,4); середні загальновиробничі витрати в межах інтервалу (13,5;14,9); середні наднормативні витрати в межах інтервалу (2,5;3,1). Маючи такі дані, визначаємо межі інтервалу середньої собівартості продукції – (143,9; 156,7), що дає можливість планувати вартість продажу продукції, обсяги виробництва та визначити прогнозне значення прибутку.

Таким чином, встановлення й обґрунтування середніх значень основних складових формування собівартості продукції на підприємстві стає основою розробки заходів у напрямках перерозподілу витрат на виготовлення продукції, складання оптимального плану виробництва з метою забезпечення підвищення рівня прибутку підприємства.

Література: 1. П(С)БУ 16 Положение (стандарт) бухгалтерского учета "Расходы", приказ Министерства финансов Украины от 31.12.1999 г. №318 // Налоги и бухгалтерский учет. – 2005. – спецвыпуск 8(128). – С. 3 – 5. 2. Хмелевский И. От запасов до готовой продукции // Налоги и бухгалтерский учет. – 2007. – №14(989). – С. 23 – 30. 3. Красс М. С. Математика для экономистов / М. С. Красс, Б. П. Чупрынов. – СПб.: Питер, 2006. – 464 с. 4. Мармоза А. Т. Практикум з математичної статистики: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2004. – 264 с.

УДК 330.131.7:338 (477.54)

Булкін С. М.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМУЛИ ПУАССОНА ПРИ ОЦІНЮВАННІ ЙМОВІРНОСТІ НАСТАННЯ СТРАХОВОГО ВИПАДКУ

Запитайте будь-кого, чи ризикував він, і він напевно відповість, що так. А що ж означає ризик? У повсякденному житті – це можливість загрози, ризикувати означає діяти навмання, сподівачись на сприятливий результат. Однак вже давно люди почали замислюватися над тим, чи можна забезпечити собі певні гарантії в ризикованій справі як-небудь ще, окрім сподівання на удачу. У результаті це привело до створення перших страхових компаній, які з'явилися з необхідності торговців зменшити небезпеку під час довгих морських мандрів, що стали можливими в епоху великих географічних відкриттів. Ці компанії за певне винагородження забезпечували диверсифікацію ризику. У зв'язку з цим постала проблема, як визначити ступінь ризику, і ця проблема залишається актуальною йі сьогодні. Метою даної роботи є застосування теорем теорії ймовірностей до оцінювання ризику.

Для того, щоб знайти методологію для вирішення проблеми, знову повернемося до історії. Проблема інструментарію для вимірювання ризику постала й перед першими страховиками, пошуки шляхів розв'язання цієї проблеми привели до появи двох нових наук: статистики та теорії ймовірностей. Перша стала джерелом вихідних даних і формування початкових знань, а друга саме й дозволяла визначити ступінь ризику і розраховувати розмір страхового внеску. Йі до сьогодні вони відіграють ті ж ролі і вирішують ті ж самі проблеми [1]. Але зупинимось конкретніше на теорії ймовірностей, оскільки один з її методів є предметом дослідження, а конкретніше формула Пуассона. Йі найдоцільніше використовувати для розрахунку ймовірностей рідкісних випадків.

Формули, за якими здійснюються розрахунки ймовірностей випадкових подій, є одним із найголовніших секретів страхових компаній, однак спробуємо вирішити тривіальну страхову задачу, звичайно, дещо спростивши її, за допомогою названої вище формули. Але перед цим декілька слів про саму формулу. Згідно з теоремою Пуассона ймовірність появи події m разів при проведенні n незалежних однорідних випробувань за умов, що ймовірність появи події в окремому випробуванні мала ($p \rightarrow 0$), визначається співвідношенням [2]:

$$P_n(m) \approx \frac{a^m e^{-a}}{m!},$$

де $a = np$.

А тепер розглянемо саму задачу. Сформулюємо її умову таким чином: фірма спеціалізується на перевезенні точних приладів. Під час транспортування ймовірність пошкодження одного приладу дорівнює 0,002. За угодою фірма сплачуватиме штраф, якщо буде пошкоджено більш ніж 2 прилади з партії в 1000 шт.

Отже, необхідно визначити ймовірність:

$$P(A) = P_{1000}(m \in (2; 1000]),$$

де подія А передбачає настання страхового випадку, коли при перевезенні буде пошкоджено більше 2 приладів. Скориставшись поняттям повної групи подій, матимемо:

$$P(A) = 1 - P(\bar{A}) = 1 - P_{1000}(m \in [0; 2]).$$

Визнаємо ймовірність протилежної події:

$$P(\bar{A}) = P_{1000}(0) + P_{1000}(1) + P_{1000}(2).$$

Оскільки ймовірність появи події в окремому випробуванні мала, то застосувавши формулу Пуассона, отримуємо:

$$P(A) \approx 1 - 0,65 = 0,35.$$

Бачимо, що страховий випадок настає в 35% випадків, однак якщо змінити умови страховки, збільшивши кількість пошкоджених приладів до 3-х екземплярів, то ймовірність настання страхового випадку зменшиться на величину:

$$P_{1000}(3) \approx 0,18,$$

тобто страховий випадок наступатиме в 17% випадків.

Таким чином, автор зміг розрахувати ймовірність настання найпростішого страхового випадку, але цей же метод можна використовувати й у більш складних випадках. Бачимо, що формула Пуассона може мати практичне застосування при розрахунках ризиків, які пов'язані з реалізацією випадкових подій, ймовірність появи яких в одиничних випробуваннях наближається до нуля.

Література: 1. Райзберг Б. А. Предпринимательство и риск. — М.: Знание, 1992. — 256 с. 2. Гмурман В. Е. Руководство к решению задач по теории вероятностей и математической статистике: Учеб. пособие для студентов вузов. — М.: Высшая школа, 2000. — 400 с.

Твердохлеб А. Ю.

УДК 330.131.7

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

НУЖНО ЛИ РИСКОВАТЬ БЕДНОМУ?

Давно известно, что человеческие потребности постоянно растут. Человек первоначально обеспечивает себе все условия для жизни, а с ростом его материального достатка, его потребности так же возрастают и будут расти безгранично. Деньги можно зарабатывать разными способами. С появлением ростовщичества деньги не только участвуют в обмене, но и являются источником приобретения новых денег. Поэтому увеличивать свой капитал человек может разными способами, достаточно рискнуть... Риск подразумевает под собой наличие неблагоприятного исхода события, хотя не исключает и положительного результата. Поэтому, рискуя, можно оказаться в убытках, получить отрицательный и нежелательный результат, но в риске самым заманчивым является противоположный исход – получение сверхприбыли.

По словарю Ожегова, риск – возможная опасность; действие наудачу в надежде на счастливый исход [1]. Риск является возможной опасностью, потому что никто не застрахован от потерь, и для борьбы с этой неопределенностью наука занимается расчетом, измерением и определением меры риска [2]. Действие наудачу означает полную незастрахованность от нежелательного результата, в аналогичных условиях исход данного события может оказаться противоположным предшествующему, даже если порядок действий будет одним и тем же. И никто не определит точный исход, но ожидание успеха говорит о некоем конечном итоге действий, в котором общий успех преобладает над общим проигрышем. Каждый же отдельный результат не обязательно должен быть победным.

Чтобы получить большой выигрыш, иногда требуется идти на серьезный риск, не забывая, что большие ставки – это не только большие успехи, но и большие поражения [3]. Если говорить о

© Твердохлеб А. Ю., 2008

видах рисков, то существует множество их классификаций, например: операционный риск, рыночный риск, кредитный риск, деловой риск, риск ликвидности и другие.

Никто из нас не может определить однозначный исход события, но мы можем просчитать вероятность того или иного исхода. Исследование риска тесно связано с развитием теории вероятностей. Лицо (группа лиц), которое рискует, несет ответственность за свои действия, за осуществленный выбор.

Предприниматели, идя на риск, рискуют своим капиталом, но этот капитал у них разный. Если капитал, которым человек рискует, превышает его собственный, то при неблагоприятных условиях он теряет все и не может продолжать вести дело. При том же уровне риска богатый человек теряет только часть своего капитала, которая не всегда существенная. Поэтому представляет интерес рассмотреть влияние размера исходного капитала на вероятность разорения при прочих равных условиях.

Задача данной работы – просчитать вероятность разорения, то есть дать оценку делового риска, и определить целесообразность риска в условиях финансового неравенства партнеров, когда капитал одного существенно превышает капитал другого.

В качестве примера рассмотрим модельную задачу, когда капитал одного из участников превышает капитал другого в два раза. Данная задача будет решена на примере детской игры: у одного мальчика есть 4 монеты, а у другого 2. Игра состоит в том, что каждый из участников выбрасывает по монете. Тот, у кого выпадает решка, отдает свою монету другому (орел выигрывает). Вопрос: стоит ли рисковать и каковы вероятности выигрыша для первого и второго мальчиков? Попробуем рассмотреть эту задачу на основе представлений о пространстве элементарных событий, перебирая все возможные элементарные исходы. Так, если Богатый каждый раз проигрывает, то вероятность его разорения можно проследить, записав события в виде последовательности таких элементарных исходов: $\omega_1 = \{o; p\} \rightarrow \omega_2 = \{o; p\} \rightarrow \omega_3 = \{o; p\} \rightarrow \omega_4 = \{o; p\}$. Вероятность этого события составляет: $P(A) = 0,5 \times 0,5 \times 0,5 \times 0,5 = 0,0625$.

Если каждый раз проигрывает Бедный, то последовательность элементарных событий, которые привели его к разорению, можно представить в таком виде: $\omega_1 = \{o; p\} \rightarrow \omega_2 = \{o; p\}$. Тогда вероятность разорения Бедного составляет: $P(B) = 0,5 \times 0,5 = 0,25$.

Но это только предельные случаи, поскольку были рассмотрены далеко не все возможные переходы, которые приведут к разорению Бедного. Так, не были учтены случаи изменчивости удачи, когда проигрыш сменяется выигрышем. Они не были рассмотрены потому, что это достаточно трудно сделать. Наиболее наглядным методом решения этой задачи является графический, он позволяет подробно показать каждый возможный шаг, рассмотреть каждый возможный ход игры. На рис. 1 показаны предельные случаи – случаи наиболее быстрого разорения для каждого из участников. Следует отметить, что расчет можно производить в MS Excel (как показано на рис. 1).

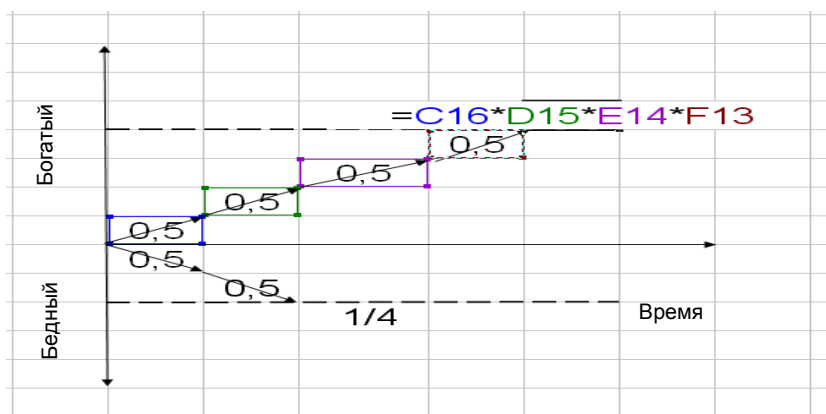

Рис.1. Графическая иллюстрация путей наиболее быстрого разорения для каждого из участников игры

Помимо крайних случаев существуют также промежуточные, так как не обязательно, чтобы игрок проигрывал последовательно шаг за шагом. Интересно то, что после первого выигрыша Бедного Богатый может продолжать игру. Возникает вопрос, сколько раз проигрывает Бедный за то время, пока Богатый разорится, проигрывая последовательно шаг за шагом, то есть за четыре игры. Из схемы, представленной на рис. 2, видно, что Бедный может проиграть за это время два раза (пунктиром указаны пределы проигрыша для каждого игрока). Наиболее быстрый проигрыш Бедного соответствует пути, который уже был рассмотрен, и его вероятность составляет $P(A) = 0,25$. Кроме того, возможно разорение Бедного и при промежуточном выигрыше. Исходу такого случайного события соответствует вероятность $P(B) = 0,5 \times (0,5 + 0,5) \times 0,5 \times 0,5 = 0,125$. Тогда вероятность разорения Бедного за то количество игр, при котором вообще возникает возможность разорения Богатого при самых неблагоприятных для него обстоятельствах, определяется как сумма вероятностей этих двух независимых случайных событий: $P(A + B) = 0,25 + 0,125 = 0,375$.

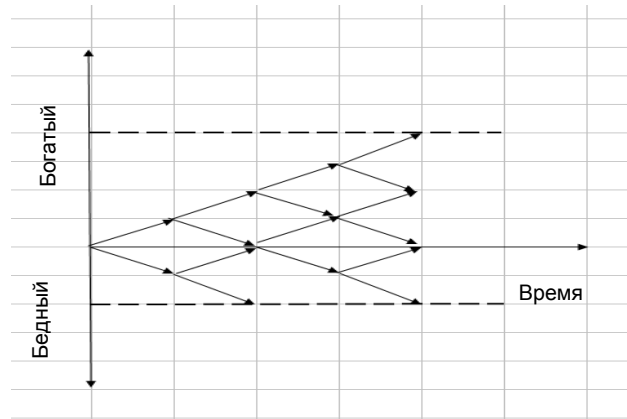

Рис. 2. Все возможные исходы четырех последовательных игр

Из схемы, представленной на рис. 2, видно, что в том случае, когда Богатый обладает капиталом, который в два раза превышает капитал Бедного, угроза разорения для Богатого в шесть раз меньше, чем для Бедного. А когда капитал Богатого в три раза больше капитала Бедного, то угроза разорения Богатого при прочих равных условиях уже становится меньше в 29 раз.

Известно, что азартный человек ошибается один раз – когда вступает в игру. В риске нужно понимать, что Богатый всегда имеет большую вероятность увеличить свой капитал. В этом случае у Бедного два выхода: не рисковать, когда твоим противником является богатый, или сравнивать капиталы, то есть, взять ссуду, покрывающую разницу между капиталами, или застраховать свой риск. Страхование, как основной метод управления риском, дает реальную возможность для реализации крупномасштабных проектов, защищает от угрозы разорения и позволяет реализовывать идеи в любое удобное не только Богатому, но и Бедному время.

Литература: 1. Ожегов С. И. Словарь русского языка / Под общ. ред. акад. С. П. Обнорского. – 3-е изд. – М.: Гос. изд. иностранных и национальных словарей, 1953. – 848 с. 2. <http://www.riskinfo.ru> 3. Гейтс Б. Бизнес со скоростью мысли. – 2-е изд., испр. – М.: Изд. ЭКСМО-Пресс, 2001. – 480 с.

Кульминский С. А.

УДК 330.43

Студент 2 курса
финансового факультету ХНЕУ

ПРИМЕНЕНИЕ ФОРМУЛЫ БАЙЕСА ПРИ ОЦЕНКЕ РИСКА КРЕДИТОВАНИЯ

Кредитование банками населения имеет большое социальное значение, так как способствует удовлетворению жизненно важных потребностей населения в жилье, различных товарах и услугах. Но кроме социальных, кредитование выполняет и чисто экономические задачи, позволяя рационально использовать временно свободные денежные средства вкладчиков. За счет кредитования банки получают большую часть прибыли. Как и все активные операции, кредитование обладает высокой степенью риска, связанного с невозвратом заемных средств. Но как банкам правильно распорядиться свободными денежными средствами? Как выяснить, кому стоит давать кредит, а кому нет? Для этого необходимо определить кредитоспособность клиента.

Кредитоспособность клиента (заемщика) – одно из новых понятий, которое внесла в нашу жизнь новая экономическая эпоха. И сегодня уже можно с уверенностью сказать, что понятие кредитоспособности заняло в ней свое место прочно и навсегда.

Существует множество определений кредитоспособности клиента (заемщика). Самым распространенным из них является следующее: способность лица полностью и в срок рассчитаться по своим долговым обязательствам. Есть различные дополнения, уточнения, иные трактовки этого понятия, большинство которых можно кратко свести к следующим определениям кредитоспособности:

- необходимая предпосылка или условие получения кредита;
- готовность и способность возратить долг;

© Кульминский С. А., 2008

возможность правильно использовать кредит;
возможность своевременно погасить ссуду (реальный возврат кредита).

Между кредитоспособностью заемщика и рисками кредитования прослеживается обратная связь. Чем выше кредитоспособность заемщика, тем ниже риск банка потерять свои деньги. И наоборот, чем ниже платежеспособность клиента, тем меньше шансов у банка вернуть кредит. Исходя из этого можно сделать вывод, что правильная кредитная политика банка позволит ему с меньшим риском осуществлять активные операции и получать максимальный доход от размещения свободных денежных средств в кредиты.

Риск [греч. *risikon* — утес] — возможная опасность какого-либо неблагоприятного исхода. Риск предполагает неуверенность, либо невозможность получения достоверного знания о благоприятном исходе в заданных внешних обстоятельствах. В узком смысле риск — это измеряемая или рассчитываемая вероятность неблагоприятного исхода. Различают несколько групп рисков. Например, финансовые риски. По воле случая фактический доход от инвестиций всегда будет отклоняться от ожидаемого. Отклонение включает возможность потери некоторых или всех первоначальных инвестиций. Оно обычно измеряется вычислением стандартного отклонения исторических доходов или средних доходов от того или иного определенного уровня. Риск в финансах не имеет никакого определения, но некоторые теоретики, особенно Рон Дембо, определили весьма общие методы, чтобы оценить риск как ожидаемый после завершения сделки [уровень сожаления]. Фундаментальная идея в финансах — это паритет между риском и доходом. Чем больше риск того, что инвестор желает получить, тем должен быть больше потенциальный доход. Причина этого в том, что инвесторам нужно дать компенсацию за принятие дополнительного риска. Так, американские казначейские облигации, как полагают, являются одними из самых безопасных инвестиций и по сравнению с корпоративными облигациями обеспечивают более низкий процент дохода. Причина этого в том, что корпорация намного более вероятно обанкротится, чем американское правительство. Поскольку риск вложения в корпоративное обязательство выше, инвесторам предлагают более высокий процент дохода.

В исследованиях [1; 2] при рассмотрении финансового риска упоминалось о вероятностной стороне этого явления. Риск в широком смысле слова — характеристика ситуации, имеющей неопределенность исхода, при обязательном наличии неблагоприятных последствий.

Смысл формулы Байеса.

Теорема Байеса — одна из основных теорем теории вероятностей, которая определяет вероятность наступления события в условиях, когда на основе наблюдений известна лишь некоторая частичная информация о событиях. Иными словами, по формуле Байеса можно более точно пересчитывать вероятность, принимая во внимание как ранее известную информацию, так и данные новых наблюдений. Теорема Байеса, имеющая ныне сильнейшее влияние на разработки программного обеспечения, имеет дело с расчетом вероятности справедливости гипотезы в условиях, когда на основе наблюдений известна лишь некоторая частичная информация о событиях. Главная особенность теоремы Байеса заключается в том, что для ее практического применения обычно требуется огромное количество вычислений-пересчетов, а потому расцвет методов байесовых оценок пришелся аккурат на революцию в компьютерных и сетевых инфотехнологиях. Конечно, эффективные методы статистических оценок интенсивно применяли и ранее, особенно военные при проведении экспертного оценивания, а также при разработке криптоаналитических систем, но по-настоящему широкая популярность и "мода на Байеса" пришла в 1990-е годы, что связано с развитием компьютерных технологий.

Формула Байеса имеет вид:

$$P(H_i | A) = \frac{P(H_i)P(A | H_i)}{P(A)},$$

где $P(H_i)$ — вероятность i -й гипотезы;

$P(A | H_i)$ — вероятность события A при условии, что реализовалась гипотеза H_i ;

$P(A)$ — полная вероятность события A , которая определяется по формуле:

$$P(A) = \sum_{i=1}^n P(H_i)P(A | H_i).$$

Оценивание стоимости закладного имущества может проводиться на основе экспертизы. При этом банк принимает решение, если мнения экспертов совпадают. В качестве примера рассмотрим задачу о трех экспертах.

Пусть:

$P(A_1) = 0,8$ — вероятность того, что при консультации первый эксперт даст правильный ответ;

$P(A_2) = 0,7$ — вероятность того, что при консультации второй эксперт даст правильный ответ;

$P(A_3) = 0,6$ — вероятность того, что при консультации третий эксперт даст правильный ответ.

А-совпадение мнений

$$P(A) = P(A_1 A_2 A_3 + \bar{A}_1 \bar{A}_2 \bar{A}_3) = 0,8 \cdot 0,7 \cdot 0,6 + 0,2 \cdot 0,3 \cdot 0,4 = 0,36$$

$$P(A_1 A_2 A_3 | A) = \frac{P(A_1 A_2 A_3)}{P(A)} = \frac{0,8 \cdot 0,7 \cdot 0,6}{0,36} = 0,93.$$

В отличие от теории вероятностей, где вероятность события рассчитывается в соответствии с классическим определением вероятности и поэтому точно известна, вероятность правильности мнения эксперта, которая закладывается при оценивании степени риска, определяется на основании его предыдущих прогнозов, то есть является статистической вероятностью. Поэтому необходимо не только переоценить гипотезу для принятого уровня вероятностей, но и рассмотреть возможность их изменения в некоторых пределах. Учтем возможность того, что вероятность правильности мнения эксперта может изменяться в некоторых пределах, например, на величину 0,1 (случайное событие, имеющее вероятность 0,1 и менее, считается маловероятным).

Пусть:

$P(A_1) = 0,8 \pm 0,1$, где $P(S) = 0,1$ означает что событие S является маловероятным

$$P(A_2) = 0,7 \pm 0,1; P(A_3) = 0,6 \pm 0,1$$

$$P_{\min}(A_1 A_2 A_3 | A) = \frac{P(A_1 A_2 A_3)}{P_{\min}(A)} = \frac{0,7 \times 0,6 \times 0,5}{0,7 \times 0,6 \times 0,5 + 0,3 \times 0,4 \times 0,5} = 0,78$$

$$P_{\max}(A_1 A_2 A_3 | A) = \frac{P(A_1 A_2 A_3)}{P_{\max}(A)} = \frac{0,9 \times 0,8 \times 0,7}{0,9 \times 0,8 \times 0,7 + 0,1 \times 0,2 \times 0,3} = 0,99.$$

Как видим, необходимо принимать во внимание то, что мы имеем дело не с классической вероятностью, а со статистической. Поэтому мы и задаем диапазон, в котором изменяется вероятность.

Литература: 1. Барковский В.В. Математика для економістів. Теорія імовірностей та математична статистика / В. В. Барковский, Н. В. Барковська, О. К. Лопатін. – К.: Національна академія управління, 1999. – 447 с.
2. Райзберг Б. А. Предпринимательство и риск. – М.: Знание, 1992. – 256 с. 3. <http://www.riskinfo.ru>

Патрикеева Н. И.

УДК 330.43

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОБ ИСПОЛЬЗОВАНИИ ФИКТИВНЫХ ПЕРЕМЕННЫХ ПРИ ОЦЕНИВАНИИ ИМУЩЕСТВА ПО МЕТОДУ АНАЛОГОВ

На сегодняшний день рынок жилья активно развивается. Каждый день он пополняется новыми объектами продажи. Для того, чтобы выставить квартиру на продажу, необходимо знать ее рыночную стоимость. С другой стороны, покупатель должен быть уверен в том, что эта цена не завышена.

Для решения этих вопросов существует метод экспертных оценок. Одним из методов, который используют оценщики, является метод аналогов. Суть метода заключается в анализе данных о стоимости уже проданных квартир в сравнении с оцениваемой. Реализация этого метода основывается на сборе информации о ценах продажи квартир, аналогичных с оцениваемой, анализе отличий оцениваемой квартиры от объектов-аналогов и корректировке этих цен с учетом имеющихся отличий. Особенность данного метода заключается в том, что характеристики анализируемых объектов должны быть выражены количественно [1]. Говоря о квартирах, очевидно, что основные показатели уже выражены количественно. Это такие характеристики, как цена, общая площадь, жилая площадь, количество комнат. Но существуют также качественные показатели, которые в чистом виде и выражены качественно (состояние квартиры, является дом кирпичным или панельным). Наряду с ними существуют качественные характеристики, выраженные количественно (этажность, удаленность от метро). Несмотря на то, что они приводятся в цифрах, им не присущи свойства показателей, измеряемых в количественных шкалах. Так, например, цена квартиры на восьмом этаже не будет в восемь раз выше (или ниже), чем на первом этаже.

© Патрикеева Н. И., 2008

Задача данной работы заключается в использовании фиктивных переменных для перевода качественных характеристик в количественные для возможности применения метода аналогов. Отличительной чертой данной работы является то, что присвоение значений фиктивным переменным производится на основе экспертных оценок.

Согласно теории измерений существует несколько типов шкал для измерения характеристик объекта [2]. Шкалу наименований и порядковую шкалу используют для оценки интенсивных (качественных) величин, поэтому далее они будут рассмотрены подробнее. Шкала наименований говорит о различии или эквивалентности объектов. Она используется для описания принадлежности объектов к определенным классам. Каждому классу присваивается свое числовое значение, и, следовательно, и объектам, принадлежащим данному классу.

Порядковая шкала используется, если объекты можно сравнить (ранжировать) по одному признаку. При этом объектам присваиваются натуральные значения в зависимости от обладания данным признаком в порядке возрастания или убывания. Также существует усиленная порядковая шкала Черчмена и Акоффа, которая позволяет не только упорядочить объекты по определенному свойству, но и указать, хотя бы приблизительно, степень обладания определенным признаком. Для этого эксперту предлагают присвоить каждому объекту коэффициент, в пределах [0;1], который характеризует предпочтительность одного объекта над другим.

Рассмотрим применение данной методики для отражения конкретных качественных ценоформирующих факторов в количественном выражении. Дом, в котором находится квартира, может быть панельным или кирпичным. Поскольку показатель имеет два возможных значения, то можно воспользоваться бинарной переменной. Например, в случае, когда дом кирпичный, переменная принимает значение 1, в противном случае (панельный) – 0.

Еще одним ценоформирующим фактором является этажность. Для перевода данного интенсивного показателя в количественный используем усиленную порядковую шкалу. Выступая в роли эксперта, определим наиболее предпочтительными квартиры, находящиеся не на первом и не на последнем этажах, то есть присвоим им коэффициент, равный 1. Квартиры, находящиеся на последнем этаже, обозначим менее предпочтительными с коэффициентом 0,8, а квартирам на первом этаже присвоим коэффициент, равный 0,6.

Рассматривая такой показатель, как состояние квартиры, введем шкалу качественных оценок "1 – 5": подготовлена к ремонту – 1; жилое состояние – 2; косметический ремонт – 3; ремонт – 4; евроремонт – 5.

Используя шкалы экспертных оценок, внесем данные по ценоформирующим факторам в расчетную таблицу. Построение математической модели, отражающей зависимость цены квартиры от основных ценоформирующих факторов, осуществляется с помощью метода множественной корреляции в программе MS Excel, что делает данный подход понятным и доступным рядовому риэлтеру.

В данной работе для расчета коэффициентов в линейном уравнении множественной регрессии использовалась встроенная функция ЛИНЕЙН. В результате обработки имеющихся данных было получено следующее уравнение регрессии:

$$Y = 1142,2x_1 - 152,7x_2 + 3381,4x_3 + 2681,6x_4 + 650,7x_5,$$

где Y – стоимость квартиры (грн.);

x_1 – общая площадь квартиры (m^2);

x_2 – жилая площадь квартиры (m^2);

x_3 – фиктивная переменная, отражающая этажность;

x_4 – фиктивная переменная, отражающая качество постройки;

x_5 – фиктивная переменная, отражающая качество ремонта.

Полученное уравнение регрессии содержит отрицательный коэффициент – с увеличением жилой площади стоимость квартиры уменьшается. Это можно объяснить следующим образом: при одной и той же общей площади квартиры увеличение жилой площади и количества комнат ведет к уменьшению площади служебных помещений, то есть приводит к ухудшению качества квартиры в целом, а, следовательно, и ее цены.

Таким образом, использование экспертных оценок для перевода качественных характеристик в количественные позволяет в большем объеме охарактеризовать оцениваемый объект, соответственно его оценка будет более адекватной.

Литература: 1. Грибовский С. В. Новые возможности сравнительного подхода при решении старых проблем / С. В. Грибовский, С. А. Сивец, И. А. Левыкин // Государственный информационный бюллетень о приватизации. – 2003. – №4. – С. 43 – 48. 2. Лямец В. И. Системный анализ / В. И. Лямец, А. Д. Тевяшев. – Харьков: Изд. ХНУРЭ, 2004. – 448 с.

Студент 1 курсу
факультету менеджменту і маркетингу ХНЕУ

ГАРМОНИЗАЦИЯ РАБОТЫ ПРЕДПРИЯТИЯ НА ОСНОВЕ ЗОЛОТОГО СЕЧЕНИЯ

Гармонизация работы предприятия предусматривает ряд экономических мероприятий, в частности оптимальное распределение капиталовложений между отдельными звеньями технологического процесса.

Предположим, что предприятие имеет 3 цеха: 1 цех – выпуск деталей, 2 цех – сборка узлов машины, 3 цех – выпуск машины.

Если усилить работу одного из цехов за счет дополнительных инвестиций, а два других будут работать в обычном режиме, то может возникнуть рассогласование в работе предприятия.

Построим методику гармоничного управления предприятием с использованием золотого сечения. В природе золотое сечение присутствует практически во всём. В настоящее время золотая пропорция все более применяется при решении экономических задач.

Идея золотого сечения заключается в следующем. Пусть требуется найти минимум унимодальной функции на отрезке $[a, b]$. Функция называется унимодальной, если она имеет на этом отрезке единственную точку глобального минимума и слева от точки минимума она является убывающей, справа – возрастающей. Выполним преобразование системы координат, введя новую переменную $x' = \frac{x-a}{b-a}$, соответственно отрезок $[a, b]$ преобразуется в отрезок $[0, 1]$.

Золотая пропорция имеет вид (рисунок.): $\frac{AD}{CD} = \frac{AB}{AC}$, то есть $\frac{1-x}{1-2x} = \frac{1}{x}$, откуда $x = \frac{3-\sqrt{5}}{2} = 0,382$
 $1-x = 0,618$ (рисунок).

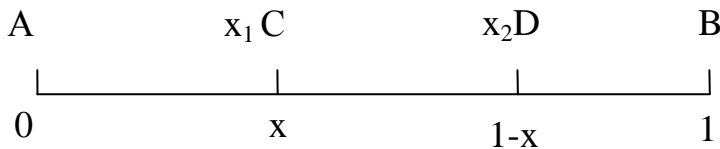

Рис. Иллюстрация понятия "Золотая пропорция"

Отношение $\frac{0,618}{0,382} = \frac{1}{0,618} = 1,618$ называется золотой пропорцией. Она имеет следующее

свойство. Точки x_1 и x_2 являются точками золотого сечения отрезков AD и CB. Каждую следующую точку деления отрезка $[a, b]$ в золотой пропорции можно находить по формуле: $x_2 = a + b - x_1$.

Продолжая выполнять разбиение отрезка по этому правилу, получим систему вложенных отрезков с концами: $[x', x_2']; [x_1'', x_2''] \dots [x_1^{(k)}, x_2^{(k)}]$. Внутри последнего отрезка находится точка минимума, координата которой вычислена с точностью $\Delta x = x_2^{(k)} - x_1^{(k)}$.

Применяем изложенную методику к решению задачи оптимального распределения ресурсов для изложенных выше условий. Прежде всего необходимо определить: 1) стратегические цели предприятия и построить их иерархию; 2) ключевые потребности каждого цеха и их иерархию. На каждом этапе требуется решать вопрос, какой из цехов является ключевым в выпуске машин, и ему следует направить 61,8% средств, а 38,2% получают остальные 2 цеха. Так, в период реструктуризации или, когда предприятие начинает выпускать новую продукцию, 61,8% всех средств необ-

ходимо направити на потреби першого цеху, щоб заготовити максимальне кількість деталей для нових машин. На наступному етапі ключевим стає другий цех, який займається збіркою, і йому слід направити 61,8% коштів. На третьому етапі основним цехом стає 3-й цех, який займається випуском машин, і йому слід направити 61,8% коштів. Залишені 38,2% коштів на кожному етапі розподіляються між двома цехами також в золотій пропорції, тобто 61,8% з них слід направити в найбільш важливий в економічному відношенні цех.

Таким чином, підприємство буде розвиватися гармонічно без стресових ситуацій при дотриманні золотого пропорції в розподілі коштів.

Література: 1. Рябенко О. Д. Основи золотого перерізу: економіка і суспільна діяльність // Научн.-техн. сб. "Коммунальное хозяйство городов". Вып. 37. – К.: Техніка, 2003, – С. 27 – 40. 2. Шевченко О. К. Оптимізація управління мотивацією персоналу на основі золотого перерізу / О. К. Шевченко, В. М. Лугова // Научн.-техн. сб. "Коммунальное хозяйство городов". Вып. 75. – К.: Техніка, 2007. – С. 125 – 128.

УДК 519.24

Печенко А. А.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ MS EXCEL ПРИ ОБЧИСЛЕННІ ПОВНОЇ ЙМОВІРНОСТІ ВИПАДКОВОЇ ПОДІЇ

Теорія ймовірностей потребує багато розрахунків, іноді вони неодноразово повторюються в процесі обчислення, потребують дій з простими дробами. Все це додає рутинної праці, якої на сьогодні можна позбутися, оскільки вже зараз існують потужні обчислювальні машини, які до того ще виключають "людський фактор" при розрахунках, і які вже кожний кваліфікований фахівець повинен застосовувати для полегшення та удосконалення своєї праці.

Метою даної роботи є спроба продемонструвати ефективність застосування стандартного програмного середовища MS Excel [1] при визначенні повної ймовірності випадкової події на прикладі абстрактної економічної задачі, оскільки економіка є однією з перших сфер, де застосовуються практичні знання з теорії ймовірностей.

Сформулюємо задачу таким чином. Підприємець має капітал розміром 100 тис. грн. У нього є можливість вкласти ці гроші у банк під відсоткову ставку, яка складає 5% за квартал з ймовірністю, що операція пройде з успіхом 0,7, вибір цього шляху здійснюється з ймовірністю 0,6. Альтернативою є вкладання грошей у підприємство (з прибутковістю 1%, ймовірністю успіху 0,9 та ймовірністю вибору 0,1) або можливість розпочати власний бізнес (прибутковість якого становить 20%, ймовірність успіху дорівнює 0,1, а ймовірність вибору цього шляху – 0,3). Після першого кварталу власник знов постає перед аналогічним вибором, але тенденції в економіці за цей час вже змінилися: вкладання у банк під 4%, з ймовірністю успіху 0,9 та ймовірністю вибору власником 0,4; у підприємство прибуток складатиме 6% з ймовірністю успіху 0,8 та ймовірністю вибору 0,1; вкладання у власний бізнес дає прибуток 15% з ймовірністю успіху 0,3 та ймовірністю вибору 0,5. Розрахувати, який шлях з найбільшою ймовірністю вибере Підприємець, якщо він дотримується економічних заходів та власного вибору, а також обчислити його можливий прибуток та ймовірність успіху вкладання.

Щоб розв'язати цю задачу, потрібно розглянути повну сукупність гіпотез щодо шляхів можливих виборів. Це потребує багато розрахунків, але не складних. Полегшити розв'язання цієї задачі та дати можливість використовувати знайдене рішення в інших випадках можна за допомогою програмного середовища MS Excel, що і є метою цієї роботи.

Зробимо на робочому аркуші MS Excel схему шляхів розміщення капіталу для першого кварталу та розрахуємо за допомогою формул та вбудованих функцій MS Excel, які записуються у клітинці, всі можливі прибутки та ймовірності прибутків (вкладання на загальний відсоток) за вибором (дорівнює добутку ймовірності отримання прибутку на ймовірність використання певного шляху). Потім знову побудуємо таку ж схему, але вже для другого кварталу. Для полегшення виконання ро-

зрахунків у MS Excel скористаємося можливістю при внесенні даних у різні клітинки користуватися ними у потрібному алгоритмі та отримувати результат за допомогою введення формул та вбудованих функцій у цій клітинці, причому неодноразово (рис. 1).

		Прибуток (тис. грн.)	Ймовірність прибутку за вибором	Ймовірність отримання прибутку	Ймовірність вибору шляху
1 квартал	0,7	105	0,42	0,7	0,6
	Банк				
	5%				
	0,6				
Підприємець	0,1	101	0,09	0,9	0,1
	Підприємство				
	1%				
	0,3				
	0,1	120	0,03	0,1	0,3
	Власний бізнес				
	20%				
		Прибуток (тис. грн.)	Ймовірність прибутку за вибором	Ймовірність отримання прибутку	Ймовірність вибору шляху
2 квартал	0,9	244,8	0,0108	0,09	0,12
	Банк				
	4%				
	0,4				
Підприємець	0,1	247,2	0,012	0,08	0,03
	Підприємство				
	6%				
	0,03				
	0,5	258	0	0,03	0,15
	Власний бізнес				
	0,3				
	15%				

Рис. 1. Схема послідовності зміни станів системи Підприємець

Записуємо всі можливі шляхи й, підставляючи у другу схему результати першої, програмне забезпечення само обчислює загальний результат. Щоб визначити найімовірніший шлях, який за означених умов обере Підприємець, скористаємося формулою Байєса, за допомогою якої обчислюємо апостеріорну ймовірність гіпотез для кожного шляху. Результати їх обчислення надані у вигляді графіка, на якому визначаємо найбільше значення ймовірності (рис. 2).

Рис. 2. Сукупна інформація щодо обґрунтування рішення

Визначаємо найбільшу ймовірність. Вона відповідає шляху "банк – підприємство" (на рис. 2 це 2-й шлях). Крім потрібних нам даних ми отримуємо повну картину процесу, отже, в разі необхідності відповісти на будь-які інші запитання не потрібно знову проводити розрахунки. Скорочення часу проведення розрахунків, оптимізація самої роботи, можливість повторних обчислень, змінюючи тільки вихідні дані, спрощення сприйняття завдання та його розв'язку сторонньою людиною – всі ці переваги дає програмне середовище MS Excel. Отже, автор показав ефективність застосування програмного забезпечення при вирішенні економічних проблем в тих випадках, коли їх методологією є точні науки.

Література: 1. Мур Дж. Экономическое моделирование в Microsoft Excel / Дж. Мур, Л. Уэдерфорд, Г. Эллен, Ф. Гулд, Ч. Шмидт; [Пер. с англ. – 6-е изд. – М.: ИД "Вильямс", 2004. – 1024 с.

ИТЕРАЦИОННЫЙ ШАГ РЕШЕНИЯ ТРАНСПОРТНОЙ ЗАДАЧИ МЕТОДОМ ПОТЕНЦИАЛОВ В СЛУЧАЕ ВЫРОЖДЕНИЯ

Объединение в теории ТЗ метода потенциалов [1] с элементами теории ориентированных графов [2] помимо высокой степени наглядности решения ТЗ позволяет преодолевать многие трудности при решении ТЗ при различных вырождениях. Ниже на простом примере иллюстрируются возможности указанного объединенного подхода к решению ТЗ.

Предположим, что на некотором шаге итерационного процесса получен насыщенный поток $X = [x_{ij}]$ (нулевой шаг не исключается). Строим граф этого потока. Если получится дерево – можно продолжить итерационный процесс методом потенциалов. Если получится лес (то есть вырождение) – вводим возмущение потока следующим способом:

- выбираем какой-нибудь исток;
- проводим из него по одному ребру в каждую компоненту связности (то есть к каждому дереву леса);
- по этим ребрам пускаем поток малой величины ε ;
- увеличиваем на ε значение потока тех стоков, к которым подходят новые ребра;
- увеличиваем соответствующим образом поток выбранного истока (так, чтобы поток остался насыщенным и уравновешенным).

В результате граф становится деревом и, значит, можно продолжить применение метода потенциалов.

После завершения итерационного процесса нужно положить $\varepsilon = 0$ и удалить ребра с нулевым потоком.

Пример. Пусть транспортная задача определяется матрицей:

4	2	1	10
2	4	2	20
1	2	4	30
			10 20 30

Метод северо-западного угла дает поток:

10		
	20	
		30

Граф этого потока (рис. 1) имеет три компоненты связности. Вводим два новых ребра для связывания компонент между собой (рис. 2).

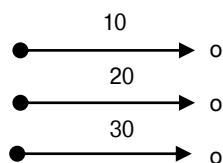

Рис. 1. Граф потока

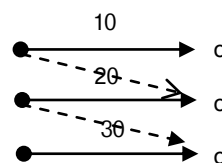

Рис. 2. Граф нового потока

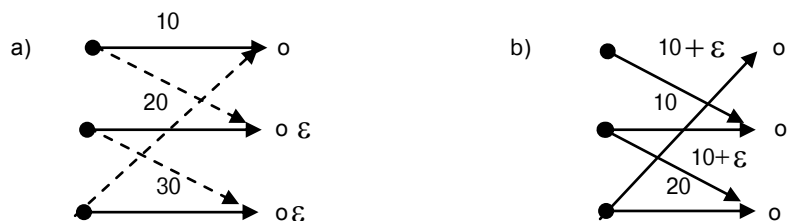

По этим ребрам пропускаем поток малой величины ε . Вычисляем потенциалы и строим матрицу разностей:

	4	2	0
0	4	2	0
2	2	4	2
4	1	2	4

0	0	-1
4	0	0
7	4	0

Так как у матрицы разностей максимальный положительный элемент 7 стоит на месте 31, выбираем ребро 31 и строим замкнутый контур $31 - 11 + 12 - 22 + 23 - 33$ (а). На нем выбираем максимально допустимый поток величиною 10. Суммируя его с исходным потоком (см. рис. 2), получаем результирующий поток (б).

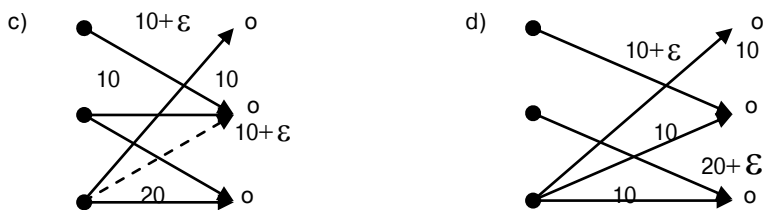

Для нового потока вычисляем потенциалы и строим матрицу разностей:

	-3	2	0
0	4	2	1
2	2	4	2
4	1	2	4

-7	0	-1
-3	0	0
0	4	0

Так как у матрицы разностей максимальный положительный элемент 4 стоит на месте 32, выбираем ребро 32 и строим замкнутый контур $32 - 22 + 23 - 33$ (с). На нем выбираем максимально допустимый поток величиною 10. Суммируя его с потоком (б), получаем результирующий поток (д).

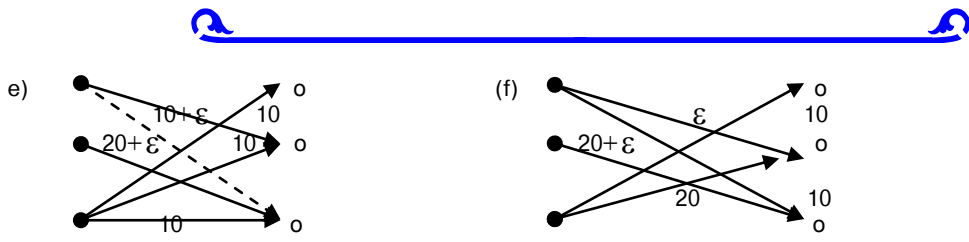

Для нового потока вычисляем потенциалы и строим матрицу разностей:

	1	2	4
0	4	2	1
-2	2	4	2
0	1	2	4

-3	0	3
-3	-4	0
0	0	0

Так как у матрицы разностей максимальный положительный элемент 3 стоит на месте 13, выбираем ребро 13 и строим замкнутый контур $13 - 33 + 32 - 12$ (е). На нем выбираем максимально допустимый поток величиною 10. Суммируя его с потоком (д), получаем результирующий поток (ф).

Для нового потока вычисляем потенциалы и строим матрицу разностей:

	1	2	1
0	4	2	1
1	2	4	2
0	1	2	1

-3	0	0
0	-1	0
0	0	-3

Последняя показывает, что поток (f) – оптимальный (при любом ϵ). Полагая $\epsilon = 0$, получаем граф оптимального потока для исходной транспортной задачи (рис. 3). Отметим, что граф оптимального потока – вырожденный.

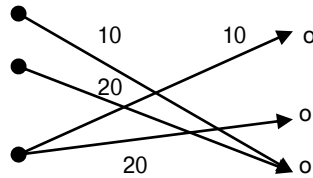

Рис. 3. Граф оптимального потока

Таким образом:

1. Объединение в теории ТЗ метода потенциалов с элементами теории ориентированных графов придает новой методике высокую степень наглядности, значительно облегчая построение оптимального решения транспортной задачи.
2. Графовая интерпретация отдельных шагов метода потенциалов позволяет общими средствами теории графов анализировать многие частные случаи, вызывающие затруднения при использовании метода потенциалов.
3. Объединенный метод позволяет ускорить поиск оптимального решения транспортной задачи при гораздо меньшем объеме вычислений по сравнению с методом потенциалов.

Литература: 1. Гольштейн Е. Г. Задачи линейного программирования транспортного типа / Е. Г. Гольштейн, Д. Б. Юдин. – М.: Наука, 1969. – 384 с. 2. Басакер Р. Конечные графы и сети / Р. Басакер, Т. Сааки. – М.: Наука, 1974. – 368 с.

УДК 336.76

Журавель В. В.

Студент 5 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА

Найвідомішим і швидкодіючим способом запобігання банкрутству підприємств є фінансова санація. При здійсненні фінансової санації існує багато механізмів і способів, що дозволяють її виконати. Успішне проведення санації підприємства. Вибір ефективного механізму і способу її здійснення пов'язані зі своєчасною оцінкою ефективних заходів санації, зокрема причини виникнення кризи на підприємстві. Для кожного окремого регіону, галузі існують свої особливі заходи санації, які дають найбільший ефект, а отже єдиного підходу до виведення підприємства з кризового стану не існує. Тому реальною проблемою став вибір оптимальних заходів здійснення фінансової санації.

© Журавель В. В., 2008

Враховуючи узагальнені принципи санаційних заходів, можна виділити те, що найбільш ефективним і швидким способом подолання кризи є система планування короткострокових цілей, що передбачає спеціалізацію випуску продукції, яка забезпечує найбільший прибуток і максимальну ділову активність підприємства водночас.

Для досягнення такої мети потрібно розрахувати за формулою (1) максимальне покриття кредиторської заборгованості з кожного виду продукції, що виробляється підприємством, або робіт, що виконуються, послуг, які надаються.

$$\text{Максимальне покриття заборгованості} = \text{Прибуток} \times \text{Ч:Т}, \quad (1)$$

де Ч – частка прибутку (в частках), що йде на покриття заборгованості;
Т – час виробництва продукції.

Слід також до формули (1) зазначити, що підприємство повинно максимально можливу частку прибутку спрямовувати на покриття заборгованості. Існують способи підвищення прибутку, а з тим і подолання кризи. Серед внутрішніх механізмів фінансової санації, найбільш сприятливим і доцільним є спосіб зменшення вихідних грошових потоків. Цей спосіб передбачає зменшення собівартості продукції і зменшення витрат, що не відносяться до неї. Через це буде зростати прибуток, який можна використовувати для погашення короткострокової заборгованості, адже наявність заборгованостей та нестача коштів для її ліквідації зумовлюють ймовірність, а то й саме банкрутство на підприємстві [1].

Серед зовнішніх джерел фінансової санації підприємств найбільш вагомим є збільшення статутного фонду, адже тоді підприємство буде менш залежним від кредиторів та інвесторів.

Для посилення інтенсивності виробництва та підвищення ділової активності потрібно удосконалювати обладнання і техніку, підвищуючи виробничу потужність. Для цього і потрібно збільшення власного капіталу. Підприємство, що буде втілювати внутрішні механізми фінансової санації, неодмінно виходитиме з кризи, а фінансові показники поступово зростатимуть, що відобразиться на загальній привабливості підприємства для можливих кредиторів та інвесторів, на свій бік також можна буде залучити і додаткових акціонерів або очікувати, що існуючі акціонери придбають нові випущені акції і збільшать свої паї, а з тим і збільшать статутний капітал. Тільки так можна зробити із малоприбуткового нерентабельного підприємства міцну корпорацію [2].

Наукова новизна полягає в тому, що серед багатьох існуючих способів управління санацією підприємства відокремлені водночас найпростіші для розуміння, а з іншого боку найважливіші і надважчі у втіленні способи. Однак для їх втілення розроблений алгоритм і нова формула, що дає змогу визначити пріоритетний напрям розвитку виробництва підприємства, яке потерпає від нестачі коштів та інших ліквідних активів для покриття заборгованостей, а з тим і виведення його зі стадії банкрутства.

Література: 1. Коваленко М. А. Оцінка ефективності санації підприємства / М. А. Коваленко, Н. В. Лобанова // *Фінанси України*. – 2005. – №3. – С 147 – 151. 2. Юрохін А. О. Економічний зміст фінансової санації та методи антикризового управління підприємством. – Л.: Світ-Інфо, 2004. – 350 с.

Рудак С. М.

УДК 336.76(477)

Студент 5 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ПОШУК СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КОМПАНІЙ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО СОТ

Процеси світової глобалізації на даний момент є безповоротними і питання щодо вступу України до СОТ наразі є вирішеним (даний пункт присутній у програмах основних політичних партій, які перемогли на виборах). Залишились лише формальні двосторонні угоди (не підписана угода з Киргизстаном) та деякі нормативно-правові акти. Тому на даному етапі необхідно підготувати нашу економіку до якомога плавнішого переходу на нові стандарти діяльності.

Метою статті є визначення заходів, які необхідно провести у законодавчому, економічному аспекті для нівелювання негативних наслідків вступу України до СОТ та якомога повнішого використання всіх переваг цього кроку.

© Рудак С. М., 2008

Завданням дослідження є аналіз стану фінансового ринку України, визначення його слабких та сильних сторін, аналіз впливу міжнародних факторів на динаміку його розвитку.

На даний момент постає питання впливу припливу іноземного капіталу на фінансовий ринок України.

Протягом останніх декількох років фінансовий ринок України динамічно розвивається. Сукупні активи фінансових посередників збільшилися за останні 5 років у 5 разів приблизно до 50% від ВВП, а обсяги торгів на організованому фондовому ринку – більше ніж вдвічі і складають 4,2% від ВВП [1]. Проте загальний рівень розвитку фінансового ринку залишається досить низьким. Найрозвиненішою складовою ринку залишаються банки при тому, що інші фінансові інститути та ринки відстають у своєму розвитку. Така ситуація типова для країн із перехідною економікою і є результатом незавершеності законодавчого регулювання їх діяльності, а також непередуманості економічної політики щодо приватизації, валютного регулювання, підтримання низької інфляції, недовіри населення тощо.

Як наслідок, невеликий та фрагментований фінансовий ринок не виконує притаманних йому функцій, зокрема мобілізації капіталу для розвитку реального сектору, ефективного розподілу ресурсів, диверсифікації інвестиційного портфеля, хеджування ризиків та ін.

Провівши аналіз стану ринку фінансових послуг України та розглянувши деякі можливості після вступу до СОТ можна виділити такі цілі розвитку національних компаній на фінансовому ринку:

1. Утримання та розширення внутрішніх ринків.
2. Вихід на зарубіжні ринки.
3. Максимізація прибутку компаній.
4. Підвищення якості послуг.
5. Зменшення ризику функціонування.

Обрані цілі досягаються шляхом реалізації комплексу відповідних процедур, які були виділені в основні напрямки розвитку:

1. Підвищення капіталізації фінансових компаній та нарощування об'ємів активів.
2. Реформування нормативної бази.
3. Розробка нових продуктів.
4. Прозорість діяльності та інформаційна забезпеченість.

Вихідні дані були проаналізовані за допомогою методу аналізу ієрархій Т. Сааті [2], результати наведені на рисунку у вигляді ранжованого ряду даних.

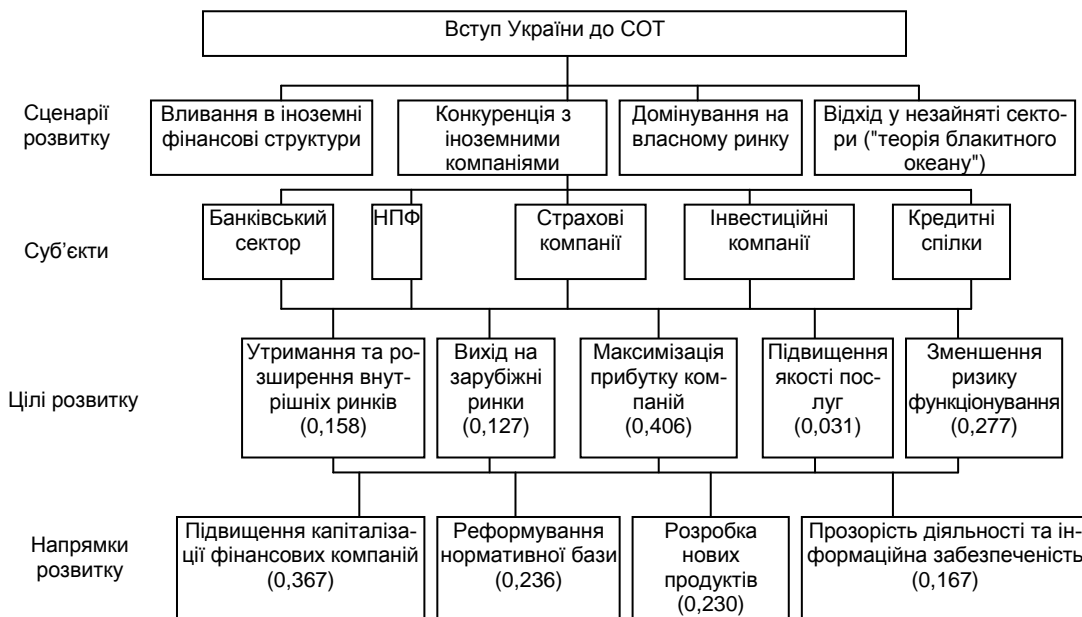

Рис. Ієрархічна модель експертної оцінки пріоритетів можливих напрямів розвитку компаній на фінансовому ринку України

Значну перевагу, що є характерним для українського ринку, отримала мета максимізації прибутку компаній, що суттєво вплинуло на ранжування напрямів розвитку. Досягнення цієї мети є в принципі основою для продовження діяльності компаній на фінансовому ринку та джерелом ресурсів для реалізації решти цілей.

В розподілі за пріоритетом відсутня суттєва перевага одного з напрямків. Пріоритетним напрямком все ж визначено підвищення капіталізації фінансових компаній (36,7%), тому що цей напрямок визначений основним для досягнення мети максимізації прибутку. Оскільки початково було вибрано сценарій конкурування вітчизняних компаній з іноземними, то залучення додаткових коштів необхідно проводити на внутрішньому ринку капіталів, або на міжнародному зі значною диверсифікацією – продаж роздрібнених пакетів.

Друге та третє місце у рангу напрямків розвитку відповідно зайняли напрями реформування нормативної бази (0,236) та розробка нових продуктів (0,230). Ці напрямки є важливими для досягнення вітчизняними компаніями фінансової стійкості, захищеності від зовнішнього негативного впливу, задоволення потреб клієнтів та розширення ринків.

Виходячи зі сказаного вище, першочерговим завданням для отримання позитивного ефекту від вступу до СОТ є розширення можливостей внутрішнього ринку капіталів шляхом прийняття положень, що захищають права акціонерів, стимулювання створення інституційних інвесторів, поширення інформації про їх діяльність, проведення ефективної (стимулюючої вкладення) дивідендної політики, направленість фінансової політики компаній на підвищення ринкового курсу акцій або підвищення активів шляхом додаткової емісії; об'єднання компаній, що функціонують на ринку.

У цілому потенційний обсяг споживання фінансових послуг в Україні перевищує існуючі можливості його суб'єктів, тому приплив іноземного капіталу не спричинить жорсткої конкуренції і витіснення українського капіталу, а лише підвищить якість послуг.

Література: 1. Звіт Держфінпослуг за 3 квартал 2006 року // d.s.p.gov.ua 2. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий / Т. Саати, К. Кернс; [Пер. с англ. – М.: Радио и связь, 1993. – 320 с. 3. Внукова Н. М. Вибір стратегії інноваційного розвитку підприємства / Н. М. Внукова, В. О. Калишенко, В. А. Смоляк. – Харків: ХДЕУ, 2003. – 20 с. 4. Довідка АУБ щодо питання відкриття в Україні філій іноземних банків // http://www.uabanker.net/daily/2005/05/050505_1220.shtml

Конищев С. А.

УДК 336.76

Студент 5 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ СЕКЬЮРИТИЗАЦИИ АКТИВОВ БАНКОВ ДЛЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ

Секьюритизация – это операция по выпуску облигаций, обеспеченных ранее выданными кредитами или какими-либо активами [1]. Актуальность использования механизма секьюритизации активов банками объясняется несбалансированностью между сроками предоставленных кредитов и привлеченных депозитов физических и юридических лиц, в связи с чем необходимым становится осуществление разработки и реализации стратегий по привлечению средств для долгосрочного финансирования на выгодных условиях. Важным условием проведения секьюритизации является наличие большого объема стандартных активов, например, займов, выданных на равный по длительности срок, с одинаковым авансовым взносом, схожими процентами и условиями обслуживания. Под такие критерии в Украине подпадают лишь кредиты физическим лицам на приобретение жилья и автомобилей [1].

Остальные виды активов не используются в качестве обеспечения в операциях секьюритизации, например, займы предприятиям индивидуализированы и специально конструируются под запросы каждого клиента. Потребительские кредиты имеют краткосрочный характер и не рассматриваются банками в качестве обеспечения ценных бумаг [1].

Секьюритизация позволяет банку более эффективно использовать имеющиеся в его распоряжении активы, под залог которых выпускают ценные бумаги. Облигации продаются всем желающим, и эмитент получает денежные средства, которые может направить на выдачу новых займов или финансирование новых проектов. Эмитент гарантирует в случае невозможности выполнения обязательств перед покупателем облигаций возвращение средств путем продажи объекта залога, на основе которого выпущены ценные бумаги. Таким образом, секьюритизация позволяет увеличить оборачиваемость капитала предприятия и, соответственно, его доходность [2].

На стоимость привлечения финансовых ресурсов существенное влияние оказывает кредитный рейтинг эмитентов. Для украинских эмитентов облигаций привлечение средств иностранных инвесторов сопряжено с достаточно высокими издержками, поэтому применение механизма секьюритизации путем создания специальной структуры SPV (Special Purpose Vehicle) становится наиболее эффективным способом финансирования. Данный способ секьюритизации подразумевает снятие активов с баланса предприятия путем их продажи SPV. Это позволяет банку привлекать сравнительно дешевые финансовые ресурсы от инвесторов, причем в качестве обеспечения выступают активы, которые ему принадлежат. Подобная схема является традиционной и предполагает использование доверительного управления секьюритизированными активами. Также стоит отметить, что передача части своих активов третьей компании (SPV) позволяет банку улучшить свои

© Конищев С. А., 2008

финансовые показатели (возвратность капитала, отношения обязательств к собственному капиталу). В данной схеме секьюритизации значительным преимуществом является то, что банк не будет отвечать по долгам в привлеченном финансировании. Должником будет выступать целевая компания, и любое неисполнение ею обязательств будет дефолтом SPV, а не дефолтом банка [1].

Наиболее важными вопросами развития операций секьюритизации в Украине являются регулирование правового механизма уступки прав требований, корпоративного законодательства, законодательства о банкротстве и ценных бумагах, а также разработка общего закона о секьюритизации, который с помощью выпуска ценных бумаг позволил бы рефинансировать иные договорные денежные требования [1].

Механизм секьюритизации позволяет банковским учреждениям не только получать гарантированный доход, но и в значительной степени диверсифицировать риски, путем трансформации кредитных портфелей в работающий капитал.

Автором проведен анализ (с использованием аналитической иерархической процедуры Т. Саати) возможности использования секьюритизации банками для привлечения финансовых ресурсов на долгосрочной основе, а также предложен механизм секьюритизации активов на примере одного из украинских банков.

Литература: 1. Манько В. Секьюритизация активов //www.bin.com.ua 2. Арестархов О. Секьюритизация / О. Арестархов, М. Райко //www.bin.com.ua 3. Закон Украины О ценных бумагах и фондовом рынке //www.rada.gov.ua 4. Закон Украины Об ипотечных облигациях //www.rada.gov.ua

УДК 336.717.13

Фоменко А. В.

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ВПЛИВ МАРКЕТИНГУ НА ВИРІШЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ПРОБЛЕМ НА РИНКУ ПЛАСТИКОВИХ КАРТОК

Розрахунки за участю фізичних осіб, на відміну від міжгосподарських розрахунків, які переважно виконуються в безготівковій формі, до останнього часу здійснюються в Україні переважно готівкою. Проте обумовлене трансформаційними процесами в економіці надмірне розбухання наявного обороту, значна його тінізація й важливе підвищення розміру транзакцій багатого населення викликали гостру потребу у впровадженні безготівкових інструментів у цю сферу.

Першими на цю потребу відгукнулися комерційні банки, які почали випускати на український ринок платіжні картки міжнародних компаній Europay і Visa.

Ключову роль у переведенні масових платежів на безготівкову основу зіграли пластикові картки.

Мета дослідження – визначення ступеня впливу маркетингу на розвиток ринку банківських пластикових карток.

Завдання — визначити вплив маркетингу на вирішення проблеми банків на ринку пластикових карток.

Об'єкт — ринок банківських послуг, зокрема ринок пластикових карток України.

Предмет — кредитні та дебетні банківські пластикові картки призначені для використання фізичними особами.

Тема дослідження є актуальною і присвячена саме проблемам роботи банків з пластиковими картками та іншими проблемними питаннями, які найчастіше постають при виконанні операцій з обслуговування карток та впровадження проектів для фізичних осіб.

Практичне застосування дослідження можливе у всіх банках України, які працюють або збираються працювати на ринку пластикових карток.

Пластикова картка визначається як персоналізований платіжний інструмент, що дає можливість користувачеві картою здійснювати безготівкові розрахунки з оплати товарів або послуг, а також отримання готівки у відділеннях банків і банкоматах [1, с. 36].

На сучасному етапі розвитку ринку пластикових карток банками України пропонується велика кількість проектів, призначених на широке використання фізичними особами. Наприклад, "Шаг в будущее", "Найкращий подарунок", "Кредит на обучение", "Ровесник", "Событие" і т. д. Та, на жаль, ці проекти стикаються з величезними труднощами. Автор виділяє з великої кількості проблем саме низький показник залучення фізичних осіб, обумовлений неякісною ціновою політикою банків.

Для вирішення виявленої проблеми до пріоритетних завдань банків слід включити застосування на практиці маркетингових технологій.

Банківський маркетинг можна визначити як пошук найбільш вигідних (існуючих і майбутніх) ринків банківських продуктів з урахуванням реальних потреб клієнтів.

© Фоменко А. В., 2008

Автором в ході дослідження було встановлено, що важливе місце в системі банківського маркетингу й маркетингу взагалі займає цінова політика.

Ціна має велике значення для клієнтів, визначаючи вибір клієнтом банку, але при цьому не можна залишати без уваги й нецінові фактори. Тому банкам необхідно особливу увагу приділяти призначенню найбільш раціональної ціни на послуги, що надаються. До основних цілей маркетингу стосовно вирішення банківських проблем на ринку пластикових карток слід віднести: забезпечення виживання банку, максимізацію поточного прибутку, завоювання лідерства на місцевому ринку.

У процесі формування ціни банком необхідно використовувати методи ціноутворення, засновані на обліку витрат і попиту.

При визначенні попиту банк повинен застосовувати результати маркетингових досліджень, проведених аналітичним відділом. Так, щоб визначити загальну величину сукупного попиту на банківські послуги, необхідно знати, яку частку сукупного доходу населення витратило на заощадження [2, с. 243]:

$$MRS = S:Y, \quad (1)$$

де S — заощадження громадян,
 Y — сукупний дохід населення.

Знаючи обсяг заощаджень населення, банк повинен підрахувати, на скільки за цей час зросли його пасиви, зокрема: скільки нових внесків було відкрито за цей період. Зі співвідношення цих чисел банк визначить, яку частку він займає на місцевому ринку банківських послуг і зможе визначити необхідність зниження чи підвищення ціни [2, с. 244]:

$$SOM = P:S, \quad (2)$$

де P — внески населення в банку,
 S — заощадження населення.

Застосування на практиці наведених вище розрахунків у рамках завдань банківського маркетингу на ринку пластикових карток зорієнтує роботу банку на досягнення високих кількісних, якісних і соціальних показників, таких, як кількість клієнтів банку та їх рахунків, обсяг депозитів, розміри проведених банком операцій і послуг, кількості та якості послуг.

Таким чином, у результаті аналізу отриманих даних було встановлено, що застосування маркетингових технологій відносно ціноутворення буде сприяти вирішенню виявленої банківської проблеми на ринку пластикових карток.

Література: 1. Берніков В. Національна система масових електронних платежів// Вісник НБУ. – 2006. – №8. – С. 35 – 39 2. Ременяк И. В. Общий курс маркетинга: Учебное пособие. – Харьков: Кн. рекл. агентство "РА", 2000. – 344 с.

Бурих К. О.

УДК 535.42

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

КЕРУВАННЯ ПРОЦЕСОМ ДИФРАКЦІЇ ЗОВНІШНІМ ЕЛЕКТРИЧНИМ ПОЛЕМ

В основі побудови голографічних оптичних елементів (ГОЕ) покладена дифракція Брегга. Причому умовою брегівської дифракції можна керувати електричним шляхом. Якщо падаючий промінь складається з багатьох спектральних складових, то при даному прикладанні напруги тільки для одної з них буде виконуватися умова Брегга. Змінюючи прикладену до кристалу напругу, ми змінюємо коефіцієнт переломлення, а значить і кут падіння променя на дифракційну решітку, записану в електрооптичному кристалі. Ця залежність має вигляд [1]:

$$\delta_n \approx \frac{n^3 r \varepsilon}{2} \quad (1)$$

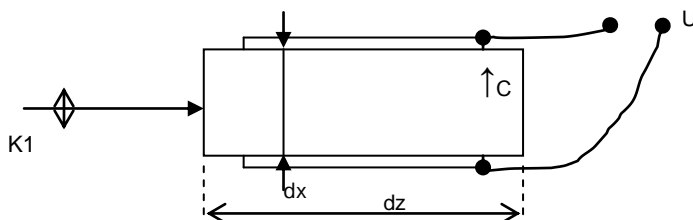
де n — показник переломлення кристалу;
 r — величина компоненти тензора, що відповідає направленню прикладного електричного поля;
 ε — величина електричного поля.

© Бурих К. О., 2008

Найбільш цікавим є управління електричним полем, перпендикулярним падаючому світловому променю. Ефективне електричне управління умовою дифракції є можливим при записі голограм в зустрічних променях (схема Денисюка), оскільки при подібній геометрії основне значення має сумарна (а не різницева) затримка. Ефект електричного управління отримується максимальним:

$$U_{0,5} = \left(\frac{\lambda}{r_{33} n^3} \right) \frac{dx}{2dz} = U_{\pi} \frac{dx}{2dz}, \quad (2)$$

Схема поперечного управління:

Вісь C лежить в площині падіння світлової хвилі. За допомогою цієї схеми управління можна в значних границях змінювати довжини хвиль, для яких виконується умова дифракції світла. Запис необхідно проводити на одній довжині хвилі ($\lambda_3 = 0,44$ мкм, $U = 0$), а запис на іншій ($\lambda_6 = 0,63$ мкм, $U = 300$ В) на кристалі LiNbO_3 за різними значеннями напруги ($-2,5$ кВ $< U < 2,5$ кВ).

Подальше покращення властивостей ГОЕ слід чекати при використанні другого і більш вищих порядків дифракції Брегга, що приводить до покращення селективних властивостей ГОЕ. Для збільшення можливостей перестроювання ГОЕ необхідно використовувати середовища з більш високими електростатичними коефіцієнтами:

$$\begin{aligned} \text{LiNbO}_3: r_{33} &= 30,9 \times 10^{-12} \text{ м/В}, n_0 = 2,286, n_e = 2,200 \\ \text{Ba}_{0,25}\text{Sr}_{0,75}\text{Nb}_2\text{O}_6 \text{ (SBN)} r_{33} &= 1340 \times 10^{-12} \text{ м/В}, n_0 = 2,3117, n_e = 2,2987. \end{aligned}$$

Також можна використовувати й електрооптичну кераміку, наприклад титанат-цирконат свинцю, легірований лантаном – PLZT – кераміку ($\text{Pb}_{0,814}\text{La}_{0,124}(\text{Ti}_{0,6}\text{Zr}_{0,4})\text{O}_3$).

Можлива спектральна область використання пристроїв з використанням фоторефрактивних кристалів визначається їх оптичною прозорістю. Для найбільш типових кристалів, що використовуються для запису об'ємних голографічних решіток (Li Nb O_3 : Fe, Li Ta O_3 : Fe) оптичне пропускання монокристалів лежить в діапазоні 0,4 : 0,5 мкм.

Таким чином, використання даного типу кристалів для побудованих пристроїв, що використовують дифракцію світла на об'ємній голографічній дифракційній решітці можливе як у видимому діапазоні хвиль, так і в ближній інфрачервоної області спектру.

Література: 1. Зільберман Г. Е. Прохождение света через ультразвуковой пучок в однородном изотропном диэлектрике // РИЭ. – 1977. – Т. 22. – №81. – С. 1551.

УДК 531.2

Афанасьев А. Г.

Студент 1 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

НЕГАРМОНИЧЕСКИЙ ОСЦИЛЛЯТОР С ЗАПАЗДЫВАЮЩЕЙ ВОЗВРАЩАЮЩЕЙ СИЛОЙ, ПРОПОРЦИОНАЛЬНОЙ СКОРОСТИ

Традиционно все наблюдаемые колебательные затухающие процессы перехода системы к ее равновесному состоянию при ее небольших отклонениях от него принято описывать гармоническими функциями с экспоненциально убывающей амплитудой $A e^{-\beta t} \cos \omega t$, $A e^{-\beta t} \sin \omega t$ или их суперпозицией, то есть решениями дифференциального уравнения 2-го порядка:

© Афанасьев А. Г., 2008

$$x''(t) = -\omega^2 x(t) - 2\beta x'(t), \quad (1)$$

где ω – частота колебаний, а параметр β характеризует затухание. При этом первое слагаемое правой части уравнения (1) $-\omega^2 x(t)$ имеет смысл пропорциональной отклонению и противоположно направленной возвращающей силы, а второе $-2\beta x'(t)$ – силы сопротивления движению (в случае механических колебаний, деленных на массу тела).

Оказывается, что такая модель (1) чисто осцилляционного перехода системы к равновесному состоянию далеко не всегда дает адекватное описание переходного процесса. В частности она непригодна в случае, если переходный процесс вначале имеет экспоненциально убывающий характер, лишь затем плавно переходящий в осцилляционный, как это часто наблюдается в экономике, экологии и в физиологии.

Как нетрудно убедиться, колебательный характер переходному процессу может быть обусловлен помимо традиционной возвращающей силы, пропорциональной отклонению и противоположно ему направленной, также и силой, пропорциональной скорости, подобной силе сопротивления в уравнении (1), в случае ее запаздывания (отставания) по времени на некоторую величину τ . При этом вместо уравнения (1) получается уравнение (2):

$$x''(t) = -\alpha x'(t - \tau), \quad (2)$$

где $\alpha > 0$.

При интегрировании оно приводится к виду дифференциального уравнения 1-го порядка с запаздывающим аргументом:

$$x'(t) = -\alpha x(t - \tau), \quad (3)$$

которое для единственности решения, в отличие от обыкновенного дифференциального уравнения, требует задания решения (начальной функции $\varphi(t)$) на промежутке времени продолжительностью τ , который предшествует описанию:

$$x(t) = \varphi(t), \quad -\tau \leq t \leq 0. \quad (4)$$

Эту функцию $\varphi(t)$ для простоты можно положить, равной нулю.

Решение уравнения (3) с начальным условием (4) может быть найдено численными методами [1]. Однако его комбинированный характер: сочетание экспоненциально убывающего и осцилляционного поведения, можно увидеть и из качественного анализа.

Действительно, при достаточно больших отклонениях $x(t)$ наличие в аргументе этой функции запаздывания τ несущественно, и решение уравнения (3) имеет экспоненциально убывающий характер. При приближении величины $x(t)$ к равновесному нулевому уровню благодаря запаздыванию на время τ ее отрицательная скорость изменения $x'(t)$ будет все еще велика по модулю соответственно значительно большему значению функции $x(t - \tau)$. Поэтому нулевое равновесное значение будет пройдено функцией $x(t)$ в момент времени t_1 со скоростью, определяемой ее значением в предшествующий момент времени $t_1 - \tau$. В свою очередь, прохождение функцией $x(t)$ нулевого уровня в момент времени t_1 скажется в виде нулевой скорости ее изменения лишь в момент времени на τ мин. позже, то есть при $t_2 = t_1 + \tau$. В ближайшие последующие моменты времени $x(t - \tau) < 0$, соответственно скорость изменения уровня переменной $x'(t) > 0$, то есть он возрастает. Скорость $x'(t)$ будет оставаться положительной и в момент времени t_3 повторного прохождения функцией $x(t)$ через нулевое значение. Это равновесное состояние уровня переменной в момент времени t_3 определит его нулевую скорость изменения в момент времени $t_4 = t_3 + \tau$, после которого скорость $x'(t)$ вновь станет отрицательной и функция $x(t)$ снова будет убывать и т. д.

Таким образом, показано, что в дополнение к традиционно используемым при описании переходных процессов гармонических осцилляций явлением, существуют и колебательные, которые подчиняются другим законам и требуют моделей описания в виде дифференциальных уравнений с запаздывающим аргументом.

Литература: 1. Мышкин А. Д. Линейные дифференциальные уравнения с запаздывающим аргументом. – М.: Наука, 1972. – 352 с.

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ИССЛЕДОВАНИЕ ФОТОХРОМНОГО ЭФФЕКТА В КРИСТАЛЛАХ ВГО

Окрашивание сцинтилляционных и лазерных материалов под воздействием УФ и ионизирующего излучения является негативным фактором, который приводит к нестабильности выходных параметров детектирующих устройств в процессе их эксплуатации. Поэтому весьма актуальной является задача изучения явления эффекта фотохромизма и выявления возможностей, позволяющих уменьшить этот эффект.

Наиболее склонным к окрашиванию сцинтилляционным материалом принято считать кристалл германата висмута (ВГО). Существует ряд статей [1; 2], посвященные этой проблеме, но физический механизм этого явления полностью не раскрыт. В данной работе проведено исследование влияния этих параметров на фотохромный эффект в кристаллах ВГО, выращенных в Институте сцинтилляционных материалов, г. Харьков.

Исследования проводились на образцах размерами $20 \times 20 \times 20$ мм³. Критерием оценки степени окрашивания образца было изменение пропускания до и после воздействия на него УФ-облучением ($T(\lambda)_{исх} - T(\lambda)_{обл}$). Спектр пропускания измерялся в диапазоне длин волн $\lambda = 350 : 600$ нм. Для облучения образцов использовалась линия спектра излучения ртутной лампы с $\lambda = 313$ нм, которая выделялась из общего спектра посредством набора фильтров. Интенсивность облучения (I) составляла $0,2$ мВт/см², время экспозиции (t) – 30 мин. Для определения начального уровня пропускания образцы ВГО предварительно отжигали на воздухе при температуре 500 °С до полного их обесцвечивания.

Облучение УФ-светом ($\lambda = 313$ нм), существенное отличие коэффициента пропускания для разных кристаллов (рисунок). Условно можно выделить две группы образцов: с низким (№3, 8) и высоким уровнем окрашивания (№1, 4, 6, 7). Причем, для образца №6 ухудшение уровня пропускания достигало $80 - 85\%$ и он становился практически непрозрачным. Спектральный ход зависимости величины изменения пропускания для всех кристаллов практически одинаков, за исключением образца №1, для которого в области до 500 нм изменение пропускания меньше и имеет другой характер. Это можно объяснить существованием в этой области дорадиационных полос поглощения, которые имеют природу, не связанную с образованием центров окраски при УФ-облучении. Самой достоверной причиной окрашивания кристалла №1 является повышенное содержание в нем железа или меди.

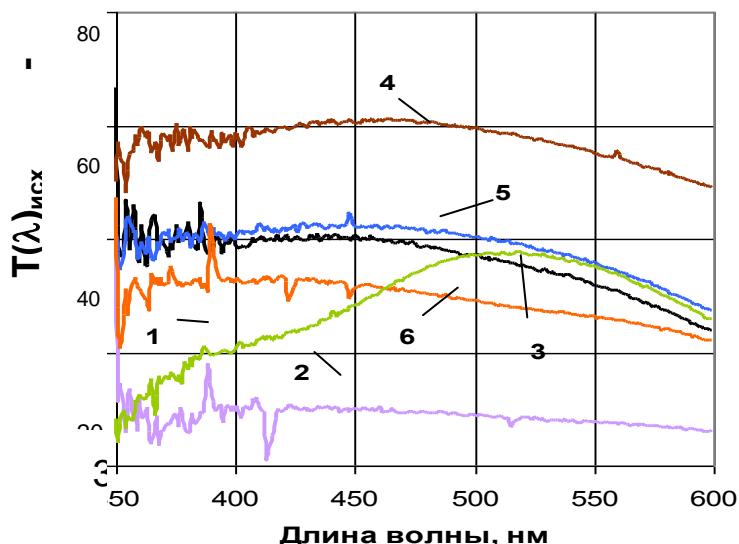

Рис. Спектральная зависимость изменения коэффициента пропускания образцов ВГО после УФ облучение ($\lambda = 313$ нм, $I =$, $t = 30$ хв):
1 – ВГО1; 2 – ВГО3; 3 – ВГО4; 4 – ВГО6; 5 – ВГО7; 6 – ВГО8

Анализ результатов проведенных исследований показывает, что наведенное поглощение в кристаллах ВГО является неселективным поглощением в широкой ($350 - 600$ нм) области спектра.

ра, причем значение наведенного поглощения для разных кристаллов BGO различно. Спектральное распределение и значение наведенного поглощения на кристаллах, полученных при УФ- и γ -облучении подобны, что свидетельствует об одинаковой природе центров окраски. Самым достоверным механизмом образования центров являются центры захвата носителей заряда, однако, однозначно связать степень окрашивания кристалла с технологическими параметрами и содержанием неконтролируемых примесей в кристалле не удастся. Возможно, абсолютное значение наведенного поглощения связано с содержанием кислорода в решетках и зависит от плотности структурных дефектов, существующих в кристалле до облучения. Подтверждением этому может быть малый уровень наведенного поглощения для кристалла, полученного в нейтральной среде выращивания (аргон + гелий).

Литература: 1. Zin Z. W. A new BGO crystal with higher radiation hardness / Z. W. Zin, Z. Y. Shen, Y. Y. Xie // Nuclear instruments and Methods in Physics Research. – 1989. – A275. – P. 273 – 276 2. Gusev V. Features radiation damage BGO crystals grown low-thermal-gradient Chochralski technique / V. Gusev, L. Kupriyanov, V. Antsygin e.a. // Nuclear instruments and Methods in Physics Research. – 2004. – A460. – P. 457 – 464.

Пономаренко А. В.

УДК 004.93

Студент 2 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ВЫЯВЛЕНИЕ СКРЫТЫХ ЗАКОНОМЕРНОСТЕЙ ПРИ ПОКУПКЕ ТОВАРОВ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ НЕЙРОННЫХ СЕТЕЙ

В последнее время с практической точки зрения стали актуальными нейросетевые технологии, позволяющие отыскивать в базах данных о купленных товарах скрытые закономерности (data exploration, data mining), выявлять мотивы и группы людей, которые будут определенным образом реагировать на рекламу товара, совершать покупки определенного вида.

При решении задач подобного рода, в частности, при нахождении требуемых запасов товаров, определении его агрегатных состояний, влияющих на особенности поведения покупателей, выявлении особенностей клиентов или потребителей, чувствительных к ценовому фактору выбора продукции, анализируемые объекты требуется представить в виде классов. Затем, на основании сравнения с типичными элементами этих классов, для каждого объекта можно установить класс, к которому он принадлежит. Задача усложняется, когда элементы структуры анализируемого человеком объекта могут не осознаваться, например, при наличии баз данных высокой размерности или при представлении информации в абстрактном, в символическом виде.

Получить структурированное представление входных данных, классифицировать образцы "без учителя" позволяют самоорганизующиеся карты признаков Кохонена (SOFM – Self organizing Feature Map). В работе изучались возможности SOFM для выявления скрытых закономерностей при покупках товаров в одном из супермаркетов.

Профильное представление товара, как многомерного объекта, отображалось в метрическое пространство в виде прямоугольной таблицы (матрицы), имеющей n строк и m столбцов. В исследуемом наборе, состоящем из m товаров, каждому m -му товару был поставлен в соответствие вектор-столбец, состоящий из n признаков (переменных, определяющих свойства товара). В соответствии с этим каждый товар, представленный в таблице, описывался характеристическим кодом (attribute cod): вектором X_A , состоящим из n элементов. Данные каждого m -го вектор-столбца таблицы X_A однозначно характеризовали конкретный товар. Целевая установка при задании характеристического кода состояла в том, чтобы выбрать обоснованно малое количество признаков, в которых сконцентрирована самая существенная информация. Сам товар также характеризовался символическим кодом (symbolic code) XS . Вектор XS фактически соответствовал некому номеру товара в списке. По его значению нельзя было определить, к какой группе относится товар, он совершенно не отражал информацию о сходствах и различиях между отдельными товарами.

Для осуществления процедуры извлечения из массива данных о купленных товарах необходимых признаков (feature selection) использовался алгоритм Кохонена SOFM, реализованный в виде M -функций пакета MATLAB. На вход самоорганизующейся сети SOF подавался код одного из товаров и определялся нейрон с самым сильным откликом. Эта процедура повторялась для всех m -товаров. Сеть SOF при этом проходила обучение в течение 300–700 эпох, в результате чего формировалась достаточно регулярная карта SOFM, покрывающая все исследуемое пространство.

© Пономаренко А. В., 2008

В процессе выполнения описанного алгоритма применительно к анализируемым товарам была получена карта признаков, называемая контекстной (contextual) [1; 2]. С помощью этой карты удалось отследить "родственные взаимосвязи" между сходными в некоем смысле товарами. Результаты расчетов свидетельствуют также о том, что изучаемые товары разделяются на несхожие группы, образуя обособленные кластеры.

Те же самые данные обрабатывались и изучались с использованием нейронной сети, реализованной в системе Statistica Neural Networks, для получения наглядной топологической карты (Topologica Map). Сравнение результатов, полученных с использованием алгоритмов, реализованных в двух пакетах программ, показывает высокую схожесть результатов.

Таким образом, использование нейронной сети с обучением без управления дает возможность проводить интеллектуальный анализ баз данных высокой размерности, представленных в виде символической информации, классифицировать товары, в том числе те, которые имеют много признаков и для которых вопрос, к какому классу следует отнести товар, не имеет однозначного ответа. Самоорганизующиеся сети SOF позволяют осуществлять группирование и сегментацию данных, выполнять распознавание кластеров, выявлять в базах данных о купленных товарах скрытые закономерности.

Литература: 1. Корлякова М. О. Интеллектуальная обработка признаков представлений // Сб. научн. тр. "Научная сессия МИФИ-2005". В 15-ти томах. Т. 3. Интеллектуальные системы и технологии. – М.: МИФИ, 2005. – С. 142 – 143. 2. Петровский А. Б. Упорядочивание и классификация объектов с противоречивыми признаками // Новости искусственного интеллекта. – 2003. – №4. – С. 50.

УДК 004.93

Бакиров Н. А.

Студент 1 курса
факультету економічної інформатики ХНЕУ

КОМПЬЮТЕРНАЯ СИСТЕМА РАСПОЗНАВАНИЯ ПЕЧАТНЫХ БУКВ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОЙ НЕЙРОННОЙ СЕТИ

Системы распознавания образов в настоящее время получили широкое распространение. Трудно назвать отрасль науки или сферу производственной деятельности, где они не используются. Это, прежде всего, системы распознавания печатных символов, в частности, распознавания символов в анкетах, заполняемых от руки печатными буквами, системы распознавания штрих-кодов на документах, системы распознавания лиц, системы считывания автомобильных номеров [1]. При этом существующие программные реализации, например FineReader, являются непрерывно совершенствующимися лицензионными ноу-хау.

Поэтому представляло интерес создание собственной компьютерной системы, эффективно распознающей печатные буквы, анализ ее возможностей в сравнении с FineReader и определение перспектив ее совершенствования.

Для этого был проведен анализ литературных данных об имеющихся методах и алгоритмах распознавания текста, об их достоинствах и недостатках, и сделан вывод о целесообразности использования для этой цели искусственных нейронных сетей.

Для практической реализации был выбран пакет прикладных программ STATISTICA Нейронные Сети. Он достаточно часто применяется для решения задач, связанных с распознаванием клиентов, классификации клиентов, распознавании почерка (электронной подписи) и др., что близко к решаемой задаче. Немаловажен удобный Windows интерфейс, а также наличие Мастера решений и Конструктора сетей, позволяющих даже начинающему пользователю легко конструировать собственные сети и экспериментировать с ними.

Для обучения нейронной сети была создана выборка изображений латинских и русских букв, построена и обучена вероятностная нейронная сеть (ВНС) [1]. Выбор такого инструмента был сделан по следующим соображениям: во-первых, ВНС обучаются очень быстро, а во-вторых, они специально предназначены для задач классификации. Конечно, в большинстве задач лучшую производительность демонстрируют многослойные перцептроны, однако времени на обучение перцептрона требуется значительно больше, что и определило выбор.

На обучающей выборке процент правильной классификации ВНС составил 99,18, на контрольной – 84,12 и на тестовой – 84,53.

© Бакиров Н. А., 2008

При не самой высокой зашумленности входных данных при сканировании пришлось бы исправлять каждый четвертый символ. Этот результат работы программы значительно уступает такому аналогу, как FineReader. Однако были проанализированы и намечены способы улучшения результатов в дальнейшей работе за счет:

повышения размерности бинарной матрицы (то есть разбиения изображения на более мелкие фрагменты);

использования для этой задачи Мастера решений (уникального инструмента пакета прикладных программ STATISTICA Нейронные Сети 6.0, предназначенного для автоматического поиска наиболее подходящей нейросетевой архитектуры). Его работа займет, возможно, несколько часов или даже десяток часов, но результат, очевидно, улучшится;

использования в качестве классификатора многослойного персептрона.

Кроме того, для предотвращения ошибок, связанных с идентичным написанием латинских и русских букв возможно фиксировать язык предыдущего распознанного символа, и текущий символ (в случае возникающей двойственности) выбирать из того же самого языка. Разумеется, при этом возникает множество "подводных камней", таких, как учет точек, пробелов и т. д.

Следует отметить также некоторые сложности, обусловленные многочисленностью наиболее распространенных шрифтов (несколько десятков). Поэтому на вход сети для обучения следует подавать гораздо больше образцов, чем было сделано в данной работе. Соответственно, объем выборки для обучения и тестирования сети увеличивается в несколько (или даже в несколько десятков – в зависимости от поставленных перед сетью целей) раз.

Таким образом, была реализована простая компьютерная система распознавания изображений. Обучение сети на различных наборах зашумленных векторов позволило обучить сеть работать с изображениями, искаженными шумами, что характерно для реальной практики. Проанализированы результаты работы искусственной нейронной сети, сделаны выводы о дальнейшем усовершенствовании компьютерной системы распознавания печатных символов.

Литература: 1. Руденко О. Г. Основы теории искусственных нейронных сетей / О. Г. Руденко, Е. Г. Бодяшский. – Харьков: ТЕЛЕТЕХ, 2002. – 318 с.

Зміст

Назарова Ю. О. Шляхи реформування системи державного фінансового контролю в Україні.....	3
Замятіна К. В. Концептуальні підходи до визначення завдань державного аудиту виконання бюджетних програм.....	4
Колодіна О. М. "Аудит" та "державний аудит": еволюція понять в українському законодавстві.....	6
Коваленко Н. М. Міжнародна співпраця Рахункової палати як крок до вдосконалення державного фінансового контролю в Україні.....	7
Мірошниченко Д. Ю. Проблема забезпечення ефективної діяльності працівників Державної контрольно-ревізійної служби України.....	8
Дейнеко Є. В. Проблеми та перспективи розвитку державного аудиту в сучасних умовах господарювання.....	9
Калінкін Д. В. Основні напрямки підвищення ефективності державного аудиту.....	10
Твертіна Ю. В. Проблема незалежності аудиторів в умовах сьогодення.....	11
Гридасова О. О. Стратегічний аудит діяльності суб'єктів страхового бізнесу.....	11
Гуліна Є. Є. Удосконалення звітності суб'єктів аудиту як напрям підвищення ефективності аудиторської діяльності.....	13
Цибулько О. В. Проблеми впровадження аудиту ефективності діяльності в Україні.....	14
Фрундіна А. О. Напрями вдосконалення системи державного пенсійного страхування в Україні.....	15
Кузнецова Г. О. Основні напрямки вдосконалення Податкової системи України.....	16
Кузнецова Г. О. Комплаєнс як нова форма внутрішнього аудиту комерційних банків.....	17
Ковалішин М. Ю. Проблема ефективності внутрішнього аудиту на підприємствах державного сектору.....	17
Мірошниченко О. О. Удосконалення правового забезпечення казначейського контролю виконання місцевого бюджету за видатками.....	18
Болюх О. М. Проблеми адаптації досвіду контролю у Франції до національного середовища.....	19
Чернявська К. О. Проблема реформування системи державного фінансового контролю з урахуванням європейських вимог.....	19
Яковлева К. М. Теоретичні аспекти контролю як економічної категорії.....	20
Ситник Л. О. Проблема розмежування повноважень контролюючих органів у сучасних умовах.....	21
Прижмирская А. Н. Основные проблемы возмещения НДС из бюджета и пути их решения.....	21
Грищенко С. Н. Процесс интеграции налоговой системы Украины: проблемы и пути их решения.....	22
Грищенко С. М. Проблема здійснення аудиту ефективності діяльності в державному секторі економіки України.....	23
Мороз С. А. Автоматизація аудиторської діяльності в Україні.....	24
Фунтикова Я. А. Необходимость аудита в сфере налогообложения.....	25
Артеменко Д. М. Проблеми удосконалення законодавчої бази державного фінансового контролю в Україні.....	26
Олійник Ю. А. Забезпечення прозорості звітності підприємства як основний напрям боротьби з "тінізацією" економіки.....	27
Смирнова Ю. К. Теоретичні засади визначення сутності поняття "ризик – зорієнтований внутрішній аудит".....	28
Жмака І. А. Автоматизація аудиту: проблеми та перспективи розвитку.....	29
Кремльова І. В. Проблеми контролю якості аудиту в Україні.....	29
Столбовский Ю. А. Самоорганизующийся политический порядок в интерпретации Энтони Гидденса.....	30
Панаско Ю. И. Что есть философия.....	31
Кузнецов О. А. Обусловленная свобода или концепция Габитуса Пьера Бурдье.....	33
Бичуля И. В. Виртуальная реальность и биотехнологии как элемент массового сознания современного общества.....	34

Очкусь О. П. До проблеми формування української національної ідеї.....	36
Бондаренко Е. Ю. Сетевая парадигма как модель развития постиндустриального общества.....	37
Крохмаль С. С. Реализация функции управления в деятельности паблик рилейшнз...	39
Головня А. С. Феномен техники в философском осмыслении.....	40
Иваненко Е. В. Е-Ното: плод воображения или новая реальность?.....	41
Ловчиновская А. В. Место философии в современном информационном обществе.....	42
Якуніна Н. О. Особливості створення позитивного іміджу неприбуткових організацій в умовах українського суспільства.....	44
Гончаренко К. Н. Синергетика в современной философии.....	46
Стойкова М. А. К проблеме манипуляции сознания.....	47
Мильгром Ю. Д. Социальные установки молодежи в глазах старшего поколения.....	48
Прокопенко Е. А. Филосовские проблемы инициации в языческих культурах.....	49
Таран Ю. А. Роль і місце молоді в розвитку країни.....	50
Петрова Ю. С., Попова А. А. Современные молодёжные субкультуры (на примере субкультур готов и эмо).....	51
Бут А. В. Ценностные приоритеты современной молодежи.....	53
Цонда М. А. Роль политико-экономических групп в формировании политической элиты...	54
Романець І. В. Гендерна дискримінація на ринку праці.....	55
Степаненко Т. О. Человек – хозяин своей судьбы или пешка в ее руках?.....	57
Зосим Е. Ю. Феномен проституции (историко-культурологический аспект).....	58
Крохмаль С. С. База данных “Деканат”.....	64
Юкальчук Г. А. Проблемы використання ІС у малому та середньому бізнесі.....	65
Дикань Є. Г. Огляд проблеми автоматизації обліку результатів спортивних змагань на підставі новітніх інформаційних технологій.....	66
Власенко К. А. Пути повышения качества обучения студентов.....	67
Бусургина М. А. Геоинформационные системы.....	68
Жарко И. А. Анализ безубыточности для подразделений розничной сети.....	69
Левченко А. В. MS ACCESS как ключевое приложение в задачах офисного программирования.....	70
Богуш Т. В., Гальчун О. А. Проблемы организации самостоятельной работы студентов.....	72
Литвиненко Д. Г. Организация разноплатформенных информационных систем.....	73
Шульга О. А. Аналіз та обробка даних в інтелектуальних системах.....	74
Мищенко О. О. Использование информационных технологий в школьном учебном процессе.....	75
Загуменная Н. А. Современное состояние и перспективы развития Интернет-банкинга в Украине.....	76
Вейцев С. В. Информационная безопасность бизнеса.....	77
Гапич Л. А. Информационные системы в экономике.....	78
Альперт И. Е. Анализ Web-технологий в развитии бизнеса. Система анализа данных и построения отчетов на базе платформы Mondrian.....	79
Луценко Е. С. Проблемы подготовки студентов к использованию Internet.....	80
Фирсов Д. А. Перспектива сотрудничества банков и мобильных операторов связи с целью создания новых безналичных систем расчета.....	81
Грановская А. А. Разработка Интернет-страниц в Dreamweaver 8 и их использование в самостоятельной работе студентов.....	82
Григоренко М. О. Перспективы распространения дистанционного обслуживания клиентов банка.....	83
Шумилов М. И. Ошибки и промахи в технологии создания Web-приложений электронной коммерции.....	84
Шевченко В. М. Інтелектуальні системи розпізнавання образів.....	85
Шумакова С. Н. CRM-системы: проблемы и перспективы использования.....	87
Карпенко А. С. Проблемы бухгалтерского учета векселей.....	88
Севрюкова Ю. А. Проведение инвентаризации на предприятии.....	88
Мякая И. А. Проблемы осуществления экспортных операций.....	89
Болобан М. И. Инвентаризация ценностей бюджетного учреждения.....	90
Гузенко Н. О. Проблемы збалансованості державного бюджету та економічного зростання в Україні.....	92
Чикота М. И. Инвентаризация у бюджетников.....	93

Дорошко І. П. Перспективи розвитку кредитних відносин в Україні.....	94
Нестеренко І. М. Об особенностях бухгалтерского учёта на предприятиях игорного бизнеса.....	95
Срібна В. І. Що необхідно знати про відрядження.....	97
Чередникова А. Н. Проблемы усовершенствования учёта доходов. Противоречия механизма определения доходов.....	98
Саєнко Ю. Є. Казначейське обслуговування, його вдосконалення та спрощення.....	99
Котко І. С. Проведення інвентаризації основних засобів та нематеріальних активів у банківських установах.....	100
Бутко О. В. Проблемні питання щодо надання короткотермінових позичок місцевим бюджетам.....	101
Перепелкина Н. С. Проблемные аспекты гармонизации бухгалтерского учета активов к требованиям международных стандартов.....	102
Іванова С. А. Використання рейтингових оцінок в автоматизованому модулі "Атестація персоналу".....	103
Великородная Д. В. Структура портала научных исследований.....	104
Руденко О. А. Автоматизация управления экологической безопасностью состояния атмосферного воздуха на промышленном предприятии.....	106
Холодов Р. В. Системы электронного документооборота на предприятии: проблемы внедрения и использования.....	107
Денисенко І. П. Використання методик автоматизованого підбору персоналу.....	109
Шевченко В. Н. Системы управления корпоративными знаниями.....	110
Іващенко І. А. Проблемы безопасности электронного документооборота.....	112
Самбурская Т. Ю. Информационные технологии CRM-системы.....	113
Корчагина Г. Н. Принцип работы поисковой машины.....	113
Копылова А. Ю. Проблемы внедрения CRM-систем на предприятиях Украины.....	114
Синяк Е. В. Разработка модели Data Mining на основе стандарта PMML.....	115
Пугачов С. М. Автоматизация управления взаимоотношениями с клиентами на торговельном предприятии.....	116
Пащенко О. В., Горбатенко С. О. Розробка модуля автоматизації моніторингу зв'язків між соціальними, економічними та екологічними показниками стану регіонів України.....	117
Самойленко Е. В. Система расчетов с использованием пластиковых карт.....	118
Шебанова Т. И. Особенности внедрения и эксплуатации CRM-систем в банковских учреждениях.....	119
Скляр В. Ю. Взаемосвязь экономической системы с экосистемой.....	120
Пуха О. В. Аналіз аналогів автоматизованого завдання "Аналіз відхилення вимірювань проб повітря, води та ґрунту від норми".....	122
Шевченко А. С. Методы приобретения знаний.....	123
Мелешенкова І. М. Застосування ГІС-технологій щодо аналізу стану забруднення атмосферного повітря на промисловому підприємстві.....	125
Лупакова А. М. Моніторинг обсягів постачання енергоресурсів у народному господарстві України.....	126
Вівдиченко О. М. Автоматизация персоналізованого обліку відомостей про співробітників для Пенсійного фонду.....	127
Котляренко Н. В. Автоматизация управленческого учета на базе платформы 1С: Предприятие 8.0.....	128
Грінченко С. А. Організація контакт-центру в CRM-системах.....	129
Толстоуцкая О. В. Электронные платежи с использованием карточных технологий.....	130
Кузьмич О. В. Автоматизация процессов планирования карьеры.....	131
Кулик А. В. Автоматизация интерактивного обслуживания клиентов.....	133
Лебединський А. В. Аналіз рівня безпеки операційної системи Microsoft Windows XP Professional Services Pack 2.....	134
Лещта К. В. Аналіз екологічного стану навколишнього середовища в Харківській області (атмосфера).....	135
Жук А. М. Оптимізація використання енергоносіїв в Україні.....	136
Дрозд А. Л. Система кредитного скоринга.....	137
Комериста В. В. Автоматизация процессов деловой оценки персонала на предприятии.....	139
Смолякова А. В. Проблемы организации Интернет-магазинов.....	140
Сисенко О. М. Інвентаризація викидів шкідливих речовин в атмосферу на підприємстві.....	141
Кудашева С. Є. Автоматизация процессов повышения квалификации персонала.....	142

Бондар Н. О. Автоматизація бізнес-процесів рекламної діяльності на підприємстві.....	143
Чернов А. В. Сравнительное исследование трудозатрат на управление базами данных Oracle Database 10G Release 2 и Microsoft SQL Server 2005.....	144
Кузнецов А. В. Принципы функционирования, состав и подходы к построению поисковых машин (систем).....	145
Иванова Е. В. Разработка корпоративных систем управления знаниями.....	147
Король М. Г. Предоставление банками услуг мобильного Интернет-банкинга клиентам.....	148
Гавалешко А. В. Модели функционирования GRID-систем.....	149
Борсук О. В. Методи оцінки інвестиційних проектів.....	150
Фадеева А. В. Розвиток економічної системи України.....	151
Берлизова О. А. Конструктивные особенности архитектур GRID-систем.....	152
Стрельцова К. М. Використання методологій структурного аналізу та проектування для моделювання бізнес-процесів.....	153
Закревський О. М. Розвиток електронного банківського бізнесу в Україні.....	154
Губський П. В. Аналіз використання програмних продуктів для структурного проектування.....	155
Сисенко О. М. Геоінформаційні системи в галузі екологічного управління.....	156
Руденко О. А. Моделювання й управління екологічними процесами та геоінформаційними системами.....	157
Савич І. О. Оцінка ефективності реклами.....	158
Лешта Е. В. Взаимодействие моделирования и управления экологическими процессами с помощью информационных систем и технологий.....	159
Мелешенкова И. М. Моделирование и управление экологическими процессами на промышленном предприятии и геоинформационные системы.....	160
Лупакова А. М. Моделювання й управління екологічними процесами та геоінформаційні системи.....	161
Грабовий В. О. Переваги впровадження системи електронного архіву на базі відділу бухгалтерії.....	162
Алехина А. В. Некоторые подходы к организации эффективного производства.....	164
Моргун Г. В. Застосування дисперсійного аналізу для визначення фінансової стійкості підприємств.....	166
Данько Ю. Г. Статистичний аналіз формування собівартості продукції.....	167
Булкін С. М. Застосування формули Пуассона при оцінюванні ймовірності настання страхового випадку.....	169
Твердохлеб А. Ю. Нужно ли рисковать бедному?.....	170
Кульминский С. А. Применение формулы Байеса при оценке риска кредитования.....	172
Патрикеева Н. И. Об использовании фиктивных переменных при оценивании имущества по методу аналогов.....	174
Беседовская Т. Б. Гармонизация работы предприятия на основе золотого сечения.....	176
Печенко А. А. Можливості застосування MS EXCEL при обчисленні повної ймовірності випадкової події.....	177
Мкртчян А. А. Итерационный шаг решения транспортной задачи методом потенциалов в случае вырождения.....	179
Журавель В. В. Організація та управління фінансовою санацією підприємства.....	181
Рудак С. М. Пошук стратегії розвитку компаній на ринку фінансових послуг в умовах вступу України до СОТ.....	182
Конищев С. А. Использование механизмов секьюритизации активов банков для привлечения финансовых ресурсов.....	184
Фоменко А. В. Вплив маркетингу на вирішення банківських проблем на ринку пластикових карток.....	185
Бурых К. О. Керування процесом дифракції зовнішнім електричним полем.....	186
Афанасьев А. Г. Негармонический осциллятор с запаздывающей возвращающей силой, пропорциональной скорости.....	187
Дудник Е. А. Исследование фотохромного эффекта в кристаллах ВGO.....	189
Пономаренко А. В. Выявление скрытых закономерностей при покупке товаров на основе использования нейронных сетей.....	190
Бакиров Н. А. Компьютерная система распознавания печатных букв на основе искусственной нейронной сети.....	191